TOTIUS PHILOSOPHIAE PRINCIPIA, PER QUAESTIONES DE ENTE COMMUNI, EX PRAELECTIONIBUS P...

Johannes Morawski

Digitized by Google

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

14-16. c. 5

48. 6. 41.

48. B 41

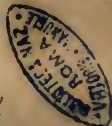
~~45~~ E

48
6.
41.

TOTIUS PHILOSOPHIÆ
PRINCIPIA,
PER QUÆSTIONES DE ENTE IN COMMUNI,

Ex Prælectionibus

P. JOANNIS MORAWSKI
SOCIETATIS IESU
explicata.

Bibliot. Secret. Coll. Rom.
Catal. inscript. ex dono Authoris

POSNANIÆ,
Typis Heredum ALBERTI REGULI, A. D. 1666.
Imprimebat Albertus Młoduiewicz.
Superiorum permissu.

PERILLVSTRI AC MAGNIFICO DOMINO,

D. LVCÆ DE GORAY GORAYSKI,

SVBDAPIFERO POSNANIENSI,

DOMINO ac Mæcenati Amplissimo,

IOANNES MORAWSKI Felicitatem.

B*ONIS Auibus, bonis Sideribus, quia vtroq; à Te felix auspicio, prodit in lucem Philosophica mea lucubratio,* PERILLVSTRIS & MAGNIFICE DOMINE. *Solem secura aspiciet, illustri vel Sideris Tui, vel Alitis argumento. Feret Publici meridiem Philosophica contemplatio, quam Tuæ palpebra non despexit Aquilæ: extra tenebras etiam viuere non dubitabit, lucem à Tuo Sidere mutuata. Ea verò est Alitis Tui dignitas, vt quemadmodum ei Polona gloria, sic etiam Philosophica sapientia sternat nidum: immo potiùs ad hunc ceu ad tutissimum recurrat propugnaculum. Nec enim per communis vul-*

nera gloriæ, truncam Capite, Tuam hanc, meam nunc etiam Aquilam, oppugnet, nisi qui ad coronarium hoc cæcutit Astrum. Tot hic Tui sanguinis, immo totius etiam Reipub: Polonæ Capita, dum magnorum ad æmulationem Capitum, de potiori decertant: toti retrò posteritati, eximium ambitûs honorarij theatrum aperuêre. Et sanè nisi sidera ad tantæ sedis benè oculata inuidiam, vicariam occupassent Capitis maiestatem: aut nulla pretia coronandæ Tuæ Aquilæ terra reperisset, aut nisi de Te, Tuisq́; quibus fatale est, nihil cælo minus, totum maius terris, in Patriæ commoda, eâ deducere prouidentiâ, quam nullum quantumuis vastum Caput, suâ in bonum commune circumductâ complectatur periodo. Quid hîc Illustrissimum Patruum Tuum Senatoriâ ex Curuli? quid Perillustrem Germanum è curiali Regni deducam Capitolio? Nihil extra Te, vel è proxima vicinia splendidius pro Te commodare necesse habeo: cùm Tuam Tu gloriam, seu foris bellicis expeditionibus, seu domi Legationibus ad legum Regumq; Capita gloriosè susceptis, feceris illustrissimam. Sciet ergo Polonus orbis, etiam Aquilas vel capite imminutas, diadematis, nec aurei illius vel laurei, (vtriusq; enim pretium terrarum conditio extenuat) sed vel cælestis locum habere capacem. Quanquam Tua hæc Aquila, locum in orbe magnitudini suæ parem non inuenisset, nisi suo minor capite, augustam maiestatem in orbis angustias immisisset. Immo vel sic tanta est, vt in admotam proximè ceruicem cælum descendere côêgerit,

gerit,

gerit, vel ideò coronandam, quia Atlantico robori parem. Ambiant ergo frustra Lunæ Concauum Ideæ Platonis: mea Philosophica Principia, eo saltem nomine Astris vicina censebuntur, quòd non ad tenues Lunas, sed supra Cleantheas omnes illustriorem Tui ad sideris lucernam sint lucubrata. Itaq; non iam fulminum fercula, sed Laurum, hæc Aquila, Sapientia feret. Huius verò Sideris, ceu melioris Cynosuræ securus prouidentiâ, nullius Euripi timebit naufragia meus Aristoteles: quin potiùs, quòd deinceps extra Opacam viuet porticum, benefico ac liberali eiusdem Sideris influxui debebit.

Lectori

Lectori Beneuolo.

QVÆ in meo Cursu Philosophico secutus sum Principia, eadem Tibi doctorum grauiumq; hortatu virorum, propono. Lector Beneuole: fateor quia pressius, sed Principia sunt id est semina veritatum, mole parua, & fontes qui suis gaudent angustijs. Liceat sapientiæ Heroibus ingens Philosophiæ pelagus magnis nauigare classibus; nos propè ipsos hæremus fontes, &

Exiguâ vehimur phasello.

Quanquam & hîc spatiosum discurrendi ingenijs panditur æquor, quod totâ clauditur Entis in communi circumferentiâ. Verum quia hoc Chaos quoddam est, vmbrâ suâ confusum, amplitudine ad non entium vsq; chimerarumq; confinia protensum, facem hîc aliquam volui Philosophiæ candidatis præferre. Itaq; Principij ego Philosophici nullius principium, nulliûs sententiæ author esse volo. Illa tantum illustrare ac stabilire conabor, quæ in multis nostræ Societatis Vniuersitatibus, hâc ætate iam satis frequenter recepta sunt, grauiumq; Doctorum, ac plerumq; D. Thomæ authoritate firmata. Porrò non tam in alienis sententijs impugnandis, quam in meis declarandis laborabo. *Sufficit mihi probare mea.* Noui etiam *vnumquemq; in suo sensu abundare.* Quodsi alicubi ab illustribus Authoribus (quos semper vt tales veneror) discedere cogor, alios non minus probatos secutus; illud me, vt spero, proteget D. Augustini effatum: *Solis scripturarum libris qui canonici appellantur* (addo his ego communem S S. P.P. sensum) *eum timorem honoremq; deferendum, vt quod in illis continetur, ideò verum putetur, quia eorum Authores senserunt.* Illud etiam hîc potissimum ago, vt quid sit in re aliquid, non quibus conceptibus nostris, aut vocibus exprimendum sit, disputem. Cæterùm quò minùs Tibi fastidij afferam Amice Lector, breuis esse laboro, quantum licuit, citra claritatis, quam vnicè, tantâ etiam styli simplicitate quæro, præiudicium. Nec fatigare Tuam in legendo volo memoriam; vnde cuiuslibet ferè paragraphi compendium in margine habes, quò citius innotescat, quibus de rebus, & quo ordine, in qualibet agatur Quæstione. DEVS Opt: Max: vtriq; nostrûm, Finis vltimi, virtutem Principiorum omnium dignitatemq; complectentis, quam omnes appetimus, felicem donet possessionem.

Hieron: (margin, beside "laborabo. Sufficit mihi probare mea")

Aug. Ep. 19. (margin, beside "get D. Augustini effatum")

FACVL-

FACVLTAS R. P. PROVINCIALIS.

PETRVS PAPIESKI

Prouinciæ Polonæ Soc: Iesv Prouincialis.

Cùm Tractatum, qui inscribitur Totius Philosophiæ Principia per Quæstiones de Ente in communi explicata, *à P. Ioanne Morawski nostræ Societatis Sacerdote compositum, aliquot eiusdem Societatis Theologi recognouerint, & in lucem edi posse probauerint; potestate nobis factâ ab A. R. P. N. IOANNE PAVLO OLIVA præfatæ Societatis Generali Præposito, facultatem concedimus, vt typis mandetur, si ijs ad quos pertinet ita videbitur. Cuius rei gratiâ has literas manu nostrâ firmatas, sigilloq; munitas dedimus. Posnaniæ 17 Aprilis 1666.*

Petrvs Papieski.

FACVLTAS

Perillustrîs & Reuerendissimi Vicarij in Spiritualibus Generalîs Episcopatûs Posnaniensis.

Imprimatur supra memoratus Liber, cui Titulus Totius Philosophiæ Principia, &c. *Posnaniæ 6 Maij 1666.*

Albertvs Dobrzelewski
V. I. D. Archid. Vicarius in Spiritualibus & Officialis Posnaniensis Generalis.

APPROBATIO P.P. REVISORVM.

Tractatus inscriptus, Principia totius Philosophiæ &c. *Authore P. Ioanne Moráwski, nobis dignus luce videtur. In Collegio Romano 2. Decembr. 1665.*

Revisores Librorvm Generales
Soc: Iesv.

QVÆ.

QVÆSTIONES
De Ente in communi.
ORDO QVÆSTIONVM.

SICVT dicit D. Thomas qu. de verit: art. 1: *Ens est id in quod omnes conceptiones intellectûs resolvuntur.* Hinc est quòd omnes propositiones veræ, quæ fiunt de Ente in communi, sunt prima Principia, in quæ omnes aliæ veritates resoluuntur Vt ergo Principia totiûs Philosophiæ explicentur, considerandum est scientificè Ens in communi. Quia verò ut docetur 1. met: tex. 48. *Omnis disciplina est per demonstrationem, aut per definitionem*, in qua includitur diuisio vtpote parùm differens à definitione; ideò in consideratione scientifica Entis, oportet vti triplici isto modo sciendi. Rursùs quia ad definitionem rei, spectat etiam cognitio oppositorum; ad diuisionem verò spectat cognitio differentiarum immediatè diuidentium rationem communem; & tandem quia ad demonstrationem spectat cognitio causarum & proprietatum, quatenus demonstratio à priori, est per causam, demonstratio autem à posteriori, est plerumq; per proprietatem; ideò explicandum est primò quid sit Ens reale, quid Ens rationis, quid Possibile, quid Impossibile. 2do. agendum est de opposito Enti, scilicet de non ente, seu de negationibus, tam æternis quàm temporalibus. 3tio. de proprietatibus seu attributis Entis, & potissimùm de Vnitate tum singulari, tum vniuersali, necnon de generibus Distinctionis oppositæ vnitati, ac de Differentia specifica. 4to. de Causis entium tum extrinsecis, tum intrinsecis, in communi. Tandem facienda est diuisio Entis vt sic, & explicandæ differentiæ ipsius immediatè diuisiuæ, quæ potissimùm spectant ad considerationem philosophicam, nempe Perseitas & Inalietas, Spiritualitas & Materialitas. Hæc porrò omnia ita tractabimus, vt vbiq; ex occasione aperiamus fontes, è quibus veritates per totam Philosophiam deriuantur.

DISPUTATIO I.

De notionibus Entis realis & rationis.

EXPLICABITVR 1. quid ſit Ens reale. 2. quid ſit Ens rationis. Quia verò Ens reale vel eſt purè poſſibile, vel futurum, vel exiſtens, iam vero Ens rationis eſt impoſsibile; ideò explicabitur 3. quid ſint Eſſentiæ rerum creatarum ab æterno, ſeu quid ſit Ens purè poſsibile, & conſequenter quid ſit Impoſsibile, quid Futurum, quid Exiſtens.

QVÆSTIO I.

Utrum Ens reale conuenienter explicetur per hoc, quod ſit obiectum motiuum potentiæ intentionalis?

VIdetur quod non 1. quia abſolutum, cum ſit prius relativo, non benè explicatur relatiuè: ſed Ens reale vt ſic eſt quid abſolutum, vtpote commune etiam DEO, qui eſt ens maximè abſolutum: Ergo Ens reale vt ſic malè explicatur relatè ad potentiam intentionalem.

2. Nihil poteſt explicari relatè ad id, in quo formaliter includitur; cum quodlibet diſtinguatur à ſuo connotato. Atqui Ens includitur formaliter in potentia intentionali & in actu ipſius; ſiquidem tranſcendit formaliter differentias ſuorum inferiorum, vt infra dicetur. Ergo ens non poteſt explicari relatè ad potentiam intentionalem, actumq́, ipſius.

3. Ipſa rurſus potentia intentionalis vt ſic, & actus ipſius, explicari debent per ordinem ad Ens reale tanquam ad ſuum obiectum, à quo ſpecificantur. Ergo ſine circulo vitioſo nequit explicari Ens reale per ordinem ad potentiæ intentionalis actum.

4. Quia color vt ſic, explicatur per ordinem ad actum vt ſic potentiæ viſiuæ, dicendo, color eſt obiectum viſûs; ideò talis color, v. g. album, debet explicari per ordinem ad talem actum potentiæ viſiuæ, dicendo, album eſt diſgregativum viſûs. Ergo ſimiliter, ſi Ens reale vt ſic, explicatur per ordinem ad actum vt ſic potentiæ intentionalis, etiam tale ens, v. g. Leo, deberet explicari per ordinem ad talem actum potentiæ intentionalis, dicendo, Leo eſt id quod tali modo attingitur à potentia intentionali. Sequela autem eſt inconueniens: Ergo & id ex quo deducitur.

§ I. Reſpon-

§ I. Respondetur. Sicut dantur quaedam propositiones primae, per se notae, & vniuersalissimae, ac proinde indemonstrabiles per alias priores ac notiores, ne intellectus procedat interminabiliter in discursu: ita dantur termini primi, per se noti, & vniuersalissimi, ac proinde indefinibiles à priori per alios terminos clariores, ne intellectus procedat interminabiliter in definitionibus. Talis terminus est *Ens reale*, quod iuxta D. Thomam q. de verit. art. 1. est *id quod primò concipit intellectus tanquam notissimum, & in quod omnes conceptiones resolvuntur.* seu vt loquitur idem 1. p. q. 5. a. 1. *est id quod primò cadit in conceptione intellectûs.* Ratio huius in nostris principijs est clara; quia vt infra patebit, solum Ens reale est obiectum intellectûs. Si verò dicatur etiam concipi à nobis Non ens, vt distinctum ab omni ente reali; adhuc tunc concipitur indirectè ens reale, cui opponitur non ens, siquidem tunc, Non ens concipitur relatè ad Ens oppositũ quod excludit & negat. Rursus quamuis intellectus concipiat Hircoceruum secundùm duas naturas invicem sui destructiuas, vnamquamq; tamen earum concipit tanquam suiipsius non destructiuam, sed potius vt habentem aliqua praedicata sui constitutiua, quod est esse formaliter Ens. Ergo in omni conceptu intellectûs attingitur Ens. Immo illud ipsum Non esse abusivum, ipsumq; Esse implicatorium, si concipit intellectus, concipit adinstar Entis realis, & per species ipsius: siquidem Non ens & Chimera, sicut nullum habent esse, ita nec species, quae tamen requirũtur ad cognitionem Non entis & Chimerae, vtpote non valentium seipsis mouere intellectum ad cognitionem sui. Est ergo Ens reale vt sic, primum, notissimum ac vniuersalissimum praedicatum, vtpote in omni conceptu occurrens intellectui cognoscendum; atq; eò aliquid est notius & vniuersalius, quò saepius occurrit intellectui cognoscendum vt patet inductione. Ens est terminus notissim'

§ II. Porrò regula est vniuersalis, vt praedicata prima & per se nota, describantur à nobis solùm à posteriori in ordine ad actum experimentalem alicuius potentiae intentionalis; & si sint vniuersalissima, in ordine ad actum potentiae vniuersalissimae. Patet hoc inductione: nam sic, Album, quia est quid per se notum, non tamen vniuersalissimum, explicatur per ordinem ad actum experimentalem potentiae visiuae non vniuersalissimae, dicendo: *Album est disgregativum visûs*, & similiter sonus, per ordinem ad actum potentiae auditiuae. At Verum & Bonum, quia sunt termini per se noti vniuersalissimi, communiter ex Philosopho explicantur per ordinem ad experimentales actus potentiarum vniuersalissimarum, nempe intellectiuae Termini per se noti quomodo explicandi?

& volitiuæ dicendo: *Verum est cognoscibile*: *Bonum est appetibile*, vt infra dicetur d: 3. q. 5. Ratio verò vlterior huius est; quia cum actus experimentalis, seipso, ideòq; maximè nobis innotescat; non potest à nobis meliùs explicari terminus per se notus, quàm ostendendo proportionem in ratione objecti, & consonantiam talis termini cum tali actu potentiæ intentionalis, præsertim cum huiusmodi termini, vtpote sufficienter per se noti, explicatio, non intendatur ad manifestandam rem ignotam.

Quomodo explicandum ens reale?

§ III. Hinc jam habetur, Ens reale debere à nobis explicari solùm à posteriori per ordinem ad actum experimentalem potentiæ intentionalis vniuersalissimæ. Qua de causa non videtur esse satis exacta illa vulgaris definitio entis: *Ens est id quod opponitur non enti & enti ficto seu chimeræ*; nec illa altera: *Ens est id quod est aptum existere*. Et præterea contra priorem definitionem facit, quòd in illa exprimatur in obliquo ipsum ens sub conceptu entis; vetat autem Logica definitum sub conceptu definiti ingredi definitionem, puta definire hominem per hoc, quod sit id quod est oppositum non homini & homini ficto. Contra secundam verò definitionem illud etiam facit, quòd *Existere*, cum sit realiter identificatum cum ente, vel est identificatū vt quid inferius, vel vt quid superius, vel vt conuertibile respectu entis quatenùs communis ad purè possibile & existens. Cum ergo definitur Ens per hoc quod sit aptum existere, vel definitur ratio superior per hoc quod sit apta esse sua species, ac si quis dicat: *Animal est id quod est aptum esse homo*: vel è conuersò definitur ratio inferior per hoc quod sit apta esse suum genus: vel demùm definitur vnum ex prædicatis conuertibilibus per hoc, quod sit aptum esse suum conuertibile, ac si quis dicat: *Homo est id quod est aptum esse risibile*: & tamen omnes huiusmodi definitiones non sunt exactæ. Indiget ergo maiori luce vtraq; definitio entis prædicta. Meliùs & conformiter ad regulam nuper datam, quidam Recentior ita explicat ens reale: *Est obiectum primum motivum apprehensionis intellectualis*. Alij verò quos suppresso nomine impugnat Cardinalis Sfortia Pallauicin⁹ lib. 1 Assert. Theol. c. 17. dicunt, ens reale esse id, *quod est prudenter practicè amabile*. Verùm neutra etiam harum definitio satisfacit: quia ens reale quà tale, est prius & indifferens vt concipiatur à nobis relatè ad hanc vel illam determinatè potentiam intentionalem, & quatenus concipitur ad intellectum, dicitur Verum; quatenus ad voluntatem, dicitur Bonum.

§ IV. Dicendum potius cum P. Anton. Perez Tr. 1. de Deo c. 2. num. 17.

num: 17. Ens reale vt sic conuenienter sic describi à posteriori: *Est objectum motivum potentiæ intentionalis.* Ratio: quia ex vna parte hæc descriptio traditur iuxta regulam supra datam: ex altera parte, omni, soli, & necessariò conuenit enti reali. Omni, quia nullum est ens reale, quod per se vel per speciem sui nequeat mouere ad cognitionem sui saltem intellectum, qui est potentia in cognoscendo illimitata. Soli: quia mouere potentiam intentionalem pertinet ad genus causalitatis, quæ soli enti reali conuenire potest; vnde chimeræ & non entia (si dantur distincta ab omni ente reali) ad summum possunt esse obiectum potentiæ intentionalis purè terminativum. Quapropter sicut inter obiecta, quæ sensu percipiuntur, illa omnia & sola vocantur entia, quæ ad cognitionem sui mouent sensum aliquem; quæ verò non mouent, vti silentium, tenebræ &c, non vocantur entia realia: ita etiam inter obiecta quæ attinguntur per aliquam potentiam intentionalem, illa omnia & sola dici debent entia realia, quæ mouent aliquam potentiam intentionalem; sicut enim se habet sensibile ad sensum, ita attingibile à potentia intentionali ad potentiam intentionalem.

§ V. Ex his vero infertur Ens differre formaliter adæquatè ex parte actûs nostri cognoscentis à suis Attributis, Vno, Vero, Bono, quorum vtpote suarum proprietatum est radix ratione nostrâ: licet è conuerso ipsa Attributa ab ente differant solùm formaliter inadæquatè: quod sufficit & requiritur ad radicem primam & Vniuersalissimam, ac proinde analogam & transcendentem formaliter suas proprietates. Ratio huius illationis est; quia conceptus noster de Ente, refert suum obiectum ad potentiam intentionalem ut sic, ut dictum est; conceptus autem de Vno, refert idem obiectum, in ordine ad potentiam non diuidentem illud in plura, seu incipientem numerare; conceptus de Vero, refert idem obiectum in ordine ad intellectum conformem obiecto; ac demum conceptus de Bono, in ordine ad voluntatem appetentem; vt constat ex traditis à Philosopho definitionibus Vnius, Veri, Boni. Porrò primus conceptus est magis confusus, minusq; determinatus, ac proinde est prior, quàm tres reliqui, nec hi tres includuntur clarè & expresse in primo conceptu, sed potiùs primus includitur expresse in tribus reliquis; quamuis hi superaddant maiorem claritatem & expressionem supra primum conceptum: eo modo, quo ipsa potentia intentionalis vt sic (quæ est connotatum conceptûs primi de ente) est quid magis confusum minùsq; determinatum ac prius, quàm potentia diuisiua, intellectiua, Comparatio attributorum entis inter se & cum ente

 & volitiua

& volitiua (quæ sunt connotata trium reliquorum conceptuum de Vno, Vero, Bono) nec hæ tres potentiæ includuntur expresse in potentia intentionali vt sic, sed potiùs potentia intentionalis includitur expresse in illis tribus potentijs, quamuis superaddentibus aliquid ratione nostrâ, supra potentiam intentionalem vt sic. Sicut ergo potentia intentionalis vt sic, differt formaliter adæquatè à potentia diuisiua, intellectiua, & volitiua, tanquam non includens ipsas formaliter: tres vero istæ potentiæ differunt solùm formaliter inadæquatè à potentia intentionali vt sic, vtpote ipsam formaliter includentes, & aliquid plus: ita dicendum de ipso conceptu Entis comparato cum conceptu Vnius, Veri, Boni. Nempe conceptus nostri de eodem obiecto quoad suam differentiam, prioritatem, posterioritatem & vniuersalitatem, sequuntur conditionem suorum connotatorum, in ordine ad quæ exprimunt suum obiectum directum, de quo infra. Atq; hinc etiam est, quod quia prior est potentia incipiens numerare, seu non diuidens, quàm intellectus conformiter cognoscens, & hic rursus prior est quàm voluntas appetens, ideò prior etiam est conceptus Vnius, quàm Veri & hic rursus prior est quàm conceptus Boni: Ex his ergo manet explicata notio Entis realis, eiusdemq; comparatio cum suis attributis necnon attributorum inter se, quæ tamen comparatio magis explicabitur Disp. 3. q. 5.

Quando absolutũ explicatur relatiuè.

Ad 1. Duplici de causa Absolutum explicatur à nobis, ex imperfecto modo nostro concipiendi, relatiuè, & prius per posterius. Primò, quia propter suam maximam & à sensibus remotam, aut etiam propter minimam cognoscibilitatem, cognoscitur à nobis imperfectè; & sic Devs, qui est maximè cognoscibilis, & maximè remotus à sensu, explicatur à nobis per ordinem ad creaturas; & materia prima, quæ est propè nihil, minimumq; habet vt entitatis, ita & cognoscibilitatis, explicatur à Philosopho per ordinem ad formas. Cuius ratio est; quia sicut in visibilibus obiectum in se magnum, sed à visu remotum, vel non remotum, sed in se exiguum, discernitur à nobis ex adiunctione plurium entium (qua de causa à longè sylua videtur, non autem arbor; & è vicino puluisculus non videtur nisi coniunctus alijs puluisculis:) ita accidit in intelligibilibus, vt obiectum propter excessum vel defectum cognoscibilitatis, nonnisi ex adiunctione aliorum entium (quod fit per conceptum relatiuum) à nobis discernatur. 2do etiam idem accidit ex eo, quia absolutum est per se notum; tunc enim explicatur à nobis per ordinem ad actum experimentalem nobis notissimum, vt dictum est.

Quia

Quia ergo Ens reale vt sic, est quid per se notum, estq; maximè scibile, & à sensu maximè remotum, cum sit maximè vniuersale (vniuersalia enim sunt remota à sensibus & maximè scibilia) ideò explicatur à nobis relatiuè à posteriori.

Ad 2. Quamuis Ens includatur formaliter in actu potentiæ intentionalis; tamen actus dicitur formaliter ens à conceptu magis distincto, & determinato, quàm sit conceptus Entis vt sic: nam actus potentiæ intentionalis non solùm concipitur vt obiectum motiuum potentiæ intentionalis (qui est proprius conceptus Entis vt sic) sed etiam simul concipitur, vt quid effectum & receptum in potentia intentionali. Sufficit autem vt Ens, cum sit terminus primus & vniuersalissimus, explicetur in ordine ad aliquid, quod supra conceptum proprium Entis, dicat conceptum clariorem. Sicut enim actio Causæ primæ & vniuersalissimæ, seu dependentia à causa prima includitur in omnibus actionibus causarum secundarum; quæ actiones vltra dependentiam à causa prima, dicunt solùm dependentiam à causa secunda: ita conceptus termini primi & vniuersalissimi includitur in omnibus suorum inferiorum conceptibus, qui vltra conceptum Entis dicunt solùm maiorem expressionem relatè ad aliquod connotatum suum contentum sub Ente. Et sicut actio Causæ primæ potest explicari relatè ad causæ secundæ actionem in qua includitur: ita & conceptus Entis relatè ad suum inferius, in cuius conceptu includitur. Transcendentia Entis

Ad 3. Possunt absq; circulo vitioso explicari duo termini, per se ipsos mutuò, quando sunt per seipsos immediatè noti: quia tunc vnus terminus explicatur per alium, aliunde, scilicet per seipsum immediatè notum, nec tales explicationes ordinantur ad manifestationem rei ignotæ, sed ad cognoscendam vnius cum alio proportionem in ratione potentiæ & obiecti. Sic autem accidit in casu nostro. Immo etiam in terminis relatiuis non per se notis idem accidit, vt vnus per alium, aliunde tamen notum, explicetur; & ita Pater definitur per filium, & hic per patrem; Materia per formam, forma per materiam.

Ad 4. Tam color vt sic, quàm album, sunt termini immediatè per se noti, & ideò vterq; hic terminus, tam genericus, quam specificus, definiuntur relatè ad actum nostrum experimentalem: at Ens vt sic licet sit terminus per se notus, non tamen similiter omnia inferiora eius v. g. Homo, Leo, (substantiæ enim innotescunt nobis per sua accidentia) & ideò hæc

non

non definiuntur relatè ad actus nostros experimentales, sicut definitur ipsum Ens vt sic.

QVÆSTIO II.

Vtrum ab intellectu possit cognosci obiectum distinctum ab omni ente reali.

Videtur quod sic vt plures opinantur, quos citat & sequitur Comptonus disp. 3. Logicâ sect. 2. 1. quia non potest explicari quodnam Ens reale concipiatur dum concipiuntur hi termini: Hircoceruus, Identitas hirci cum ceruo, Alter DEVS, Verbum esse creaturam, Spiritus S. non procedens à Filio, Negatio DEI, Simultas contradictoriorum, Impossibile, aliјq; similes, de quibus cum sæpè disputetur; oportet eos ex vtraq; parte à disputantibus præcognosci. Nec potest dici Identitatem hirci cum ceruo esse realem: nam identitas inter hircum & ceruum, & non vnit sua extrema, vt omnes fatentur; & vnit, quia est identitas hirci cum ceruo, concepta à nobis vt quid connexum cum ipsis: adeoq; est implicatoria, & distincta ab omni ente reali ac supranumeraria.

2. Quando dicit Arrianus: *Verbum est creatura,* non solùm concipit Verbum & creaturam, sed etiam aliquod obiectum significatum per Tò *Est*, quod obiectum est vtiq; identitas chimerica. Cócipit ergo aliquid implicatorium ex parte obiecti. Probatur antecedens: tum quia alioquin præfata propositio Arriana, non differret obiecto ab hac contradictoria Catholica; *Verbum non est creatura*, nisi dicatur, in affirmatiua, per Tò *Est*, significari identitatem fictam obiectiuam, in negatiua verò, per To *Non est*, significari distinctionem obiectiuam veram; & tamen Philosophus Cap. de Opposit. docet, propositiones contradictorias differre obiecto, estq; commune axioma, *Actus specificari ab obiectis*: Tum quia in omni propositione affirmatiua, debet concipi motiuum & determinatiuum ad affirmandum; hoc autem non est aliud, nisi ipsa identitas significata per copulam, siue vera, siue ficta.

3. Ex his contradictorijs propositionibus: *Identitas inter Deum & creaturam potest concipi*: *Identitas inter Deum & creaturam non potest concipi*; siquidem prior affirmatiua dicitur esse falsa; iam secunda negatiua erit vera,

iuxta

iuxta canones Logicos. Oportet ergo vt in vtraq; propositione non veniat ex parte subiecti Identitas realis: alioquin è contra, prior affirmatiua erit vera, (verum enim est, quòd Identitas realis possit concipi,) posterior autem negatiua erit falsa, (falsum enim est quod Identitas realis non possit concipi). Potest ergo Identitas chimerica concipi. Idem argumentum in alio exemplo sic formatur: Ex his propositionibus: *Deus creatus est possibilis*: *Deus creatus non est possibilis*; vt affirmatiua sit falsa, vtq; negatiua sit vera, oportet vt in vtraq; pro subiecto veniat DEVS chimericus: alioquin vera erit affirmatiua, & falsa negatiua, quia verum est quòd DEVS realis sit possibilis, & falsum quòd non sit possibilis. Potest igitur concipi DEVS chimericus.

4. Qui negat aliquid, debet cognoscere id quod negat. Ergo pariter negans cognosci ex parte obiecti impossibile seu ens rationis, debet illud eo ipso cognoscere ex parte obiecti, & sic falsificat suam propositionem. Et hoc argumentum à quibusdam R. R. reputatur esse Achilles pro chimeris.

5. Cuiuscunq; termini potest concipi contradictorium, tanquam distinctum ab ipso. Ergo etiam contradictorium entis realis vt sic, debet concipi tanquam distinctum ab ipso. Ergo vlteriùs aliquid distinctum ab ente reali vt sic, seu quod idem est, aliquid distinctum ab omni ente reali, potest concipi, nempe contradictorium entis realis vt sic. Et quia hoc contradictorium entis realis vt sic, est non ens reale destruens omnia entia realia, etiam ipsum ens necessarium, nempe DEVM, quod est impossibile, vt patet; sequitur quòd aliquod impossibile possit concipi vt distinctum ab omni ente reali.

6. Potest homo ex errore velle esse Angelus, vel desiderare simultatem amoris cum odio: sed tunc vellet identitatem sui cum Angelo, vel simultatem amoris cum odio, quod implicat: Ergo præcognosceret id quod implicat; quia *nihil volitum, quin præcognitum*.

7. Si ens rationis nihil aliud esset quàm ens reale vel entia realia indebito modo cognita; sequeretur chimeram. v. g. Alterum DEVM, dari à parte rei: illud enim datur à parte rei, cuius omnes partes dantur à parte rei; cùm totum nihil sit præter suas partes: atqui admissâ suppòsitióne, *Alter Deus* diceret tanquam partes sui constitutiuas, Alteritatem realem creatam, Diuinitatem veram, & cognitionem falsam coniungentem hæc extrema; quæ omnia dantur à parte rei: Ergo daretur Alter DEVS à parte rei.

8. Rursus sequeretur malam esse illam receptam communiter defi-

 nitionem,

nitionem Entis rationis, quòd sit, *Id quod habet esse tantùm obiectiuè in intellectu.* Cuius sequelæ ratio est: quia tam Hircus, quàm Cervus, non tantùm dantur obiectiuè in nostro intellectu, sed dantur etiam à parte rei, vel in se vel in potentia actiua suæ causæ; iam verò cognitio falsa, quam solùm Hircocervus diceret supra Hircum & Cervum, non datur in intellectu obiectiuè, sed subiectiuè & effectiuè.

Omne cognoscibile esse possibile qui doceant.

§ I. Respondetur. Dicendum cum frequenter recepta his temporibus R. R. nostrorum sententia, Omne cognoscibile esse possibile, nec dari vllum obiectum intellectûs distinctum ab omni ente reali. Ita P. Arrubal T. 1. ad qu. 4. d. 34. c. 4. P. Erize 1. p. d. 8. c. 1. Eminentissimus Sfortia lib. 5. de Incarn. c. 1. P. Anton. Perez. (qui in post humo de Deo opere, ob singulare acumen ingenij, meritò Theologi Mirabilis nomen obtinuit) de scient. Dei disp. 5. c. 3. ac meus doctissimus in Theologia Professor P. Martinus de Esparza qu. 16. de Deo. Citantur etiam pro hac sententia à Petro de Comitibus. lib. 3. de Ent. rat. disp. 2. art. 1. inter alios plures, Stephanus Spinula, Philippus Miller, Daniel Hainau, Oddo de Comitibus, Daniel Bartolus, Hieronymus Sauignanus, Franciscus Gentilis, quorum aliqui non ita pridem in Romano Collegio erant Professores; subscribunt verò ijsdem inter alios qui nunc ibi legunt P. Nicolaus Pallavicinus & P. Dominicus de Marinis ambo magni ingenij Professores: quibus addo insuper P. Gieraldinum par. 1. qq. Philosophicarum nuper Viennæ in Austria impressarum qu. 23. Et quod caput rei est, idem videtur sensisse D. Thom. nam 1. p. q. 25. ar. 1. explicans dictum illud Archangeli ad B. Virginem: *Non erit impoßibile apud Deum omne verbum*; ita dicit S. Doctor: *Id quod contradictionem implicat, Verbum esse non potest, quia nullus intellectus potest illud concipere.* Et 1. con. Gen. c. 84. *Quæ sunt impoßibilia non cadunt in intellectu.* Et qu. de poten. a. 3. ad 1. *Id quod est affirmationem & negationem esse simul veram, non potest mente concipi, & per consequens, nec aliquid eorum, in quibus hoc includitur,* id est nec obiectum implicatorium, in quo vtiq; includitur affirmationem & negationem simul esse veram.

§ II. Ratio prima assertionis est: quia sicut obiectum adæquatum potentiæ visiuæ, quod illam circumscribit, comprehenditq; omnes eius actus, & vltra quod non extenditur vllus actus potentiæ visiuæ, etiam insincerus, est color seu id quod participat rationem coloris; ita vt color sit obiectum formale motivum, id verò quod est coloratum sit obiectum materiale & ter-

minativum; idemq; est dicendum de Sono respectu potentiæ auditiuæ, idem de Bono respectu volitiuæ, ac de alijs potentiarum obiectis: ita obiectum adæquatum intellectûs, omnes actus ipsiús etiam falsos circumscribens, est Verum, seu id quod participat rationem veri; ita vt obiectum formale motivum, sit veritas, id verò quod participat rationem veri, sit obiectum materiale & terminativum. Nempe cùm obiectum formale sit ratio ob quam ab aliqua potentia attingitur obiectum materiale; debet aliquo modo includi obiectum formale in materiali. Hoc posito principio, subsumo minorem: Atqui obiectum, quod per Aduersarios est distinctum ab omni ente reali, nec est verum, nec paticipat quidquam de veritate: constat enim ex terminis repugnantibus & mutuò se falsificantibus, ac destruentibus intentionaliter, scilicet ex esse & non esse, ex qua mutua destructione intentionali, vterq; terminus remanet intentionaliter destructus, sicut ex mutua physica duorum destructione, vtrumq; remanet physicè destructum. Ergo id quod est distinctum ab omni ente possibili non potest esse obiectum formale aut etiam materiale intellectûs; ideoq; nullo modo cognosci potest, cùm omne aliquo modo cognoscibile, adæquatè diuidatur in obiectum formale aut materiale intellectûs. Nec valet dicere; obiectum materiale intellectûs posse esse verum fictum, non secùs ac bonum apparens voluntatis. Contra enim est, quia veritas tua ficta, est nulla veritas, siquidem veritas hæc consistit in ipso verificari duo contradictoria; at verificari duo contradictoria, est neutrum verificari, cùm veritas vnius contradictorij destruatur per alterum, puta esse hircum per esse cervum seu per non esse hircum, & esse cervum per esse hircum seu per non esse cervum. Hinc impugnatur etiam responsio P. Syluestri Mauri qu. 42. L. dicentis, impossibile habere prædictã veritatem non absolutè, sed ex suppositione si existeret. Impugnatur inquam, nam esse hircum & non esse hircum, etiam ex suppositione suæ existentiæ non amitterent suum virus sibi essentiale mutuò se interimendi & falsificandi, ac proinde etiam in tali suppositione neutrum extremum determinatè sumptum remaneret verum: immo nec ipsum complexum ex vtraq; parte, remaneret verum, quia omnibus partibus destructis necesse est Totum, quod nihil est præter suas partes, pariter destrui. Fateor quidem Verum fictum cognosci posse, sicut quandoq; amatur Bonum apparens; sed hoc ipso argumento probo, Verum fictum, esse ens reale falsò cognitum, vt verum; sicut etiam Bonum apparens, est ens reale falsò cognitum vt bonum.

Obiectum adæquatũ intellectûs est verum.

At Obiectum chimericum nullam dicit veritatem.

§ III. Secunda ratio pro eadem assertione sit. Illud obiectum implicatorium Aduersariorum cùm non sit ante omnem cognitionem; (hoc ipso enim esset reale;) vel resultat quasi effectiuè ex cognitione fingente; vel constituitur per ipsam cognitionem fingentem tanquam per formam extrinsecam. Non primum. quia esse obiectum seu esse cognitum, est denominatio extrinseca à cognitione, absq; vllo ente diminuto resultante ex cognitione, vt communiter nostri docent contra Scotistas. Profectò si cognitio confusa, aut conditionata, aut disiunctiua, nihil efficit vel quasi efficit ex parte sui obiecti, sed solùm seipsam addendo, obiectum extrinsecè denominat confusum, aut conditionatum, aut disiunctivum; cur etiam eodem modo cognitio fingens suum obiectum non denominabit fictum? vnde enim est ista maior actiuitas vel quasi actiuitas cognitionis fingentis respectu sui obiecti, quàm confusæ vel conditionatæ respectu sui? Si verò dicatur obiectum per cognitionem fingentem extrinsecè denominari fictum, contra est; quia obiectum implicatorium, non solùm dicitur fictum præcisè, sed etiam dicitur tale fictum, v.g. dicitur *Identitas Dei cum creatura, Alteritas DEI ficta*: atqui per cognitionem fingentem, obiectum non constituitur tale, puta Identitas vel Alteritas, licet cognoscatur vt tale; siquidem cognitio obiectum non facit tale, sed solùm termino tali superaddit seipsam præcisè, & sic terminum aliunde talem, facit extrinsecè cognitum. Ergo illud obiectum fictum, præter cognitionem fingentem à qua dicitur fictum, importat aliquid contradistinctum ab omni esse intentionali, à quo denominetur tale, puta Identitas vel Alteritas, adeoq; importat aliquid reale, cùm omne oppositum intentionali, sit reale. Et certè si obiectum cognitionis fingentis, nec habet actu esse, nec habere potest, præter illud quod recipit formaliter à cognitione fingente; iam denominatio ficti, solam dicet formam extrinsecam, & nullum dicet subiectum denominationis, quod habeat actu vel potentiâ aliquod esse, præter id quod recipit à forma extrinseca: & sic forma extrinseca nihil denominabit nisi seipsam, sibiq; ipsi erit extrinseca. Sequetur deinde illud etiam inconueniens, quòd nullâ suppositâ diuersitate actuali vel possibili in subiectis, eadem forma extrinseca, id est, eadem cognitio fingens, vnum subiectum denominabit, Identitatem DEI cum creatura; alterum verò, Negationem DEI; tertium, Hircocervum, & sic de reliquis chimeris; quod quis non videt esse absurdum?

Obiectum fictum non resultat ex cognitione fingente.

Est aliquid distinctum ab esse intentionali & ideò reale.

§ IV. Tertia ratio. Dum concipitur Identitas hirci cum ceruo; vel

vel concipitur vt quid superadditum obiectiuè hirco & ceruo realibus, uel vt non sic superadditum? si hoc secundum dicis? Ergo obiectiuè solùm concipitur dualitas realis hirci & cerui realium, quod mihi satis est. Si verò affirmas primum? Ergo tunc nulla inter hircum & cervum concipitur identitas. Nam de ratione Identitatis vt sic est, vt non concipiatur tanquam aliquid obiectiuè superadditum extremis, quorum dicitur esse identitas. Neq; verò id solùm est de ratione Identitatis realis & non chimericæ. Sicut enim se habet Identitas realis ad extrema secum realiter identificata: ita se habet in cognosci Identitas chimerica ad extrema realiter inter se distincta, quibus proinde chimericè attribuitur. Sicut ergo Identitas realis extremorum non concipitur ut quid obiectiuè superadditum respectu suorum extremorum identificatorum inter se; ita nec Identitas chimerica respectu suorum inter se distinctorum. Et ratio est, quia Identitas chimerica concipitur adinstar identitatis realis, & per huius species, cum hoc solo discrimine, quia ibi concipitur vbi ei locus esse nequit, nempe inter extrema realiter distincta. Hoc argumentum in nostra sententia soluitur, dicendo, Identitatem inter hircum & cervum eatenùs concipi tanquam quid non superadditum ipsis obiectiuè, quatenùs aliqua vera realis aliquorum extremorum inter se realiter identificatorum identitas, verè ijsdem obiectiuè non superaddita, falsò applicatur intentionaliter hirco & ceruo, seu extremis realiter distinctis, affirmaturq; falsò non esse illis obiectiuè superaddita; quæ proinde Identitas respectu suorum extremorum inter se identificatorum, est in se, & intrinsecè, & secundùm veritatem identitas; respectu autem hirci & cerui dicitur identitas extrinsecè, & secundùm falsam intellectûs applicationem; quod ipsum clariùs patebit ex dicendis infra.

Identitas hirci & cerui concipitur vt quid non superadditum ipsis & sic vt quid reale.

§ V. Tandem, vt alias rationes omittam breuitatis causa, sic argumentor. Propositiones contradictoriæ v. g. hæ: *Homo est Leo*: *Homo non est Leo*, sunt de eodem adæquatè obiecto terminatiuo; aliàs non idem, vel non de eodem, vna negaret, quod altera affirmat; quod est contra leges Dialecticæ. Atqui secunda vera propositio, est de obiecto terminatiuo reali, nempe de homine & leone realibus: Ergo & prima fingens. Ergo propositio fingens non attingit quidquam impossibile ex parte obiecti terminatiui, consequenter propositio fingens à non fingente non differt obiecto terminatiuo, sed ex modo tendendi, quatenùs vna procedit modo compositiuo, denotato per particulam *Est*; altera verò circa idem adæquatè obiectum termi-

Propositio fingens & non finges sunt circa idem obiectum terminativũ

nativum procedit modo diuisiuo, denotato per particulam *Non est*: eo modo, quo propositio copulatiua & disiunctiua, v. g. hæ *Petrus & Paulus currit*: *Petrus vel Paulus currit*, non differunt obiecto, sed modo tendendi, significato per Tò *Et* & per Tô *vel*. Et hinc est quòd per Philosophum, verbum *Est* dicitur *nota propositionis*, id est affirmationis, communiterq; vocatur *Copula* id est vnio intentionalis extremorum. Quapropter non subsistit illa responsio: propositionum contradictoriarum esse idem obiectum ex parte subiecti & prædicati, non autem ex parte copulæ: non subsistit inquam, quia vt modo dicebam, copula *Est* non significat obiectum, sed vnionem intentionalem, seu actum intellectûs componentem extrema. Et ratio huius est, quia cum omnis propositio nihil aliud faciat, nisi componat aut diuidat intentionaliter seipsâ obiectum significatum ex parte subiecti, cum vel ab obiecto ex parte prædicati significato; præter hæc duo obiecta, nequit in propositione tertium obiectum significari distinctum ab ipsa propositione.

Copula in propositione quid significat?

Confirmatur hoc ampliùs: quia si hæc propositio, *Homo non est Leo*, attingit obiectiuam negationem identitatis, per Tò *Non est*, significatam; quæro vel illam affirmat, vel negat? Si primum? Ergo prædicta propositio erit affirmatiua, consequenter non erit contradictoria huic *Homo est Leo*. Si secundum? Ergo dicta propositio est falsa; negabit enim negationem identitatis inter hominem & Leonem, quæ negatio identitatis seu distinctio reuera datur, ac proinde hæc contradictoria ipsius, *Homo est Leo*, erit vera, quod est falsum.

Quid sit Ens rationis?

§ VI. Ob hæc ergo dicendum est, Ens rationis seu Ens fictum, chimericum, ac impossibile, nihil aliud esse quam Ens reale vel entia realia, quatenùs substantia cognitioni necessariò falsæ & inverificabili componenti scilicet diuisa, vel diuidenti identificata: ita vt Ens rationis sit denominatio extrinseca, quæ pro materiali & in recto dicat Ens reale vel entia realia; pro formali verò & in obliquo cognitionem necessariò falsam, tanquam formam extrinsecam, à qua id, quod secundùm se, intrinsecè, ac obiectiuè est reale & possibile; vt substans illi cognitioni denominetur extrinsecè non reale, ens rationis, & impossibile; quia scilicet tali modo quali enuntiatur per illam cognitionem falsam, nec datur à parte rei, nec dari potest vllius virtute Agentis, sed solùm datur in intellectu. Itaq; monstrum illud formidabile *Hircocervus*, nihil aliud est, quam hircus & cervus reales, quatenùs substant alicui judicio affirmanti hircum de ceruo. *Alter Deus*, est aliqua vagè altentas realis

reperta

reperta inter creaturas, quatenus per falsam affirmationem applicata vero DEO. *Identitas hirci cum ceruo* est aliqua vagè identitas duarum aliquarum formalitatum realium, quæ secundùm se & realiter illis conuenit; quatenùs tamen per cognitionem falsam applicatur hirco & ceruo, dicitur extrinsecè esse identitas hirci & cerui, ac ficta. *Spiritus S. non procedens à Filio*, est verus Spiritus sanctus, quatenùs per falsum judicium Græcorum diuiditur intentionaliter à vera tertia Persona Trinitatis procedente etiam à Filio Dei. Et sic discurrendum de omnibus alijs monstris. Atq; hoc videtur docere Philosophus dum ait 5. met. tex. 17. *Impoßibile est id quod est necessariò falsum, & cuius contrarium necessariò verum est* Et 1. de Cælo tex. 111. *Impoßibile*, inquit, *simpliciter dicitur, quia non est dicere, quod factum erit.* Nempe *Falsum seu non verum dicere*, cum non sit in rebus, vt docet idem Philosophus, & ex eo D. Thomas, nihil aliud est nisi denominatio extrinseca cadens à cognitione falsa in obiectum reale. Quod ipsum vltra iam dicta confirmatur & declaratur paritate obiecti confusi. Sicut enim hoc obiectum confusum, *Animal vt sic*, nihil aliud est, nisi entia vera & realia, quæ extrinsecè dicuntur esse quid confusum à cognitione confusa, cui substant; ita pariter & hoc obiectum fictum seu falsum, *Hircoceruus*, nihil aliud est, nisi entia realia, quæ extrinsecè denominantur esse quid fictum & falsum, à cognitione fingente & falsa, cui substant.

Falsum est denominatio extrinseca à cognitione falsa.

§ VII. Hinc vlteriùs infertur, non ideò aliquam propositionem esse falsam, quia eius obiectum non datur à parte rei, nec ideò veram, quia eius obiectum datur à parte rei; omnium enim propositionum obiectum secundùm se datur à parte rei actu vel poßibiliter: sed potiùs ideò aliqua propositio est falsa, quia eius obiectum non datur à parte rei tali modo, quali enuntiatur per ipsam, seu quia tendit modo indebito in suum obiectum, estq; illi difformis; secùs autem vera.

Quæ propositio est falsa?

§ VIII. Infertur rursus, Ens rationis fieri per actum indebito modo tendentem in obiecta realia, qui actus regulariter loquendo, est directus; cognosci verò semper per actum reflexum tendentem in obiecta realia secundointentionaliter sumpta, seu vt denominata ab aliqua cognitione essentialiter falsa. Hinc DEVS non facit Ens rationis, quia non habet modum indebitum tendendi in obiectum; cognoscit tamen Ens rationis, quia cognoscit entia realia vt substantia fictionibus creatis actualibus & poßibilibus. Cæterùm DEVS cognoscens Ens rationis, liberatur in nostra

Per quem actum fiat & cognoscatur Ens rationis?

An DEVS fa-

ciat vel cognoscat Ens rationis?

sententia ab omni fictione etiam apprehensiua, quæ est aliquis defectus modi cognoscendi perfectioris, id est nequidem apprehensiuè fingentis. Nempe Devs, iuxta nos, solùm cognoscit reflexè nostras de obiectis realibus fictiones, dissentiendo ipsis: at in sententia opposita, De⁹ cognoscendo comprehensiuè nostras fictiones, deberet etiam cognoscere obiectum ipsarum, quatenus ab ipsis repræsentatum; quod cùm per Oppositos sit obiectum distinctum ab omni ente reali, apprehensum per modum entis realis; deberet etiam Devs apprehendere illud simili modo; quod est fingere apprehensiuè.

Fit solùm ab intellectu per secundam operationem.

§ IX. Infertur tandem, Ens rationis, quod per Philosophum (vt dixi) est necessariò falsum, simpliciter loquendo fieri per secundam operationem intellectûs, quia absolutè loquendo falsitas consistit in enuntiatione, secùs dicente esse obiectum, quàm sit à parte rei; vnde solùm occasionaliter & dispositiuè fit ens rationis per primam apprehensionem. Multò verò minùs fit per sensum, quia hic licet secùs aliquando percipiat obiectum, quàm sit defacto, non tamen quàm possit esse de potentia absoluta, & sic non concipit obiectum per actum essentialiter falsum: quod verum est etiam de Imaginatione, quæ solùm coniungit inter se quasdam figuras externas rerum distinctarum, etiam penicillo exprimibiles, nec pertingit ad essentias rerum. An verò Ens rationis fiat per voluntatem, quæstio est de nomine. Communiter negatur, quia voluntas cùm feratur in præcognitum, supponit Ens rationis factum ab intellectu, si quando fertur in impossibile. Atq; ex his patet quid sit Ens rationis, à qua potentia, & per qualem actum fiat, ac etiam per qualem cognoscatur,

Ad 1 ergo. Constat ex dictis omnes terminos chimericos de quibus sæpè disputamus, esse secundo-intentionales, & per eos semper significari aliqua Entia realia, vt substantia alicui iudicio essentialiter falso, quæ proinde entia realia, vt tali iudicio substantia, ab altero disputantium per actum reflexum affirmantur, ab altero negantur dari à parte rei, tali modo, quali exprimuntur per illud iudicium. Quia vero Ly *Impossibile* est quid commune ad omnes terminos chimericos, ideò significat omne illud obiectum reale quod substat cognitioni essentialiter falsæ, non potens à parte rei existere tali modo, quali per ipsam enuntiatur. Quid autem reale in particulari importent termini chimerici in particulari sumpti, dictum etiam est § 5; & nominatim dictum ibi est, per Identitatem hirci cum ceruo significari aliquam

quam

quam realem indeterminatè & confusè identitatem duarum aliquarum formalitatum secum identificatarum, quatenùs falsò applicatam intentionaliter hirco & ceruo. Talis porrò Identitas secundùm se, obiectiuè, & intrinsecè spectata, non vnit hircum cum ceruo; vnit verò solùm extrinsecè, & ratione indebitæ mentalis applicationis, ratione cuius etiam dicitur Identitas hirci cum ceruo. Quòd autem non vniat intrinsecè & secundùm se hircum cum ceruo, vniat verò extrinsecè, & vt applicata ipsis intentionaliter, nihil obest quominùs sit realis, vt patet: nulla enim in hoc est implicantia in obiecto.

Sed instabis adhuc: Qui dicendo v. g. *Non datur alter DEVS*, negat alteritatem realem creatam & Diuinitatem existere tali modo, quali repræsentatur per iudicium falsum compositiuum horum terminorum; debet adhuc cognoscere illum modum existendi, quem negat: hic autem modus existendi est Chimericus. Ergo adhuc cognoscit aliquid Chimericum. Respondeo similiter, quòd talis cognoscit confusè aliquem modum existendi realem conformem alicui affirmationi veræ, illumq; negat de Alteritate creata reali & Diuinitate vera, vtpote opposito modo existentibus; qui proinde modus existendi est Chimericus non secundùm se & obiectiuè, sed quatenùs per affirmationem falsam applicatur Alteritati creatæ & Diuinitati reali.

Ad 2. Dictum iam est & infra dicetur Disp. 2. q. 2. ad 2. propositiones contradictorias, non differre obiecto terminatiuo, sed modo tendendi. Differunt etiam ratione formali sub qua obiectiua, quæ vnius propositionis est affirmabilitas; alterius, negabilitas. Nec plùs vult illud axioma, *Actus specificantur ab obiectis*, vt patet in actu voluntatis comparato cum actu intellectûs, sæpè tendentibus in idem obiectum, & in eandem rationem formalem Quæ. Philosophus etiam solùm vult oppositorum actuum esse opposita obiecta verificatiua, non autem terminatiua, vt dicetur loco citato. Concedi verò nullatenùs debet, determinatiuum & motiuum ad assensum in propositionibus affirmatiuis, esse identitatem extremorum apprehensam; cùm post illam apprehensam sæpè sequatur dissensus. Certè identitas ficta, quæ nec est, nec esse potest, non potest exercere vim motiuam, cùm hæc sit vis causatiua actûs, soli enti reali conueniens: *Quod autem non est, nullius est causa*, vt ait S. Thomas 3. cont. Gent. c. 10. Potiùs ergo motiuum ad assensum, vel sunt ipsi termini propositionis apprehensi, si assensus sit immediatus,

Actus oppositi quo differunt?

Quod sit motiuum ad assensum?

tus, & per se notus; vel est aliquod medium, ex quo infertur propositio, si assensus est mediatus & deductus.

Ad 3. Dicendum ex propositionibus illis contradictorijs, vtriusq; subiectum esse, aliquam indeterminatè seu confusè identitatem realem, non quidem secundùm se, sed vt falsò applicatam intentionaliter Deo vero & creaturæ reali, atq; de huiusmodi identitate falsò affirmari, verè autem negari, quod sit cognoscibilis, scilicet tanquam Terminus primæ intentionis, cùm potiùs solùm cognoscatur reflexè, vt Terminus secundæ intentionis; siquidem nihil aliud est, quàm ens reale indebito modo cognitum. Similiter de alijs illis propositionibus dicendum, eas reflexè procedere de Deo & creatura realibus, vt coniunctis intentionaliter per aliquod iudicium essentialiter falsum, ideoq; ex illis solam affirmatiuam propositionem esse falsam; falsum enim est, quòd Devs & creatura reales sint possibiles tali modo, quali modo cognoscũtur per iudiciũ directũ compositiuum istorum terminorum, supra quod iudicium reflectit se hæc propositio, *DEVS creatus est possibilis.*

Incognoscibile quomodo cognoscitur?

Ad 4. Eodem planè telo configitur Achilles ille R.R. habetq; contra se plures instantias. Quæro enim, dum quis hoc dicit, *Incognoscibile omnibus modis, tam directè quàm reflexè, tam exercitè quàm signatè &c. &c. non potest cognosci*, cognoscitne illud quod negat? Item qui dicit: *Binarium distinctum ab omni ente reali, ab omni ente rationis, & nihilo, non potest cognosci*, quæro cognoscitne quod negat cognosci? Quidquid dixeris, tuum Achillem sternis, sterno & ego hac vnicâ distinctione. Qui aliquid negat, illud cognoscit vel directè vel reflexè, concedo quod dicitur: cognoscit semper directè, nego quod dicitur. Itaq; dum quis negat posse ex parte obiecti cognosci Ens rationis, reflectit se supra propositionem Aduersariorum separantem intentionaliter ab obiecto cognoscibili possibilitatem & realitatem, negatq; reflexè, cognoscibile & possibile tali modo se habere, quali modo repræsentantur per propositionem Aduersariorum, quæ diuidit intentionaliter istos terminos, in re indiuisos, cùm omne cognoscibile sit possibile & reale, vt probatum est. Porrò talis reflexa cognitio Entis rationis, solùm attingit obiectum reale; & sufficienter negat Ens rationis posse cognosci ex parte obiecti, quia contradicit sententiæ Aduersariorum, vt patet.

Ad 5. Quoniam termini contradictorij debent procedere de eodem obiecto, iuxta illud D. Thomæ 1. p. q. 17. a. 1. *Opposita sunt circa idem*: ideò terminus alteri contradictoriè oppositus non potest cognosci vt distin-

ctus.

ctus ab ipso ex parte obiecti terminatiui (quidquid sit de verificatiuo, de quo infra disp. 2. q. 2. ad 2.) sed tantùm ex parte actûs; quatenùs scilicet in terminis contradictoriis apprehenditur idem obiectum terminatiuum, relatè ad iudicia opposita, nempe ad affirmatiuum & negatiuum, tanquam ad sua connotata. Quapropter terminus contradictoriè oppositus Enti reali vt sic, qui est *Non ens reale vt sic*, seu Non esse omnium entium realium, non debet cognosci vt quid distinctum ex parte obiecti terminatiui (multò minùs ex parte verificatiui, quod nullum habet) ab Ente reali vt sic, sed solùm tanquam aliquid distinctum ex parte actûs, quem connotat; quatenùs scilicet *Non ens reale vt sic*, est omne ens reale, vt connotat iudicium negatiuum, quod tendat in omne Ens reale per modum fugæ; oppositum autem iudicium connotat Ens reale vt sic; tametsi vtriusq; conceptûs oppositi idem sit obiectum. Nempe hi termini, etiam in prima apprehensione, concipiuntur relatè ad opposita iudicia tanquam ad sua connotata. Quia verò idem Non esse omnium entium realium etiam Dei, contradictoriè oppositum Enti reali vt sic, est chimera, ideò neq; hæc chimera debet cognosci vt quid distinctum ab omni Ente reali. Ex hac autem occasione notandum est, quòd chimera contradictoriè opposita Enti reali vt sic, non sit Esse & Non esse; quia remoto vno contradictorio ponitur aliud: remotis autem omnibus entibus realibus, quæ dicit Ens reale vt sic, non poneretur esse & non esse, sed tantùm poneretur non esse omnium entium: Ergo hoc præcisè Non esse, est chimera contradictoriè opposita Enti reali vt sic.

Quid sit Non ens vt sic?

Quæ sit Chimera contradictoriè opposita Enti vt sic.

Ad 6. Sicut cùm quis videns aurichalcum, amat illud vt aurum, amat reuera aurichalcum, quod videt, & de quo interim falsò prædicat, quòd sit aurum: ita cùm quis per errorem appetit esse Angelus, appetit naturam Angelicam realem, de qua falsò iudicat quòd possit esse natura propria hominis. Idem dic de similibus exemplis.

Ad 7. Ens rationis materialiter & obiectiuè sumptum, secundùm se datur actu vel potentiâ extra intellectum à parte rei, non autem formaliter sumptum, seu vt denominatum à cognitione essentialiter falsa, dari potest tali scilicet modo quali enuntiatur per illam cognitionem; & ideò sic sumptum denominatur extrinsecè non reale, quatenùs reale opponitur ficto & falso, licet possit dici reale, quatenùs reale abstrahit ab esse intentionali qualicunq; etiam inuerificabili. Hoc autem dicere etiam de Altero Deo, non est cur sibi quisquam religioni ducat. Non probamus tamen hic illud

quod asserit Petrus de Comitibus, quamcunq; propositionem, etiam hanc, *Deus est iniustus*, esse veram obiectiuè. Nam illa tantum est propositio obiectiuè vera, cuius obiectum non solum datur secundùm se à parte rei, sed etiam datur tali modo, quali modo repræsentatur per propositionem, cùm veritas propositionis sit conformitas cum suo obiecto: hoc autem non conuenit vlli propositioni, quæ est in materia impossibili.

Definitio Entis rationis. Ad 8. Definitio communis Entis rationis, non ita est accipienda, quasi Ens rationis sit illud obiectum, quod secundùm se non possit dari extra intellectum, vt probatum est hactenus: sed ita, vt Ens rationis sit illud obiectum, quod tali modo, quali exprimitur in intellectu fingente, nequeat dari extra intellectum, sed tantùm detur in intellectu fingente. Sed hæc satis: restat, vt explicato Ente reali & Ente rationis, videamus quid sit Ens possibile, quid Impossibile, quid Actuale.

QVÆSTIO III.

Utrùm Ens purè Possibile sit aliquid in se intrinsecè à parte rei distinctum à Deo?

Punctum I.

Rationes dubitandi pro parte affirmatiua, & status Quæstionis.

VIdetur Ens purè possibile esse aliquid in se intrinsecè à parte rei distinctum à Deo, 1: quia idem est nunc Petrus existens, qui fuit ante mille annos purè possibilis: sed nunc est aliquid in se intrinsecè distinctum à Deo: Ergo & olim, cùm fuit purè possibilis.

2. Ens purè possibile v. g. Antichristus est terminus Omnipotentiæ Dei, quem illa potest physicè producere: sed omnipotentia Dei non potest physicè producere nihil, nec seipsam, cùm sit incausata: Ergo Ens purè possibile est aliquid reale positiuum, distinctum à parte rei ab omnipotentia Dei, quæ est ipse Devs; & quidem non est mera denominatio extrinseca ab omnipotentia Dei, sicut etiam terminus potentiæ visiuæ, & auditiuæ, seu visibile & audibile, non est mera denominatio extrinseca à sua potentia.

3. Opposita prædicata verificantur à parte rei de potentia Dei productiua

ductiua Antichristi, deq; ipso Antichristo purè possibili: nam hic est producibilis & ens ab alio, illa improducibilis & ens à se: Ergo Antichristus purè possibilis est aliquid in se intrinsecè distinctum à potentia Diuina productiua Antichristi.

4. Si ens purè possibile, seu quod idem est, si essentia rei creatæ non existentis constitueretur in illo esse possibili & æterno per omnipotētiam Dei tanquam per formam extrinsecam; sequeretur primò omnes propositiones æternæ veritatis, v. g. has *Homo est possibilis*, *Leo est rugibilis*, habere, pro obiecto saltem inadæquato ipsam omnipotentiam Dei. Sequela autem est falsa: tum quia sæpè formando tales propositiones nihil cogitamus de Deo: tum quia sæpè huiusmodi propositiones discrepant tam prædicatò, quàm subiecto, id est toto obiecto, vt cum dico, *Homo est rationalis*, *Leo est rugibilis*. Deinde sequeretur Ens possibile vt sic non posse diuidi in Devm & creaturam purè possibilem, quia in secundo membro, includeretur primum; & sic periret omnis diuisio categoriarum.

5. Nulla forma etiam extrinseca potest tribuere vllam denominationem subiecto, nisi illud supponat in se intrinsecè distinctum à seipsa, vt patet in denominatione extrinseca dextri, visi. Et ratio est, quia quod non præsupponitur esse aliquid in se intrinsecè, non potest recipere esse tale, vel tale, ab vllo etiam extrinseco. Igitur omnipotentia Dei, vt essentijs rerum creatarum, ab æterno tribuat extrinsecè denominationem Possibilis debet præsupponere illas esse in seipsis intrinsecè.

6. Quod per seipsum intrinsecè non repugnat, est in se intrinsecè possibile: Sed Antichristus per seipsum intrinsecè non repugnat: tum quia in suis prædicatis essentialibus (quæ sunt ipse Antichristus) nullam includit contradictionem: tum quia alioquin vera esset ista propositio priori contradictoria, *Antichristus per seipsum intrinsecè repugnat*. Ergo Antichristus est in se intrinsecè possibilis, & sic in se intrinsecè distinctus à Deo. Confirmatur: quia Antichristus essentialiter, ideoq; intrinsecè est animal, viuens, corpus &c. Ergo debet dari aliquid Antichristo intrinsecum, adeoq; distinctum in se intrinsecè à Deo, vi cuius verificentur ista prædicata essentialia de Antichristo; quod non est aliud nisi ipsa possibilitas passiua seu connexio & identitas prædicatorum essentialium Antichristi. Et ratio est, quia hanc propositionem: *Antichristus est animal*, verificat id quod identificat prædicatùm cum subiecto; nihil autem extrinsecum potest identificare præ-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

dicatum cum subiecto, cùm nihil sit magis intrinsecum identificatis, quàm ipsa identitas, quæ sola identificat prædicatum cum subiecto.

7. Impossibile non est denominatio extrinseca à potentia Dei non potente producere aliquid. Ergo nec possibile, à potentia potente producere aliquid. Consequentiam probat paritas rationis. Antecedens verò probatur: Tum quia alioquin daretur in Deo Impotentia producendi aliquid, quam tamen negat D. Thom: Deo tribui posse, cùm virtus eius actiua sit infinita & plenitudo totiûs posse, cuius aliquem defectum significat Impotentia: Tum quia etiamsi omnipotentia Dei non existeret, adhuc chimera esset impossibilis; nec enim per hoc præcisè redderetur possibilis, quia tunc causa adæquata omnium possibilium deficeret.

8. Vna forma indiuisibilis non potest pluribus subiectis dare diuersas denominationes, quin præsupponat in ipsis aliquam diuersitatem intrinsecam, vt inter alia patet in Actione diuersimodè denominante causam & passum, suppositâ in eis diuersitate intrinsecâ. Cum ergo omnipotentia Dei sit quasi forma indiuisibilis, non potest vnum obiectum denominare extrinsecè Possibile, alterum, Impossibile; vnum, animal rationale, alterum, animal rugibile, quin in ipsis obiectis præsupponat diuersitatem intrinsecam, consistentem in tali vel tali consonantia vel dissonantia prædicatorum essentialium inter se; quæ proinde consonantia vel dissonantia, non erit mera denominatio extrinseca ab omnipotentia Dei.

9. Vera est ista causalis: *Ideò DEVS potest producere muscam, quia hæc non implicat, seu quia est possibilis*, non autem è conuerso. Item vera est hæc altera: *Ideò DEVS non potest producere Hircoceruum, quia hic implicat*; non autem è conuerso. Et ratio est: quia alioquin nulla dabitur ratio à priori, cur Devs possit facere muscam, & non possit Hircoceruum. Prius igitur est muscam esse possibilem, & hircoceruum impossibilem, quàm Devm posse illam, hunc non posse, producere.

Vltimò. Saltem Possibilitas peccati non est Omnipotentia Dei; aliàs Devs amans necessariò Possibilitatem peccati (sicut necessariò amat omnipotentiam suam) eo ipso necessariò amaret peccatum possibile; quod repugnat summæ eius bonitati. Ergò saltem non omne Ens purè possibile est pura denominatio extrinseca ab Omnipotentia Dei.

§ I. Respondetur. Vt explicetur status quæstionis, certum imprimis est, aliquam Possibilitatem etiam eorum quæ sunt contingentia in existendo, esse aliquid non modo æternum, sed etiam simpliciter & absolutè necessarium

um ac indefectibile. Patet hoc, quia si omnis possibilitas Angeli absolutè potuit non esse; etiam Angelus absolutè potuit non esse possibilis: cùm nihil sit possibile, deficiéte omni suâ possibilitate. Si autem Angelus absolutè potuit non esse possibilis: ergo potuit absolutè Angelus non esse id quod est aptum existere, seu potuit non esse ens reale: hôc autem non minùs est impossibile, quàm si quis diceret, quòd, homo potuerit non esse rationalis: cùm non minùs sit essentiale Angelo esse ens reale, quàm homini esse rationalem. Aliqua possibilitas contingentium est æterna & necessaria.

§ II. Certum rursùs mihi est aliquam Possibilitatem rei existentis non distingui realiter ab eius existentia: quia vnumquodq; existens, in seipsô intrinsecè non repugnat, seu non inuoluit contradictoria prædicata, adeoq; est quid intrinsecè in se possibile. Verùm hæc Possibilitas, in ijs quæ contingenter existunt, est contingens, non secùs ac existentia ipsorum; nec de hac præsens quæstio procedit: sed potiùs procedit de illa Possibilitate rerum non existentium æterna ac simpliciter necessaria, & quæritur quidnam sit? vt hac cognitâ, innotescat quid sit Ens purè possibile, quod denominatur à tali possibilitate. In qua difficultate multæ sunt Authorum sententiæ. Aliqua contingens.

§ III. Prima est Henrici Gandau: quem è nostris sequitur Albertin: in præd. subst. disp. 1. qu. 1. & Tellez disp. 50. met. sect: 1. existimantium, ens merè possibile, v. g. Alterum solem, præter Omnipotentiam Dei productiuam ipsius, importare aliquod esse absolutum positiuum, actuale nemine cogitante à Deo distinctum, sed ita diminutum, vt vi ipsius, v. g. Alter sol, solùm dicatur esse ab æterno actu actualitate essentiæ, non actualitate existentiæ. Secunda sentencia Heruæi, Capreoli, Fons: apud citatum Tellez, hoc tantùm differt à prima, quòd istud esse possibile æternum, dicat esse ens purè negatiuum seu abusiuum, vocetq; illud carentiam repugnantiæ, seu non implicantiam ad existendum. 3tiò Scotus cum suis, opinatur ex cognitione Diuina de creaturis possibilibus resultare quoddam esse obiectiuum, diminutum, æternum, in quo constituit formaliter possibilitatem creturarum. 4tò communiter R.R. docent Possibilitatem creaturæ non existentis, distingui quidem à Deo nemine cogitante; non tamen esse aliquid actuale absolutum, sed purè potentiale & conditionatum, seu disiunctiuum, quod sit verificatiuum huius propositionis v. g. *Si & quando homo existet, erit animal rationale*; vel huius: *Aut homo non existet, aut existet animal rationale*: adduntq;, huiusmodi ens esse in se intrinsecè æternum ac necessarium, æternitate & necessitate à parte rei distinctâ à Deo. Vltima tandem Sententiæ de possibilitate creaturæ æterna.

dicatum cum subiecto, cùm nihil sit magis intrinsecum identificatis, quàm ipsa identitas, quæ sola identificat prædicatum cum subiecto.

7. Impossibile non est denominatio extrinseca à potentia DEI non potente producere aliquid. Ergo nec possibile, à potentia potente producere aliquid. Consequentiam probat paritas rationis. Antecedens verò probatur: Tum quia alioquin daretur in DEO Impotentia producendi aliquid, quam tamen negat D. Thom: DEO tribui posse, cùm virtus eius actiua sit infinita & plenitudo totiûs posse, cuius aliquem defectum significat Impotentia: Tum quia etiamsi omnipotentia DEI non existeret, adhuc chimera esset impossibilis; nec enim per hoc præcisè redderetur possibilis, quia tunc causa adæquata omnium possibilium deficeret.

8. Vna forma indiuisibilis non potest pluribus subiectis dare diuersas denominationes, quin præsupponat in ipsis aliquam diuersitatem intrinsecam, vt inter alia patet in Actione diuersimodè denominante causam & passum, suppositâ in eis diuersitate intrinsecâ. Cum ergo omnipotentia DEI sit quasi forma indiuisibilis, non potest vnum obiectum denominare extrinsecè Possibile, alterum, Impossibile; vnum, animal rationale, alterum, animal rugibile, quin in ipsis obiectis præsupponat diuersitatem intrinsecam, consistentem in tali vel tali consonantia vel dissonantia prædicatorum essentialium inter se; quæ proinde consonantia vel dissonantia, non erit mera denominatio extrinseca ab omnipotentia DEI.

9. Vera est ista causalis: *Ideò DEVS potest producere muscam, quia hæc non implicat, seu quia est possibilis*, non autem è conuerso. Item vera est hæc altera: *Ideò DEVS non potest producere Hircoceruum, quia hic implicat*; non autem è conuerso. Et ratio est: quia alioquin nulla dabitur ratio à priori, cur DEVS possit facere muscam, & non possit Hircoceruum. Prius igitur est muscam esse possibilem, & hircoceruum impossibilem, quàm DEVM posse illam, hunc non posse, producere.

Vltimò. Saltem Possibilitas peccati non est Omnipotentia DEI; aliàs DEVS amans necessariò Possibilitatem peccati (sicut necessariò amat omnipotentiam suam) eo ipso necessariò amaret peccatum possibile; quod repugnat summæ eius bonitati. Ergò saltem non omne Ens purè possibile est pura denominatio extrinseca ab Omnipotentia DEI.

§ I. Respondetur. Vt explicetur status quæstionis, certum imprimis est, aliquam Possibilitatem etiam eorum quæ sunt contingentia in existendo, esse aliquid non modo æternum, sed etiam simpliciter & absolutè necessari-

um

um ac indefectibile. Patet hoc, quia si omnis possibilitas Angeli absolutè potuit non esse; etiam Angelus absolutè potuit non esse possibilis: cùm nihil sit possibile, deficiēte omni suâ possibilitate. Si autem Angelus absolutè potuit non esse possibilis: ergo potuit absolutè Angelus non esse id quod est aptum existere, seu potuit non esse ens reale: hôc autem non minùs est impossibile, quàm si quis diceret, quòd, homo potuerit non esse rationalis: cùm non minùs sit essentiale Angelo esse ens reale, quàm homini esse rationalem. Aliqua possibilitas contingentium est æterna & necessaria.

§ II. Certum rursùs mihi est aliquam Possibilitatem rei existentis non distingui realiter ab eius existentia: quia vnumquodq; existens, in seipsô intrinsecè non repugnat, seu non inuoluit contradictoria prædicata, adeoq; est quid intrinsecè in se possibile. Verùm hæc Possibilitas, in ijs quæ contingenter existunt, est contingens, non secùs ac existentia ipsorum; nec de hac præsens quæstio procedit: sed potiùs procedit de illa Possibilitate rerum non existentium æterna ac simpliciter necessaria, & quæritur quidnam sit? vt hac cognitâ, innotescat quid sit Ens purè possibile, quod denominatur à tali possibilitate. In qua difficultate multæ sunt Authorum sententiæ. Aliqua contingens.

§ III. Prima est Henrici Gandau: quem è nostris sequitur Albertin: in præd. subst. disp. 1. qu. 1. & Tellez disp. 50. met. sect: 1. existimantium, ens merè possibile, v. g. Alterum solem, præter Omnipotentiam Dei productiuam ipsius, importare aliquod esse absolutum positiuum, actuale nemine cogitante à Deo distinctum, sed ita diminutum, vt vi ipsius, v. g. Alter sol, solum dicatur esse ab æterno actu actualitate essentiæ, non actualitate existentiæ. Secunda sententia Heruæi, Capreoli, Fons: apud citatum Tellez, hoc tantùm differt à prima, quòd istud esse possibile æternum, dicat esse ens purè negatiuum seu abusiuum, vocetq; illud carentiam repugnantiæ, seu non implicantiam ad existendum. 3tiò Scotus cum suis, opinatur ex cognitione Diuina de creaturis possibilibus resultare quoddam esse obiectiuum, diminutum, æternum, in quo constituit formaliter possibilitatem creturarum. 4tò communiter R.R. docent Possibilitatem creaturæ non existentis, distingui quidem à Deo nemine cogitante; non tamen esse aliquid actuale absolutum, sed purè potentiale & conditionatum, seu disiunctiuum, quod sit verificatiuum huius propositionis v. g. *Si & quando homo existet, erit animal rationale*; vel huius: *Aut homo non existet, aut existet animal rationale*: adduntq;, huiusmodi ens esse in se intrinsecè æternum ac necessarium, æternitate & necessitate à parte rei distinctâ à Deo. Vltima tandem Sententiæ de possibilitate creaturæ æterna.

dicatum cum subiecto, cùm nihil sit magis intrinsecum identificatis, quàm ipsa identitas, quæ sola identificat prædicatum cum subiecto.

7. Impossibile non est denominatio extrinseca à potentia Dei non potente producere aliquid. Ergo nec posʃibile, à potentia potente producere aliquid. Consequentiam probat paritas rationis. Antecedens verò probatur: Tum quia alioquin daretur in Deo Impotentia producendi aliquid, quam tamen negat D. Thom: Deo tribui posse, cùm virtus eius actiua sit infinita & plenitudo totiûs posse, cuius aliquem defectum significat Impotentia: Tum quia etiamsi omnipotentia Dei non existeret, adhuc chimera esset imposʃibilis; nec enim per hoc præcisè redderetur posʃibilis, quia tunc causa adæquata omnium posʃibilium deficeret.

8. Vna forma indiuisibilis non potest pluribus subiectis dare diuersas denominationes, quin præsupponat in ipsis aliquam diuersitatem intrinsecam, vt inter alia patet in Actione diuersimodè denominante causam & passum, suppositâ in eis diuersitate intrinsecâ. Cum ergo omnipotentia Dei sit quasi forma indiuisibilis, non potest vnum obiectum denominare extrinsecè Posʃibile, alterum, Impossibile; vnum, animal rationale, alterum, animal rugibile, quin in ipsis obiectis præsupponat diuersitatem intrinsecam, consistentem in tali vel tali consonantia vel dissonantia prædicatorum essentialium inter se; quæ proinde consonantia vel dissonantia, non erit mera denominatio extrinseca ab omnipotentia Dei.

9. Vera est ista causalis: *Ideò DEVS potest producere muscam, quia hæc non implicat, seu quia est possibilis*, non autem è conuerso. Item vera est hæc altera: *Ideò DEVS non potest producere Hircoceruum, quia hic implicat*; non autem è conuerso. Et ratio est: quia alioquin nulla dabitur ratio à priori, cur Devs possit facere muscam, & non possit Hircoceruum. Prius igitur est muscam esse possibilem, & hircoceruum impossibilem, quàm Devm posse illam, hunc non posse, producere.

Vltimò. Saltem Possibilitas peccati non est Omnipotentia Dei; aliàs Devs amans necessariò Possibilitatem peccati (sicut necessariò amat omnipotentiam suam) eo ipso necessariò amaret peccatum possibile; quod repugnat summæ eius bonitati. Ergò saltem non omne Ens purè possibile est pura denominatio extrinseca ab Omnipotentia Dei.

§ I. Respondetur. Vt explicetur status quæstionis, certum imprimis est, aliquam Possibilitatem etiam eorum quæ sunt contingentia in existendo, esse aliquid non modo æternum, sed etiam simpliciter & absolutè necessarium

um ac indefectibile. Patet hoc, quia si omnis possibilitas Angeli absolutè potuit non esse; etiam Angelus absolutè potuit non esse possibilis: cùm nihil sit possibile, deficiẽte omni suâ possibilitate. Si autem Angelus absolutè potuit non esse possibilis: ergo potuit absolutè Angelus non esse id quod est aptum existere, seu potuit non esse ens reale: hôc autem non minùs est impossibile, quàm si quis diceret, quòd, homo potuerit non esse rationalis: cùm non minùs sit essentiale Angelo esse ens reale, quàm homini esse rationalem.

Aliqua possibilitas contingentium est æterna & necessaria.

§ II. Certum rursùs mihi est aliquam Possibilitatem rei existentis non distingui realiter ab eius existentia: quia vnumquodq; existens, in seipsô intrinsecè non repugnat, seu non inuoluit contradictoria prædicata, adeoq; est quid intrinsecè in se possibile. Verùm hæc Possibilitas, in ijs quæ contingenter existunt, est contingens, non secùs ac existentia ipsorum; nec de hac præsens quæstio procedit: sed potiùs procedit de illa Possibilitate rerum non existentium æterna ac simpliciter necessaria, & quæritur quidnam sit? vt hac cognitâ, innotescat quid sit Ens purè possibile, quod denominatur à tali possibilitate. In qua difficultate multæ sunt Authorum sententiæ.

Aliqua contingens.

§ III. Prima est Henrici Gandau: quem è nostris sequitur Albertin: in præd. subst. disp. 1. qu. 1. & Tellez disp. 50. met. sect: 1. existimantium, ens merè possibile, v. g. Alterum solem, præter Omnipotentiam Dei productiuam ipsius, importare aliquod esse absolutum positiuum, actuale nemine cogitante à Deo distinctum, sed ita diminutum, vt vi ipsius, v. g. Alter sol, solum dicatur esse ab æterno actu actualitate essentiæ, non actualitate existentiæ. Secunda sententia Heruæi, Capreoli, Fons: apud citatum Tellez, hoc tantùm differt à prima, quòd istud esse possibile æternum, dicat esse ens purè negatiuum seu abusiuum, vocetq; illud carentiam repugnantiæ, seu non implicantiam ad existendum. 3tiò Scotus cum suis, opinatur ex cognitione Diuina de creaturis possibilibus resultare quoddam esse obiectiuum, diminutum, æternum, in quo constituit formaliter possibilitatem creturarum. 4tò communiter R.R. docent Possibilitatem creaturæ non existentis, distingui quidem à Deo nemine cogitante; non tamen esse aliquid actuale absolutum, sed purè potentiale & conditionatum, seu disiunctiuum, quod sit verificatiuum huius propositionis v. g. ***Si & quando homo existet, erit animal rationale***; vel huius: ***Aut homo non existet, aut existet animal rationale***: adduntq;, huiusmodi ens esse in se intrinsecè æternum ac necessarium, æternitate & necessitate à parte rei distinctâ à Deo. Vltima tandem

Sententiæ de possibilitate creaturæ æterna.

dicatum cum subiecto, cùm nihil sit magis intrinsecum identificatis, quàm ipsa identitas, quæ sola identificat prædicatum cum subiecto.

7. Impossibile non est denominatio extrinseca à potentia Dei non potente producere aliquid. Ergo nec possibile, à potentia potente producere aliquid. Consequentiam probat paritas rationis. Antecedens verò probatur: Tum quia alioquin daretur in Deo Impotentia producendi aliquid, quam tamen negat D. Thom: Deo tribui posse, cùm virtus eius actiua sit infinita & plenitudo totiûs posse, cuius aliquem defectum significat Impotentia: Tum quia etiamsi omnipotentia Dei non existeret, adhuc chimera esset impossibilis; nec enim per hoc præcisè redderetur possibilis, quia tunc causa adæquata omnium possibilium deficeret.

8. Vna forma indiuisibilis non potest pluribus subiectis dare diuersas denominationes, quin præsupponat in ipsis aliquam diuersitatem intrinsecam, vt inter alia patet in Actione diuersimodè denominante causam & passum, suppositâ in eis diuersitate intrinsecâ. Cum ergo omnipotentia Dei sit quasi forma indiuisibilis, non potest vnum obiectum denominare extrinsecè Possibile, alterum, Impossibile; vnum, animal rationale, alterum, animal rugibile, quin in ipsis obiectis præsupponat diuersitatem intrinsecam, consistentem in tali vel tali consonantia vel dissonantia prædicatorum essentialium inter se; quæ proinde consonantia vel dissonantia, non erit mera denominatio extrinseca ab omnipotentia Dei.

9. Vera est ista causalis: *Ideò DEVS potest producere muscam, quia hæc non implicat, seu quia est possibilis*, non autem è conuerso. Item vera est hæc altera: *Ideò DEVS non potest producere Hircoceruum, quia hic implicat*; non autem è conuerso. Et ratio est: quia alioquin nulla dabitur ratio à priori, cur Devs possit facere muscam, & non possit Hircoceruum. Prius igitur est muscam esse possibilem, & hircoceruum impossibilem, quàm Devm posse illam, hunc non posse, producere.

Vltimò. Saltem Possibilitas peccati non est Omnipotentia Dei; aliàs Devs amans necessariò Possibilitatem peccati (sicut necessariò amat omnipotentiam suam) eo ipso necessariò amaret peccatum possibile; quod repugnat summæ eius bonitati. Ergò saltem non omne Ens purè possibile est pura denominatio extrinseca ab Omnipotentia Dei.

§ I. Respondetur. Vt explicetur status quæstionis, certum imprimis est, aliquam Possibilitatem etiam eorum quæ sunt contingentia in existendo, esse aliquid non modo æternum, sed etiam simpliciter & absolutè necessarium

um ac indefectibile. Patet hoc, quia si omnis possibilitas Angeli absolutè potuit non esse; etiam Angelus absolutè potuit non esse possibilis: cùm nihil sit possibile, deficiẽte omni suâ possibilitate. Si autem Angelus absolutè potuit non esse possibilis: ergo potuit absolutè Angelus non esse id quod est aptum existere, seu potuit non esse ens reale: hôc autem non minùs est impossibile, quàm si quis diceret, quòd, homo potuerit non esse rationalis: cùm non minùs sit essentiale Angelo esse ens reale, quàm homini esse rationalem. Aliqua possibilitas contingentium est æterna & necessaria.

§ II. Certum rursus mihi est aliquam Possibilitatem rei existentis non distingui realiter ab eius existentia: quia vnumquodq; existens, in seipsô intrinsecè non repugnat, seu non inuoluit contradictoria prædicata, adeoq; est quid intrinsecè in se possibile. Verùm hæc Possibilitas, in ijs quæ contingenter existunt, est contingens, non secùs ac existentia ipsorum; nec de hac præsens quæstio procedit: sed potiùs procedit de illa Possibilitate rerum non existentium æterna ac simpliciter necessaria, & quæritur quidnam sit? vt hac cognitâ, innotescat quid sit Ens purè possibile, quod denominatur à tali possibilitate. In qua difficultate multæ sunt Authorum sententiæ. Aliqua contingens.

§ III. Prima est Henrici Gandau: quem è nostris sequitur Albertin: in præd. subst. disp. 1. qu. 1. & Tellez disp. 50. met. sect: 1. existimantium, ens merè possibile, v. g. Alterum solem, præter Omnipotentiam Dei productiuam ipsius, importare aliquod esse absolutum positiuum, actuale nemine cogitante à Deo distinctum, sed ita diminutum, vt vi ipsius, v. g. Alter sol, solum dicatur esse ab æterno actu actualitate essentiæ, non actualitate existentiæ. Secunda sententia Herusei, Capreoli, Fons: apud citatum Tellez, hoc tantùm differt à prima, quòd istud esse possibile æternum, dicat esse ens purè negatiuum seu abusiuum, vocetq; illud carentiam repugnantiæ, seu non implicantiam ad existendum. 3tiò Scotus cum suis, opinatur ex cognitione Diuina de creaturis possibilibus resultare quoddam esse obiectiuum, diminutum, æternum, in quo constituit formaliter possibilitatem creturarum. 4tò communiter R.R. docent Possibilitatem creaturæ non existentis, distingui quidem à Deo nemine cogitante; non tamen esse aliquid actuale absolutum, sed purè potentiale & conditionatum, seu disiunctiuum, quod sit verificatiuum huius propositionis v. g. *Si & quando homo existet, erit animal rationale*; vel huius: *Aut homo non existet, aut existet animal rationale*: adduntq;, huiusmodi ens esse in se intrinsecè æternum ac necessarium, æternitate & necessitate à parte rei distinctâ à Deo. Sententiæ de possibilitate creaturæ æterna. Vltima

quod asserit Petrus de Comitibus, quamcunq; propositionem, etiam hanc, *Deus est iniustus*, esse veram obiectiuè. Nam illa tantum est propositio obiectiuè vera, cuius obiectum non solum datur secundùm se à parte rei, sed etiam datur tali modo, quali modo repræsentatur per propositionem, cùm veritas propositionis sit conformitas cum suo obiecto: hoc autem non conuenit vlli propositioni, quæ est in materia impossibili.

Definitio Entis rationis.

Ad 8. Definitio communis Entis rationis, non ita est accipienda, quasi Ens rationis sit illud obiectum, quod secundùm se non possit dari extra intellectum, vt probatum est hactenus: sed ita, vt Ens rationis sit illud obiectum, quod tali modo, quali exprimitur in intellectu fingente, nequeat dari extra intellectum, sed tantùm detur in intellectu fingente. Sed hæc satis: restat, vt explicato Ente reali & Ente rationis, videamus quid sit Ens possibile, quid Impossibile, quid Actuale.

QVÆSTIO III.

Utrùm Ens purè Possibile sit aliquid in se intrinsecè à parte rei distinctum à Deo?

Punctum I.

Rationes dubitandi pro parte affirmatiua, & status Quæstionis.

Videtur Ens purè possibile esse aliquid in se intrinsecè à parte rei distinctum à Deo, 1: quia idem est nunc Petrus existens, qui fuit ante mille annos purè possibilis: sed nunc est aliquid in se intrinsecè distinctum à Deo: Ergo & olim, cùm fuit purè possibilis.

2. Ens purè possibile v. g. Antichristus est terminus Omnipotentiæ Dei, quem illa potest physicè producere: sed omnipotentia Dei non potest physicè producere nihil, nec seipsam, cùm sit incausata: Ergo Ens purè possibile est aliquid reale positiuum, distinctum à parte rei ab omnipotentia Dei, quæ est ipse Devs; & quidem non est mera denominatio extrinseca ab omnipotentia Dei, sicut etiam terminus potentiæ visiuæ, & auditiuæ, seu visibile & audibile, non est mera denominatio extrinseca à sua potentia.

3. Opposita prædicata verificantur à parte rei de potentia Dei productiua

ductiua Antichristi, deq; ipso Antichristo purè possibili: nam hic est producibilis & ens ab alio, illa improducibilis & ens à se: Ergo Antichristus purè possibilis est aliquid in se intrinsecè distinctum à potentia Diuina productiua Antichristi.

4. Si ens purè possibile, seu quod idem est, si essentia rei creatæ non existentis constitueretur in illo esse possibili & æterno per omnipotētiam Dei tanquam per formam extrinsecam; sequeretur primò omnes propositiones æternæ veritatis, v. g. has *Homo est possibilis*, *Leo est rugibilis*, habere, pro obiecto saltem inadæquato ipsam omnipotentiam Dei. Sequela autem est falsa: tum quia sæpè formando tales propositiones nihil cogitamus de Deo: tum quia sæpè huiusmodi propositiones discrepant tam prædicato, quàm subiecto, id est toto obiecto, vt cum dico, *Homo est rationalis*, *Leo est rugibilis*. Deinde sequeretur Ens possibile vt sic non posse diuidi in Devm & creaturam purè possibilem, quia in secundo membro, includeretur primum; & sic periret omnis diuisio categoriarum.

5. Nulla forma etiam extrinseca potest tribuere vllam denominationem subiecto, nisi illud supponat in se intrinsecè distinctum à seipsa, vt patet in denominatione extrinseca dextri, visi. Et ratio est, quia quod non præsupponitur esse aliquid in se intrinsecè, non potest recipere esse tale, vel tale, ab vllo etiam extrinseco. Igitur omnipotentia Dei, vt essentijs rerum creatarum, ab æterno tribuat extrinsecè denominationem Possibilis debet præsupponere illas esse in seipsis intrinsecè.

6. Quod per seipsum intrinsecè non repugnat, est in se intrinsecè possibile: Sed Antichristus per seipsum intrinsecè non repugnat: tum quia in suis prædicatis essentialibus (quæ sunt ipse Antichristus) nullam includit contradictionem: tum quia alioquin vera esset ista propositio priori contradictoria, *Antichristus per seipsum intrinsecè repugnat*. Ergo Antichristus est in se intrinsecè possibilis, & sic in se intrinsecè distinctus à Deo. Confirmatur: quia Antichristus essentialiter, ideoq; intrinsecè est animal, viuens, corpus &c. Ergo debet dari aliquid Antichristo intrinsecum, adeoq; distinctum in se intrinsecè à Deo, vi cuius verificentur ista prædicata essentialia de Antichristo; quod non est aliud nisi ipsa possibilitas passiua seu connexio & identitas prædicatorum essentialium Antichristi. Et ratio est, quia hanc propositionem: *Antichristus est animal*, verificat id quod identificat prædicatum cum subiecto; nihil autem extrinsecum potest identificare præ-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

um ac indefectibile. Patet hoc, quia si omnis possibilitas Angeli absolutè potuit non esse; etiam Angelus absolutè potuit non esse possibilis: cùm nihil sit possibile, deficiēte omni suâ possibilitate. Si autem Angelus absolutè potuit non esse possibilis: ergo potuit absolutè Angelus non esse id quod est aptum existere, seu potuit non esse ens reale: hôc autem non minùs est impossibile, quàm si quis diceret, quòd, homo potuerit non esse rationalis: cùm non minùs sit essentiale Angelo esse ens reale, quàm homini esse rationalem. Aliqua possibilitas contingentium est æterna & necessaria.

§ II. Certum rursùs mihi est aliquam Possibilitatem rei existentis non distingui realiter ab eius existentia: quia vnumquodq; existens, in seipsô intrinsecè non repugnat, seu non inuoluit contradictoria prædicata, adeoq; est quid intrinsecè in se possibile. Verùm hæc Possibilitas, in ijs quæ contingenter existunt, est contingens, non secùs ac existentia ipsorum; nec de hac præsens quæstio procedit: sed potiùs procedit de illa Possibilitate rerum non existentium æterna ac simpliciter necessaria, & quæritur quidnam sit? vt hac cognitâ, innotescat quid sit Ens purè possibile, quod denominatur à tali possibilitate. In qua difficultate multæ sunt Authorum sententiæ. Aliqua contingens.

§ III. Prima est Henrici Gandau: quem è nostris sequitur Albertin: in præd. subst. disp. 1. qu. 1. & Tellez disp. 50. met. sect: 1. existimantium, ens merè possibile, v. g. Alterum solem, præter Omnipotentiam DEI productiuam ipsius, importare aliquod esse absolutum positiuum, actuale nemine cogitante à DEO distinctum, sed ita diminutum, vt vi ipsius, v. g. Alter sol, solum dicatur esse ab æterno actu actualitate essentiæ, non actualitate existentiæ. Secunda sententia Heruæi, Capreoli, Fons: apud citatum Tellez, hoc tantùm differt à prima, quòd istud esse possibile æternum, dicat esse ens purè negatiuum seu abusiuum, vocetq; illud carentiam repugnantiæ, seu non implicantiam ad existendum. 3tiò Scotus cum suis, opinatur ex cognitione Diuina de creaturis possibilibus resultare quoddam esse obiectiuum, diminutum, æternum, in quo constituit formaliter possibilitatem creturarum. 4tò communiter R.R. docent Possibilitatem creaturæ non existentis, distingui quidem à DEO nemine cogitante; non tamen esse aliquid actuale absolutum, sed purè potentiale & conditionatum, seu disiunctiuum, quod sit verificatiuum huius propositionis v. g. *Si & quando homo existet, erit animal rationale*; vel huius: *Aut homo non existet, aut existet animal rationale*: adduntq;, huiusmodi ens esse in se intrinsecè æternum ac necessarium, æternitate & necessitate à parte rei distinctâ à DEO. Vltima tandem Sententiæ de possibilitate creaturæ æterna.

verò ipsum præterquam quod sit effatum Augustini in lib: de Trin: docentis vniuersaliter, *Omne æternum ac immutabile esse summum*, declaratur tali ratione. Quod ex suo conceptu nullum habet meritum & capacitatem terminandi vllam prudentem fugam & displicentiam voluntatis, illud nullam includit imperfectionem, adeoq; omnem includit perfectionem, (cùm exclusio vnius contradictorij, sit inclusio alterius, ne inter contradictoria detur medium à parte rei;) consequenter tale ens est ex suo conceptu purum summumq; bonū, vt patet. Atqui Ens quod est in se intrinsecè æternum ac simpliciter necessariū, nullū habet ex suo conceptu meritum & capacitatē terminādi prudentē fugam & displicentiā volūtatis. Ergo nullā ex suo conceptu includit imperfectionē, sed potiùs omnē perfectionē & sic est purum bonū. Consequentia est legitima. Maior probatur: quia sicut respectu assensûs in intellectu, obiectum adæquatum est veritas; respectu autem dissensûs, falsitas: ita respectu prudentis prosecutionis in voluntate, obiectum adæquatum est bonitas seu perfectio; respectu verò prudentis fugæ & displicentiæ obiectum adæquatum est defectus seu imperfectio. Sicut ergo quod non potest terminare dissensum, nullam includit falsitatem, ita quod non potest terminare vllam prudentem displicentiam, illud nullam includit imperfectionem, sed potiùs omnem includit perfectionem. Probatur iam minor multipliciter. Primò enim Ens in se æternum ac simpliciter necessarium, est prorsus ineuitabile; stultum autem est fugere, quod euitari non potest. Deinde sine ente simpliciter necessario, seu tali, quod repugnat abesse, nullum prorsus malum vitari potest, nullumq; bonum acquiri: nemo autem prudens potest auersari etiam inefficaciter illud obiectum sine quo nullum bonum habere potest, nullumq; malum vitare; siquidem omnis prudēs de aliquo obiecto displicentia etiam inefficax, semper ordinatur ad vitandum aliquod malum, aut ad bonum aliquod acquirendum. Præterea qui sibi displiceret de ente simpliciter necessario, vtiq; vellet saltem inefficaciter illud non esse, quod tamen metaphysicè repugnat non esse; & sic vellet saltem inefficaciter Chimeram, quam tamen nemo prudens, etiam inefficaciter velle potest. Demùm loquendo in subiecta materia, qui illam Possibilitatem creaturæ in se intrinsecè æternam distinctam à Deo, vellet saltem speculatiuè & inefficaciter non esse, eo ipso vellet speculatiuè & inefficaciter Deum non esse completè omnipotentem (non posset enim Devs esse completè omnipotens ablatā illā possibilitate creaturarum;) & consequenter

Ens in se intrinsecè æternum ac simpliciter necessarium est purum bonum.

sequenter vellet Deum non esse completè beatum: quæ tamen voluntas, etiam inefficax & speculatiua, est omninò irrationalis. Nulli igitur voluntati prudenti potest displicere etiam inefficaciter & speculatiuè, Ens quod est in se intrinsecè æternum ac simpliciter necessarium, ideoq; tale ens est in re purum summumq; bonum.

§ V. Confirmatur hoc idem argumentum. Summa Dei bonitas sufficit sibi se sola, vt existat, vtq; existat completè omnipotens, libera, beata; ita vt omnia à se realiter distincta contemnere efficaciter, deq; illis disponere liberè possit, atq; eadem sub dominio suo contineat: quod est principium Theologicum pro vnitate Dei contra Gentiles. Si autem daretur Possibilitas creaturæ, tanquam aliquid à parte rei distinctum à Deo, in se intrinsecè æternum ac simpliciter necessarium; iam tale ens, non posset Deus efficaciter contemnere, (alioquin hoc ipso deficeret tale ens, quod ponitur esse indefectibile,) nec illud haberet sub dominio suo, sed potius deberet illud amare necessariò, illá necessitate, quá amat suam omnipotentiam, libertatem ac beatitudinem completam, quarum scilicet perfectionum Dei, tale ens esset complementum vnicè requisitum; ac proinde iam non sufficeret sibi se solá summa illa Bonitas Diuina. Hæc autem sequela tantò est inconuenientior, quantò minus perfectionis haberet illud Ens extra Deum habens in se suum esse incontemptibile à Deo, quàm perfectissimum aliquod ens extra Deum existens, v. g. supremus Angelus, aut Humanitas à Verbo assumpta; quod tamen ens Deus contemnere efficaciter potest absolutè loquendo, certè illud non amat necessariò, cùm Diuinam voluntatem infinitam, solum Bonum infinitum, in sui amorem necessarium flectere possit.

§ VI. Relinquitur ergo Possibilitatem creaturæ in se intrinsecè æternam ac simpliciter necessariam non esse ens aliquod diminutum, non ens abusivum, non ens purè obiectiuũ resultans ex cognitione Dei, non purè negativum, non purè conditionatum vel disiunctivum, non ens purè potentiale seu nominaliter tantùm ens. Patet enim, hæc omnia, hisq; similia prædicata, magnam in suo conceptu involuere imperfectionem, cum tamen ens in se intrinsecè æternum ac necessarium absolutè, omnem à se, ex suo conceptu excludat imperfectionem, vt modò ostensum est.

§ VII. Specialiter autem Possibilitas creaturæ non est ens diminutum: Tum quia, *quantùm aliquid habet de veritate, tantùm habet de entitate* & bonitate, vtpote conuertibili cum veritate, vt dictum ex D. Thoma disp. 1. qu. 5.

3. qu. 5. § 2. vnde cùm Possibilitas creaturæ. v. g. hominem esse animal rationale, sit quid maximè verum & necessarium, oportet etiam vt sit maximum ens, & non aliquid diminutum. Tum quia cur id quod participat de Diuina sapientia aut potentia, participat etiam de Diuina bonitate, nec est ens diminutum; secus autem id quod participat de Diuina necessitate, imutabilitate, æternitate, vti participat Possibilitas creaturæ, etiam per Aduersarios? Nempe modus essendi sequitur ipsum esse; quomodo ergo poterit participari esse ab æterno, (qui est modus essendi Diuinus,) & non participari ipsum esse Diuinum, eiusq; bonitas?

Possibilitas creaturæ non est ens diminutum.

§ VIII. Rursus Possibilitas creaturæ non est ens obiectivum resultans ex cognitione Dei: Tum quia vniuersaliter non dantur talia entia: Siquidem secluso omni ente resultante ex cognitione, eo ipso præcisè, quod cognitio exprimat v. g. rosam, rosa denominatur formaliter cognita: Tum quia, ens istud Possibilitatis creaturarum obiectivum, erit vtiq; posterius naturá vel origine, quàm cognitio Dei, ex qua resultat. Pro illo ergo priori siue originis, siue naturæ, pro quo intelligitur Diuina cognitio, vel creatura non erit, præcisiuè loquendo, possibilis; cùm tamen esse possibilem sit primus conceptus creaturæ, nec in vllo signo possit intelligi creatura antequam intelligitur esse possibilis, seu ens, & aliquid aptum existere: vel certè pro illo priori seu originis seu naturæ, creatura erit formaliter possibilis ante suam possibilitatem, quæ est in signo posteriori, siue naturæ siue originis. Hoc autem etiam est inconueniens, vt patet.

Non obiectivum resultans ex cognitione Dei.

§ IX. Eâdem ratione probatur Possibilitatem creaturæ non esse ens purè negativum & abusivum. Hoc enim deberet ante se supponere aliquod ens positivum, in quo fundaretur: Possibilitas autem est primum prædicatum rei. Rursus cum à quibusdam dicitur Possibilitas esse non repugnantia ad existendum; siquidem ipsa Repugnantia est aliquid negativum, (est enim carentia possibilitatis); jam non repugnantia seu possibilitas, erit negatio negationis, & sic reipsa erit aliquid positivum, negatiuè expressum, ita sicut Immensitas, Infinitas, &c. Tandem ostendetur Disp. seq: non dari negationes distinctas nemine cogitante ab omni ente positiuo.

Non purè negatiuum

§ X. Ampliùs Possibilitatem creaturæ non esse ens purè conditionatum vel disiunctivum, probatur: Tum quia non datur quidquam à parte rei in se intrinsecè, seu conditionatum, seu disiunctivum, sed potius

istæ denominationes sunt extrinsecæ, prouenientes à modo tendendi in obiectum conditionato vel disiunctiuo: Possibilitas autem creaturæ, datur à parte rei in se intrinsecè ab æterno. Tum quia vt benè ostendit P. Esparza qu. 18. de Deo ad 3: omnis propositio conditionata æquiualet absolutæ, scilicet vel neganti coniunctionem inter conditionem & conditionatum; vel neganti coniunctionem conditionis cum omissione conditionati. Et ita, hæc propositio: *Si homo existet, erit rationalis*, æquiualet huic: *Existentia hominis non coniungetur cum omissione rationalis*: hæc verò altera: *Si homo existet, non erit rugibilis*, æquiualet huic: *Existentia hominis non coniungetur cum rugibili*. Debet igitur dari à parte rei aliquod obiectum absolutum, verificativum propositionis conditionatæ de essentijs rerum creatarum, vtpote æquiualentis propositioni absolutæ; quod obiectum vtiq; est ipsa Possibilitas creaturæ. Tum demùm quia essentijs rerum, antequam existant, hoc esse conditionatum non conuenit rursùs conditionatè, ne fiat processus in infinitum, sed potiùs conuenit absolutè; ideoq; conuenit, ratione alicuius obiecti verificatiui absoluti æterni, quod proculdubio est possibilitas creaturarum.

Non purè conditionatum vel disiunctiuum.

§ XI. Demùm Possibilitatem creaturæ dari defacto, actu ab æterno, adeoq; esse ens participialiter, seu existens, & non esse ens purè potentiale seu ens tantùm, vt aiunt, nominaliter, probatur etiam specialiter: Tum quia nunc & ab æterno fuit vera ista propositio: *Antichristus est actu & defacto possibilis*. Ergo (cum quælibet propositio sit vera per conformitatem ad suum obiectum) debet dari nunc & ab æterno actu & defacto aliquod obiectum verificativum propositionis affirmantis actu & defacto nunc esse possibilem Antichristum: hoc autem obiectum, non est aliud nisi possibilitas ipsius. Tum quia sicut non potest dici aliquid nunc defacto esse actu album per albedinem non existentem; ita non potest dici aliquid esse nunc actu defacto possibile per possibilitatem non existentem. Et quamuis Antichristo conueniat nunc esse in potentia ad existendum, non conuenit tamen ei esse in potentia ad esse possibile: immo hoc ipsum, quòd sit in potentia ad existendum, non conuenit ei rursùs in potentia, ne procedatur in infinitum, sed conuenit actu; ideoq; deueniendum tandem est ad aliquam actualitatem æternam verificatiuam propositionis affirmatiuæ de Antichristo possibili, quæ actualitas est possibilitas ipsius.

Nec ens nominaliter tantùm.

§ XII. Atq; ex his patet Possibilitatem adæquatam cuiuscunq; possibilis

posſibilis non exiſtentis, ſeu formam adæquatam à qua aliquid denominatur ab æterno poſsibile, eſſe in re purum ſummumq; bonum, eſſe ens primum & maximum, ac proinde eſſe ens à ſe, conſequenter in ſenſu reali eſſe ipſam omnipotentiam Dei, quatenùs ab æterno neceſſariò contentiuam in ſua virtute actiua, prædicatorum eſſentialium rei poſsibilis, vel ſaltem permiſsiuam illius quod dicitur poſsibile, ac proinde in re eſſe etiam ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & aliquem actum Diuinæ voluntatis neceſſarium circa poſsibilia: vno verbo in re eſſe ipſam eſſentiam Dei, quæ à Nanzian. dicitur *Pelagus totius eſſe*. Et hæc ſola eſt illa neceſsitas, æternitas, immutabilitas, à qua eſſentiæ creaturarum, extrinſecè denominantur neceſſariæ, æternæ, immutabiles, incorruptibiles, ingenerabiles. Hæc ſola eſt illa actualitas neceſſaria, implicitè & indirectè importata in omnibus propoſitionibus æternæ veritatis (vt magis explicabitur in reſponſione ad 4) eſtq; illarum obiectum verificativum. Hæc demum ſola eſt ſtatus quidditativus rerum, in quo res habent invariabilem connexionem ſuorum prædicatorum quidditatiuorum ſeu eſſentialium. Et ratio vltra iam dicta eſt: quia illud eſt cauſa formalis adæquata alicuius effectûs, quo præcisè poſito, & ſublatis alijs omnibus, ponitur talis effectus formalis: ſed poſitâ præcisè omnipotentiâ Dei productiua Antichriſti, & ſublato quouis ente diminuto, aut quibuſcunq; vocibus extenuato, quod tamen ſit in ſe intrinſecè, eo ipſo Antichriſtus eſt poſsibilis; ſiquidem eſſe cauſam productiuam effectûs, & effectum eſſe producibilem à cauſa, ſeu poſsibilem eſſe, non differunt in re ex parte obiecti quomodocunq; ſignificati, ſed tantùm ex parte apprehenſionum, quarum vna id apprehendit in recto, quod altera in obliquo, non ſecùs ac differunt iſtæ locutiones: *Ego lego librum, Liber legitur à me*. Ergo potentia Dei productiua Antichriſti, eſt forma adæquata denominans Antichriſtum producibilem ſeu poſsibilem. Neq; dicas Potentiam Dei productiuam Antichriſti non eſſe denominationem adæquatè intrinſecam Deo, ſed deſumi partialiter ab aliquo extrinſeco, tenente ſe ex parte Antichriſti poſsibilis. Contra enim eſt: Tum quia Bonitas eſſentialis Dei eſt ipſi adæquatè intrinſeca: Ergo & eſſe communicatiuum ad extra ſeu productivum creaturæ; cùm omne bonum ſit ſui communicativum, & è conuerſo eſſe communicativum ſui ad extra, ſit eſſe contentivum eminenter perfectionum diſperſarum per creaturas, quod eſt eſſe bonum. Tum quia Deus ita eſt per ſeipſum principium liberum productivum creaturarum ad extra, ſicut Pater æternus eſt per ſeipſum

Quid ſit ſtatus quidditativus rerum.

Poſſe producere aliquid eſt denominatio Deo intrinſeca adæquatè. vide Disp. 4 q. 1. ad 4.

per seipsum principium necessarium productivum Filij ad intra. Cùm ergo hæc secunda denominatio sit adæquatè intrinseca Patri; erit etiam pariter intrinseca prima denominatio Deo.

Punctum III.

Explicatur quid sit ipsum Ens possibile seu possibilitas passiua.

§ XIII. Sic explicato Possibili in abstracto, seu possibilitate ac forma denominante Possibile, explicandum est quid sit pure Possibile in concreto, seu possibilitas passiua. Dicendum verò est, nihil aliud esse quàm meram denominationem extrinsecam ab omnipotentia Dei productiua vel permissiua contingentis; ita vt pro formali & in obliquo importet hæc denominatio in re ipsam omnipotentiam, quæ est possibilitas in se intrinsecè æterna ac necessaria omnium rerum; in recto verò pro & materiali importet ipsam essentiam seu prædicata essentialia rei contingentis, quæ possunt quidem vocari possibilitas passiua rei; nihil tamen sunt in se intrinsecè, sed tantum sunt tum in nostro intellectu apprehendente consonantiam illorum prædicatorum, tum etiam sunt secundum esse denominativum ab omnipotentia Dei, in qua causaliter continentur, ita vt eatenus dicantur esse, quatenus datur Potentia Diuina productiua vel permissiua eorundem. Quia verò eodem modo res distinguitur, quo est; ideò prædicata essentialia rei non existentis, sicut sunt, ita & distinguuntur ab omnipotentia Dei, non in seipsis, sed in potentia & denominatiuè, hoc est, tanquam id quod in denominatione proueniente à Potentia Dei productiua, concipitur in recto, quamuis non sit aliquid in se intrinsecè à parte rei. Exemplum huius est in denominationibus merè cogniti aut voliti. Sicut enim cognitio quæ datur in se intrinsece, intellectum denominat intrinsecè cognoscentem, obiectum verò denominat extrinsecè cognitum, quamuis hoc aliquando nihil sit in se intrinsecè, (qualis est vtiq; chimera) sed solùm sit in intellectu fingente & per denominationem extrinsecam ab ipsa cognitione, quæ illud obiectum denominat cognitum: ita potentia actiua Dei, quæ est in se intrinsecè ab æterno, Deum ab æterno denominat intrinsecè productivum creaturæ, ipsam verò creaturam denominat extrinsecè producibilem seu possibilem, quamuis hæc non sit in se intrinsecè ab æterno, sed tantum sit in potentia actiua Dei, & per denominationem extrinsecam ab ipsa dicatur esse. Rursus sicut obie-

Quid sit Possibile.

ctum cognitionis, quod non est in se intrinsecè, v. g. chimera, distinguitur quidem realiter à cognitione, sed tantum denominatiuè & intentionaliter, sicut etiam est: ita possibile ab omnipotentia Dei distinguitur quidem realiter, sed denominatiuè & possibiliter, sicut etiam est, non autem in se intrinsecè. Quod est notandum, ad soluendas plures obiectiones, quæ plerumq; fiunt ex non attenta consideratione nostræ sententiæ, vt expertus sum non semel.

Punctum IV.

Explicatur proportionaliter, Impossibile & Futurum.

§ XIV. Quæ autem hactenus dicta sunt de Possibili, proportionaliter dici debent de Impossibili. Nam sicut Possibilitas creaturæ, ita & Impossibilitas Chimeræ, est aliquid nemine cogitante, in se intrinsecè, actu ab æterno & simpliciter necessariò. Verificat enim actu ab æterno & quidem necessariò hanc propositionem: *Chimera est actu ab æterno necessariò impossibilis.* Sicut ergo Possibilitas creaturæ, est Omnipotentia Dei quatenus in sua virtute actiua continens necessariò creaturam: ita Impossibilitas chimeræ est eadem Omnipotentia, quatenus in sua virtute actiua, necessariò non continens chimeram, sed potiùs per seipsam necessariò excludens & impediens chimeram. In concreto autem Impossibile, dicit in recto, v. g. hircum & ceruum reales substantes iudicio falso compositiuo horum terminorum, iuxta dicta qu. præcedenti, quatenus non contentos in virtute actiua Dei, tali modo, quali exprimuntur per iudicium illud essentialiter falsum. Sed de hoc plura Disp. 2. q. 3. vbi explicabuntur Negationes Chimerarum æternæ. Quid Impossibile.

§ XV. Interim proportionaliter discurrendum est etiam de Denominatione Futuri siue absoluti, siue conditionati, ita vt hæc etiam desumatur extrinsecè à Decreto libero Dei absoluto vel à scientia media: & ideò de Futuro absoluto, pronuntiat D. Thom: 1. p. qu. 16. ar. 7. *Illud quod nunc est Futurum, ex eo Futurum fuit antequam esset, quia in causa fuit, vt fieret.* Nempe licet ipsum Futurum non detur nunc in se, actu; ipsa tamen Futuritio rei siue absoluta, siue conditionata est in se intrinsecè actu ab æterno, licet non absolutè necessariò, cùm Deus liberè decernat vt aliquid sit futurum absolutè, nec necessariò præuideat id quod est futurum conditionatè. Et ratio est, quia ipsa Futuritio absoluta Antichristi, verificat ab æterno: licet non absolutè necessariò hanc propositionem: *Antichristus est actu futurus*, & similiter dicendum Quid Futurum.

ter dicendum de futuritione conditionata actûs nostri liberi. Ergo debet dari actu ab æterno, licet non absolutè necessariò id cum quo identificetur ista futuritio absoluta vel conditionata; hoc autem non est aliud nisi Decretum liberum Dei, cum quo identificatur in re futuritio absoluta, aut scientia media, cum qua identificatur futuritio conditionata euentuum nostrorum liberorum. Videatur P. Anton. Perez acutè, vt solet, hac de re ex Augustino discurrens Tract. 1. de Deo disp. 3. c. 8. § 8.

Punctum V.

Illatio de Distinctione Essentiæ ab Existentia in creatis.

§ XVI. Tandem ex dictis hactenus patet, in quo sensu essentia rei creatæ distinguatur realiter ab eius existentia. Id enim verum est si sermo sit, de essentia rei creatæ sumpta pro statu illo quidditatiuo rerum, quem diximus esse ipsam essentiam Diuinam; vel certè si essentia creata sumatur cum hac reduplicatione, quatenus continetur in virtute actiua Dei: non est enim dubium essentiam Dei & virtutem actiuam ipsius distingui realiter ab existentia creaturæ. Et in hoc sensu dicitur etiam Essentia creaturæ esse ingenerabilis, incorruptibilis, æterna, quorum nihil conuenit existentiæ creatæ. Ceterum si essentia creaturæ sumatur pro prædicato, quod creaturam formaliter primò constituit in seipsa intrinsecè & diuersificat ab alijs omnibus; sine dubio essentia creaturæ identificatur realiter cum eius existentia. Nihil enim est aliud existere, quàm esse aliquid tale in seipso intrinsecè, & non solùm in intellectu, vel in potentia actiua suæ causæ; quia hoc modo esse, est plus quàm esse purè in causa, quod explicatur per Tò *In seipso intrinsecè*: quidquid autem est plus supra purum esse in causa, pertinet ad constituendam actualitatem & existentiam rei; non enim pertinet ad faciendum, quòd res possit præcisè, sed ad faciendum aliquid vltra, atq; nihil vltra posse rei intelligitur, nisi eius existentia. Sed iam ad obiectiones contra determinatam veritatem soluendas veniamus.

In quo sensu distinguatur realiter essentia creata ab existentia.

Punctum VI.

Satisfit argumentis initio Quæstionis propositis.

Ad 1. Sicut eadem rosa, quæ est à parte rei existens, est etiam in

intellectu

Intellectu cognoscente ipsam; & tamen in intellectu, est tantùm intentionaliter ac denominatiuè à cognitione, cùm à parte rei existens, sit physicè rosa: ita licet idem sit Petrus hodie existens, qui fuit ante mille annos possibilis, tamen nunc est talis in se intrinsecè; ante mille annos fuit talis solùm in potentia actiua suæ causæ, & denominatiuè ab ipsa. Possunt enim eidem quatenus est in diuersis statibus, diuersimodè conuenire prædicata; alioquin etiam Petro ante creationem mundi, deberent conuenire prædicata actu actualitate existentiæ, sicut ei hodie conveniunt. Si autem Petrus ante mille annos non fuit in se intrinsecè talis, sicut est modò; Ergo non fuit etiam in se intrinsecè distinctus realiter à Deo; quia distingui sequitur ad esse.

Ad 2. Ens purè possibile v.g. Antichristus, in recto & specificatiuè, non est omnipotentia Dei productiua ipsius (nisi reduplicatiuè sumatur, seu quoad formam illam à qua denominatur possibilis, item quoad æternitatem, necessitatem, & similia prædicata, quæ dicit in obliquo.) Non est etiam purum nihil, id est negatio omnis entis: sed potiùs quamvis sit nihil actuale, nec sit aliquod ens in se intrinsecè; est tamen ens positivum, substantia, viuens, animal, homo, possibiliter, id est in potentia actiua causæ primæ, & denominatiuè ab ipsa quatenùs potente Antichristum producere, eodemq; modo quo est, distinguitur etiam realiter ab Omnipotentia Dei. Cùm ergo Omnipotentia terminetur ad Antichristum possibilem specificatiuè & in recto sumptum, non terminatur ad seipsam, nec ad purum nihil, sed ad aliquod ens positivum realiter ab ipsa distinctum, possibiliter tamen & denominatiuè à potentia Diuina productiua ipsius; hoc est ad aliquid distinctum realiter secundum id, quod licet non sit in se intrinsecè, concipitur tamen à nobis in recto in denominatione proueniente à potentia Diuina productiua ipsius, tanquam à forma denominante. Quod ipsum declaratur paritate obiecti cogniti: sicut enim mons aureus, aut Hircocervus à me cognitus, licet non sit plus aliquid in se intrinsecè quàm cognitio ipsius, est tamen aliquid plus intentionaliter & denominatiuè ab ipsa cognitione; & ideò cognitio terminata ad montem aureum aut Hircocervum, non terminatur ad seipsam, nec ad purum nihil, sed ad aliquid, quod est intentionaliter & denominatiuè ab ipsa distinctum: ita pariter ens purè possibile, quod est terminus Diuinæ potentiæ, supra potentiam Diuinam dicit aliquid plus possibiliter & denominatiuè ab ipsa distinctum. Neq; dicas etiam obiectum, cùm sit causa cognitionis iuxta illud, *Ex obiecto & potentia paritur notitia*, debere esse prius

cognitione, & sic non esse meram denominationem extrinsecam à cognitione. Primò enim saltem respectu Diuinæ cognitionis, quæ est incausata, obiectum creatum non est causa. Deinde etiam respectu cognitionis creatæ, non omne obiectum est causa, sed tantum obiectum motiuum: & de tali obiecto debet accipi allatum Axioma. Alia est ratio de visibili respectu potentiæ visiuæ, & de similibus denominationibus: Tum quia denominatio visibilis, non est prima, sed secunda denominatio, supponens existentiam rei, quæ dicitur visibilis, immo supponens in ipsa re etiam qualitatem intrinsecam, puta colorem, sine quo res non esset proximè visibilis: Tum quia visibile cum sit causa motiua potentiæ visiuæ, debet præsupponi in se intrinsecè independenter à potentia visiua. At denominatio Possibilis est prima omnium, antecedens existentiam rei, quæ dicitur purè possibilis, nec est causa præsupposita ante potentiam Diuinam productiuam rerum; vnde non debet esse aliquid in se intrinsecè distinctum à Potentia Dei actiua, sicut est distinctum visibile à potentia visiua.

Ad 3. Etiam de obiecto purè cognito, deq; ipsa cognitione, verificantur opposita prædicata: cognitio enim est actus vitalis, inhærens animæ, non autem obiectum; quod tamen est denominatio merè extrinseca à cognitione. Possunt ergo opposita prædicata conuenire formæ denominanti & ipsi denominationi extrinsecæ, quatenus hæc, licet nihil sit in se intrinsecè, præter formam denominantem; significat tamen aliquid aliud in recto, vel purè à nobis conceptum, vel etiam contentum in potentia actiua suæ causæ. Et ratio est, quia vt duobus terminis complexis eadem tribuantur prædicata, non satis est eadem adæquate obiecta, quomodocunq; significari per vtrumque terminum complexum; sed opus est vt idem in recto significetur obiectum per vtrumq; terminum; siquidem in omni prædicatione, attenditur ad identitatem recti inter subiectum & prædicatum; quod norúnt etiam anniculi Philosophi. Et hac de causa, licet hi termini complexi: *Petrus habens vestem*: &: *Vestis habita à Petro*, eadem prorsus significent obiecta, nempe Petrum, vestem, & habitionem vestis; tamen de secundo termino dicitur, quòd sit Ens artificiale, quod negatur de primo; quia scilicet non idem in recto significatur vtrobiq;. De quo dicetur etiam infra Disp. 4. qu. 2. Licet ergo idem sit ex parte obiecti quomodocunq; significati, *Potentia Dei productiua Antichristi*, & *Antichristus producibilis à potentia Dei*, quia tamen non idem realiter rectum, vterq; iste terminus complexus, importat; ideò opposita prædicata meritò tribuuntur vtriq;.

Si varietur rectum ex parte subiecti, variantur prædicata.

Ad 4.

Ad 4. Concedimus in omnibus propositionibus necessarijs, quæ fiunt de essentijs rerum creatarum, semper affirmari ex parte obiecti implicitè existentiam & essentiam Diuinam, hoc est non sub expresso conceptu Diuinitatis, omnipotentiæ &c. sed sub conceptu Possibilitatis creaturarum æternæ, Necessitatis, Immutabilis veritatis, vel sub aliquo simili conceptu realiter conuertibili cum Diuinitate; dicimus tamen affirmari solùm indirectè & in obliquo. Sicut enim in hac propositione: *Petrus sapienter loquitur*, affirmatur indirectè sapientia Petri: ita similiter in hac v. g. propositione: *Homo est necessariò, immutabiliter, ab æterno, animal rationale*, affirmatur indirectè existere Necessitas, Immutabilitas, Æternitas, (quæ reipsa, est sola Diuinitas, vt probatum est in corpore) ratione cuius homo sit animal rationale. Hinc verò patet primò præeminentia propositionis scientificæ, supra alias; quia scilicet illa semper implicitè attingit Deum. Patet rursus ex qualibet propositione scientifica posse probari existentiam Dei, sub conceptu entis necessarij, & immutabilis veritatis. Patet vlteriùs, non opus esse, vt quoties formamus propositiones in materia necessaria, semper cogitemus de Deo sub conceptu expresso Deitatis, sed satis est cogitare sub aliquo conceptu realiter conuertibili cum Deo. Patet præterea propositiones scientificas, quæ formantur de diuersis subiectis, differre obiecto terminatiuo, & directè significato; licet omnes conueniant obiecto verificatiuo ipsarum, indirectè significato, quatenus omnes affirmant eandem necessitatem & actualitatem æternam nectentem terminos propositionis. Immo propositionum scientificarum diuersarum, sunt etiam in nobis diuersa motiua formalia; nempe vel termini ipsi apprehensi, si propositio est per se nota; vel principium, ex quo deducitur propositio, si non est per se nota. Patet demùm diuisionem Entis vt sic, in Deum & creaturam possibilem, esse in membra adæquatè distincta, si spectetur rectum, quod significatur in vtroq; membro diuisionis. Non requiritur tamen dari in se intrinsecè distincta inter se recta in vtroq; membro significata: diuisio enim hæc, cùm sit opus rationis, contenta est, si vnum diuisionis membrum sit in nostro tantùm intellectu apprehendente, & per denominationem extrinsecam ab altero membro: quod etiam contingere in diuisione Entis vt sic, in ens reale & chimericum, debent fateri Aduersarij: certè enim ens chimericum non est in se intrinsecè a parte rei.

In omni propositione scientifica affirmatur Deus.

Ad 5. Constat in denominationibus cogniti & voliti, quòd de-

nominatio extrinseca possit cadere in subiectum, quod non sit in se intrinsecè; sæpè enim cognoscimus & appetimus ea quæ nec sunt, nec esse possunt in se intrinsecè. Deinde hoc speciale tribuendum esset Formæ Primæ denominanti, qualis est Omnipotentia Dei, quòd non præsupponat esse in seipso intrinsecè suum subiectum quod denominat, nempe purè Possibile: cùm præsertim hoc concretum, de quo agimus non sit physicum, sed Logicum.

Non in omni denominatione datur subiectum in se intrinsecè.

Ad 6. Negatur minor propositio, primam eius probationem distinguo: Antichristus, in suis prædicatis essentialibus habentibus suum esse in seipsis, non repugnat, nego quod dicitur: in suis prædicatis essentialibus habentibus suum esse per meram denominationem extrinsecam à causa prima, concedo quod dicitur; & sic etiam assero esse possibilem. Ad secundam minoris probationem dico, has propositiones: *Antichristus per seipsum intrinsecè non repugnat*: *Antichristus per seipsum intrinsecè repugnat*, non esse contradictorias, & vtramq; esse falsam, perinde ac falsa est vtraq; ex his: *Homo accidentaliter est irrationalis*: *Homo accidentaliter non est irrationalis*. Nam iuxta Summulistas, in contradictorijs modalibus (quales sunt prædictæ omnes propositiones) vt negatiua sit contradictoria, totumq; neget quod affirmat affirmatiua, negatio debet præfigi ipsi modo, & non tantùm copulæ: quod tamen in prædictis propositionibus non seruatur, vt patet. Sic ergo in casu nostro formari debent contradictoriæ: *Antichristus per seipsum intrinsecè repugnat*: *Antichristus non per seipsum intrinsecè repugnat*: & iam secunda erit vera, si tamen sumatur non infinitanter sed neganter, vti sumi debet; hunc enim faciet sensum: *Falsum est quod Antichristus per seipsum intrinsecè repugnet*, quod vtiq; verum est. Ad Confirmationem similiter dico, Antichristum esse essentialiter & intrinsecè animal, viuens &c. hoc est per intrinsecam identitatem sui cum animali, non tamen competentem Antichristo in seipso, sed purè contentam in causa productiua talis identitatis intrinsecæ, quæ proinde fit tantùm denominatiuè à sua causa. Itaq; ista identitas Antichristi cum animali, hanc propositionem: *Antichristus est animal*, verificat tantùm Logicè & denominatiuè ab Omnipotentia Dei, ac ratione alterius; ipsa verò Omnipotentia eandem propositionem verificat physicè & ratione sui, tanquam causa nunc actu existens, & necessitas actualis identitatis inter Antichristum & animal sub conditione productionis ipsius. Oportet enim, vt quando extrema identitatis actu in seipsis non dantur, ipsa causa extrinseca inducens necessitatem talis identitatis, verificet propositionem talium extremorum

rum mutuò de se affirmatiuam, vt probatum est in corpore.

Ad 7. DEVS quantùm est ex se nequit esse amens, miser, & artifex operis dedecentis ipsum, sicut quantùm est de se non potest peccare, ægrotare, occidere Spiritum S. &c. Si autem faceret chimeram esset amens, quia poneret id cuius vellet negationem (vtrumq; enim dicit chimera;) esset miser, quia volendo v. g. ponere hircum, non poneret ipsum, sed negationem hirci; esset artifex operis dedecentis, quia efficiendo opus, efficeret destructionem ipsius, ponendo alterum contradictorium. Non potest ergo DEVS quantùm est ex se facere chimeram, & sic potest à suo non posse producere chimeram, denominare extrinsecè eandem impossibilem. Nec verò pertinet ad perfectionem Diuinæ potentiæ, posse facere chimeram sub conditione, si esset possibilis, sicut nec posse producere 4tam Personam Diuiná, vel posse occidere Spiritum S. sub eâdem conditione. Potestas enim conditionata solùm datur in aliquo, quando is manet cum suspensione & indifferentia ad conditionem: DEVS autem, non est quantùm de se indifferens, vt implicet vel non implicet chimera, cùm ipsum esse chimeram sit formaliter implicare. Potiùs ergo non posse facere chimeram, in DEO reipsâ est summum posse, oriturq; ex abundantia potentiæ actiuæ, non secus, ac non posse mori, non posse destruere tertiam Personá Diuiná &c. solùmq; gramaticaliter talis perfectio Diuina vocatur non posse. Nec debet vocari Impotentia, quia hoc nomen impositū est ad significandū defectum virtutis actiuæ in causa non continente perfectioné alicuius effectûs, quam certè perfectioné nullam dicit chimera; quia si quam importat per vnum terminum, simul etiam destruit per alium contradictorium. Immo posse facere chimeram, est impotentia, & defectus potentiæ; est enim defectus potentiæ intendendo efficaciter effectum, non posse impedire destructionem effectûs; quod tamen contingeret ei, qui faceret chimeram, vtpote constantem ex terminis mutuò sui destructiuis. Ad illud quod dicitur, deficiente DEO chimeram adhuc fore impossibilem; dico in tali casu, chimeram non fore formaliter & neganter impossibilem, quia deficeret forma impossibilitatis, & exclusiuum chimeræ; fore tamen impossibilem præcisiuè, quatenùs in tali casu ficto, potest intellectus concipere id quod est chimera, v. g. Hircum & ceruum vt substantes iudicio compositiuo istorum terminorum, præscindendo an hoc sit possibile. Cæterùm hoc argumétum premit etiam Aduersarios in illo casu ficto, in quo tolleretur forma denominans tam possibile, quàm impossibile, quæ

Deus quà-tùm ex se non potest facere chimeram vide disp. 4. qu. 2. ad 5.

Et hoc est summum posse.

bile, quæ per ipsos est aliquid extra DEVM; quæro enim an tunc chimera esset possibilis vel impossibilis? & quod ipsi dixerint, dici poterit in nostra sententia proportionaliter.

Ad 8. Argumentum procedit de forma simplici secunda & causata, non autem de tali quæ sit simul Causa prima & Idea rerum omnium, qualis est DEI Omnipotentia; hæc enim cùm sit in omni genere prima, non supponit diuersitatem in rebus, sed illam primò facit, & denominat possibile vel impossibile, taliq; modo vel tali possibile, quatenùs scilicet continet aliquid, vel non continet, aut tali vel tali modo continet in sua virtute actiua.

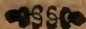
Ad 9. Inter Omnipotentiam DEI ex vna parte, & inter Possibilitatem creaturæ ac Impossibilitatem chimeræ ex altera parte, fateor nullam dari prioritatem realem & obiectiuam; nam ista omnia sunt idem ex parte obiecti, cum sola diuersitate in apprehendendo. Immo ex natura rei, & respectu intellectûs perfecti, prior est conceptus Omnipotentiæ, quàm Possibilitatis & Impossibilitatis; per accidens tamen & ex imperfecto modo nostro concipiendi, priùs est esse creaturam possibilem, & chimeram impossibilem, quàm dari omnipotentiam DEI productiuam creaturæ & non productiuam chimeræ; quia cùm nos prædicata Diuina cognoscamus ex & in creaturis, ideò prior est in nobis conceptus, quo apprehendimus consonantiam vel dissonantiam prædicatorum creatorum, quàm conceptus, quo cognoscimus DEVM, quatenus continentem vel non continentem aliquid in sua actiuitate. Quapropter in illis causalibus, quæ opponuntur in hoc argumento: Tò *Quia* non denotat vllam obiectiuam prioritatem, sed tantùm prioritatem nostrorum formalium conceptuum de eodem in re obiecto, & quidem denotat prioritatem respectu nostri imperfecti intellectûs, similem illi, qualis denotatur in hac causali: *Ideò homo est rationalis, quia est risibilis.* Et sanè cùm Omnipotentia DEI sit prima ratio & Idea rerum omnium, frustra requiritur eius ratio obiectiuè prior; alias prius esset ideatum, quàm Idea; prior numerus, quàm vnitas; & quod est magis absonum, si prima ratio cur DEVS possit facere muscam esset essentia muscæ habens aliquod esse diminutum extra DEVM; sequeretur quòd prima ratio cur DEVS possit aliquid facere, non esset intellectus perfectissimus & voluntas optima, sed quædam entitatula plusquàm cæca, fatua, mortua, & sic prima rerum omnium ratio esset veluti casus, vel fatalis necessitas, id est aliquid præcedens omnem dispositionem intellectûs & voluntatis, ne dicam Idea Platonica. Concludendum

Quæ ratio cur DEUS possit aliquid facere?

dum ergo est verbis Augustini: *Tota ratio facti est potentia facientis*, & in hac potiùs tanquàm in prima rerum omnium causa sistendum, quàm in ente aliquo diminuto essentiæ creatæ, in quo tandem sistere coguntur Aduersarij, non valentes vlteriorem etiam ipsi dare rationem, si ex illis pariter quæratur, cur musca sit possibilis & non Hircoceruus? Addo illud insuper, posse etiam per nos dari priorem ex modo nostro concipiendi rationem, cur DEVS possit facere muscam & non Hircoceruum, nempe hanc, quia DEVS continet eminenter omnem perfectionem, quam dicit musca, non autem continet perfectionem Hircoceruі, cùm hic nullam dicat perfectionem, vtpote constans terminis, mutuò suas perfectiones destruentibus.

Ad vltimum. Ex dictis totâ hac Quæstione constat, quòd etiam Possibilitas illa peccati, quæ est à parte rei in se intrinsecè æterna ac simpliciter necessaria seu indefectibilis, sit in re ipsâ Potentia DEI quatenùs permissiua peccati, quòdq; consequenter sit purum bonum, ac proinde necessariò amabilis à DEO. Cæterum quia hæc Possibilitas peccati non solùm est distincta realiter à peccato, quod ab ipsa denominatur possibile ab æterno, estq; eidem peccato extrinseca, vt liquet ex dictis: sed etiam (vt acutè obseruat Perez de volun. DEI disp. 5. c. 1.) est omninò contraria & inimica peccato, siquidem huiusmodi Possibilitas peccati est debitum, & conuenientia, ac ipsa lex æterna ne fiat peccatum; ideò manifestè non sequitur, quod DEVS amando huiusmodi possibilitatem, amet necessariò peccatum possibile specificatiuè sumptum. Sic enim etiam dum amatur lex prohibens violationem, non ideò amatur violatio legis, licet lex sit quædam possibilitas violationis (nam vbi nulla lex, ibi nulla est possibilis violatio,) quia scilicet lex est possibilitas violationis inimica ipsi violationi.

De possibilitate peccati.

DISPUTATIO II.

De Non Ente.

QVONIAM contrariorum eadem est scientia; vt magis elucescat ratio Entis, agendum hoc loco de Non ente seu de Negationibus rerum. Et de his quæruntur 4. Primò, An dentur nemine cogitante? Secundò, An distinguantur à parte rei ab omni Ente positiuo? Tertiò, Quid sint Negationes æternæ? Quartò, Quid temporales?

QVÆSTIO I.

Utrùm dentur nemine cogitante Negationes & Priuationes rerum?

VIdentur non dari, 1. quia vt verificetur hæc propositio, *Antichristus non existit*, sufficit præcisè, vt Antichristus non existat à parte rei: Ergo non est necesse, vt ad verificandam hanc propositionem, aliquid detur à parte rei. Tum sic: Sed hæc propositio verificatur per Negationem Antichristi. Ergo Negatio Antichristi non datur à parte rei.

2. et est confirmatio præcedentis. Quamuis ad propositionem affirmatiuam verificandam, requiratur, vt obiectum eius detur à parte rei, siquidem per ipsam affirmatur dari à parte rei: tamen ad propositionem negatiuam, hoc non requiritur; propositio enim negatiua v. g. hæc: *Antichristus non existit*, non affirmat quidquam dari à parte rei, sed tantùm intentionaliter recedit à suo obiecto, per modum fugæ. Cum igitur Negatio alicuius, sit obiectum verificativum propositionis negatiuæ, non est opus vt detur à parte rei.

3. Si nec Deus, nec quidquam aliud daretur à parte rei; tuhc maximè verum esset, *Res non existunt a parte rei*; tunc enim nihil supponitur dari à parte rei: Ergo rem non existere à parte rei, non est dari aliquod exclusivum ipsius.

Diuisio negationis

§ I. Respondetur. Vt clariùs procedatur in tota hac disputatione, distinguenda est imprimis Negatio in obiectiuam & intentionalem: Hæc, est ipsa propositio negatiua; prior verò, est obiectum ipsius. Et de hac Negatione obiectiua, sermo nobis deinceps erit. Rursus Negatio obiectiua potest

potest sumi actiuè & passiuè. Actiuè sumpta, est id, quod formaliter remouet, & excludit aliquid: Passiuè sumpta est id, quod formaliter remouetur, & excluditur. Priuatio super meram negationem, addit capacitatem subiecti ad habendam formam, quæ negatur. Et quidem hæc capacitas est intrinsecum constitutiuum Priuationis, & non tanquam extrinsecum connotatum, licet significetur in obliquo. Quia alioquin remotâ capacitate subiecti præcisè, & remanente negatione v. g. Gratiæ, remanerent omnia constitutiua intrinseca priuationis gratiæ, & sic remaneret tota priuatio gratiæ: Totum enim manet remanentibus præcisè omnibus, & solis suis constitutiuis intrinsecis, à quibus non distinguitur vtiq; realiter. Porrò sequela est absurda. Quia ob defectum capacitatis subiecti, negatio gratiæ, quæ in statu eleuationis est gratiæ priuatio, in statu puræ naturæ non esset priuatio. Quid sit Priuatio?

Sciendum verò est, istam aptitudinem aliquando esse in subiecto secundùm genus suum considerato; quo pacto in talpa dicitur esse priuatio visûs; quia scilicet animal potest videre: aliquando esse in subiecto, secundùm speciem considerato, non tamen secundùm omnes circumstantias loci, temporis &c. vt cùm infans dicitur esse priuatus dentibus, quos scilicet potest habere pro alio tempore; aliquando verò esse in subiecto secundùm speciem & omnes circumstantias cõsiderato, vt cùm homo priuatur gratiâ per peccatum.

§ II. His positis, dicendum est contra aliquos, dari nemine cogitante Negationes & priuationes rerum. Ratio est. Quia quod habet nemine cogitante aliquam denominationem, habet illam ab aliquo, quod detur nemine cogitante; vt patet tum ex inductione vniuersali: tum à priori; quia effectus formalis non distinguitur à suâ causâ formali, ideòq; huius sequitur conditionem. At nemine cogitante Antichristus modò habet denominationem Non existentis, seu Exclusi, Petrus denominationem Mortui, seu Carentis vitâ, àër noctu denominationem Tenebrosi, seu non illuminati. Ergo hæc subiecta habent istas denominationes ab aliquo, quod detur nemine cogitante, nempe à Non existentia, seu exclusione existentiæ, à Morte, à Tenebris, quæ sunt negationes. Quapropter licet nunc ipse Antichristus non detur à parte rei, nec lux noctu in àëre: ipsa tamen exclusio Antichristi formalis, ipsaq; priuatio lucis noctu, datur à parte rei, seclusâ omni operatione intellectûs nostri. Nimirum non solùm in denominationibus positiuis valet, debere dari à parte rei id, à quo sumitur denominatio, si ipsa denominatio datur à parte rei; sed etiam idem valet in denomi- Dari à parte rei Negationes probatur primò.

nationibus negatiuis. Eatenùs enim non potest, v. g. aliquid denominari nemine cogitante Album, nisi detur albedo à parte rei, quia albedo est constitutivum intrinsecum in esse albi, atq; nihil potest dari à parte rei, nisi dentur à parte rei omnia eius intrinseca constitutiua, cum quibus adæquatè identificatur, ne dicatur idem sine seipso dari posse à parte rei: Sed etiam priuatio lucis est intrinsecum constitutivum äeris in ratione tenebrosi: Ergo pariter non potest äér à parte rei esse in ratione tenebrosi, quin dentur à parte rei tenebræ, seu priuatio lucis; aliàs dabitur à parte rei Constitutum negativum, nempe Tenebrosum, quin dentur à parte rei omnia sua constitutiua intrinseca negatiua, cum quibus idem est adæquatè ipsum constitutum negativum, id est, quin detur ipsum constitutum negativum, quod apertè implicat. Eadem autem est ratio de quibuscunq; alijs Negationibus constituentibus formaliter subiectum in ratione Exclusi.

§ III. Accedit quòd omnis propositionis veræ debeat dari à parte rei aliquod obiectum verificativum; cùm omnis propositio sit vera per conformitatem ad suum obiectum, eatenùsq; sit vera, quatenùs eius obiectum tali modo datur à parte rei, quali enuntiatur per ipsam. Quod quidem vniuersaliter est accipiendũ, tam de propositione affirmatiua, quàm de negatiuâ: Dicit enim vniuersaliter Philosophus 9. met. tex. 21: *Verum dicit, qui diuisum diuidit*, (en propositionem negatiuam) *& compositum componit, falsum autem qui contra quàm se res habeam*; & vniuersaliter veritas præcisa à propositione affirmatiua & negatiua definitur: *Conformitas ad obiectum*: Tum sic: atqui obiectum verificativum propositionis negatiuæ, est Negatio obiectiua, v. g. uerificativum huius propositionis, *Antichristus non existit*, non est aliud, nisi Non existentia Antichristi: Ergo datur à parte rei Negatio obiectiua, & quidem adæquatè distincta ab operatione intellectûs nostri; aliàs propositio negatiua, ideò esset vera, quia obiectum eius daretur in nostro intellectu; quâ ratione posset euadere vera quæcunq; propositio chimerica.

Probatur secundò.

§ IV. Accedit rursus, quòd opposito contradictoriè modo se habet Negatio Petri, dum Petrus existit, & dum Petrus non existit. Cum igitur Petro existente, verum sit dicere, *Non datur à parte rei Negatio Petri*, verum vtiq; erit dicere Petro non existente, *Datur à parte rei Negatio Petri*: hæc enim secunda propositio est contradictoriè opposita primæ.

Probatur tertiò.

§ V. Atq; ex his refellitur etiam sententia Aureoli, Soti, Moncæi, apud Comptonum d. 13. Log. sect. 1. dicentium, Negationes rerum esse

ipsas

ipsas res possibiles, quatenùs connotant propositionem negatiuam veram. Refellitur inquam, quia etiamsi nemo formet propositionem negatiuam, adhuc Antichristus modò non existit: Aër noctu est tenebrosus: Peccator caret gratiâ Dei. Nempe hæc propositio, *Aër est tenebrosus* seu *non illuminatus*, debet habere obiectum verificativum extra se, nec est reflexa, sed directa, quod tamen fieri non posset, si tenebræ constituerentur partialiter per connotationem propositionis negatiuæ.

Negatio non est Ens possibile connotans propositionem negatiuam veram.

Ad 1 ergo. Concesso Antecedente, negatur consequentia; quia vt Antichristus nunc à parte rei non existat, debet dari à parte rei Non existentia eius, vtpote denominans Antichristum à parte rei non existentem, & verificans propositionem negatiuam de existentia Antichristi, vt dictum est.

Ad 2. Propositio negatiua v. g. hæc, *Antichristus non existit*, ita negat directè suum obiectum existere, vt indirectè affirmet dari Non existentiam sui obiecti, à qua hoc denominetur non existens, sicut hæc propositio, *Petrus est albus*, affirmat indirectè dari albedinem, à qua Petrus dicitur albus. Rursus illa propositio negatiua affirmat indirectè se esse veram, ac proinde requirit dari à parte rei verificativum sui. Immo hinc tale sumitur argumentum pro nostra positione: Negatio intentionalis, seu propositio negatiua, ita destruit intentionaliter suum obiectum, vt non destruat seipsam, sed ponat se intentionaliter. Ergo etiam Negatio obiectiua v. g. Antichristi, ita destruit à parte rei Antichristum, vt non destruat à parte rei, quin ponat seipsam. Sicut enim se habet intentionaliter negatio intentionalis, ad id, quod in mente negat, & ad seipsam: ita se habet à parte rei negatio obiectiua, ad id, quod negat à parte rei, & ad seipsam.

Omnis propositio negatiua aliquid affirmat indirectè.

Ad 3. Si nec Devs nec quidquam daretur à parte rei, & verum esset, res non existere à parte rei, (vt supponit argumentum) & hoc ipsum non esset verum, quia nullum daretur verificativum talis propositionis. Immo in tali suppositione ficta, sequeretur quòd nulla res existeret, vt supponitur, & quòd omnes res existerent, quatenùs tollerentur omnia exclusiua rerum omnium, quibus ablatis, necesse est poni omnes res, cùm remotio vnius contradictorij sit positio alterius à parte rei. Sequitur ergo ex illa suppositione vtrumq; & nihil sequitur, & ideò suppositio implicat. Dici etiam posset, quòd in tali suppositione solùm sequatur, res non existere præcisiuè, quatenùs præscinditur ab existentia ipsarum, non autem sequatur res non exi-

ſtere in ſenſu negatiuo; non enim tunc propoſitio negatiua poſſet per aliquid verificari. Cæterùm huiuſmodi argumenta ex ſuppoſitione impoſſibili, quibus multùm delectantur quidam RR. ſunt valde leuia; nam ex impoſſibili ſequitur quodlibet, & nihil, niſi adhibeatur illa regula, quam dabimus diſp. 4. qu. 1.

QVÆSTIO II.

Utrùm Negationes diſtinguantur à parte rei ab omni Ente poſitiuo?

Videtur quòd ſic 1: quia ***Impoßibile eſt idem eſſe, & non eſſe***: Sed Ens poſitivum, eſt eſſe rei; Negatio eſt, non eſſe rei: Ergo impoſſibile eſt Ens poſitivum eſſe Negationem. Confirmatur: quia ſaltem Negatio omnium entium, ſeu Non ens vt ſic, diſtinguetur ab omni ente reali, cui contradictoriè opponitur; ſiquidem termini contradictorij ſunt incompoſſibiles, & diſtincti inter ſe realiter.

2. Sicut propoſitio affirmatiua opponitur negatiuæ; ita & obiecta illarum opponuntur inter ſe, iuxta illud Philoſophi cap. de oppoſitis: ***Vt affirmatio ſedet, negationi non ſedet opponitur: ſic & res, quæ ſub vtrumq́; cadunt, ſedere, inquam, & non ſedere***; Atqui huius propoſitionis affirmatiuæ, ***Antichriſtus exiſtit***, obiectum eſt Ens poſitivum; huius verò negatiuæ, ***Antichriſtus non exiſtit***, obiectum eſt Negatio Antichriſti obiectiua: Ergo Ens poſitivum, & Negatio obiectiua ſibi opponuntur, nec ſecum realiter identificantur.

3. Si Negatio eſſet ens poſitivum incompoſſibile cum re negata, nulla eſſet ſaltem ex parte obiecti differentia inter terminos contrarios ex vna parte v. g. hos ***Album*** & ***Nigrum***, & inter terminos contradictorios ex alia parte v. g. hos ***Album*** & ***Non album***; quia tam ***Nigrum*** quàm ***Non album*** ſignificaret Ens poſitivum oppoſitum albo. Ex quo ſequeretur inprimis intra terminos contradictorios dari medium, ſicut datur medium inter duos poſitiuos ſibi oppoſitos. Sequeretur deinde vnius rei plures dari Negationes contradictorias, ſicut dantur plures termini poſitiui contrarij alteri termino poſitiuo; ſic enim odio Dei, opponitur & amor Dei, & decretum Dei nolens odium. Vnde vlteriùs ſequeretur ex duobus contradictorijs, poſſe neutrum verificari, id eſt, nec dari exiſtentiam v. g. odij Dei, nec dari

nec dari Negationem eius; sicut posset non dari odium, nec amor Dei, qui esset Negatio odij. Quæ tamen omnia sunt contra Dialecticos.

4. Sicut docet Philosophus 1. prior. c. vlt: ex termino Negatiuo non potest inferri Infinitans; potest tamen è conuerso: non enim valet: *Chimera non est alba, Ergo est non alba*; licet valeat: *Hoc est non album, Ergo non est album.* Porro hæc doctrina Philosophi falsa esset, si terminus negativus significaret aliquod etiam vagè ens positivum, oppositum rei negatæ; hoc enim & eodem modo significat etiam terminus Infinitans. Ergo terminus negativus non significat aliquod etiam vagè ens positivum.

5. Non datur vnus conceptus rei & Negationis rei. Atqui duorum entium positiuorum incompossibilium, datur vnus etiam vniuocè conceptus, sicut respectu odij, & amoris, datur ratio generica Actûs vitalis spiritualis. Ergo res, & Negatio rei non sunt duo entia positiua incompossibilia.

§ I. Respondetur. Communis sententia, præsertim Antiquorum (qui tamen satis obiter, quod scio, hanc quæstionem tractârunt) est, Negationes priuationesq; rerum a parte rei, suo modo distingui ab omni ente reali positiuo. Sed non conuenit inter ipsos, quidnam sint. Alij enim dicunt eas esse quædam entia abusiua & diminuta. Tellez disp. 23. sect. 6. dicit eas esse entia realia negatiua. Ruuius, quem sequitur Pontius disp. 5. physicâ dicit eas esse ens reale, non quidem positivum, sed tale quod præcisè fundet propositionem negativam v. g. hanc, *Cacitas est carentia visûs:* vel vt alij loquuntur tale, cui nullum aliud prædicatum conueniat, nisi hoc, *Excludere suum oppositum.* Suarez & Hurtado nolunt Negationes apellare nomine entis propriè: licet putent eas dari suo modo, à parte rei. Conimbricenses volunt eas esse ens rationis fundamẽtaliter, eò quòd præbeant fundamentum, vt eas concipiamus esse aliquid intrinsecum vel formæ, quam negant, vel subiecto, in quo negant. Omnes tamen hi conueniunt in hoc, quòd Negationes non identificent à parte rei ulli enti positiuo. Aliorum Sententia de negationibus

§ II. Ego ab hac sententia recedere cogor propter rationes, quarum aliquas hîc de Negationibus in genere, alias in duabus sequentibus, Qu: speciales de Negationibus in particulari proponam. Prima ratio est vniuersalis: Negationibus exclusiuis, siue creaturarum, siue chimerarum, (sola enim Negatio Dei dari nequit) quæ dantur à parte rei, cõueniunt à parte rei, in seipsis intrinsecè, prædicata re ipsâ conuertibilia cum ente reali positiuo, nempe esse Vnũ, Verũ, Bonum. Conuenit esse Vnum, quia Negatio obiectiua Nostra sententia

exclusiua v. g. Antichristi, nemine cogitante, & pro priori ante omnem nostram cognitionem, est indiuisa in se, & diuisa á Negatione alterius solis: quod est definitiuè esse vnum. Conuenit esse Verum: quia eadem Negatio á parte rei habet hoc prædicatum, quòd sit cognoscibilis ab intellectu, ita sicut est: quod est definitiuè esse verum. Conuenit esse Bonum; quia omnes Negationes, exceptâ solâ Negatione constituente malitiam moralem peccati, (de qua tamen dicetur quæstione 4tâ) sunt prudenter appetibiles, & dantur à parte rei, Deo illas approbante, & volente, qualis est v. g. Negatio odij Dei; quod est definitiuè esse Bonum. Nec satisfacit communis responsio; ista prædicata, Negationibus exclusiuis conuenire solùm negatiuè, non positiuè. Primò enim, licet Negatio exclusiua Antichristi sit vna, vera, bona, negatiuè, in hoc sensu, quatenus excludit formaliter, & negat vnitatem, veritatem, bonitatem Antichristi; tamen quia ita negat Antichristum, vt non neget seipsam á parte rei, seu non neget ipsum *Excludere* (alias esset negatio negationis & sic ens positivum) quin potiùs ponat seipsam à parte rei indiuisam in se, cognoscibilem vt est, appetibilem á Deo prudenter: oportet vt re ipsá sit vna, vera, bona, positiuè, quamuis exprimatur termino negatiuo; ita sicut Infinitas, Immaterialitas; quæ tamen, hoc non obstante, sunt vnum, verum, bonum, positiuè, quia excludendo formaliter aliquid, non excludunt, sed ponunt á parte rei se, tanquam aliquid indiuisum, cognoscibile, amabile. Rursus negatio exclusiua Antichristi, negat de se diuisionem negatiuam in se (non enim est diuisa negatiuè in se:) negat item de se negationem cognoscibilitatis, non enim est incognoscibilis; negat demùm de seipsá negationem amabilitatis, non est enim non amabilis á Deo pro nunc. Atqui Negatio Negationis est quid positivum, quia, non non esse tale, est esse tale: Ergo Negatio Antichristum excludens, est quid, in sensu reali loquendo, positivum, vnum, cognoscibile, amabile, quamuis negatiuè expressum.

Negatio exclusiua est quid á parte rei Vnum, Verum, Bonum, positiuè.

§ III. Altera ratio est ab absurdo. Sequitur enim in sententia opposita, dari nunc defacto, actu, simul, infinitam categorematicè multitudinem negatiuam, entium abusiuorum, á parte rei distinctorum inter se. Si quidem tot nunc, actu, & simul seu categorematicè dabuntur nemine cogitante distincta inter se entia abusiua negationum, exclusiua rerum possibilium, quot sunt possibiles res creatæ, quæ defacto nunc non existunt; vnde cùm hæ sint Syncategorematicè infinitæ, negationes illarum quæ nunc simul

omnes

omnes actu dantur, dabuntur categorematicè infinitæ. Porrò sequelam esse inconuenientem ex eo patet, quia omnia argumenta, quæcunq; fiunt contra infinitam categorematicè multitudinem entium positiuorum, fieri poterunt (quemadmodum cuiq; rem sincerè examinanti apparebit) contra istam multitudinem entium negatiuorum. Qualia argumenta sunt illa, quòd comparando duo infinita vnum esset maius altero, ideoq; vnum ibi finiretur, vbi excederetur ab alio: quòd continens non esset maius contento, & similia. Et ratio huius est, quia in omnibus istis argumentis, omnes implicantiæ desumuntur ex solo præcisè numero categorematicè infinito, non ex materia positiua vel negatiua, spirituali vel materiali &c. At in nostra sententia, hoc non sequitur; vt enim infra dicetur, infinitæ Negationes exclusiuæ rerum possibilium non existentium, identificantur realiter cum vno ente positiuo, puta cum voluntate Dei nolente existere res, quæ non existunt.

In sententia oppo- sita sequi- tur Infini- tum Cate- gorematicum in numero.

§ IV. Non satisfacit verò quidam respondendo: Negationes exclusiuas rerum possibilium, non distingui inter se actu ante nostram designationem, sed tantum in potentia, ita planè sicut partes homogeneæ continui. Contra enim est: quia, quidquid sit de partibus continui homogeneis (quod tamen est falsum;) adhuc de Negationibus rerum possibilium diuersarum, hoc non valet: quia hæ à parte rei respiciunt essentialiter terminos diuersos, vna enim destruit essentialiter Antichristum, alia alterum solem, & sic de alijs: ac proinde nemine cogitante sunt heterogeneæ, non secùs ac actiones, quæ essentialiter ponunt terminos diuersos; cum vniuersaliter omnis Relatio diuersificetur à suo termino. Sicut ergò partes Continui heterogeneæ distinguuntur, per omnes, actu, ante omnem designationem intellectûs: ita & Negationes rerum diuersarum, quæ sunt infinitæ.
Præterea, obiecta verificatiua diuersarum propositionum, sunt à parte rei diuersa: Sed Negatio obiectiua Antichristi, & Negatio obiectiua alterius solis, sunt obiecta verificatiua diuersarum propositionum negatiuarum: Ergo sunt à parte rei diuersæ. Idem autem dicendum de alijs; sine fine.

§ V. Aliæ rationes afferentur in sequentibus quæstionibus. Nunc concluditur vniuersaliter, iuxta distinctionem Negationis traditam in quæstione præcedenti, Negationes actiuè sumptas, semper à parte rei identificari cum aliquo ente reali positiuo, incompossibili cum eo, quod per negationem negatur: Negationes verò passiuè sumptas à parte rei, esse ipsas res, quæ negantur, quatenùs ab aliquo ente positiuo secum incompossibili existente, per deno-

denominationem extrinsecam denominantur exclusæ, seu nihil actuale, vel nihil possibile. Ex: gr: Negatio alterius mundi actiuè sumpta, realiter est ipsum Decretum Dei nolens existentiam alterius mundi: eadem verò negatio passiuè sumpta, in recto est ipse alter mundus quatenùs ab illo decreto Dei, exclusiuo & impeditiuo alterius mundi, denominatur extrinsecè impeditus, seu nihil actuale: eo proportionaliter modo, quo ab Omnipotentia Dei, denominatur possibilis. Sed de hoc quæstione sequenti vberiùs.

Authores nostræ sententiæ.

§ VI. Hanc sententiam docent acutissimi nostri æui Recentiores P. Antonius Perez Tr: 1. disp: 3. de scientia Dei cap. 4. n. 130. Eminentissimus Sfortia in lib: 5. de Incarn: Cap: 11. P. Esparza q. 24. de Deo & q. 29. de Actibus humanis. P. Sebastianus Izquierdo nunc Hispaniæ Assistens in Pharo Scientiarum disp. 9. de Ente num: 36. P. Syluester Maurus q. 49. Log. P. Gieraldinus par: 1. q. q. Philosoph: q. 22. & alij nunc in Italia nostri Professores, quanquam aliqui excipiunt malitiam moralem peccati, de qua inferiùs. Testatur etiam P. Linceus lib: 4. met. trac. 2. cap. 1. hanc sententiam in Hispania à RR. esse mirificè illustratam.

D. Augustinus

Ex antiquis videri potest Augustinus præsertim lib. de nat. boni cap. 14. vbi cum dixisset pulchritudinem simiæ esse deformitatem, id est carentiam formositatis, mox priuationes rerum non esse distinctas realiter ab omni bonitate, consequenter ab entitate, ita asserit; *Etiam priuationes rerum sic ordinantur in vniuersitate naturæ, vt non indecenter(* duplex negatio affirmans*) vices suas habeant, nam & DEVS, certa loca non illuminando, tenebras fecit tam decenter, quàm dies; sic & nos continendo vocem, decenter interponimus silentium; quantò magis ille, quarundam rerum priuationes decenter facit, vnde lux, & tenebræ laudant DEVM.* Hæc ipse: quem etiam semel atq; iterum laudat D. Thomas, quòd dixerit: *In bono & malo, fallere regulam Dialecticorum de contrarijs*; eo scilicet sensu, quia malum, quod per ipsum, est priuatio boni debiti, non opponitur cuicunq; bono, seu enti. Suffragatur ipse S. Thomas pluribus in locis, præsertim lib: 3. contra Gent: c. 9. vbi dicit: *Differentia actus peccaminosi (* id est malitia moralis, quæ per ipsum, est priuatio rectitudinis *) importat aliquid, quod secundùm se est bonum, malum autem homini inquantùm eum priuat ordine rationis*, comparatq; ibi malitiam moralem ad suum actum, sicut irrationalitatem ad brutum, à quo vtiq; non distinguitur realiter irrationalitas. Idem 1. 2. q. 18. art. 1. ait: *Si aliquid nihil haberet de entitate, nec bonum esset, nec malum*, vbi, vt vides, eodem modo S. Doctor asserit

S. Thomas

imbibi

imbibi entitatem in bono, ac in malo, seu in priuatione boni. Et 3. con. Gen. c. 107. dicit: *Impossibile est aliquid esse quod sit priuatum participatione omnis boni, aliàs non esset appetibile, quia esset expers omnis boni, & esset appetibile, quia cuivis est appetibile suum esse.* Quando verò alicubi negat ens & naturam esse malam, solet apponere illam reduplicationem, *Inquantùm ens, Inquantùm malum*, vt inter alia videre est 3. con. Gen. c. 7, & 9, per quod denotat, se loqui in sensu formali, non in reali. Nempe, sicut eadem res vt substat vni conceptui, dicitur vera; vt substat alteri, dicitur bona: ita eadem res quatenus cognita vt ponens aliquam perfectionem, dicitur ens positivum; cognita verò vt excludens ac impediens aliam perfectionem, dicitur Negatio & malum. Debet etiam aduerti, quòd S. Doctor, dum videtur contrarium nobis loqui, sæpè loquatur de Negatione passiuè sumpta. Quæ cùm non sit in se intrinsecè, sed tantùm dicatur esse per denominationem extrinsecam à suo contrario existente, cùmq; fingatur à nobis adinstar entis positiui, quo pacto concipimus tenebras adinstar nigredinis; ideò 4. met. lect. 1. Negationi tali, tribuit *esse debilissimum & tantùm in ratione, quatenùs ratio negotiatur de ipsa, quasi de quodam ente.* Et 2. Periher: lect. 1. dicit Negationem esse ens, non simpliciter, sed secundùm quid. Tandem lib. de Ente, & Essentiâ docet: *Negationem non esse rem, quatenùs res significat entitatem diuisam in decem prædicamenta, sed tantùm, quatenùs res significat veritatem* (puta obiectiuam) *propositionis:* vbi, vt vides, non negat Negationem esse rem, sed tantum negat esse ens prædicamentale, quod est verissimum; quia non qualecunq; ens positivum ponitur in prædicamento, sed ens vnum, per se completum, finitum, & quidem vt substans conceptui positiuo, iuxta Canones logicos: cùm tamen Negatio actiuè sumpta sæpè sit ens incompletum, sæpè infinitum, & semper vt talis, conceptu negatiuo expressum: passiuè verò sumpta est denominatio extrinseca, quæ certè non diuiditur in decem prædicamenta. Citari etiam posset pro nostrâ sententiâ antiquissimus Dionysius, quatenùs 4. de Diuinis Nomin: dicit: *Malum* (quod etiam per ipsum, est priuatio boni,) *non pugnat cum bono nisi virtute boni*, vnde cum pugnet non actiuè, sed formaliter, id est, seipso, oportet, vt ipsum sit virtus boni, adeoq; ens positivum. Demum citari potest Aristoteles, qui aliquando, nigredinem vocat priuationem albedinis, & frigus priuationem caloris. Et 7. phys: tex. 18. docet *Vitium* (quod supra dixerat esse dispositionem & habitum) *esse corruptionem & remotionem virtutis.* Tandem 10.

S. Dionysius

Aristoteles.

met: tex. 16. ait: *Omnis contrarietas, priuatio est*: sub iitq; inferiùs dis-similitudinem esse priuationem similitudinis, & vitium, virtutis.

§ VII. Sed quidquid sit de multitudine & antiquitate Authorum apud quos hanc quæstionem obiter tractatam inuenio, statuitur Capite *Capellanus de Feriys*; quòd communis opinio non est præferenda illi quæ melioribus nititur rationibus, vti nostram niti, patebit ampliùs ex dicendis. Nec nouum est, vt occurrentibus progressu temporis nouis difficultatibus, aut nouæ introducatur opiniones, aut antiquæ exactiùs tractentur declarenturq; , vt videre est in sentẽtia de modali distinctione, de sciẽtia media, alijsq; hujusmodi. sic enim ars, quemadmodum & natura, sensim progreditur ad perfectiora.

Commu-nis senten-tia an sem-per præfe-renda?

Ad 1 ergo. Repugnat sine dubio, vt idem realiter sit esse, & non esse suiipsius: sed non repugnat, quin potiùs necessarium est, vt idem v. g. homo, per seipsum, sit esse sui puta hominis, simulq; à parte rei, sit non esse alterius incompossibilis secum, puta non esse lupi, cuius identitatem secum, homo seipso destruit, ac excludit à se. Nempe tale Esse, & Non esse, non sunt termini contradictorij; non enim idem esse affirmat vnus terminus, quod alter negat, vt patet. Porrò dictum est, Negationem actiuam vnius entis, non identificari realiter cum illo ente, quod negatur, sed cum aliquo alio incompossibili. Negatio verò passiua identificatur quidem cum re, quæ negatur, non tamen vt positá, sed quatenus exclusá; quod pariter non implicat, quia non sunt contradictoria, quin potiùs sunt conuertibilia secum, Non esse passivum Antichristi, & Esse Antichristi exclusum. Ad Confirmationem. Negatio omnium entium realium exclusiua, est chimerica, nec datur à parte rei, quia potiùs datur necessariò à parte rei negatio talis negationis, scilicet DEVS, qui seipso destruit necessariò talem negationem, cùm ad destructionem illius sufficiat vnum ens reale, nempe DEVM, existere. Solùm ergo Negatio omnis entis datur in nostro intellectu fingente, & nihil aliud est, quam Ens vt sic, seu collectio omnium entium, vt terminans actum intellectûs per modum fugæ recedentis ab obiecto. Quapropter talis Negatio opponitur contradictoriè Enti vt sic, non ex parte obiecti, seu terminatiui, seu verificatiui, sed ex parte actûs intellectûs, vt supra habitum est d. 1. q. 2. ad 5. & infra mox dicetur.

Negatio omnium entium quid sit?

Ad 2. Obiecta verificatiua propositionum contradictoriarum, sine dubio, debent esse opposita; alioquin vtraq; ex contradictorijs, simul esset vera, si vtraq; per idem obiectum verificaretur. Quia verò obiectum verifi-

cativum.

natiuum propositionis affirmantis existentiam rei, est existentia rei; negantis verò, est Negatio obiectiua exclusiua existentiæ rei; ideò conceditur, existentiam rei, eiusq; exclusivam Negationem distingui realiter inter se tanquam duo entia incompossibilia. Cæterùm negatur, tum obiecta terminatiua propositionum contradictoriarum, esse opposita, tum ex contradictorijs propositionibus, vnam terminari ad ens positiuum, alteram ad Negationem entis; potiùs enim vtraq; terminatur directè ad idem adæquatè ens positivum, sed diuersimodè; vna permodum accessûs, altera permodum recessûs; vna componendo subiectum cum prædicato, altera diuidendo idem subiectum ab eodem prædicato: sunt enim hi motus intentionales, quoad tendentiam in terminos, similes illis motibus physicis, quorum vnus fertur Cracouiâ Posnaniam, alter Posnaniâ Cracouiam; vbi termini sunt ijdem; tendentiæ oppositæ. Itaq; sicut hæc propositio: *Petrus sedet*, terminatur ad solum Petrum, & sessionem; ita etiam, & hæc: *Petrus non sedet*; totaq; oppositio illarum est in modo tendendi, quatenùs vna componit intentionaliter sessionem cum Petro, altera diuidit intentionaliter. Cuius rei data est ratio disp. 1. q. 2. §. 5. Hinc verò colliges, Esse & Non esse alicuius possibile, & reale, distingui etiam realiter, ex parte obiecti, non quidem terminatiui, sed ex parte obiecti verificatiui; quia id quod verificat. v. g. Antichristum non esse, est realiter distinctum ab ipso Esse Antichristi. Cæterùm Esse & Non esse alicuius chimericum (quale est Non esse DEI & Non esse omnium entium) solùm distinguuntur ex parte actûs cognoscentis; quia in his idem est obiectum terminatiuum; verificatiuum autem talis Negationis vtpote chimericæ, non datur.

Propositionum contradictoriarum idem est obiectum terminatiuum directum.

Ad 3. Discrimen inter terminos contrarios & contradictorios, hoc est, quòd in contrarijs, v. g. in his, *Album*, *Nigrum*, vterq; terminus est determinatum positiuum impedimentum alterius termini, sub vno proximo genere Qualitatis, maximè distans ab altero; & quidem vterq; est expressus conceptu affirmatiuo: at in cõtradictorijs Logicis & formalibus, v. g. in his: *Album Non Album*, vnus terminus, nempe negatiuus, si passiuè sumatur, est ipse oppositus terminus affirmatiuus quatenùs negatus & exclusus per aliquod vagè impedimentum; si verò actiuè sumatur est aliquod vagè, & indeterminatè positiuum impedimentum affirmatiui termini, sub quocunq; genere entis, & quidem expressum conceptu negatiuo. Hinc inter contradictoria Logica, & formalia, non datur medium à parte rei, non tantùm per

Differentia termini contrarij & contradictorij.

participationem (nihil enim participat de suo esse excluso, aut de exclusiuo sui esse) sed etiam per abnegationem. Quia implicat vt nec res sit, nec aliquod impedimentum positiuum ipsius, per quod excludatur; saltem enim existet voluntas Creatoris, excludens illam rem, quæ non existet. At inter contraria datur medium: quia potest accidere, vt aliquid participet de illis, quæ sub eodem genere maximè distant à se; & similiter fieri potest, vt nec res existat, nec illud determinatum impedimentum eius, quod sub eodem genere proximo maximè distat ab illa re. Hinc rursus vnius termini, vna est Negatio Logica etiam actiuè sumpta & formalis, scilicet, aliquod vagè impedimentum rei, negatiuè expressum; & sic implicat ex contradictorijs formalibus ac Logicis, neutrum verificari. Loquor autem de contradictorijs formalibus & Logicis; quia vnius rei, potest esse multiplex Negatio actiua obiectiua, & physica; ac proinde ex contradictorijs physicis, ac obiectiuis, potest neutrum verificari; puta nec dari duratio crastina, nec hesterna, quæ est Negatio physica & obiectiua durationis crastinæ, dummodò detur aliqua alia Negatio durationis crastinæ, puta duratio hodierna, vel decretum Dei, nolens durationem crastinam.

Unius rei vna est Negatio actiua formalis & Logica.

Ad 4. Terminus Infinitans à Negatiuo per hoc differt: quia licet vterq; importet aliquod vagè positiuum impedimentum rei negatæ; tamen infinitans dicitur per ordinem ad propositionem Infinitantem, quæ scilicet directè semper affirmat suum subiectum esse aliquid à parte rei, licet non definiat, nec determinet, quidnam sit illud subiectum (si terminus Infinitans, est ex parte subiecti, vt cùm dicitur, *Non homo est lapis*); vel quodnam determinatè prædicatum conueniat illi subiecto (si terminus Infinitans est ex parte prædicati, vt cùm dicitur: *Lapis est non homo*); ob quam indeterminationem, propositio dicitur Infinitans. At terminus purè Negatiuus, dicitur per ordinem ad propositionem, quæ non affirmat directè, immò nec supponit suum subiectum esse à parte rei, sed tantùm à subiecto remouet aliquod prædicatum; licet indirectè affirmet dari exclusiuum aliquod illius prædicati à subiecto, vt patet in hac propositione: *Hoc non est lapis*. Cùm ergo in propositione Infinitante, plùs significetur, quàm in Negatiua: in hac enim solùm indirectè significatur, dari aliquod exclusiuum formæ negatæ de subiecto; in Infinitante autem insuper directè asseritur, esse à parte rei subiectum propositionis; propterea optimè docet Philosophus non valere vi formæ consequentiam à Negatiuo termino ad Infinitantem, sic arguendo; *Hoc non est lapis*.

Discrimen termini negatiui ab infinitante.

Cur à termino Negatiuo non valet ad Infinitantem?

pis, Ergo est non lapis: verum enim est Antecedens de chimera, falsum autem consequens; quia falsum est dicere de chimera, quòd sit, & consequenter, quòd sit exclusiuum lapidis, seu quod sit non lapis) quamuis valeat consequentia ab Infinitante ad Negatiuum, sic arguendo: *Hoc est non lapis*: *Ergo non est lapis*.

Ad 5. Res, & Negatio eius, etiam formaliter sumpta, conueniunt analogicè, in ratione intelligibilis, in ratione principij rerum naturalium &c; non tamen conueniunt in vno conceptu vniuoco. Quia Negatio formaliter sumpta, est aliquod vagè ens, siue creatum, siue increatum, siue substantia, siue accidens, quatenùs exclusiuum alterius secum incompossibilis. Porrò ens in tantâ latitudine sumptum non esse rationem vniuocè communem, docet communis sententia. Cæterùm conceditur rem & Negationem eius materialiter, & specificatiuè sumptam, seu non quatenùs est negatio, sed quatenùs est tale ens, conuenire vniuocè, puta calorem & frigus in ratione Qualitatis; amorem & odium, in ratione Actûs vitalis.

Res & Negatio eius formalis non conueniunt vniuocè

QVÆSTIO III.

Utrùm Negationes æternæ formaliter exclusiuæ alicuius, identificentur realiter cum Dei Essentia vel Decretis?

VIdetur quod non 1. quia non est Philosophicum toties recurrere ad DEVM, in explicandis tot Negationibus. Accedit: tum quia decreta libera DEI, sunt valdè difficilia in Theologia, cùm Negatio v. g. alterius solis, sit facilis intellectu: tum quia Negationes ab æterno dari, sciunt etiam rustici, qui tamen nesciunt illas esse Decreta DEI. Non sunt ergo explicandæ Negationes per Diuinam Essentiam eiusq; decreta.

2. Nulla denominatio potest prouenire ab illo, quod non continet in se intrinsecè effectum formalem talis denominationis: quâ de causa denominatio calidi non potest prouenire à frigore, & sic de alijs. Essentia autem DEI cùm sit plenitudo totius esse, non continet in se intrinsecè denominationem nihili, ac proinde non potest esse id à quo formaliter desumitur denominatio nihili, seu non potest esse Negatio alicuius.

 3. Causa

3. Causa distinguitur realiter à suo effectu; sed Decretum Dei nolens alterum solem, est causa æternæ carentiæ alterius solis: Ergo decretum Dei tale distinguitur realiter ab æternâ carentiâ alterius solis. Confirmatur: Angelus non denominatur formaliter creatus, per Diuinam volitionem volentem creare Angelum, sed per ipsam creationem, resultantem ex tali volitione. Ergo etiam Angelus non creatus, non denominatur formaliter talis per Diuinam nolitionem nolentem creare Angelum, sed per carentiam creationis, resultantem ex illa nolitione.

4. Si Negatio æterna alterius mundi est Decretum Dei, non potest explicari, Quid Deus velit, quando efficaciter vult alterum non existere mundum? non enim talis volitio vult seipsam, cùm obiectum volitionis distingui debeat ab ipsâ: non etiam vult alterum mundum, quia hunc potiùs odio habet. Confirmatur prima pars Antecedentis: quia Deus potest velle directè existentiam mundi, ita vt habeat obiectum distinctum à sua volitione: Ergo potest etiam velle non existentiam mundi, tanquam obiectum distinctum à sua volitione. Confirmatur etiam secunda pars: quia cùm Deus vult directè mundum existere, habet pro obiecto mundi existentiam: Ergo è contra cùm non vult directè mundum existere, non habet pro obiecto existentiam mundi; oppositorum enim actuum opposita sunt obiecta.

5. Positâ re aufertur Negatio eius: ne simul existant duo contradictoria. Decretum autem Dei, quo ab æterno nolebat producere mundum hunc, in quo viuimus, non est ablatum posito isto mundo; quia decreta Dei ex suppositione quod sint, sunt indefectibilia: Ergo Negatio istius mundi, quæ dabatur ab æterno, non erat identificata cum Decreto Dei.

6. Si nunc sol destrueretur à Deo, mutaretur intrinsecè, & quidem per suum non esse; sed non mutaretur intrinsecè per Decretum Dei, quod est soli extrinsecum: Ergo Non esse solis, in tali casu, non esset aliquod Decretum Dei.

§ I. Respondetur. Ostensum est quæstione præcedenti in genere Negationes formaliter exclusiuas identificari realiter cum aliquo ente positiuo, incompossibili cum re negata; jam videndum est cui enti positiuo vnaquæq; Negatio identificetur; Ad hoc sciendum, Negationes, quæ dantur à parte rei, esse triplicis generis. In primo genere sunt Negationes non solùm æternæ, sed etiam simpliciter necessariæ: & tales sunt omnes, & solæ Negationes chimærarum; hæ enim omnes & solæ negationes nunquam sunt aufe-

Diuisio Negationum.

auferibiles; alioquin posset poni chimæra, quæ vtiq; ponitur ablatâ negatione sui, id est, suo cõtradictorio. Solæ, inquam, negationes chimerarum; quia cuiuslibet diuisim creaturæ Negatio ita est pro aliqua differentia temporis, vt potuerit non esse; nam contradictorium eius, nempe quælibet diuisim creaturâ, potuit esse: Negatio autem Dei necessariò non datur vt patet. In secundo genere sunt Negationes rerum contingentium æternæ quidem, sed non simpliciter necessariæ, pro hac, vel illa differentia temporis, immo pro omni, cùm potuerit contradictorium earum, nempe res contingentes, pro aliquâ differentiâ temporis poni. In tertio genere sunt Negationes contingentes, seu temporales, quæ scilicet non dantur ab æterno, sed incipiunt & desinunt in tempore, vt nox, silentium, cæcitas, malitia peccati &c. De his postremis, distinctionis causâ, agendum est Quæstione sequenti: nunc de primi, & secundi generis Negationibus tractando.

§ II. Dicendum est imprimis, Negationes æternas & simpliciter necessarias, formaliter exclusiuas chimerarum, à parte rei esse ipsam Essentiam Dei, quatenùs non contentiuam in sua virtute chimerarum, seu quatenùs nolentem ipsas necessariò. Ita Authores citati in quæstione præcedenti. Ratio est: quia Essentia Dei hoc modo sumpta, se solâ præcisè, sine vllo sibi superaddito à parte rei, etiam abusiuo, excludit, seu impedit necessariò ab æterno chimeras, estq; per seipsam immediatè; necessitas æterna ne detur chimera, & verificat hanc propositionem: *Necessariò ab æterno non datur chimera* Ergo Essentia Dei in sensu reali loquendo est Negatio formaliter exclusiua chimerarum. Patet consequentia: Tum quia hoc intelligitur nomine Negationis formaliter exclusiuæ alicuius: Tum quia vniuersaliter, id est forma denominans, quæ per seipsam immediatè secluso quouis distincto, præstat effectum formalem illius denominationis; vnde, si Essentia Dei se solâ immediatè denominat chimeras ab æterno necessariò exclusas (qui est effectus formalis negationis exclusiuæ chimerarum:) patet Essentiam Dei, esse formam denominantem chimeras esse nihil, seu esse exclusas. Antecedens probatum est d. 1. q. 3. § 4. & 5. vbi vniuersaliter ostenditur, nullum æternum ac simpliciter necessarium, dari extra Devm. Nunc idem in subiecta materia suadetur ex eo; quia sufficit se solo Summum bonum, quin detur suo modo vllus purus defectus, qualis esset illa Negatio formaliter exclusiua chimeræ; si suo modo daretur extra Devm. Alioquin enim non sufficeret se solo summum & infinitum in omni genere Bonum, nec posset di-

Quid est Negatio chimerarum?

cere: *Nolo vllum purum defectum suo modo esse extra me*, non haberetq; illum sub suo dominio, vtpote nullâ vi, nulláq; voluntate Diuinâ auferibilem: atq; ita ille purus defectus ex vna parte esset quid necessarium, æternum, omninò requisitum ad existentiam & felicitatem Entis primi, incontemptibile à Deo, indisplicibile voluntati optimæ; & tamen ex alia parte, esset purus defectus, ideoq; inclusus intra obiectum adæquatum prudentis contemptús & displicentiæ; quasi verò priora prædicata, vsq;adeò perfecta, & quæ cum aliqua perfectione limitata existente, componi non possunt, possint componi cum puro defectu. Quod autem quidam dicũt, prædicata illa, necessitatis, incontemptibilitatis, conuenire Negationi exclusiuæ chimerarum omnium, solùm per rationẽ, quatenùs illa concipitur à nobis adinstar entis: id stare non potest. Quia verificatur nemine cogitante, quòd illa Negatio destrui & contemni à Deo non potest; aliàs nemine cogitante ponetur chimera contradictoria ipsi: vnde etiam ipse Devs cognoscens istam Negationem, sine fictione, nec adinstar entis, iudicat de illa, quòd sit à parte rei incontemptibilis à se. Quòd rursus ijdem dicunt: Negationem chimeræ esse incontemptibilem à Deo, nihil aliud esse, nisi chimeram necessariò contemni; id pariter non satisfacit: quia per hos Authores, ex eo, quòd Deus necessariò contemnat chimeram, resultat Negatio chimerarum necessaria, & æterna, & consequenter incontemptibilis, extra Devm, quâ mediante Deus excludit chimeram: Ergo iuxta illos, non debet esse idem realiter, *Necessariò chimeram contemni à Deo*, & *Negationem chimeræ esse incontemptibilem à Deo*, nisi nobiscum dicere velint ipsam Negationem exclusiuam chimeræ, esse ipsum Diuinum contemptum chimeræ incontemptibilem à Deo.

§ III. Quæ dixi de Negatione formaliter exclusiua chimeræ, dici debent de Negatione formaliter exclusiua existentiæ alicuius vel aliquarum vagè creaturarum ex possibilibus. Nempe hæc pariter Negatio est simpliciter necessaria, incontemptibilis, & inauferibilis à Deo; alioquin illâ ablatâ, existerent omnes actu simul creaturæ possibiles (quod implicat); falsificatâ enim vnâ contradictoriâ, verificatur altera; tunc autem falsificaretur hæc propositio: *Aliquæ creaturæ non existunt*: Ergo verificaretur hæc contradictoria: *Omnes creaturæ existunt*; Certum enim est apud Dialecticos has propositiones esse contradictorias, & particularem sumi in suppositione disiunctiua, ac explicari per particulam *vel* disiunctiuam.

Quid Negatio aliquarum vagè creaturarum?

§. IV. Ob eandem proportionaliter rationem, cum ijsdem supra

relatis

relatis Authoribus, tenendum est, Negationes æternas, sed non absolutè necessarias, formaliter exclusiuas aliquarum determinatè creaturarum ab æterno, identificari à parte rei cum Decreto Dei liberè nolente ab æterno existere has & illas creaturas, pro hac vel illa differentia temporis, vel etiam pro omni, cum potuerit aliter decernere. Nimirum voluntas omnipotens, nolens efficaciter ab æterno sed liberè aliquid, secluso quouis à parte rei sibi superaddito, etiam abusiuo, aut nescio, quâ voce appellato, sufficit ad hoc, vt per seipsam, à parte rei, immediatè, adeoq; formaliter, & non tantùm causaliter seu fundamentaliter, impediat, & excludat ab æterno, licet non simpliciter necessariò, id quod efficaciter non vult, & cum quo est incompossibilis, vtq; id extrinsecè denominet nihil actuale, & verificet hanc v. g. propositionem, *Alter sol ab æterno non datur licet potuit dari pro aliquo tempore*; quod est esse Negationem æternam, sed non simpliciter necessariam, formaliter exclusiuam alicuius. Et hoc pacto saluatur, quomodo non detur infinita categorematicè multitudo Negationum excludentium nunc infinitas creaturas possibiles; quia scilicet omnes huiusmodi Negationes identificantur cum vno realiter Decreto Dei. Supponitur hîc interea ex 1. p. Decreta libera Dei esse adæquatè intrinseca Deo, vt docet Suarez d. 30. met. S. 9. Martinon in 1m̃ part. d. 14. Vadingus d. 1. de Incarnat. & pleriq; nostri RR.

Quid Negatio aliquarum determinatè creaturarum, quæ dabatur ab æterno?

Ad 1. Immo maximè Philosophicum est pro explicandâ aliquarum Negationum necessitate, æternitate, immutabilitate alijsq; prædicatis conuertibilibus cum Deo, non aliò recurrere nisi ad Devm. Nec mirum sit quòd in explicandis Negationibus æternis, quæ potuerunt non esse, confugiamus ad Decretum Dei liberum vsq; adeo difficile: quia non minùs difficilis est talium Negationum æternitas, quæ tamen potuerunt non esse, pro hac vel illa differentia temporis, vel etiam pro omni. Quòd verò rustici cognoscendo Negationes actiuas æternas, nesciant illas identificari cum Decreto Dei, nihil refert; quia contingit etiam ijsdem affirmare B. Virginem esse hominem, & negare esse animal, nec illorum iudicium est regula vniuersalis sciendi. Immò contingit etiam doctis disputando de rerum definitionibus, vnum idemq; ab eodem affirmari & negari sub diuerso conceptu, vt cum disputatur, An vnio sit entitas modalis? An gratia habitualis sit habitus charitalis? &c. Sic ergo accidit in subiectâ materia.

Ad 2. Duplicia sunt denominatiua; alia secundùm vocem, quo

pacto denominatur Albus ab albedine; alia secundùm rem, quâ ratione dicitur iustus à gratia sanctificante. Hoc secundo modo chimera ab Essentia DEI denominatur extrinsecè exclusa, seu nihil. quia Essentia DEI, ita est suum esse infinitum, & plenitudo omnîs esse possibilîs, vt seipsâ opponatur chimeræ, sitq; quoad rem exclusivum necessarium, seu non esse activum chimeræ. Et hoc est magna perfectio DEI, quòd per se immediatè opponatur imperfectioni quam dicit chimera, & quòd sit falsificativum omnîs necessariæ falsitatis inclusæ in chimeris. Eodem proportionaliter modo discurre de Decreto Diuino libero, quod ita est esse suum, vt simul sit per se exclusio, & Non esse activum imperfectionis creatæ non existentis. Quodsi aliquis hoc mirabitur, dico argumentum ab admiratione, non esse in forma; quin potiùs omnis admiratio est occasio scientiæ acquirendæ.

Ad 3. Decretum DEI nolens alterum mundum, non est causa efficiens, sed formalis adæquata, respectu carentiæ alterius mundi, qualis causa non distinguitur realiter á suo effectu formali. Ratio est: quia nihil debet efficere actus ille DEI, quo DEVS non vult se communicare ad extrà, qualis actus est illa nolitio DEI. Paritas illa de Angelo creato, denominato à creatione, non procedit: quia Decretum, quo DEVS vult efficaciter creare Angelum, vult efficaciter aliquid ponere extra DEVM aperitq; illum fontem Diuinæ communicabilitatis ad extrà, ex quo sic libere aperto, ob infrustrabilitatem Diuinæ volitionis, necesse est emanare rivulum existentiæ creatæ: at Decretum nolens efficaciter existentiam Petri claudit potiùs illum fontem, nolendo quidquam esse extra DEVM, & ita seipso impedit existentiam Petri, absq; eo quòd aliquid extra DEVM detur vi illius Decreti.

Ad 4. Duplex potest cogitari in DEO Decretum formaliter exclusivum alterius mundi. Primum est tale: *Nolo existentiam alterius mundi*, & hoc vt tale, est directum, nec vult quidquam extrà se, sed tantùm habet pro obiecto existentiam alterius mundi, recedendo ab ipsa per modum fugæ, estq; efficax, non ponendo aliquid extrà se, sed tantùm impediendo. Alterum Decretum est tale: *Volo non existere alterum mundum*, & hoc Decretum vt tale, est actus reflexus, vultq; seu amat illud priùs Decretum nolitivum alterius mundi, quod est ipsum Non existere alterius mundi. Cæterùm quia omnis nolitio formalis & directa alicuius, est indirecta, virtualis, & reflexa, volitio sui, (qui enim odit aliquem, vult se odisse:) propterea primum Decretum non distinguitur realiter à secundo; & secundum, dum vult

Quid DE⁹ vult quando vult non existere alterum mundum?

primum,

primum, vult ſeipſum. Solùm enim reſpectu actûs directi, verum eſt, quòd diſtinguatur realiter à ſuo obiecto. De reliquo, ſicut propoſitio directè negans aliquid, affirmat reflexè ſeipſam vt veram: ita actus voluntatis, nolens directè aliquid, amat ſeipſum vt bonum. Ad 1mam Confirmationem. Negatur conſequentia. Quia DEUS non aliter poteſt ponere exiſtentiam mundi niſi volendo ſe communicare ad extra, ideòq; niſi volendo aliquid extra ſe exiſtere; at verò non exiſtentiam mundi Deus non poteſt ponere, volendo ſe communicare ad extra, ſed potiùs non volendo quidquam extra ſe præter ſuam nolitionem mundi, ideòq; hanc ſolùm reflexè velle poteſt, cùm vult non exiſtentiam mundi. Ad 2dam Confirmationem. Itidem negatur conſequentia. Vt enim ſemel atq; iterum ſuperiùs dictum eſt, ſicut affirmatio & negatio oppoſitæ: ita nolitio & volitio oppoſitæ, terminantur ad idem obiectum, cum ſola diuerſitate modi tendendi. Itaq; dum DEVS vult exiſtere mundum, tunc directè amat mundum, & indirectè amat Decretum hoc de exiſtentia mundi, ſimulq; indirectè recedit à Decreto ſuo de non exiſtentia mundi: quando verò non vult mundum, directè tunc recedit ab exiſtentia mundi, & indirectè à Decreto de exiſtentiâ mundi, indirectè autem amat Decretum de non exiſtentia mundi. Vbi vt vides eadem ſunt obiecta Diuinæ nolitionis & volitionis mundi, ſed modus tendendi oppoſitus. Quoniam verò tam volitio poteſt explicari per nolitionem, quàm nolitio per volitionem, ſicut etiam affirmatio per negationem, & è conuerſo: propterea illud hîc obſeruandum eſt, illam eſſe volitionem formalem & directam, quæ ne fruſtretur, requirit exiſtentiam ſui obiecti, quamuis explicetur per nolitionem; è contra verò, illam eſſe nolitionem formalem & directam, quæ requirit non exiſtentiam ſui obiecti; ſicut illa eſt affirmatio, quæ poſtulat identitatem ſubiecti cum prædicato; illa verò eſt propoſitio negatiua, quæ poſtulat diſtinctionem, quomodocunq; explicentur. Quæ ſit volitio & quæ nolitio alicuius rei?

Ad 5. Decretum DEI, quo DEVS ab æterno nolebat iſtum mundum, ita eſt Negatio excluſiua huius mundi, pro æternitate ante creationem mundi, pro qua mundum odit, vt ſimul ſit determinatio mundi pro hoc tempore poſt creationem, pro quo mundum amat; (poteſt enim idem actus eſſe amor, & odium eiuſdem rei pro diuerſis durationibus.) Quapropter præſens Decretum eſt compoſſibile cum exiſtentia mundi pro hoc tempore poſt creationem, pro quo mundum non negat, & conſequenter poſito mundo pro hac differentia temporis, pro qua poſitus eſt mundus, non debuit

auferri Decretum Dei nolens hunc mundum; negatio enim debet auferri, si ponatur res, pro illo tempore, pro quo negatur, non autem si ponatur pro alio tempore, pro quo non negatur per illam negationem; sic enim adhuc non coëxistent sibi duo contradictoria.

Ad 6. Duplex est mutatio intrinseca: alia, quæ fit per acquisitionem alicuius intrinseci antea non habiti: alia, quæ fit per amissionem alicuius intrinseci antea habiti. Si ergo sol nunc destrueretur, mutaretur intrinsecè, non per acquisitionem alicuius intrinseci, siue positiui, siue abusiui, sed per meram amissionem sui esse, quod illi antea erat intrinsecum. Nam profectò repugnat vt res totaliter destruatur, sitq; nihil, & tamen habeat aliquid sibi intrinsecum. Porrò talis mutatio intrinseca consistens in hoc, quòd sol amittat suum esse sibi intrinsecum, benè potest haberi ab aliquo extrinseco exclusiuo illius esse, quod erat soli intrinsecum: & hoc exclusiuum est Decretum Dei, nolens existere solem, vt probatum est.

QVÆSTIO IV.

Utrùm Negationes Temporales actiue sumptæ, re ipsâ sint aliquod temporale positivum impedimentum rei negatæ.

VIdetur quòd non. 1. Quia temporales Negationes dicuntur esse intrinsecæ suis subiectis, & tamen sæpè non adest vllum positivum impedimentum temporale, quod sit intrinsecum illi subiecto. Sic enim peccatum habituale, seu priuatio gratiæ sanctificantis, est intrinseca peccatori, vt docet Tridentinum; & tamen tunc in peccatore nullum datur intrinsecum positivum incompossibile cum gratia. Sic etiam tenebræ, seu priuatio lucis, dantur noctu in hoc àëre, in quo tamen non datur positivum impedimentum lucis, quod est interpositio terræ inter solem & nos; hæc enim datur alibi, vt patet. Certè noctu experimur in àëre tenebras, & tamen nullum tunc experimur positivum impedimentum. Ergo huiusmodi Negationes non consistunt in aliquo positiuo impedimento rei negatæ.

2. Temporale positivum impedimentum formæ potest cum ipsa sæpè stare, saltem de potentia absoluta, in eodem subiecto, v. g. summus calor cum summo frigore, forma lupi cum forma agni. At forma & priuatio

formæ nec diuinitùs possunt secum simul stare in eodem subiecto, aliàs idem simul esset, & non esset. Ergo temporale positivum impedimentum non est priuatio formæ, quam impedit.

3. Si DEVS materiam ligni spoliaret omni formâ substantiali, omnibusq; accidentibus, esset tunc priuatio formæ ignis, & tamen nullum adesset positiuum impedimentum formæ ignis; hoc enim non potest esse materia secundùm se, vtpote appetens potiùs omnes formas; non etiam Decretum DEI, quia alioquin si deinde generaretur forma ignis, tunc principium intrinsecum per modum Termini à quo talis mutationis esset Decretum DEI, cùm tamen hoc potiùs sit causa efficiens extrinseca mutationis.

4. Mutatio vt mutatio est, differt à conuersione per hoc, quòd mutatio sit transitus subiecti à non esse formæ ad esse formæ, cùm conuersio sit transitus ab esse vnius formæ, ad esse alterius formæ, potestq; esse mutatio, quin sit conuersio, vt accidit in illuminatione aëris; & accideret, si materia spoliata diuinitùs omni formâ, in sequenti instanti reciperet sustentatativè formam substantialem. Si autem non esse formæ subsequentis in materia, re ipsâ est forma præcedens, quatenùs impedit subsequentem, iam mutatio non differret realiter à conuersione, omnisq; mutatio esset conuersio, quod est falsum.

5. Quidquid sit de alijs Priuationibus temporalibus, saltem malitia moralis, seu priuatio rectitudinis debitæ in actu peccaminoso, non identificatur cum vllo positiuo impedimento, sed est ens abusivum. Tum quia malitia moralis non est prudenter amabilis amore practico, quod est de ratione entis positiui. Tum quia malitia moralis non est vllo modo similis DEO, cùm omne ens sit participatio & similitudo aliqua Diuini esse. Tum quia, cùm DEVS sit causa per se omnis entis positiui, si malitia moralis esset realiter ens positivum, DEUS esset causa per se peccati, quod est impium dicere.

§ I. Respondetur. Proportionaliter discurrendo ad ea, quæ diximus quæstione præcedenti de Negationibus necessarijs & æternis, dicendum est, Negationes temporales seu contingentes formaliter exclusiuas in tempore rerum contingentium, identificari à parte rei cum aliquo ente positiuo temporali quatenùs impediente rem negatam; passiuè autem sumptas huiusmodi negationes, esse ipsas res negatas, quatenùs ab aliquo temporali positiuo impedimento extrinsecè denominatur exclusæ, seu nihil. Exemplis res patebit. Priuatio formæ ignis in ligno v. g. actiuè sumpta. (intellige in ordinario Quid sit Priuatio formæ?

ordinario naturæ cursu) est realiter ipsa forma ligni impediens in omni eventu naturali formam ignis. Cæcitas seu priuatio visûs actiua, est tale temperamentum accidentium in oculo, impediens visionem. Mors seu priuatio vitæ actiuè sumpta, sunt tales dispositiones receptæ in animali destructiuæ ipsius. Tenebræ seu priuatio lucis actiuè sumpta, est interpositio corporis opaci inter illuminabile, & corpus luminosum; passiuè autem sumpta, est ipsa lux, quatenùs impedita per talem interpositionem. Error aut obscuritas cognitionis, est ipsa entitas actûs, per seipsam tollens conformitatem cum obiecto, aut claritatem actûs. Malitia moralis, seu priuatio actiua rectitudinis, est ipse actus peccaminosus, vitalis, spiritualis, liber, per seipsum oppositus legi æternæ, & impediens conformitatem cum ipsâ. Et sic de reliquis.

Cæcitas, Mors, Tenebræ, Error, Peccatum.

§ II. Ratio huius est, quâ vtitur P. Esparza q. 29. de act. hum: quia nullus purus defectus distinctus realiter ab omni bonitate, & consequenter ab omni entitate, potest incipere esse à parte rei de nouo: Ergo cùm Negationes temporales incipiant esse à parte rei, non sunt puri defectus distincti realiter ab omni entitate. Consequentia patet. Probatur Antecedens. Quia omne quod incipit esse à parte rei, incipit esse, ex vi principij alicuius ex quo resultat, & à quo determinatur, vt incipiat esse, (nihil enim seipsum determinat, vt incipiat esse in tempore, cum id, quòd est à se, semper necessariò sit, nec possit pro vllo instanti sibi negare suum esse; aliàs esset sibi summè inuidum.) Quod autem resultat quomodocunq; ex aliquo principio à quo determinatur vt sit, debet in illo principio aliqualiter præcontineri, illiq; assimilari, licet defectuosè; quomodo enim inde aliquid resultabit, vbi nullo modo continetur? Cum ergo nullus purus defectus, distinctus ab omni bonitate, contineatur in vllo principio, nulliq; principio etiam defectuosè assimiletur; (non enim Deo, qui est purum bonum: non etiam vlli causæ secundæ quæ itidem est bona, & particeps, quamvis imperfectè, Diuinæ bonitatis:) concluditur nullum purum defectum distinctum realiter ab omni entitate & bonitate, incipere esse à parte rei. Confirmatur. Omne contingens, quod datur à parte rei, datur ex amore innato vel elicito sui principij erga se: omne enim agens, intendens ad bonum, operatur, ita vt omnis effectus causæ sit vel bonum finaliter intentum ab agente, vel saltem medium vtile, adeoq; bonum, ad consequendum aliud bonum finale. Cùm igitur Tenebræ, Silentium, Peccatum, & similes Negationes contingentes, habeant

Purus defectus nullam causam potest habere.

habeant causam, & quidem bonam, vt probat S. Thomas 3. contra Gentes c. 10.; oportet, vt habeant aliquam bonitatem, saltem in ratione medij; vi cuius sint amabiles à sua causa. Nec satis est dicere, Priuationem esse tantùm connexam cum aliquo bono. Tum quia Priuatio vt distincta ab omni connexo habet causam, ideoq; vt talis debet esse bona. Tum quia ipsum connecti cum aliquo bono est bonum, est enim medium prudenter eligibile & amabile in ordine ad ponendum illud bonum, cum quo connectitur.

§ III. Verùm vt vis huius argumenti magis elucescat, consideremus per inductionem vniuersalem, omnes imperfectiones siue physicas siue etiam morales, quæ dantur à parte rei, & videbimus in omnibus imbibi aliquam bonitatem. In intellectu creato v. g. est quidem imperfectio, Potentia errandi, & Potentia cognoscendi obscurè: at simul prima potentia habet hanc perfectionem, quòd sit Potentia cognoscendi naturaliter secreta cordis & futura, quæ ab intellectu limitato cognosci non possunt, nisi fallibiliter; secunda etiam potentia habet hanc perfectionem, quòd sit Potentia naturaliter cognoscendi Devm, qui ab intellectu finito non potest cognosci nisi obscurè. In voluntate creata est imperfectio potentia peccandi: at simul ista potentia est potentia remouendi à se liberè, & laudabiliter peccatum, & acquirendi gloriosè suis meritis felicitatem, quæ est perfectio magni æstimabilis. Loquendo de actibus potentiarum. Dolor est quidem defectus & negatio delectationis: sed simul est perfectio, quatenùs est inductivus fugæ ab obiectis noxijs. Error est defectus & negatio veritatis: sed simul est cognitio vitalis, spiritualis &c. estq; vtilis ad occultanda secreta cordis propter bonum vniuersi. Obscuritas cognitionis, est defectus; sed est bona, quatenùs est inductiua meritoriè præmij, quod crescit crescente ineuidentiâ præmij propositi. Ipsa malitia moralis est maxima imperfectio, & secundùm aliquos infinita; at simul est liberùm vitale exercitium voluntatis, & ex suppositione quòd sit, est vtilis ad quosdam effectus physicos, v. g. delectationis, necnon ad ostensionem Diuinæ justitiæ, & misericordiæ, immo ad existentiam in vniuerso aliquarum virtutum, puta Pœnitentiæ, Martyrij &c: Eodem modo philosophandum est de alijs omnibus imperfectionibus physicis, quas mistas esse cum aliqua bonitate ita probat Augustinus lib: contra Epist: Fundam: Manich: c. 30. *Vitupero tecum pestem, cæcitatem turbidam, horribilem vehementiam, corruptibilitatem, immanitatem: lauda tu mecum* (in illis)

Omnis imperfectio est aliqua perfectio.

(in illis) *speciem, distinctionem, ordinem &c.* Et subdit: *Sic intelligerent Manichæi, si tamen sine pertinacia vellent attendere, bona & mala se miscere.*

§ IV, Patet ergo vniuersali inductione, omnem Negationem à parte rei non distingui ab omni bonitate, saltem delectabilitatis, aut vtilitatis ad aliquem finem, seu eligibilitatis saltem ad ostendendam eminentiam Diuinarum perfectionum; eo modo, quo à Musicis & Oratoribus eligitur ipsum silentium, ad distinctionem vocum, & numerum periodorum, & quo pacto Augustinus in Confess: dicit: *Peccatores in vniuerso esse veluti vmbras cum quibus omnia pulchra sunt, cùm ipsi turpes sint.* Quapropter cùm defectus absolutè vocantur Negatio & nihil, id fit vel in sensu formali, vel à potiori desumptâ denominatione: quia scilicet maius bonum excludunt, quàm ponunt; quo pacto 1. de Gener: tex: 18. & 19. minus sensibile & minus perfectum comparatione magis sensibilis & perfecti dicitur non ens: vel deniq; quia defectus vt tales, oriuntur non ex participatione Diuinæ perfectionis, sed ex limitatione creaturæ procedente ex nihilo & tendente in nihilum.

Cur imperfectio dicitur esse nihil?

Cæterùm non solùm omnis imperfectio possibilis est mista cum perfectione: sed quod est mirabile, omnis creatura imperfectior, habet aliquam perfectionem, quá caret creatura perfectior. Cùm enim omnis creata perfectio mensuretur per accessum ad perfectionem Diuinam; atq; in Deo sit duplex perfectio, prima quòd habeat omnem gradum perfectionis, secúda quòd ita sit, vt non accipiat vllam perfectionem à causa; hinc est quod creaturæ, quò sunt perfectiores, eò magis imitantur primam Dei perfectionem, quæ est habere omnem perfectionem, sed simul eò magis recedunt à secunda perfectione, quæ est nihil accipere à causa; (siquidem quò creatura habet plures perfectiones, eò plura accipit à causa:) è contra creatura quò est imperfectior, eò magis quidem recedit à prima perfectioni Dei, quæ est habere omnem perfectionem, (& in hoc simpliciter exceditur à creaturâ perfectiori) sed simul eò accedit magis ad secundam Dei perfectionem, quia habet esse minùs acceptum à causa, & in hoc excedit creaturam perfectiorem.

Creatura imperfectior excedit in aliqua perfectione creaturam perfectiorem.

§ V. Atq; ex his vlteriùs constat non dari puram corruptionem; quia scilicet remotio vnius formæ est positio alterius incompossibilis, vel in eodem subiecto, vt accidit in omni conuersione; vel alibi, vt accidit in pura mutatione, vt cum áér, ex illuminato fit noctu tenebrosus; tunc enim

Non datur pura corruptio.

etiam

etiam producitur vbicatio solis apud Antipodas. Et ratio est: quia natura intantùm producit defectum, inquantum intendit producere bonum limitatum incompossibile cum altero bono. Constat etiam non dari puram omissionem liberam: quia quælibet omissio libera actûs, vel actuum, est libera positio actûs incompossibilis cum illo vel illis, qui omittuntur, estq; voluntatis, vtpote rationabiliter se determinantis, adhæsio ad aliquod motiuum, ex cuius amore omittit alium, vel alios actus.

Nec pura omissio libera.

Ad 1. P. Syluester Maurus q. 49. Log: docet omnes priuationes esse entitates positivas intrinsecè receptas in subiectis, additq; priuationes exclusivas perfectionis indebitæ esse quasi subsistentias posituuas accidentales; v. g. tenebras esse quandam subsistentiam accidentalem positiuam, per quam terminatur àér, & sistit in sua perfectione, sine luce sibi indebitâ, eo modo quo natura humana subsistens, per modum quendam substantialem sistit in suo esse. Iam verò Cardinalis Sfortia lib 5. de Incarnat: c. 11. docet Priuationes esse relationes positiuas realiter modaliter intrinsecè superadditas subiectis, per quas subiectum respicit causas, à quibus vltimò determinatur ad carendum formâ. Verùm ne immorer alijs impugnationibus harum positionum, non sunt multiplicanda ista entia sine necessitate, vt patebit ex responsione tum ad hoc, tum ad alia argumenta. Dico ergo potiùs, Priuationes exclusiuas perfectionis à subiecto, esse positiua impedimenta illius perfectionis. Quæ quidem impedimenta, aliquando intrinsecè recipiuntur in ipsis subiectis, in quibus tollunt perfectionem, vt accidit in cæcitate, in qua accidentia impedientia visionem, recipiuntur in oculo: aliquando verò sunt extra illud subiectum, in quo tollunt formam, vt accidit in tenebris, peccato habituali &c. siquidem impedimentum lucis in àére, est extrinseca àéri interpositio corporis opaci, & similiter impedimentum gratiæ in peccatore, est peccatum actuale præteritum non retractatum, quatenùs datur in legibus æternis Dei, vt ait August:, seu in decreto priuandi peccatorem gratiâ, vel quid simile, de quo Theologi. Nihilominus tamen etiam huiusmodi priuationes constitutæ per impedimenta formæ, extrinseca subiectis, sunt intrinsecæ subiectis, non per positionem alicuius intrinseci positiui vel abusiui in subiecto, sed per ablationem alicuius intrinsecæ perfectionis in subiecto, ita vt istud impedimentum secundùm suam entitatem positiuam sit extrinsecum subiecto, sit verò eidem intrinsecum in ratione afficientis priuatiuè subiectum, & ratione boni intrinseci quo priuat subiectum, v. g. Priuatio

Quomodo Priuationes sint intrinsecæ subiectis?

uatio lucis est intrinseca àëri, non quia tunc ponitur aliquid etiam abusivum, intrinsecum àëri, sed quia tollitur, vel impeditur perfectio intrinseca àëri, quam profectò tollere & impedire potest formaliter & immediatè aliquid extrinsecum, quod non est in àëre, puta interpositio illa terræ inter solem & àërem; sicut ego etiam nunc existens hic, per meam nolitionem possum impedire præsentiam mei vltra milliare. Ad illud quod dicitur, nos noctu experiri tenebras; dico, non experimur ita, quasi tenebræ moueant nos per se, vel per suam speciem ad cognitionem sui; quia nec Aduersarij hoc dicent; aliàs non enti tribuerent causalitatem effectiuam speciei, aut cognitionis; sed intantùm dicimur experiri tenebras, inquantùm non experiendo lucem, certificamur sine vllo discursu, de veritate huius propositionis: *Non est lux*; habituri aliàs cognitionem experimentalem de luce in seipsa. Et ideò dixit Augustinus: *Tenebræ non videndo videntur, videndo non videntur.*

Ad 2. Aliqua positiua impedimenta sui oppositi, secundùm se considerata, sunt priuatio ipsius, solùm in ordinario cursu naturæ, quo pacto summum frigus est priuatio caloris, forma lupi est priuatio formæ agni &c. vnde vt huiusmodi sint priuatio sui oppositi pro omni euentu possibili, sumi debent cum Decreto Dei nolente patrare miracula. Nec mirum sit, quòd recurramus ad Devm, quia etiam ab arguente recurritur ad casus miraculosos, qui solius Dei dispositioni subsunt. Immò à plerisq; Aduersarijs, etiam in ordine naturali, sæpè recurritur ad Devm, citra nostram admirationem, vt cùm agitur de productione viuentium ex putri, de determinatione ad individuationem effectûs, de determinatione ad productionem aut corruptionem huius potiùs, quàm alterius omninò similis gradûs intensionis &c.

Ad 3. Ob eandem causam, in casu illo miraculoso, quo materia existeret spoliata omni formâ substantiali, & accidentibus, Priuatio actiua formæ inducendæ in illam materiam, esset Decretum Dei nolens pro illo instanti existere formam in illa materia, sed pro tempore sequenti: vnde si deinde induceretur forma in talem materiam, talis mutationis principium intrinsecum per modum termini à quo, esset obiectiuè Decretum Dei, non tamen sub conceptu Decreti (sub quo conceptu est potiùs causa efficiens) sed sub conceptu confuso & vniuersali, Exclusiui formæ in materia, quod etiam cum admiratione sumptum non est inconueniens, donec probetur oppositum.

Ad 4. Mutatio quâ talis, differt à conuersione vt conuersio est; quia

hæc est

hæc est transitus subiecti a formâ præcedente quatenùs informante materiam, ad alteram formam quatenus informatiuè receptam in eadem materia: at mutatio vt mutatio, est transitus subiecti ab aliquo positiuo impedimento excludente à materiâ formam subsequentem, siue hoc impedimentum sit forma præcedens recepta in eadem materiâ, siue aliquod ens extra illam mariam, siue aliquid creatum, siue Decretum DEI. Hinc latiùs patet Mutatio quam Conuersio, omnisq; conuersio est mutatio, sed non è conuersio. Atq; ita illuminatio àëris est mutatio, quia per eam transit àër à priuatione lucis ad lucem; quæ priuatio non est vlla forma præcedens recepta in materia àëris, (vti debet accidere in Conuersione) sed est extrinsecum impedimentum lucis in àëre, nempe vbicatio solis apud Antipodas. Mutatio quo differt a conuersione?

Ad 5. Propter has rationes P. Antonius Perez docuit solam priuationem rectitudinis in actu peccaminoso, seu malitiam moralem, esse ens abusivum, non quidem tanquam aliquid consequens ad actum peccaminosum, vt alij dicunt, (quia sic malitia moralis, vtpote necessariò consequens ex suppositione actûs antecedentis causati à DEO, non esset contra voluntatem DEI, qui non vult impossibilia, causareturq; à DEO causante illum actum, ex quo necessariò sequitur, sicut causatur à voluntate creata ob eandem rationem;) sed potiùs tanquam aliquid præcedens actum malum per modum actionis determinantis voluntatem creatam ad exercendum actum malum: docebat autem hanc actionem esse negatiuam: quia non est prudenter practicè amabilis, sed potiùs est exclusiua omnium actionum prudenter amabilium. Malitia peccati non distinguitur realiter ab actu malo. Sed contra hanc sententiam facit primò: quia de ratione malitiæ moralis est vituperabilitas, & consequenter determinatio libera voluntatis, v. g. ad odium DEI, ideoq; de ratione ipsius est ipsum viuere & moueri ab intrinseco, quod patet esse prædicatum positivum.

Contra secundò: quia gratis assumitur, de ratione entis positiui esse, vt sit prudenter practicè amabile; nam etiam actus positivus odij DEI sequens illam Priuationem, non est prudenter practicè amabilis; cùm in omni euentu, meliùs sit poni contradictorium illius actûs, quàm ipsum actum. Sufficit ergo ad esse ens positivum, bonitas vtilitatis ad aliquem effectũ; & hæc non deest illi determinationi, quæ proinde est etiam practicè (licet imprudenter) amabilis in ordine ad bonũ delectabile, ac proinde adhuc debet esse ens positiuũ. Dicendũ ergo est cùm citato P. Esparza & C. Sfortia lib: 1. de Act. hum. cap. 17. priuationem rectitudinis debitæ inesse operanti (quæ est formale peccati)

à parte rei identificari cum vitalitate, spiritualitate libertate &c. actûs mali, quæ prædicata dicuntur materiale peccati, vtpote communia etiam actui bono. Quare malitia moralis, solum in sensu formali & præcisiuo, non est similis DEO, id est, non explicat perfectionem vllam DEI; sicut nec potentia peccandi, aut moriendi; quamvis hæc omnia identicè & adæquatè sumpta, dicant aliquam bonitatem physicam similem DEO.

Cæterùm DEVS cõcurrẽs im̃ediatè ad omne ens, adeoq; ad materiale peccati, non est causa moralis nec physica malitiæ seu rationis formalis in peccato. Ratio est, quia causare defectũ, vt defectus est, non est quomodocunq; cõcurrere ad existentiã ipsius, & ad omnia prædicata idẽtificata realiter cum ipso, sed est concurrere per modum principij deficientis vel à regula morum, (si defect⁹ est moralis); vel per modum principij deficientis à virtute actiuã, (si defectus est physicus.) Quod docet non semel D. Thomas; vnde etiam dicit 3. contra Gen. c. 4. & 14. *ex defectu causæ sequi defectum effectûs*: patetq; hoc ipsum inductione, & familiari in hac re exemplo claudicationis, quæ vt talis, hac de causa tribuitur soli tibiæ fractæ. Cùm ergò ad existentiam actûs mali omniaq; eius prædicata, sola voluntas creata concurrat tanquam principium deficiens tum à regula morum, nempe à lege DEI, tum à virtute actiua, quatenùs non habet cognitionem perfectam, immobilitatem in bono &c; DEVS autem concurrat purè efficienter: hinc est quod non DEVS, sed sola voluntas creata est causa moralis & physica actûs mali, secundùm formale peccati (quod formaliter in defectu consistit) spectati; DEUS verò ad summum dicitur causare idq; per accidens (vt mox dicetur) materiale peccati, vtpote consistens formaliter in positiuo. Quæ est doctrina Augustini 12. de Ciuit: cap. 7. vbi sic ait: *Nemo quærat causam malæ voluntatis, non est enim efficiens sed deficiens, quia neq; illa est effectio sed defectio.* Et quamvis DEO concurrenti tribuatur tantùm materiale peccati, voluntati autem creatæ tribuatur formale; per hanc tamen attributionem formalitatum non significatur vlla distinctio obiectiua materialis à formali in peccato, immò nec diuersitas realis actionum procedentium à duobus principijs: sed tantùm significatur diuersa conditio principiorum, ad totum eundem indiuisibilem effectum, concurrentium per eandem quidem indiuisibilem realiter actionem, quæ tamen actio aliter denominatur, vt procedit ab vno principio, aliter vt ab alio: eo modo, quo ob solam diuersam conditionem principiorum, aliter dicitur concurrere in actum vitalem supernaturalem potentia vitalis, aliter

Cur DEUS non sit causa per se & propriè peccati.

aliter auxilium supernaturale, hæcq; solùm diuersitas concurrendi significatur absq; vlla distinctione obiectiua formalitatum in actu, dum dicitur: *Potentia causat actum, ut vitalis est, & non vt supernaturalis: Auxilium autem supernaturale causat eundem actum vt supernaturalis, & non vt vitalis est.* Videatur S. Thom: 1. 2. q. 79. ar. 2. & qu. 3. de causa peccati. ar. 1.

Illud hic addendum etiam est, quòd nullum prædicatum actûs mali DEVS causat per se, sicut per se causat prædicata actûs boni moraliter, vt definit Trident: Constat enim per inductionem, quòd causa per se effectûs est illa, quæ concurrit ad effectum vel determinans contingentiam ipsius ad vnam partē; vel determinata ex se in actu primo, seu inclinata ex se ad illum producendum. Et hac de causa etiam intellectus, causat per se intellectionem, quia concurrit ad illam, non solùm determinatus à specie impressa, sed etiam ex se determinatus in actu primo, quatenùs ex sua natura habet inclinationem ad suos actus producendos; idem dic de sole, quamvis indigente aliquo complemento ex parte passi determinante solem, vt potiùs liquefaciat quàm induret; idem de alijs causis per se. E contra verò ob contrariam rationem nec tibia recta est causa per se claudicationis, nec altera præmissa vniuersalis & necessaria est causa per se conclusionis particularis & contingentis; quia hæ causæ non determinant huiusmodi effectus, & potiùs ad oppositos ex se propendent. Cùm ergo DEVS non concurrat ad vllum prædicatum actûs mali determinans ipsum, nec determinatus ex se in actu primo ad illud producendum, quin potiùs concurrat cum inclinatione ad prædicata actûs boni oppositi, tam innatâ quàm elicitâ, mouendo etiam nos ad actum bonum, nec ponendo aliquid in homine per se ordinatum ad actum malum; e contra verò cùm voluntas creata concurrat ad omnia prædicata actûs mali, vt determinans contingentiam ipsorum, ipsumq; DEUM, vt sub hoc auxilio concurrat secum ad peccandum: propterea sola voluntas creata, omnium prædicatorum actûs peccaminosi, est causa per se.

**
*

DISPUTATIO III.

De Attributis Entis.

TRIA sunt Attributa Entis, Vnum, Verum, Bonum, sicut etiam Essentiæ Diuinæ sunt tres proprietates relatiuæ, nempe Paternitas, cui Augustinus appropriat Vnitatem, (eò quòd Pater Diuinus sit principium pluralitatis personarum,) Filiatio cui appropriatur Veritas, & Spiratio passiua, cui appropriatur Bonitas; & ita in quolibet ente est vestigium imperfectum Trinitatis. De his ergo Attributis entis, vltra dicta d. 1. q 1 hoc loco agendum est, potissimùm de Vno, quòd est maximè in scientijs necessarium, & consequenter de Distinctionibus tanquam de opposito vnitatis. Et quidem primò agemus de Vnitate ac Identitate reali simpliciter, nec non de Distinctione formali ex natura rei, necnon Virtuali, & Præcisionibus, distinctioneq; rationis. 2dò, de vnitate vniuersali. 3tiò de differentia specifica. 4tò de Distinctione Modali. 5tò de Vero & Bono.

QVÆSTIO I.

Utrùm in vna eâdemq́ realiter simpliciter entitate creatâ, possit dari Distinctio formalis ex natura rei? aut Distinctio Virtualis in ordine ad aliqua contradictoria? & præcisio, ac Distinctio rationis obiectiua?

VIdetur quod sic 1. Quia Animal Petri est prius quàm Rationale eiusdem Petri: est magis indifferens, ac pluribus commune. Item Animal Petri est id per quod Petrus est similis Bruto, Rationale autem est id per quod Petrus est vltimò dissimilis Bruto. Præterea homo per Animalitatem sentit, non intelligit, per Rationalitatem intelligit, non sentit. Sed ista sunt contradictoria prædicata, saltem arguitiuè, dicta de Animali & Rationali Petri, quæ sunt vna eademq; realiter simpliciter entitas creata. Ergo de vna realiter simpliciter entitate creata possunt dici duo contradictoria prædicata. Vlterius; At hæc non possunt dici de his, quæ nullo modo

do

do obiectiuè distinguuntur. Ergo in Animali & Rationali Petri ponenda est aliqua Distinctio obiectiua minor reali simpliciter, scilicet vel Formalis ex natura rei, vt volunt Scotistæ, vel Virtualis, vt volunt Thomistæ, & aliqui ex nostris, ratione cuius verificentur ista prædicata contradictoria de Animali & Rationali Petri. Nec enim hoc iam implicabit; quia non dicentur contradictoria de eodem realiter, secundùm omninò idem, nec respectu omninò eiusdem, sed respectu distinctarum formaliter ex natura rei, aut virtualiter, formalitatum.

2. Communis sententia fert dari Vniuoca, & Analoga, atq; Ens esse Analogum respectu Dei, & creaturæ, Animal autem esse Vniuocum respectu Hominis & Bruti. At ratio discriminis inter ens & animal, non potest esse alia, nisi hæc, quòd animal, ex parte obiecti (siue Formaliter ex natura rei, siue Virtualiter) distinguatur à differentijs suorum inferiorum, puta à rationalitate, & irrationalitate, secus autem ens à differentijs Dei & creaturæ, puta ab Aseitate & Abalietate. (Sic enim fit vt ratio animalis distincta obiectiuè à differentijs hominis & bruti, sit omninò formaliter ratio conueniendi & nullatenùs differendi homini & bruto, quod est esse rationem vniuocam; ratio verò entis sit formaliter partim ratio conueniendi Deo, & creaturæ, quatenùs tam Deus, quàm creatura sunt formaliter ens; partim ratio differendi, quatenùs ratio entis obiectiuè includitur in Aseitate & Abalietate, quæ Deo & creaturæ, sunt formaliter ratio differendi; qualis ratio partim conueniendi, partim differendi, est ratio Analoga.) Distinguitur ergo Animal à differentijs suorum inferiorum aliquâ distinctione obiectiua, siue virtuali, siue formali ex natura rei, licet sit secus philosophandum de ente vt sic.

3. Specialiter arguitur pro Distinctione formali ex natura rei, Animal & Rationale Petri, non obstante identitate reali rigorosâ, quam habent inter se, quantùm ex vi suæ essentiæ, sunt actu nemine cogitante diuersæ conceptibilitates, & definibilitates; siquidem Animal Petri, quantùm ex vi suæ essentiæ, actu nemine cogitante petit concipi & definiri per hoc, quòd sit principium sentiendi, non autem ratiocinandi; sicut è contra petit definiri Rationale. Et ratio est: Tum quia alioquin vbicunq; esset Animal, adeoq; etiam in boue, esset vbiq; principium ratiocinandi, non enim posset carere alicubi suâ definitione conueniente sibi ex vi suæ essentiæ: Tum quia sequeretur illam definitionem Animalis, quæ ipsi conuenit ex vi essentiæ, *Ani-*

mal

mal est principium sentiendi, esse inadæquatam & insufficientem. Quod vtrumq; cùm sit inconueniens, sequitur Animal & Rationale Petri, à parte rei actu esse diuersas conceptibilitates. Sed hoc est distingui aliqua formaliter actu à parte rei: Ergo prædictæ formalitates distinguntur formaliter actu à parte rei, quamuis sint idem realiter rigorosè.

4. vt arguit quidam. Possibilia sunt aliqua, etiam diuinitùs ab inuicem inseparabilia, ideòq; secum realiter simpliciter identificata, quorum tamen vnum á parte rei verè non sit actu aliud. Sed ista distinguerentur formaliter á parte rei, & tamen essent idem realiter simpliciter. Ergo saltem est possibilis talis distinctio formalis á parte rei: immo probabile est quòd detur defacto alicubi, licet nos nesciamus vbi detur, & licet non detur inter gradus metaphysicos.

5. Specialiter arguitur pro Distinctione virtuali verificante duo contradictoria de eodem realiter simpliciter obiecto creato, quæ vulgò dicitur Virtualis intrinseca. Vnum idemq; obiectum creatum realiter simpliciter indiuisibile, æquiualet per seipsum intrinsecè pluribus rebus realiter distinctis, puta idem homo æquiualet plantis & brutis. Hæc autem æquiualentia est distinctio virtualis intrinseca: sicut enim piper dicitur virtualiter intrinsecè calidum, quia licet non habeat actu in se calorem, habet tamen talem virtutem, quæ æquiualet calori: ita & obiectum, nullam habens actu distinctionem realem, habens tamen in se intrinsecè virtutem æquiualendi pluribus realiter distinctis, debet dici distinctum virtualiter intrinsecè. Datur ergo Distinctio virtualis intrinseca in creatis.

6. Datur in Diuinis Distinctio virtualis intrinseca (præsertim in mysterio Diuinæ Trinitatis, vt iam communiter docent Theologi) verificans à parte rei de Essentia & Paternitate, illa contradictoria, *Communicari, non communicari.* Ergo similis distinctio potest etiam dari in creatis. Tum quia talis Distinctio sicut non obstat summæ simplicitati Diuinæ, sic non obstabit etiam minori simplicitati creatæ: Tum quia creaturæ imitantur DEUM, quantùm possunt, tanquam suam primam causam.

7. Arguitur pro Præcisionib9 obiectiuis. Dum video à longè moueri Petrum, solùm tunc cognosco esse animal, & non cognosco esse rationale: Tum quia solùm tunc habeo indicium cognoscendæ animalitatis in Petro, nempe motum progressivum; qui si sufficeret ad cognoscendam rationalitatem, semper viso á longe simili motu, etiam bruti (vtpote perinde se habente

bente ad meam visionem, dum causatur à bruto, ac se habet, dum causatur ab homine) cognoscerem ex parte obiecti Rationale, quod est falsum: Tum quia nullam tunc habeo speciem impressam, determinatiuam suâ cooperatione intellectûs mei ad cognoscendam rationalitatem: Tum quia possum tunc de illo obiecto negare, quòd sit rationale, quod fieri non posset, si cognoscerem illud esse rationale. Præscindo igitur tunc obiectiuè formalitates secum realiter simpliciter identificatas, vt patet ex notione Præcisionis obiectiuæ. Confirmatur: quia saltem tunc Animal cognosco clarè, & formaliter; Rationale autem non ita clarè, sed confusè & materialiter: hæc autem non minùs sunt contradictoria, quàm cognosci Animal, & non cognosci Rationale; cùm tamen ideò negentur Præcisiones obiectivæ, ne contradictoria dicantur de eodem realiter obiecto.

8. Sicut duæ imagines, ita & duæ cognitiones (quæ sunt imagines intentionales) non possunt esse diuersæ, nisi repræsentent diuersa exemplaria & obiecta, à quibus proinde dicuntur specificari. Cùm ergo diuersa sit cognitio quâ apprehendo Animal Petri, ab illa, quâ apprehendo Rationale eiusdem; oportet etiam obiecta istarum apprehensionum esse aliquo modo diuersa, nec attingi idem omninò obiectum per vtramq; ex his cognitionem, quod est præscindere obiectiuè. Nec valet recurrere ad diuersa realiter connotata, in ordine ad quæ cognoscatur idem obiectum per diuersas cognitiones. Nam ipsum connotatum huius v. g. apprehensionis, *Animal Petri*, puta Sensatio; potest rursùs terminare diuersas cognitiones inadæquatas, & præcisiuas, potestq; ibi rursus præscindi ratio actûs vitalis, operationis, accidentis; hæc autem præcisio & diuersitas cognitionum non potest rursus refundi in diuersitatem connotatorum, aliàs daretur processus infinitus in connotatis. Non igitur præcisio & diuersitas cognitionum inadæquatarum prouenit à diuersis eiusdem obiecti connotatis. Confirmatur: quia vt arguit P. Maurus qu. 32. Log:, sicut quævis alia potentia, ita multò magis intellectus, debet esse benè constitutus circa obiectum sibi proportionatum, quod respectu nostri intellectûs est Quidditas rei materialis. Si autem hanc omninò obiectiuè simplicem, pluribus, diuersis, & inadæquatis cognitionibus attingeret intellectus noster, iam non esset benè constitutus circa sibi proportionatum obiectum. Immo hoc modo fingeret, attingendo inadæquatè id, quod in seipso est adæquatè. Non igitur quidditas rei materialis (quidquid sit de re spirituali, quæ non est obiectum proportionatum

nostri intellectûs) est omninò simplex obiectiuè.

9. Communiter dicitur, Speciem v. g. Hominem componi per rationem ex genere & differentiâ, puta ex animali & rationali, tanquam totum quoddam actuale metaphysicum, ex duplici parte, quarum vna sit materialis & determinabilis, altera formalis & determinatiua. Cum ergo omnis compositio sit distinctorum in suo genere vnio, oportet distingui ratione nostrâ & metaphysicè genus à differentia, & quidem ex parte obiecti, & non tantùm ex parte conceptuum formalium, quia alioquin sequeretur Speciem, v. g. Hominem componi metaphysicè ex duobus conceptibus formalibus, quod est absurdum.

Vltimò. In omnium sententia, de Animali & Rationali Petri verificantur hæc prædicata contradictoria secundòintentionalia, quòd Animal Petri distinguatur ratione nostrâ à Rationali, non autem distinguatur hoc modo Rationale à Rationali. Ergo etiam poterunt de illis verificari hæc alia, *Cognosci* & *Non cognosci*. Nec valet hîc recurrere ad diuersos conceptus formales, quibus substat Animal & Rationale. Quia Tò. *Distingui* & *Non distingui ratione nostrâ*, non cadit supra conceptus formales Animalis & Rationalis, (hi enim potiùs distinguuntur realiter inter se,) sed cadit supra ipsum Animal & Rationale obiectiuè sumpta, quæ proinde oportet esse aliquomodo obiectiuè distincta.

§ I. Respondetur. Ad euidentiam huius Quæstionis præmittenda est imprimis notio Vnitatis, Multitudinis, Identitatis, Distinctionis.

Quid Vnitas? Vnitas ex 5. met: supra ens, superaddit ex modo nostro concipiendi, negationem diuisionis in plura talia, quale est ipsum, estq; ipsum ens prout est indiuisum in se.

Multitudo. Multitudo, sunt ipsæ vnitates in recto acceptæ, quatenùs hæc non est illa.

Identitas. Identitas est vera affirmabilitas prædicatorum de seipsis.

Distinctio. Distinctio è contra est vera negabilitas vnius de altero; ita tamen vt in Distinctione vnum extremum concipiatur in recto, alterum in obliquo; per quod differt à Multitudine, in qua omnia extrema concipiuntur in recto. Quæ definitiones, vtpote Terminorum vniuersalissimorum & per se notorum, traduntur iuxta regulam explicatam disp. 1. q. 1. Non malè etiam definitur Identitas à R. R. hoc modo: *Est summa communicatio prædicatorum inter se, per quam vnum tantundem communicatur alteri ac sibiipsi.* Distinctio verò erit oppositus dissensus prædicatorum inter se.

His ita prænotatis, in hac quæstione statuendum est imprimis pro funda-

mento totiùs doctrinæ de Distinctionibus, nulla prædicata contradictoria posse verificari de aliquibus, sine aliqua ipsorum distinctione simpliciter reali, saltem in tertio prædicato. 2dò ex hoc principio reijcienda est Distinctio Formalis ex natura rei Scotistica, necnon Virtualis distinctio in ordine ad verificanda contradictoria de eadem realiter simpliciter entitate excludente realem etiam in tertio distinctionem. 3tiò agendum est ex hac occasione obiter aliquid de Distinctione reali in tertio, an detur alicubi, & an sufficiat ad verificanda à parte rei aliqua contradictoria, de extremis inter quæ datur. 4tò ex eodem principio negandæ erunt Præcisiones obiectiuæ ibi, vbi non intercedit Distinctio realis in tertio, & declarandæ Præcisiones formales ex parte actûs. Tandem explicanda erit Distinctio rationis, & soluendæ obiectiones contra determinatam doctrinam iam propositæ. Ad vitandam verò confusionem hæc omnia per plura puncta expendemus.

Punctum I.

Statuitur, nulla posse contradictoria verificari de vno eodemq; obiecto, nullam admittente Distinctionem simpliciter realem.

§ II. Est ergo primum principium lumine naturæ notum; *Impossibile est idem esse & non esse*, seu quod idem est, non posse duo prædicata contradictoria (hæc enim semper sunt esse & non esse eiusdem formæ) verificari de eodem obiecto. Hoc verò principium sine dubio intelligendum est de esse & non esse, comparatione eiusdem realiter termini; nemo enim dubitat Pigmæum esse magnum respectu muscæ, & non magnum respectu Enceladi. Cæterùm hoc principium non esse ita limitandum, vt prædicata contradictoria (semper hic accipio comparatione eiusdem termini) possint verè dici de eodem realiter subiecto, nullam admittente Distinctionem simpliciter realem, dummodò sit distinctum formaliter ex natura rei Scotisticè, aut virtualiter sine Distinctione reali in tertio, sic ostenditur. Omnia prædicata contradictoria, cùm semper sint ex suo conceptu *Esse & Non esse* eiusdem formæ; secundùm se considerata, necessariò sibi opponuntur oppositione maximâ, distantq; à se, & actu mutuò sibi repugnant, seq; excludunt seipsis à parte rei saltem mediatè. Ergo necessariò in suo conceptu includunt aliquam Distinctionem simpliciter realem, saltem mediatam, & non

Declaratur hoc principium, & declaratio probatur.

nostri intellectûs) est omninò simplex obiectiuè.

9. Communiter dicitur, Speciem v. g. Hominem componi per rationem ex genere & differentiâ, puta ex animali & rationali, tanquam totum quoddam actuale metaphysicum, ex duplici parte, quarum vna sit materialis & determinabilis, altera formalis & determinatiua. Cum ergo omnis compositio sit distinctorum in suo genere vnio, oportet distingui ratione nostrâ & metaphysicè genus à differentia, & quidem ex parte obiecti, & non tantùm ex parte conceptuum formalium, quia alioquin sequeretur Speciem, v. g. Hominem componi metaphysicè ex duobus conceptibus formalibus, quod est absurdum.

Vltimò. In omnium sententia, de Animali & Rationali Petri verificantur hæc prædicata contradictoria secundòintentionalia, quòd Animal Petri distinguatur ratione nostrâ à Rationali, non autem distinguatur hoc modo Rationale à Rationali. Ergo etiam poterunt de illis verificari hæc alia, *Cognosci* & *Non cognosci*. Nec valet hîc recurrere ad diuersos conceptus formales, quibus substat Animal & Rationale. Quia Tò. *Distingui* & *Non distingui ratione nostrâ*, non cadit supra conceptus formales Animalis & Rationalis, (hi enim potiùs distinguuntur realiter inter se,) sed cadit supra ipsum Animal & Rationale obiectiuè sumpta, quæ proinde oportet esse aliquomodo obiectiuè distincta.

§ I. Respondetur. Ad euidentiam huius Quæstionis præmittenda est imprimis notio Vnitatis, Multitudinis, Identitatis, Distinctionis.

Quid Vnitas?

Vnitas ex 5. met : supra ens, superaddit ex modo nostro concipiendi, negationem diuisionis in plura talia, quale est ipsum, estq; ipsum ens prout est indiuisum in se.

Multitudo

Multitudo, sunt ipsæ vnitates in recto acceptæ, quatenùs hæc non est illa.

Identitas

Identitas est vera affirmabilitas prædicatorum de seipsis.

Distinctio

Distinctio è contra est vera negabilitas vnius de altero ; ita tamen vt in Distinctione vnum extremum concipiatur in recto, alterum in obliquo ; per quod differt à Multitudine, in qua omnia extrema concipiuntur in recto. Quæ definitiones, vtpote Terminorum vniuersalissimorum & per se notorum, traduntur iuxta regulam explicatam disp. 1. q. 1.
Non malè etiam definitur Identitas à R.R. hoc modo : *Est summa communicatio prædicatorum inter se, per quam vnum tantundem communicatur alteri ac sibiipsi.* Distinctio verò erit oppositus dissensus prædicatorum inter se.
His ita prænotatis, in hac quæstione statuendum est imprimis pro fundamento

mento totiùs doctrinæ de Distinctionibus, nulla prædicata contradictoria posse verificari de aliquibus, sine aliqua ipsorum distinctione simpliciter reali, saltem in tertio prædicato. 2dò ex hoc principio reijcienda est Distinctio Formalis ex natura rei Scotistica, necnon Virtualis distinctiò in ordine ad verificanda contradictoria de eadem realiter simpliciter entitate excludente realem etiam in tertio distinctionem. 3tiò agendum est ex hac occasione obiter aliquid de Distinctione reali in tertio, an detur alicubi, & an sufficiat ad verificanda à parte rei aliqua contradictoria, de extremis inter quæ datur. 4tò ex eodem principio negandæ erunt Præcisiones obiectiuæ ibi, vbi non intercedit Distinctio realis in tertio, & declarandæ Præcisiones formales ex parte actûs. Tandem explicanda erit Distinctio rationis, & soluendæ obiectiones contra determinatam doctrinam iam propositæ. Ad vitandam verò confusionem hæc omnia per plura puncta expendemus.

Punctum I.

Statuitur, nulla posse contradictoria verificari de vno eodemq́ obiecto, nullam admittente Distinctionem simpliciter realem.

§ II. Est ergo primum principium lumine naturæ notum; *Impossibile est idem esse & non esse*, seu quod idem est, non posse duo prædicata contradictoria (hæc enim semper sunt esse & non esse eiusdem formæ) verificari de eodem obiecto. Hoc verò principium sine dubio intelligendum est de esse & non esse, comparatione eiusdem realiter termini; nemo enim dubitat Pigmæum esse magnum respectu muscæ, & non magnum respectu Enceladi. Cæterùm hoc principium non esse ita limitandum, vt prædicata contradictoria (semper hic accipio comparatione eiusdem termini) possint verè dici de eodem realiter subiecto, nullam admittente Distinctionem simpliciter realem, dummodò sit distinctum formaliter ex natura rei Scotisticè, aut virtualiter sine Distinctione reali in tertio, sic ostenditur. Omnia prædicata contradictoria, cùm semper sint ex suo conceptu *Esse* & *Non esse* eiusdem formæ; secundùm se considerata, necessariò sibi opponuntur oppositione maximâ, distantq; à se, & actu mutuò sibi repugnant, seq; excludunt seipsis à parte rei saltem mediatè. Ergo necessariò in suo conceptu includunt aliquam Distinctionem simpliciter realem, saltem mediatam,

Declaratur hoc principium, & declaratio probatur.

& non solùm realem formalem Scotisticam, aut virtualem coniunctam cùm omnimodá identitate simpliciter reali, tàm immediatá quàm mediatá: nihil enim sibiipsi opponitur oppositione maximá, nihilq; à seipso distat entitatiuè, sibiq; actu repugnat, ac se excludit nemine cogitante. Consequens igitur est, vt in qodcunq; obiectum, per enuntiationem veram inuehuntur aliqua contradictoria prædicata, necessariò secum in illud obiectum inuehant aliquam, quam in suo conceptu includunt Distinctionem simpliciter realem, saltem mediatam, seu in tertio prædicato, & consequenter in illo obiecto destruant Distinctionem formalem ex natura rei; & virtualem supra dictam; vt proinde verum sit, non posse verificari duo contradictoria de eodem omninò realiter simpliciter subiecto, respectu diuersarum nonnisi formaliter ex natura rei, aut virtualiter modò dicto, eiusdem subiecti formalitatum, quod erat probandum.

Prima responsio reijcitur primò.

§ III. Nec satisfaciunt quidam respondendo, aliqua prædicata contradictoria non se negare & destruere realiter rigorose, sed tantum virtualiter à parte rei; vel formaliter ex natura rei, posseq; proinde à parte rei verificari de eadem omninò realiter simpliciter entitate, beneficio solius virtualis aut formalis ex naturâ rei alietatis. Contra enim est primò, quia omne vniuersaliter loquendo *Esse*, nulli magis opponitur, quam suo *Non esse*; & ideò inter nullum *Esse*, eiusdemq; *Non esse*, dari potest medium. Si ergo aliquod *Non esse* v.g. *Non esse cognoscibile in sensu formali* (vt isti dicunt) non negat realiter simpliciter suum *Esse*, puta *Esse cognoscibile in sensu formali per eandem cognitionem*, sed tantùm negat cum illo identitatem sui formalem ex natura rei, aut purè virtualem; verum vtiq; erit, idem aliquando sibiipsi opponi oppositione maximâ, quòd sanè est inconueniens.

Secundò impugnatur.

§ IV. Contra secundò, quia si aliquod *Non esse*, v. g. Non esse hircum, ita realiter simpliciter negat & destruit suum *Esse*, puta Esse hircum, vt ista contradictoria saluari nequeant in eodem realiter simpliciter obiecto, beneficio diuersarum formaliter ex natura rei, aut virtualiter formalitatum: cur hoc idem non dicitur de omni vniuersaliter *Non esse* comparato cum suo *Esse*? Nempe non tantùm aliqua, sed omnis vniuersaliter ex suo conceptu negatio inclusa in omni *Non esse*, est æquè malignantis naturæ, ac proinde æqualiter semper destruit illud *Esse* cui præponitur. Quod enim respondet quidam in M. S. de Deo, rationem discriminis hanc esse, quòd in quibusdam contradictorijs, *Non esse* negat rationem absolutam essendi, quæ cùm

P. Thom: Młodzianowski.

sit

sit indiuisibilis in plures formalitates, eo ipso, (inquit) non inuenientur ibi plures formalitates, respectu quarum verificetur affirmatio & negatio, & ideò talia contradictoria ineuitabiliter distinguuntur realiter simpliciter: secùs autem accidit in alijs contradictorijs, in quibus *Non esse* negat tale *Esse* restrictũ; vbi proinde potest reperiri duplex formalitas, vt supra vnam cadat affirmatio, supra aliam negatio; & ideò in talibus *Esse & Non esse*, sine vlla distinctione simpliciter reali, possunt virtualiter, (diceret Scotista, formaliter ex natura rei) distingui. Id non satisfacit, quia sicut *Esse* & *Non esse cognoscibile in sensu formali seu virtuali per eandem cognitionem*: ita Esse hircum & Non esse hircum, Esse & Non esse patrem sunt Esse tale & Non esse tale restrictum, possentq; hic in obiecto reperiri duæ virtualiter vel formaliter ex natura rei formalitates; & tamen non licet de vna affirmare Esse hircum, Esse patrem, de altera verò hoc ipsum negare. Ergo idem dicendum de his contradictorijs, *Esse cognoscibile, Non esse cognoscibile in sensu formali aut virtuali per eandem cognitionem*, & similiter de alijs similibus. Deinde cùm non minoris sit malignitatis Negatio afficiens Esse absolute & afficiens Esse tale restrictum; sequitur quòd æqualiter destruat Esse absolutè & Esse restrictum, dùm illud afficit, & consequenter æqualem inducat distinctionem tam inter *Esse* & *Non esse* secundùm rationem absolutam, quàm inter *Esse* & *Non esse tale restrictum*, cùm hoc solo discrimine, quòd negatio afficiens Esse restrictum, non solum inducat distinctionem aliquam simpliciter realem inter esse & non esse restrictum, sed etiam inter alias formalitates, quas inuenit in obiecto, de quo dicitur esse & non esse restrictum; negatio autem afficiens Esse secundùm rationem absolutam, solùm inducat distinctionem simpliciter realem inter Esse & Non esse secundùm rationem absolutam.

§ V. Contra est tertiò. Accipiamus duo contradictoria, quæ procedant secundùm rationem essendi restrictam, qualia sunt *Esse capax cognosci in sensu formali*, vel virtuali, & *Non esse capax cognosci in sensu formali*, vel virtuali *per eandem cognitionem*, quæ contradictoria distinguunt Aduersarij aut formaliter ex natura rei, aut virtualiter absq; vlla distinctione simpliciter reali, primumq; verificari putant de Animali Petri vt est à parte rei, secundùm verò de Rationali. In hac suppositione stando, sic argumentor in Camestres.

Tertio reijcitur eadem responsio.

CA *Animal Petri actu nemine cogitante est capax cognosci in sensu formali vel virtuali per præcisiuam cognitionem expressiuam solius animalis.*

MES *Rationale Petri actu nemine cogitante non est capax cognosci in*

 sensu

sensu formali, vel virtuali per præcisiuam cognitionem expressiuam soliùs animalis.

TRES *Ergo Animal Petri actu nemine cogitante non est Rationale Petri,* consequenter actu nemine cogitante distinguitur à Rationali; qualis enim est negabilitas vnius de alio, talis & distinctio illorum inter se, cùm distingui hoc ab illo, nihil aliud sit, quàm hoc non esse illud. Consequentia prædicti syllogismi est legitima, & fundatur in *Dici de nullo*, quatenùs conferendo extrema conclusionis cum medio termino in præmissis, disiungit illa inter se in conclusione, eò quòd vnum illorum in maiori cohæreat cum medio termino, alterum verò non cohæreat cum eodem in minori propositione. Maior est certa: quia cùm ab actu ad potentiam valeat argumentum viâ affirmatiuâ; si Animal Petri cognoscitur in sensu formali vel virtuali per cognitionem præcisiuam expressiuam soliûs animalis, vt volunt Aduersarij, etiam erit capax sic cognosci, & quidem erit capax actu nemine cogitante, quia capacitas ad aliquid quæ conuenit rei existenti (vti existit Animal Petri) conuenit ei actu nemine cogitante. Minor etiam sic ostenditur: Rationale Petri actu nemine cogitante non est chimera: sed Rationale esse capax cognosci in sensu formali, vel virtuali per cognitionē illam præcisiuam expressiuam soliûs animalis, est chimera; (implicat enim vt cognitio plùs exprimat in sensu formali, vel virtuali, quàm supponitur exprimere; aliàs & esset eadem cognitio, vt supponitur, & non esset eadem, quia esset repræsentatio noui obiecti diuersi, à quo specificatur omnis cognitio: Ergo Rationale Petri actu nemine cogitante non est capax cognosci in sensu formali vel virtuali per cognitionem expressiuam soliûs animalis. Vera igitur est tam maior, quàm minor præfati syllogismi, inferentis distinctionem actualem nemine cogitante obiecti, de quo dicuntur duo contradictoria, quamuis procedentia secundùm esse & non esse restrictum. Hæc porrò, quæ infertur, distinctio actualis à parte rei, est aliqua actualis simpliciter realis: Tum quia Rationale Petri, sicut actu à parte rei strictè & simpliciter non est chimera; ita pariter actu à parte rei simpliciter non erit capax cognosci in sensu formali vel virtuali per cognitionem expressiuam soliûs animalis, (cùm hoc sit chimera,) & consequenter actu à parte rei strictè & simpliciter Rationale non erit Animal, quod Animal est ipsum illud capax cognosci in sensu formali, vel virtuali per cognitionem expressiuam soliûs Animalis: Tum quia si B distinguitur actu à parte rei ab A; iam B addit actu à parte rei aliquid plus

supra A.

suprà A, ac proinde addit aliquid reale habens propriam essentiam & existentiam distinctam ab essentia & existentia ipsius A, quod est addere aliquid realiter strictè distinctum, nisi velis facere quæstionem de voce. Nempe sicut esse actu, est habere essentiam & existentiam; esse vero à parte rei, est esse reale; ac demùm esse plùs suprà aliquid, est esse distinctum ab aliquo: ita esse actu à parte rei plùs supra A, est esse aliquid reale habens propriam essentiam & existentiam distinctam ab A. Hinc etiam non satisfacit doctrina Recentioris nuper citati, quatenùs dicentis, Distinctionem virtualem esse realem & actualem actualitate exclusiuà potentialitatis ad verificanda contradictoria, cùm hæc beneficio talis Distinctionis verificentur actu de aliqua entitate; sed non esse actualem à parte rei actualitate inferente pluralitatem nemine cogitante: cuius rei dat exemplum hic Author in grosso actu æquiualente tribus solidis; licet non contineat multitudinem actualem solidorum.

Contra enim est: quia implicat vt *Non esse* sit, seu vt non neget actu à parte rei illud *Esse*, quod negat actu à parte rei, ac proinde necesse est huiusmodi *Non esse* & *Esse* distingui actu à parte rei & esse plura. Sed quando de aliquo obiecto verificantur actu à parte rei duo contradictoria, inuenitur ibi *Esse* simulq; *Non esse*, quod neget actu à parte rei illud *Esse*; (siquidem quodlibet quod actu à parte rei verificatur, sicut actu à parte rei est id quod est, ita actu à parte rei negat id quod non est.) Ergo quando verificantur actu à parte rei de aliquo obiecto contradictoria, inuenitur etiam in illo obiecto actu à parte rei aliqua pluralitas. Quia verò nulla contradictoria verificantur actu à parte rei de grosso æquiualente actu pluribus solidis; ideò paritas illa de grosso non procedit.

§ VI. Alij ergo cum Patre Paulo Rosmer Disp. 1. de DEO ar. 5. & 6. dicunt, prædicata quæ aliàs essent contradictoria, si dicantur de distinctis merè virtualiter (diceret Scotista de distinctis formaliter ex natura rei,) desinere esse contradictoria; eo modo quo esse album & non esse album dicta de distinctis realiter simpliciter subiectis, desinunt esse contradictoria. Ex quo concludunt isti Authores, beneficio distinctionis merè virtualis (posset etiam dici, formalis ex natura rei,) non dici duo contradictoria de eodem. *Altera responsio refellitur.*

Sed hæc etiam responsio non subsistit: si quis enim diceret Hircum secundùm vnam formalitatem esse hircum, secundùm autem aliam, seu virtualiter seu formaliter ex natura rei distinctam, non esse hircum sed ceruum; vtiq; conuinceretur de eodem dicere duo prædicata contradictoria. Ergo apparet

apparet quòd in oppositione prædicatorum contradictoriorum non attenditur ad virtualem vel formalem ex natura rei identitatem subiecti. Et ratio est, quia prædicata contradictoria sunt duo termini præcisè, quorum vnus totum idemq; prædicatum negat, quod alius affirmat, siue de eodem omninò subiecto, siue de distinctis etiam realiter simpliciter subiectis. Immo de his maximè & verissimè dicuntur duo contradictoria prædicata. Quod enim in affirmatione & negatione eiusdem omninò prædicati inueniantur diuersa subiecta, hoc non tollit contradictionem prædicatorum secundùm se, & in abstracto sumptorum, quam nos hactenus in argumento sumebamus, sed solùm tollere potest contradictionem propositionum, quæ vltra contradictionem prædicatorum requirit identitatem subiecti, & ideò non debet confundi cum prædicatorum contradictione.

§ VII. Hæc quæ hactenùs dicta sunt, confirmari possunt ex eo; quia vniuersalis totius humani discursûs regula, & fundamentum omnis legitimæ consequentiæ sunt illa principia: *Quæ sunt eadem vni tertio sunt eadem inter se*, & è contra: *Quæ non sunt eadem &c. Dici de omni*: *Dici de nullo*; ex quibus, principia affirmatiua ita explicat Philosophus 2. Top. *Quæ de vno eorum, quæ eadem sunt, dicuntur, & de altero dici debent omnia.* Patet autem hæc fundamenta structuræ syllogisticæ, multùm labefactari in sententia Aduersariorum, apud quos videlicet Animal & Rationale Petri sunt idem actu à parte rei inter se, & tamen non sunt actu à parte rei idem cum hoc tertio prædicato, *Esse prius & superius rationali*; aut cum hoc, *Esse capax cognosci in sensu formali, vel virtuali per ordinem ad sensationes*, siquidem per illos, hoc tertium prædicatum actu à parte rei conuenit Animali, non conuenit autem actu à parte rei Rationali. Quare dum ipsi limitant hæc principia vniuersalia, dicuntq; non semper valere in illis terminis qui distinguuntur formaliter ex natura rei aut merè virtualiter, ideòq; hunc syllogismum non concludere: *Animal Petri est capax cognosci in sensu formali per ordinem ad sensationes: Rationale Petri est Animal: Ergo Rationale est capax cognosci in sensu formali per ordinem ad sensationes*: jam per hoc ipsum dant magnam licentiam proteruis, cuilibet syllogismo negandi consequentiam, admissâ inter terminos syllogismi, vel etiam ad tuendum positum distinctione formali ex natura rei, vel virtuali consistente in mera æquiualentiâ ad plura, & sic etiam negandi consequentiam huic syllogismo: *Animal est viuens, Homo est animal, Ergo homo est viuens.* Et sicut ijdem Aduersarij dicunt prædicta principia in quibusdam tantum non in omnibus

Declaratur ampliùs vniuersalitas præfati principij.

omnibus prædicatis valere: ita posset etiam quis dicere eadem principia valere in prædicatis tantùm materialibus aut substantialibus, non in spiritualibus vel accidentalibus. At nos vniuersalissimè hæc principia accipimus, non solum in creatis, sed etiam in Diuinis tantumq; dicimus non valere, quando procedunt de terminis distinctis realiter in tertio, seu de identificatis realiter inadæquatè extensiuè, iuxta mox dicenda; quia de terminis realiter inadæquatè identificatis, nec etiam in creatis hæc principia procedunt, vt est in confesso apud omnes. Quæ consideratio adeò mouit Adamum in 1. dist: 1. qu. 12. ar. 3. dub. 2, vt affirmauerit, quòd admittere contradictoria in diuinis inter ea quæ nullo modo realiter distinguuntur, sit *imponere fidei inconueniens, & exponere fidem derisioni infidelium.*

§ VIII. Maneat ergo vniuersaliter, duo contradictoria prædicata non posse conuenire terminis nullo modo realiter simpliciter distinctis. Quod quidem Principium non solùm procedit de prædicatis contradictorijs intrinsecis & physicis, qualia sunt v. g. *Vniri Non vniri*; nec tantùm de contradictorijs extrinsecis physicis, qualia sunt *Esse dextrum Non esse dextrum*; verùm etiam extendi debet ad contradictoria extrinseca secundointentionalia, qualia sunt *Cognosci & Non cognosci.* Contrarium opinantur ij qui tenent Præcisiones obiectiuas: è quibus aliqui pro disparitate inter hæc & illa contradictoria assignant subtilitatem nostri intellectûs, potentis in eodem obiecto attingere vnam formalitatem obiectiuam non attingendo aliam, quod præstare nequit actio agentis naturalis. Comptonus vero disp. 24. Log. sect. 8. hoc etiam affert discrimen, quia ex contradictorijs (inquit) physicis & intrinsecis verificatis de eodem obiecto, sequitur idem esse multiplex à parte rei, quod repugnat: at vero ex secundointentionalibus solùm sequitur idem esse multiplex in nostro intellectu, quod nullum est inconueniens.

Extenditur idem Principium ad cōtradictoria extrinseca & secundointentionalia.

Sed profectò nullum sufficiens discrimen isti afferunt. Nam imprimis tota oppositio prædicatorum contradictoriorum formaliter in hoc consistit præcisè, quòd in illis significetur aliquod esse, simulq; negatio eiusdem esse; ratio autem intrinseci vel extrinseci, physici vel intentionalis, materialiter se habet & per accidens, sicut etiam ratio spiritualis vel materialis, necessarij vel contingentis. Ergo non magis, se tollunt isti termini secundùm se considerati, *Produci & Non produci*, quàm isti *Cognosci & Non cognosci*; ideoque non minus in his, quam in illis contradictorijs, includitur aliqua distinctio realis, introducenda in subiectum de quo verificabuntur talia prædicata; ne dicatur

ne dicatur idem seipsum tollere, sibiq; repugnare.

Ex contradictorijs extrinsecis & secundointentionalibus inferuntur intrinseca & physica.

§ IX. Deinde ex contradictorijs extrinsecis & secundointentionalibus legitimè inferuntur intrinseca & physica. Si enim verum est quòd Animal Petri cognoscitur per cognitionem præcisiuam relatè ad sensationes, & per eandem non cognoscitur Rationale. Ergo illa cognitio potest repræsentare in sensu formali Animal Petri, & Animal Petri potest per ipsam repræsentari, (ab actu enim ad potentiam bona est illatio per affirmationem:) è contra vero eadem cognitio non potest repræsentare in sensu formali Rationale Petri, (quia nequit repræsentare illud quod supponitur non repræsentasse;) & consequenter Rationale Petri non potest repræsentari in sensu formali per illam cognitionem. Dicentur ergo duo prædicata contradictoria intrinseca & physica, tam de illa cognitione præcisiua repræsentante solum Animal Petri, quàm de Animali & Rationali Petri, si dicentur contradictoria extrinseca & secundointentionalia de Animali & Rationali Petri. Nempe posse & non posse repræsentare aliquid, sunt prædicata intrinseca & physica cognitionis, & similiter posse & non posse repræsentari in sensu formali sunt prædicata intrinseca & physica obiecti; siquidem, per Aduersarios, cadunt supra ipsum Animal & Rationale vt sunt à parte rei, suntq; cum ipsis identificata realiter, adeoq; ipsis intrinseca.

§ X. Hinc refellitur disparitas illa Comptoni. Cùm enim ex contradictorijs secundointentionalibus inferantur realia: sicut ex his, ita & ex illis sequitur idem obiectum, de quo verificantur, esse multiplex, non solum in intellectu, sed etiam à parte rei. Deinde cùm per Aduersarios, ex his contradictorijs *Cognosci Non cognosci*, sequatur obiectum esse multiplex in intellectu non solùm extrinsecè & ex parte actûs cognoscentis, sed intrinsecè & ex parte obiecti; cùmq; obiectum quod est in intellectu, consideratum obiectiuè & intrinsecè, sit omninò illud quod est à parte rei; patet ex illis contradictorijs *Cognosci Non cognosci*, sequi idem obiectum esse multiplex à parte rei, si sequitur esse in intellectu multiplex ex parte obiecti. Nec plus valet alia disparitas desumpta ex subtilitate nostri intellectûs: tum quia subtilitas nostri intellectûs non potest producere cognitionem implicatoriam, qualis est cognitio expressiua intrinsecè animalis Petri, & intrinsecè non expressiua rationalis, vt dictum est, quam tamen cognitionem attribuunt Aduersarij subtilitati intellectûs: tum quia potiùs spectat ad subtilitatem intellectus, multa simul cognoscere per eandem cognitionem, vt apparet in intellectu

Angelico

Angelico subtiliori, & in Diuino subtilissimo omnia vnico actu comprehendente: quantò ergo minùs pertinet ad subtilitatem intellectûs non cognoscere simul per eandem cognitionem ea quæ sunt secum idem realiter.

Punctum II.

Fertur judicium de Distinctione formali ex natura rei, & de virtuali.

§ XI. Ex hoc principio iam stabilito reijcitur imprimis Distinctio formalis ex natura rei Scotistica. Verificat enim de obiecto nullo modo realiter simpliciter distincto, duo prædicata contradictoria realia & intrinseca, & quidem actu; dicendo, Animal Petri actu, nemine cogitante, & intrinsecè esse prius, ac magis commune, quàm rationale; rationale autem actu, nemine cogitante, & intrinsecè non esse prius, ac magis commune, quàm sit ipsum rationale: & similiter animal Petri esse actu à parte rei, & intrinsecè distinctum formaliter ex natura rei à rationali, non autem rationale ab eodem rationali. Implicat Distinctio formalis ex natura rei.

§ XII. Reijcitur rursus Distinctio virtualis in ordine ad verificanda duo contradictoria de eodem realiter simpliciter obiecto, absq; vlla distinctione simpliciter reali ipsius saltem mediata, & in tertio. Hoc enim repugnare probauimus toto puncto superiori: vbi etiam constitit præsertim § 5. huiusmodi distinctionem virtualem reipsá esse actualem, ex qua actuali infertur Distinctio simpliciter realis. Deinde ipsa verificatio contradictoriorum de duobus formalitatibus secum realiter identificatis, est discrepantia ipsarum realis in tertio prædicato. Si enim de Animali v. g. Petri vt est à parte rei, verè affirmatur, quòd sit cognoscibile non solùm in sensu reali sed etiam virtuali, per cognitionem expressiuam sui obiecti per ordinem ad sensationes, idemq; prædicatum si verè negatur de Rationali Petri, vt est etiam à parte rei; iam Animal & Rationale secum realiter identificata, discrepabunt realiter in hoc tertio prædicato, *Esse cognoscibile in sensu etiam virtuali per ordinem ad sensationes*, quia hoc prædicatum identificabitur realiter cum Animali, non autem cum Rationali, de quo scilicet negatur verè, vt est à parte rei. Et per hoc reijcitur etiam sententia P. Rosmer, quatenùs distinguentis ipsam virtualem distinctionem in ordine ad verificanda contradictoria intrinseca (quam hic Author agnoscit solùm inter quædam Dei Attributa) à Distinctione reali in tertio, quam ponit idem in mysterio Diuinæ Trini- Et purè virtualis in ordine ad aliqua contradictoria.

tatis, gratis ad Distinctionem virtualem requirendo identitatem adæquatam extremorum, quod fieri non posse iam modo probatum est.

§ XIII. Cæterùm ad vitandas æquiuocationes, distinguenda est Distinctio virtualis vt sic in duo membra. Cuius diuisionis ratio est, quia Distinctio virtualis, quæ ponitur in mysterio S. S. S. Trinitatis, est longè diuersa ab ea, quæ ponitur in creatis. Alioquin sequeretur imprimis, omnem naturam creatam, perinde ac Diuinam, esse realiter immultiplicabilem in pluribus suppositis: ideò enim Natura Diuina est realiter simplex & immultiplicabilis, quia distinguitur virtualiter intrinsecè à pluralitate personarum; si ergo similis distinctio conueniret etiam naturæ humanæ respectu suorum indiuiduorum, hæc pariter esset realiter immultiplicabilis, ac proinde non esset vniuersalis. Rursus sequeretur nullam quantitatem esse maiorem alterá: ideò enim in Diuinis Pater non est sapientior, nec maior Filio, quia non differt à Filio in sapientia, & magnitudine, sed in taleitate quadam, seu in proprietate relatiua sapientiæ, & magnitudinis, virtualiter intrinsecè distinctá à sapientia, & magnitudine: cùm ergo (admissâ simili distinctione in creatis) etiam quantitas montis, & quantitas papaueris, pariter non differrent in magnitudine secundùm se, sed in taleitate magnitudinis, distinctá virtualiter intrinsecè à magnitudine; vtiq; sequeretur quantitatem montis non esse maiorem quantitate papaueris.

Duplex distinctio virtualis.

§ XIV. Ponenda ergo est duplex Distinctio virtualis. Harum altera vulgò dicitur virtualis intrinseca, ratione cuius vna simplex entitas spectata secundùm sua intrinseca, & non relatè ad extrinseca, rebus realiter distinctis æquiualet in ordine ad verificanda de tali simplici entitate contradictoria. Altera verò dicitur extrinseca, & nihil aliud est quàm vnius simplicis entitatis æquiualentia pluribus rebus distinctis, in ordine ad plures realiter effectus præstandos, ratione cuius æquiualentiæ potest vna simplex realiter entitas, per nostras extrinsecas ipsi cognitiones, nunc ad hunc, nunc ad illum suum sibi extrinsecum effectum referri, & sic distingui extrinsecè ratione nostrâ, potestq; ratione diuersarum realiter, quibus substat cognitionum, recipere opposita contradictoriè prædicata, vt infra explicabitur. Quare hæc secunda Distinctio dicitur Virtualis ratione æquiualentiæ, dicitur verò Extrinseca, quia in ratione distinctionis completur per extrinsecas obiecto nostras cognitiones, quæ idem obiectum referunt ad diuersa extrinseca ipsi connotata.

Quæ sit intrinseca, & quæ extrinseca.

§ XV. Porrò hanc secundam Distinctionem virtualem dari in creatis,

creatis, nullum est dubium. Patet enim eandem entitatem Petri æquiualere plantæ, bruto &c. in ordine ad efficiendas per seipsam vegetationes, sensationes &c. quæ efficiuntur à planta, bruto &c, vnde præbetur fundamentum nostro intellectui, vt eandem entitatem Petri nunc concipiat per ordinem ad vegetationes, nunc per ordinem ad sensationes, sicq; illam distinguat extrinsecè per rationem. A fortiori autem datur eadem distinctio inter Diuinas perfectiones; cùm Diuinitas æquiualeat distinctis realiter perfectionibus creatis, per quas cognoscuntur à nobis, & consequenter per ordinem ad quas distinguuntur inter se, ratione nostrâ & extrinsecè, Diuinæ perfectiones. vbi dentur;

Cæterùm Distinctio virtualis intrinseca nullibi dari potest, nisi inter Diuinas perfectiones absolutas comparatas cum prædicatis relatiuis ad intra, vt docent pleriq; graues R. R. Theologi, quorum etiam aliqui eandem admittunt inter prædicata diuina necessaria comparata cum relatiuis ad extra simpliciter non necessarijs, qualia sunt, scientia media, scientia visionis, & Decreta libera. Et ita tenet P. Anton. Perez & P. Esparza. Verùm ibidem simul cum distinctione ista virtuali intrinseca, dari etiam distinctionem realem in tertio prædicato, eandemq; sufficere ad verificanda, de prædicatis Diuinis, inter quæ intercedit, contradictoria, docent ijdem Authores. Ad eandem Distinctionem in tertio in Trinitate recurrit P. Bernald. de Quiros Tr. 2. de DEO disp. 15. sect. 14. citans ex Antiquioribus Adamum, Gabrielem, Fasolum, supponitq; ibidem illam Card. Sfortia Pallau: lib. 5. de Incarnat. cap. 12. n. 196. ex suo de DEO tractatu. Quod etiam nobis in præsenti obiter est declarandum: coegit enim connexio doctrinæ aliquantulùm progredi vltra limites Philosophiæ, ad ostendendam vniuersalitatem metaphysici principij, quod declaramus.

Punctum III.

De Distinctione reali in tertio.

§ XVI. Et quidem hanc Distinctionem realem in tertio prædicato, dari in mysterio Diuinæ Trinitatis, certum est omninò. Fide enim sanctum est, dari ibi duas formalitates, v. g. Essentiam & Paternitatem, realiter immediatè inter se identificatas, & dari etiam tertiam formalitatem, v. g. Filiationem, identificatam realiter cum Essentia, & distinctam realiter à Paternitate, in qua proinde tertia formalitate, Essentia distinguitur realiter mediatè à Paternitate. Item eadem fides docet Filiationem ita esse realiter Essentiam, vbi detur hæc distinctio?

vt non sit realiter quidquid est Essentia, puta, vt non sit realiter Paternitas; adeoq; Filiatio discrepat realiter ab Essentia in Paternitate. Inmo si res benè perpendatur, tota mysterij S.S.S. Trinitatis difficultas, in hac distinctione cõsistit, ratione cuius fit, vt quæ sunt actu eadem vni tertio, non sint eadem inter se, in quo consistit vnitas in Trinitate. Extendunt etiam aliqui Theologi eandem distinctionem, vt dixi, ad prædicata Diuina necessaria, comparata cum Diuinis Terminationibus non absolutè necessarijs, dicuntq; Deitatem identificari realiter cum volitione libera mundi, distingui verò realiter mediatè ab eadem volitione, seu in tertio, nempe in opposita nolitione libera mundi, quæ possibiliter & conditionatè identificatur etiam realiter cum Deitate, distinguitur verò realiter ab opposita sibi, secumq; incompossibili volitione libera mundi; atq; ita docent ijdem Theologi, ratione huius distinctionis verificari duo contradictoria de Essentia, & Volitione mundi, nempe esse liberam, & non esse liberam. Verùm circa hoc sit in foro Theologico iudicium.

§ XVII. Illud tantùm hîc dicimus, huiusmodi distinctionem realem in tertio, sufficere ad verificanda aliqua in genere contradictoria, de ijs formalitatibus secum immediatè identificatis, inter quas intercedit talis distinctio. Ratio est, quia Distinctio in tertio, est inadæquata extensiuè suorum extremorum identitas, estq; coniuncta cum reali distinctione prædicati inclusi in vno extremo, à prædicato constitutiuo alterius extremi. Cùm enim ratione huius Distinctionis, Essentia Diuina per identitatem includat non solùm Paternitatem, sed etiam aliquod prædicatum distinctum realiter à Paternitate, nempe Filiationem; sequitur, quòd Essentia identificetur inadæquatè extensiuè cum Paternitate, simulq; importet Paternitatis à Filiatione distinctionem realem. Porrò etiam in creatis, identitas inadæquata extremorum, coniuncta cum reali aliquorum distinctione, verificat prædicata contradictoria de identificatis inadæquatè, vt de se patet. Quare supposità tali Distinctione reali in tertio inter Essentiam & Personalitatem, disponitur suauiter intellectus noster, vt sequens imperium fidei, affirmet quædam contradictoria de Essentia & Personalitate, absq; præiudicio formæ syllogisticæ, primorumq; principiorum Metaphysicorum, & absq; eo, quòd in Mysterium Trinitatis nouam inuehat difficultatem distinctam à difficultate ipsius mysterij. Itaq; (vt in exemplo res pateat) quia Essentia, quæ est in Patre, identificatur cum illo inadæquatè extensiuè, ita scilicet vt etiam identificetur

Sufficit ad verificanda contradictoria.

cum

cum Filio & Spiritu S. distinctis realiter à Patre, (quod est Essentiam à Patre distingui realiter in tertio ;) hinc est, quòd optimè dicitur, *Essentia esse communis tribus personis, esse Trinitas*, non dicitur autem *Pater esse communis tribus Personis, esse Trinitas*. Item quia eadem Essentia identificatur inadæquatè extensiuè cum Patre, ita vt etiam identificetur cum Filio non generante, in quo distinguitur mediatè Essentia realiter à Patre ; ideò Benè dicitur: *Essentia non generat, Pater generat*, immo etiam, *Deus generat*, quia in tali prædicatione, Tò *Deus* supponit pro prima Persona, à qua distinguitur in tertio Essentia. Rursus quia eadem Essentia identificatur inadæquatè extensiuè cum Filio, ita vt etiam identificetur cum Patre improducto, in quo distinguitur realiter à Filio ; ideo dicitur optimè: *Filius producitur, Essentia non producitur*. Ob eandem rationem *Verbum immediatè vnitur humanitati, non autem Essentia*, quia scilicet hæc inadæquatè extensiuè identificatur Verbo, ita vt ab eo distinguatur realiter mediatè in duabus Personis, quæ non vniuntur immediatè humanitati. Eàdem similiter de causa dicitur *Persona esse triplex, non autem Essentia*, quia scilicet Essentia à tribus Personis (pro quibus collectiuè supponit *Persona*, cùm de illa affirmatur Tò *Triplex*.) distinguitur realiter mediatè, tum in vnaqualibet Persona, tum in duabus, vtpote identificata tum vni tum duabus Personis. Idem die de similibus proportionaliter, de quibus Theologi ex professo.

§ XVIII. Contra hoc tamen multa opponit quidam doctus Recentior in M. S. de Deo (quæ hoc planè tempore in lucem video prodijsse). Et imprimis in hunc ferè modum: Natura Diuina vt est prior ratione nostrà & distincta à Paternitate, est improducta ; nec enim ideò Deitas produci non potest, quia non potest produci Paternitas ; cùm improducibilitatem Deitatis demonstret Metaphysica, non demonstrans Paternitatem: Ergo Deitas non à Paternitate dicit rationem improducibilis. Sed ad hoc respondetur, Naturam Diuinam pro illo statu præcisionis à Paternitate, esse improductam radicaliter, quatenùs adhuc est id quod exigit identificari cum Persona improducta. Hanc porrò Personam Diuinam improductam, sub hoc conceptu, certè demonstrat Metaphysica, quia demonstrat dari Naturæ intellectualis indiuiduam substantiam, quæ sit a se ; licet eam non demonstret sub conceptu expresso Patris generantis Filium. Opponit 2dò: Si Natura Diuina ratione identitatis cum Patre est improducibilis: Ergo pariter ratione identitatis cum Filio erit producibilis. Sed disparitas est ; quia cùm demo-

P. Thom. Młodzianowski.

Satisfit obiectionibus.

denominatio *Producibilis* seu *Producti* (idem dic de denominatione, *Producentis, Generantis, Geniti, Spirantis, Spirati*) necessariò dicat oppositionem relatiuam, ideoq; distinctionem realem immediatam Producti à Producente, à qua oppositione & distinctione ex suo conceptu præscindit denominatio *Improducti*, vt patet: hinc est, quòd Natura Diuina, cùm sit quid idem immediatè cum Producente & Producto, capax est vt à Paternitate denominetur Improducta, non autem vt à Filiatione denominetur Producta, sicut nec Producens, Generans, Spirans, Spirata, denominatur ab eadem Paternitate vel ab alijs Personalitatibus. Vt enim aliquid in concreto denominetur tale vel tale, requiritur capacitas subiecti, vt patet inductione. Opponit 3tiò: Si distinctio virtualis reperitur inter ea, quæ in tertio realiter distinguuntur; cur non etiam inter ea, quæ realiter inter se distincta, identificantur realiter in tertio, quales sunt in Diuinis, Paternitas v. g. & Filiatio, quæ identificantur realiter in Natura Diuina? Respondeo, hoc ideò prouenire, quia ex communi acceptione, Distinctio virtualis intrinseca, est vniús indiuisibilis entitatis æquiualentia pluribus realiter distinctis, in ordine ad verificanda contradictoria. Porrò illa prædicata quæ tantùm in tertio distinguuntur, puta Natura & Paternitas, sunt adhuc vna indiuisibilis entitas æquiualens pluribus modo dicto; Paternitas autem & Filiatio quæ identificantur realiter in tertio, nempe in Natura, sunt plures relatiuæ entitates. Opponit 4tò: Si per impossibile Animal hominis ne quidem in sensu reali ratiocinaretur, sed tantùm Rationale, tunc daretur inter istas formalitates distinctio virtualis in ordine ad contradictoria physica, sine vlla distinctione reali in tertio. Respondeo in tali casu ficto, non futuram distinctionem virtualem inter Animal hominis & Rationale, perinde ac non datur eadem distinctio inter hircum & ceruum in Hircoceruo; alioquin enim casus qui ab Arguente supponitur esse chimericus, non esset chimericus; si quidem non est chimera de eodem verificari contradictoria physica, vbi supponitur dari distinctio virtualis in ordine ad verificanda talia contradictoria.

§ XIX. Opponit idem 5tò: Quærendo ratione cuius tertij Natura Diuina distinguatur virtualiter intrinsecè à tribus Personis simul sumptis? & rursus ratione cuius tertij Natura sit communis & non Paternitas? præsertim cum hoc tertium deberet esse commune, non secùs ac est improductum illud tertium, ratione cuius Natura est improducta. Sed ad hoc quæsitum iam dictum est, Naturam à tribus Personis simul sumptis distin-

gui

gui realiter in tertio prædicato, nempe tum in vna seorsim Persona, tum in duabus. Et similiter dictum est, Naturam esse comunem, & non Paternitatem, ratione duarum reliquarum Personarum, cum quibus Natura realiter identificatur, & in quibus realiter distinguitur á Paternitate, quæ duæ reliquæ Personæ simul sumptæ sunt illud tertium prædicatum, ratione cuius Natura est communis; hæc enim ideò est communis, quia identificatur non soli Patri, sed etiam Filio & Spiritui S. Cæterùm hoc tertium ratione cuius Natura est communis non debet esse commune, sicut debet esse improductum id ratione cuius Natura est improducta. Nam profectò etiam in creatis Natura humana, est communis ratione Petreitatis, Pauleitatis &c. quæ non sunt quid commune, licet eadem natura humana sit producta ratione alicuius producti. Ratio ergo discriminis sumi debet ex ipsa conditione prædicatorum; quia scilicet *Commune* ex eo dicitur, quia identificatur pluribus etiam non communibus: at verò *Improductum* ex eo dicitur, quia est ens à se, quod necessariò identificatur cum Persona improducta. Dum verò vlteriùs instat hic Author, quærendo ratione cuius tertij Natura identificetur cum Filio & Spiritu S. non autem Paternitas. Respondeo: hæc contradictoria, esse formalissimè ipsam in tertio distinctionem realem Naturæ à Paternitate, ac proinde frustra requiri tertium ratione cuius hæc contradictoria verificentur de Natura & Paternitate; nequit enim dari distinctio realis in tertio, sine tertio. Opponit 6tò in nostra sententia sequi, quòd nullum prædicatum conueniat Naturæ Diuinæ ratione sui, sed tantùm ratione Personarum. Verùm hoc à nobis negatur: nam esse omnipotentem, sapientem, Immensam, & similia prædicata quæ tam de Natura dicuntur quàm de omnibus Personis, conueniunt Naturæ formaliter ratione sui, solumq; illa desumuntur ab aliqua Persona vel Personis, quæ contradictoriè dicuntur de Natura & de Persona vel Personis, vt esse improductum, esse commune, non generare, non spirare &c. Alia quæ adhuc opponit idem Author solui possunt ex dictis.

§ XX. Atq; hinc iam constat Distinctionem realem in tertio sufficere ad verificanda contradictoria, de illis, inter quæ intercedit, prædicatis. Difficultas solum est, sed non maior, immo eadem cum difficultate mysterij Trinitatis, quomodo stare possit distinctio realis in tertio cum identitate immediata extremorum, inter quæ datur talis Distinctio? Et quidem hoc fieri in creatis omninò repugnat, sed non repugnat, ratione infinitatis, in my-

 sterio

sterio Diuinæ Trinitatis. Cuius rei ratio est, quam fusè proponit P. Espatza q. 38. de Deo: quia si vna formalitas creata v. g. rationalitas non communicaret realiter alteri formalitati v. g. risibilitati tertium aliquod prædicatum, in quo distingueretur realiter à risibilitate; iam pauciora prædicata communicaret rationalitas risibilitati, quàm communicaret sibiipsi. vnde cùm quælibet perfectio creata vtpote finita, crescat per additionem alterius, non solùm extensiuè, sed etiam intensiuè; sequeretur quòd rationalitas non tantundem se communicaret risibilitati, quantùm se communicaret sibiipsi, id est, non communicaret se summè risibilitati, ac proinde hoc ipso non identificaretur realiter risibilitati; cùm de ratione identitatis realis sit summa extremorum ipsius communicatio, vi cuius vnum tantundem se communicet alteri, quantùm sibiipsi, vt ita possit affirmari de altero, esseq; alterum extremum. Hoc non valet de formalitate increata, si comparetur cum altera, quæ non sit perfectio simpliciter simplex, seu quæ non sit melior ipsa, quàm non ipsa, quales sunt Diuinæ Personalitates, & Terminationes ad extra. Cum enim Essentia Dei, vtpote in omni genere infinita, non crescat intensiuè & æstimatiuè per additionem, nec decrescat per ablationem formalitatis, quæ non sit melior ipsa, quàm non ipsa, v. g. Filiationis; hinc est quod Essentia Dei tantundem se communicat alteri formalitati relatiuæ v. g. Paternitati, quantùm se communicat sibiipsi, licet non communicet realiter Paternitati Filiationem, quam communicat sibiipsi; ac proinde potest Essentia Dei identificari realiter immediatè Paternitati, licet à Paternitate distinguatur realiter in tertio nempe in Filiatione. Sed de his satis ex occasione principij metaphysici.

Cur repugnet in creatis distinctio realis in tertio?

Punctum IV.

De Præcisionibus obiectiuis.

§ XXI. Interim vbi reiecta est Distinctio Virtualis intrinseca; ibidem reijciuntur etiam Præcisiones obiectiuæ ex eodem principio. Verificant enim de eodem realiter simpliciter obiecto sine vlla distinctione reali ipsius, duo contradictoria non solùm extrinseca secundointentionalia *Cognosci & Non cognosci*, sed etiam intrinseca & realia scilicet *Esse & Non esse cognoscibile par eandem numero cognitionem*, vt supra expositum est. Atque hæc sententia negans præcisiones obiectiuas, est valdè communis modò in præcipuis Italiæ, Hispaniæ, Germaniæ vniuersitatibus, saltem quatenùs procedit vniuersaliter de prædicatis creatis, immo etiam de pluribus Diuinis.

Negantur Præcisiones obiectiuæ.

§ XXII.

§ XXII. Respondebat Quidam meus Comprofessor: Non posse quidem de animali & rationali vt sunt à parte rei, verificari duo contradictoria *Cognosci & non cognosci*; benè tamen posse de illis verificari vt sunt in statu intentionali; eo modo quo charta dum est in vno loco non potest diuidi & non diuidi, benè tamen, dum est in diuersis locis. Sed contra 1. In illo statu intentionali, in quo adest animal, vel adest simul obiectiuè rationale? vel non adest? si primum; Ergo dum cognoscitur animal, simul ex parte obiecti cognoscitur rationnle, vt contendo: esse enim in statu intentionali est formaliter cognosci. Si 2dùm: Ergo mutatis vocibus redeunt de animali & rationali contradictoria, scilicet, *Adesse & non adesse in eodem statu intentionali.* Contra 2. Animal & rationale vt sunt in statu intentionali, supra quæ obiectiuè & secundùm se considerata, cadit, per te, Ly *Cognosci & Non cognosci*, vel sunt illa eadem omninò, quæ sunt à parte rei, sine vlla acquisita intrinseca distinctione? vel non sunt eadem? Nòn potest dici hoc secundùm, vt videbatur asserere hic Author: Tum quia cognitio, vtpote extrinseca, non immutat intrinsecè obiectum, sed præcisè seipsam addendo, facit formaliter cognitum: Tum quia hîc ego quæro non de animali & rationali confictо, sed de illo quod est à parte rei in homine. Sed nec primum dici potest: quia iam sicut supra animal & rationale vt sunt à parte rei, per te, non potest cadere *Cognosci & non cognosci*: ita nec poterit cadere supra illa, vt sunt in statu intentionali obiectiuè & secundùm se considerata. Inquam *secundùm se considerata*: quia ita dicunt præscindentes obiectiuè. Nos enim fatemur animal & rationale, vt sunt in statu intentionali, posse cognosci, & non cognosci, in hoc sensu, quòd tota entitas hominis, quatenùs substat cognitioni directæ à qua dicitur Animal, possit cognosci reflexè; & simul non cognosci reflexè eadem tota entitas vt substat alteri cognitioni directæ, à qua dicitur Rationale: sed hîc cadit contradictio supra idem realiter inadæquatè, seu supra idem obiectum vt substans duabus cognitionibus directis, in quo nullum est inconueniens. Hoc pacto etiam posset dici, quòd charta replicatata, vt substat vni vbicationi, diuiditur; vt substat alteri, non diuiditur: ita vt contradictio cadat supra eandem chartam non secundùm se, sed vt substantem duabus vbicationibus. Per quod occurritur illi instantiæ obiectæ. Hinc contra 3. sic arguo. Cognosci animal, & non cognosci rationale tantùm vt sunt in statu intentionali, est cognosci & non cognosci tantum reflexè; cognitio enim directa terminatur ad aliquid, vt est à parte rei. Ergo saltem per

Occurritur Responsioni.

cognitionem directam non potest cognosci animal, quin cognoscatur rationale. Ergò nec per reflexam: quia reflexa totum id obiectum attingit secundò, quod primò attingebat directa. Contra 4. Ante omnem statum intentionalem conuenit animali & rationali capacitas ne sit chimera; sed supposito, quòd animal Petri, in sensu formali obiectiuo cognoscatur per cognitionem, per quam in sensu formali obiectiuo non cognoscatur rationale; datur in animali capacitas vt cognoscatur in sensu formali per illam cognitionem, ita vt chimera sit, illud non posse cognosci in sensu formali per illam cognitionem, per quam cognoscitur; simulq; non datur ista capacitas in rationali, ita vt chimera sit rationale cognosci in sensu formali per illam cognitionem, per quam supponitur non cognosci: Ergo ante omnem statum intentionalem datur prædicta capacitas in animali, & non datur in rationali, quæ sunt contradictoria. Aliorum Responsionibus impugnandis non immoror. iam enim illis occurri, probando fundamentum nostræ sententiæ puncto 1.

Punctum V.

Declarantur Præcisiones Formales ex parte actûs.

§ XXIII. Explicãdæ iam sunt Præcisiones Formales, quas admittim⁹, tum inter prædicata DEI necessaria absoluta, tum vniuersaliter inter creatas formalitates. Sicut ergo obiectiua Præcisio in hoc cõsistit, quòd ex duabus formalitatibus obiectiuis, vna, v. g. Animal hominis, terminet cognitionem, & alia formalitas obiectiua, v. g. Rationale, non terminet eandem cognitionem, vnde fit vt quasi diuidantur, & seperantur intentionaliter: ita præcisio formalis ex parte actûs, in hoc consistit, quòd tota entitas rei, cum omnibus suis formalitatibus obiectiuis, cognoscatur per vnam cognitionem, relatè ad quædam connotata, & non cognoscatur per aliam cognitionem per quam potest cognosci, relatè ad quædam alia connotata sua. V. g. eatenùs præscinditur ex parte actûs Animal Petri à rationali, quatenus tota entitas Petri, scilicet & Viuẽs, & Animal, & Rationale, & Risibile &c. &c. obiectiuè sumpta, cognoscuntur sub illo conceptu, à quo denominãtur Animal, hoc est sub conceptu expressiuo sui obiecti per ordinem ad sensationes, & non cognoscuntur sub alio conceptu, à quo denominantur Rationale, hoc est sub conceptu delineatiuo sui obiecti per ordinem ad ratiocinationes. Quia enim tunc adest intellectui ille actus, à quo obiectum denominatur formaliter *Animal*, & non adest.

Quid Præcisio obiectiua? quid formalis?

adest ille actus, à quo illud obiectum denominatur formaliter *Rationale*; ideò propter separationem istiûs secundi actûs à primo, dicitur Animal præscindi formaliter ex parte actus á Rationali, quamvis totum idem Obiectum adsit sub priori actu, quod adesset sub secundo actu, si hic daretur.

§ XXIV. Ad cuius maiorem intelligentiam sciendum, de vno eodemq; omninò obiecto posse formari à nobis multiplices ac diuersas cognitiones inadæquatas, hoc est, non expressiuas Obiecti tantùm, quantùm est exprimibile; vt cum de eodem omninò indiuisibili obiecto, fit opinio, & demonstratio. Quæ diuersitas cognitionum, in cognitionibus abstractiuis, & ænigmaticis oritur ex diuersitate obiecti indirecti, & in obliquo cogniti, nempe ex diuersitate mediorum, per quæ, & connotatorum (qualia sunt causa, subiectum, effectus, actio, passio, vbicatio, duratio, &c:) in ordine ad quæ cognoscitur idem obiectum. Atq; ita, cùm hîc in via cognoscamus DEVM ænigmaticè per creaturas multiplices, & diuersas; similiterq; substantias cognoscamus mediantibus accidentibus & operationibus ipsarum, tanquam per media cognoscendi, nec non relatè ad diuersa connotata; hinc est, quòd tam multiplicia ac diuersa media, necnon connotata, transfundant extrinsecè suam multiplicitatem in obiectum directum indiuisibile, illudq; multipliciter, ac diuersimodè faciant intellectui nostro apparere. Exemplum est in oculo vtente perspicilijs diuersorum colorum circa idem obiectum. Sicut enim eadem tota rosa alba, si videatur per conspicilia rubea, apparet rubea; si per viridia, viridis; si per cærulea, apparet cærulea, licet nulla sit diuersitas & multiplicitas in rosa quæ videtur: ita eadẽ tota entitas Petri, cognita ab intellectu per operationes mouendi se ab intrinseco, per quas etiam cognoscitur planta, apparet confusè vt quid indiscernibile à planta; & rursus eadem entitas tota, cognita per sensationes, per quas etiam cognoscitur brutum, apparet quidem nonnihil clariùs, & vt quid distinctũ á plantâ, adhuc tamen confusè, & vt quid indiscernibile á bruto; atq; vlteriùs eadem tota entitas Petri, cognita per discursus, apparet adhuc clariús, vt quid distinctum á bruto, confusum tamen cum Petro, Paulo; donec tandem cognoscatur per ordinem ad accidentia indiuidualia, staturæ, figuræ, coloris, per quæ cognoscitur clarissimè, & vt quid discretum, ab omni eo, quod non est Petrus; cùm tamen tota ista diuersitas & multiplicitas apparentiæ, non sit in ipso obiecto quod directè attingitur, sed in medio, & connotatis, per quæ, & relatè ad quæ attingitur, necnon in conceptibus formalibus, quibus attingitur idem omninò

Vnde oriatur multiplicitas cognitionum abstractiuarum de eodem obiecto?

simplex obiectum. Quia verò à nobis voces substituuntur conceptibus, significantq; res cognitas, ideò pro multiplicitate ac diuersitate conceptuum formalium, quibus idem obiectum cognoscitur, diuersa ipsi nomina imponuntur: atq: ita tota entitas Petri, vt cognita primo illo conceptu formali, vocatur Viuens; vt cognita secundo conceptu, vocatur Animal; vt tertio, Rationale; vt quarto, Petrus. Hoc modo discurre de aliis quibusvis prædicatis essentialibus rei, necnon de prædicatis DEI necessarijs, & absolutis, v. g. de Iustitia, Misericordiá &c: hæc enim multiplicia nomina significant DEVM, cognitum à nobis adinstar multiplicium creaturarum, puta adinstar iustitiæ & misericordiæ creatæ, distinctarum realiter, vel per ordinem ad multiplices realiter effectus creatos, quos causat DEVS, puta per ordinem ad effectum puniendi & miserendi.

Vnde diuersitas nominum eiusdem obiecti?

§ XXV. Si verò loquamur de cognitionibus inadæquatis intuitiuis, dico posse per eas etiam independenter à multiplicitate & diuersitate connotatorum & mediorum, idem obiectum apparere diuersimodè, saltem negatiuè, hoc est inæqualiter; seu clariùs & minùs clarè, vt patet in visionib⁹ beatificis de DEO. Hoc autem prouenit vel ex diuersa & inæquali dispositione potentiæ cognoscentis; & ideò oculus acutior perfectiùs videt; vel ex ipsa imperfectione cognitionis intuitiuæ, non adæquantis intentionaliter cognoscibilitatem obiecti, præsertim si hoc tantùm cognoscatur quantùm ipsum voluerit cognosci, vt accidit in visionibus beatificis DEI. Declaratur hoc ipsum exemplo causæ physicæ. Sicut enim hæc tota cum omnibus suis formalitatibus obiectiuis considerata, diuersimodè tamen & inæqualiter se delineat physicè in suis effectibus physicis diuersis & multiplicibus, idq; vel ob diuersam dispositionem passi, vel ob diuersam sui applicationem &c. ita etiam obiectum, quod est causa intentionalis, potest totum idemq; semper concurrens, ob similes rationes, diuersimodè se delineare intentionaliter in suis multis ac diuersis effectibus intentionalibus, nempe in cognitionibus.

Vnde prouenit inæqualitas cognitionum intuitiuarum eiusdem obiecti?

§ XXVI. Ex hoc duplici fundamento, quòd scilicet de vno eodemq; obiecto fieri possint multæ, & diuersæ cognitiones, & quòd idem obiectum à diuersis cognitionibus sortiatur diuersa nomina, apparet, cur vi præcisionis formalis ex parte actûs, dicatur cognosci formaliter Animal hominis, & non Rationale. Sensus nimirum est cognosci omnes formalitates hominis vt sunt à parte rei, & ex parte obiecti, nullâ exceptâ, sed cognitione illâ minùs clarâ, vi cuius non discernuntur à brutis, nempe relatè ad sensationes,

& à

& à qua cognitione, obiectum illud formaliter denominatur Animal; simulque omnes easdem formalitates ex parte obiecti, nullâ exceptâ, non cognosci aliâ cognitione clariori, vi cuius discernantur à brutis, nempe per ordinem ad discursus; & à qua obiectū illud totum denominetur formaliter Rationale. Itaq; ista præcisio versatur inter ipsos act⁹ intellectûs, non autem inter obiecta actuū secundum se, nullaq; est formalitas ex parte obiecti in homine, in quam non cadat Ly *Cognosci*, dum dicitur Animal in homine cognosci; & nulla est in quam non cadat Ly *Non cognosci* (intellige per aliam cognitionem) dum dicitur Ly *Non cognosci* de rationali: & sic, quidquid dicitur, vel negatur de vna formalitate, idem dicitur vel negatur de altera obiectiuè sumptis.

Declaratur hoc ipsum duplici instantiâ. Prima est: quia potest accidere, vt quis concipiat definitum, & non concipiat eius definitionem veram, & tamen tunc non præscindit obiectiuè à definitione, sed eam obscurè concipit sub conceptu definiti. Ergo idem dicendum de alijs formalitatibus. Altera instantia est in Bono & Vero. sicut enim nihil est in entitate bona, quod attingatur à voluntate, & non attingatur ab intellectu; aliàs voluntas ferretur in incognitum: & tamen voluntas attingere dicitur entitatem vt est bona, non autem vt est vera; intellectus autem attingere ipsam vt est vera, non vt est bona; ex eo quia aliter illam attingit voluntas, scilicet per amorem, relatè ad quem dicitur bona, & aliter intellectus, scilicet per assensum, relatè ad quem dicitur vera: ita pariter dum cognoscitur obiectum vt Animal & non vt Rationale, ex eo fit, quia diuersus est modus tendendi ille, quo dico *Animal*, ab illo, quo dico *Rationale*, licet idem sit & totum obiectum directum vtrobiq;. Instantiæ pro formalibus Præcisionibus.

§ XXVII. Hinc vlteriùs patet, cognitionem dici inadæquatam non ex parte obiecti, quasi partem obiecti repræsentet; & partem non; sed ex parte actûs, quia totum obiectum non adæquatè repræsentat, seu non perfectè; & ideo cognitiones duæ inadæquatæ de eadem re, differunt solum ex modo tendendi, vel etiam ex parte obiecti indirecti, si sunt ænigmaticæ. Quo pacto etiam differt cognitio clara & confusa de eadem re. Est enim cognitio confusa illa, vi cuius vnum non potest discerni ab alio, ex eo, quia cognoscitur per ordinem ad connotata similia illis, relatè ad quæ cognoscitur etiam aliud. E contra autem cognitio clara est, vi cuius vnum discernitur ab alio, eò quod cognoscatur per ordinem ad connotata sibi propria & peculiaria. Quid sit cognitio inadæquata? confusa? clara?

Punctum VI.

Punctum VI.

Explicatur Distinctio rationis.

§ XXVIII. Tandem patet ex dictis, quid sit Distinctio rationis? Est enim vnius eiusdemq; obiecti, alia & alia apparentia in nostro intellectu, per ordinem ad alia & alia connotata; ita vt hæc Distinctio non sit in ipso obiecto, sed reuera sit distinctio realis conceptuum formalium de eodem obiecto, à quibus conceptibus, qui sunt opus rationis, obiectum omninò in se indistinctum, per denominationem extrinsecam dicitur distinctum ratione nostrâ. Vocatur autem hæc distinctio formalis, quia per distinctos realiter conceptus eadem res formatur & figuratur in intellectu.

Quid distinctio rationis

§ XXIX. Porrò, si eadem res diuersis realiter conceptibus concipiatur per ordinem ad diuersa realiter connotata existentia in obiecto extra nostrum intellectum concipientem, tunc erit Distinctio rationis ratiocinatæ, seu cum fundamento in re; illa enim connotata quæ dantur in ipsa re cognita, sunt fundamentum talis Distinctionis. Et hoc modo distingvuntur Gradus Metaphysici in vno indiuiduo. Si verò eadem res concipietur diuersis conceptibus per ordinem ad diuersa connotata indistincta ab actibus nostri intellectûs concipientis, tunc erit Distinctio rationis ratiocinantis, seu sine fundamento in re quæ cognoscitur; quia illa connotata, quæ sunt fundamentum talis Distinctionis, non dantur in obiecto, sed tantùm in nostro intellectu. Et hoc modo distinguitur definitio à definito, & Petrus vt est subiectum, à Petro vt est prædicatum, quia scilicet concipitur diuersimodè, nunc relatè ad actum prædicantem, nunc per ordinem ad actum subijcientem. Hinc prior Distinctio fit per actus directos, secunda per reflexos. Atq; ex his manet explicata nostra sententia de Distinctione reali, formali ex natura rei, Virtuali, & Præcisionibus ac distinctione rationis.

Quæ tàm ratiocinatæ, quàm ratiocinantis?

Punctum VII.

Solvuntur Argumenta initio Quæstionis proposita.

Ad 1. Animal & Rationale Petri (idem esto iudicium de similibus formalitatibus) dupliciter spectari possunt. Primò in statu physico seu vt sunt à parte rei; secundò in statu intentionali præcisionis. Si primo modo spectentur, quidquid dicitur, vel negatur de vna formalitate, idem omninò dici, vel

Contradictoria non dicuntur de duabus formalitatibus se-

vel negari debet de alia. Itaq; si Animal, quod est in Petro, spectetur in statu physico; nullo modo, ne quidem subsistendi consequentiâ prius est rationali, seu indifferens ad rationale, (cùm nihil à parte rei sit prius seipso,) sed est essentialiter determinatum ad rationale, valetq; consequentia: Datur Animal Petri: Ergo datur Rationale. Idem etiam Animal, vt est à parte rei, non est commune multis, sicut nec Rationale, sed potiùs vtrumq; est singulare. Item Petrus tam per Animal, quàm per Rationale, vt sunt à parte rei, & sentit & discurrit: totus enim homo denominatur causa effectiua & subiectiua tam sensationum, quàm discursuum. Vnde vlteriùs, Petrus tam secundùm suum Animal, quàm secundùm Rationale, vt spectatur in sensu reali, est imperfectè similis, & imperfectè dissimilis bruto. Imperfectè similis: quia à parte rei, secundùm vtramq; formalitatem efficit & recipit sensationes, sicut brutum: imperfectè dissimilis: quia secundùm vtramq; formalitatem efficit & recipit à parte rei discursus, secùs quàm brutum. Quæ non sunt contradictoria, sicut nec in crepusculo sunt contraria esse imperfectè lucidum & imperfectè tenebrosum; quia non est hîc affirmatio & negatio eiusdem gradûs similitudinis. Potest nimirum dari maior & minor similitudo cum alio, quamvis non in eodem subiecto substantiali, ratione sui non suscipiẽte intensionẽ; & sic sine cõtradictione potest de eodem subiecto affirmari gradus imperfectior similitudinis, & negari perfectior reperibilis saltem in alio subiecto. Vnde secùs est philosophandum quoad hoc punctum de æqualitate, & de similitudine: æqualitas enim cùm non possit esse maior vel minor cum alio; (siquidẽ esse æquale vt sic est esse tantum, quantum est alterum, quod consistit in indiuisibili; secùs autem esse similie, est esse adinstar alterius, quod non consistit in indiuisibili:) ideò sunt contradictoria esse imperfectè æquale, & imperfectè inæquale alteri; secùs autem esse imperfectè simile & imperfectè dissimile alteri. Nulla ergo in statu reali conveniunt contradictoria Animali & Rationali Petri.

cum realiter identificatis vt sunt à parte rei & secundùm se, sed tantùm quatenùs ambæ simul substant diuersis realiter cognitionibus.

Cæterùm si hæ formalitates spectẽtur formaliter & in statu intentionali, dico, in hoc statu vtramq; hanc formalitatem esse idem indiuisibile obiectum substans duobus realiter diuersis conceptibus nostris inadæquatis, quorum vnus, nempe referens idem obiectum ad sensationes, & denominans formaliter Animal, est prior, quia notior; est indifferens & magis communis, quia frequentiùs formabilis, & pluribus obiectis applicabilis, quàm sit alter concept⁹ referens totum idem obiectum ad discursus, & denominans formaliter Rati-

 onale,

onale. Vnde non est mirum quòd de animali & rationali sic spectatis dicantur extrinseca cõtradictoria, nempe esse prius, & posterius; esse magis, & esse minus commune ac indifferens: dicuntur enim hæc de eodem quidem obiecto, sed substante diuersis realiter formis intentionalibus, id est cognitionibus, seu de eodem inadæquatè; sicut etiam de eodem Petro vestito albâ & nigrâ veste, possunt dici contradictoria. Tota videlicet ista contradictio, nempe prioritas, & posterioritas; indifferentia & determinatio, non est in ipso obiecto secundùm se spectato, sed in actibus intellectûs realiter diuersis, à quibus extrinsecè denominatur obiectum nunc prius, nunc posterius, nunc magis, nunc minùs determinatum. Eâdem de causa etiam dicitur homo in sensu formali per animal sentire tantùm, & esse perfectè similis bruto, quatenus tunc animal hominis simul cùm rationali, substat cognitioni præcisiuæ referenti totum hominem per ordinem ad solas sensationes, & non discernenti illum à brutis; per rationale verò dicitur solùm discurrere, & esse perfectè dissimilis brutis, quatenus tunc rationale simul cum animali hominis substat cognitioni referenti idem obiectum per ordinem ad discursus, & sic discernenti illud perfectè à brutis. Sed neq; in hoc est contradictio de eodem respectu eiusdem, sed respectu diuersarum realiter cognitionum. Cæterum quòd respectu diuersarum formaliter ex natura rei, vel virtualiter extrinsecè formalitatum, nequeant dici contradictoria de eodem realiter obiecto, ostensum est pun. 1.

Ad 2. Discrimen inter rationem analogam v. g. entis, & inter rationem vniuocam v. g. animalis, hoc est, quòd ratio entis non tantùm formaliter ex parte obiecti, sed etiam formaliter ex parte actûs, includitur in differentijs suorum inferiorum, quamvis hæ supra conceptum entis dicant plus aliquid ex parte actûs, hoc est conceptum clariorem; secùs autem includitur in suis differentijs ratio animalis. Nempe conceptus formalis entis vt sic, refert suum obiectum v. g. per ordinem ad oppositionem cum nihilo, vel per ordinem ad motionem potentiæ intentionalis præcisè; conceptus vero formalis v. g. Abalietatis, quæ est differentia diuisiua entis, refert suum obiectum, & per ordinem ad oppositionem cum nihilo, seu realatè ad motionem potentiæ intentionalis, & insuper per ordinem ad causam, à qua est, siquidem per hunc conceptum apprehenditur Abalietas vt tale ens; vnde conceptus formalis Abalietatis est aliquâ ex parte similis conceptui entis, ac proinde in Abalietate includitur formaliter etiam ex parte actûs ratio entis. Cum

ergo

ergo Creatura differat à Deo formaliter ex parte actûs per Abalietatem, differt etiam formaliter ex parte actûs & non tantum ex parte obiecti, per ipsam rationẽ entis in statu cõtractionis spectatam; licet in statu abstractionis conueniat formaliter ex parte actûs creatura cum Deo per rationẽ entis, quatenus sub ratione entis vt sic, Devs & creatura confusè cognoscuntur. Est igitur ratio entis Analoga respectu Dei & creaturæ, & similiter respectu aliorum suorum inferiorum, quia est ratio formaliter ex parte actûs conueniendi & simul disconueniendi suis inferioribus, pro statibus diuersis; quod est de essentia rationis analogæ. Non sic autem ratio v. g. Animalis: conceptus enim animalis vt sic refert suum obiectum per ordinẽ ad sensationes præcisè; concept⁹ autem rationalitatis, quæ est differentia diuisiua animalis, refert suum obiectum per ordinem ad discursus præcisè; ideòq; prior conceptus non includitur in posteriori; vnde homo differẽs à bruto formaliter ex parte actûs per rationalitatem, non differt formaliter ex parte actûs per rationem animalis in statu contractionis spectatam; solùmq; formaliter ex parte actûs conuenit per Animalitatem in statu abstractionis spectatam, quatenùs sub conceptu Animalis vt sic confunditur cum brutis, iuxta dicenda quæstione sequenti. Est ergò ratio Animalis vniuoca, quia est tantùm ratio conueniendi formaliter ex parte actûs, quod est de essentia rationis vniuocæ. Differẽtia rationis Analogæ ab Vniuoca.

Ad 3. Argumentum hoc imprimis probat nullam dari formalitatem indiuisibilem in alias formalitates ex natura rei distinctas. Sit enim talis formalitas v. g. *Rationalitas*; iam in hac formalitate possum inuenire duo prædicata, primum hoc genericum, quòd sit *Formalitas ex natura rei simplex*; secundum quasi differentiale, quòd sit *Humana*: primum prædicatum erit illi cõmune cum Rugibilitate, Hinnibilitate &c: adeòq; ex sua natura, seu ex vi suæ essentiæ, à parte rei primum prædicatum non postulabit definiri per secundum prædicatum, ita sicut animal per rationale. Ergo illa differentia formaliter ex natura rei simplex, non erit simplex, quia habebit duo prædicata formaliter ex natura rei distincta. Deinde idem argumentum est à non supponente, & miscet terminos sibi repugnantes, dicendo: *Animal Petri à parte rei formaliter sũptum, ex natura rei, secundùm se, & ex vi suæ essentiæ &c. consideratum*, cùm tamen hi termini sint implicitè cõcreta secundointentionalia, desumpta ab actu intellectûs nostri, præscindente, reduplicante, &c: perinde ac Esse subiectum, prædicatum, sunt concreta explicitè secundointentionalia desumpta ab actu subijciente, prædicante. Dicimus ergo Animal,

Quomodo duo grad⁹ Metaphysici petunt ex natura rei diuersimodè definiri?

quod est in Petro, à parte rei spectatum, esse principium non tantùm sensationum, sed etiam discursuum, perinde ac Rationale, prout est à parte rei; ac proinde vtrumq; hoc prædicatum, prout est à parte rei spectatum, petit definiri, tam in ordine ad sensationes, quàm in ordine ad discursus; vel diuisim, si inadæquatè definitur, vel copulatiuè, si adæquatè definitur. Quando tamen vtraq; ista formalitas obiectiua, seu totus homo, sumitur in statu intentionali, vt substat cōceptui inadæquato confundenti obiectum cum brutis, à quo conceptu denominatur *Animal secundum se* seu *ex vi essentiæ suæ*; tunc petit definiri per hoc tantùm quòd sit principium sentiendi. Et rursus cùm substat vtraq; ista formalitas obiectiua indiuisibiliter, seu totus homo, alteri conceptui discernenti obiectum à brutis, à quo denominatur *Rationale formaliter seu secundum se*; tunc petit definiri per hoc tantùm, quòd sit principium ratiocinandi. Sed hæc definitionum formaliū diuersa exigentia cadit supra idem obiectum, vt substans duobus conceptib⁹ formalibus præcisiuis, in quo nullum est inconueniens vt supra dictum. Porrò prædictæ definitiones formales sunt inadæquatæ respectu sui definiti in hoc sensu, quòd neutra exprimat suum definitū relatè ad omnia connotata, ad quæ est exprimibile, prout est à parte rei; sunt tamen adæquatæ in hoc sensu, quòd constent genere, & differentiá, iuxta regulas Dialecticæ. Neq; hinc sequitur quòd vbicunq; esset Animal, esset à parte rei principium discurrendi; nam in bruto animal à parte rei est aliud & valdè diuersum, vtpote essentialiter connexum, cum irrationalitate, quàm sit illud quod est in homine.

Distinctionis realis quod sit signum?

Ad 4. Ex separabilitate reali extremorum infertur Distinctio realis ipsorum, sed non ex inseparabilitate, indistinctio realis, vt inter alia patet in Personis Diuinis realiter distinctis, & tamen à se inseparabilibus. Potiùs ergò ex verá negabilitate vnius de altero prout sunt à parte rei, infertur Distinctio realis. Sicut enim distingui in genere, nihil aliud est, quàm hoc non esse hoc; ita distingui realiter, est hoc à parte rei actu non esse hoc. Quibus ergo talis negabilitas conceditur, licet inseparabilibus à se, concedenda etiam illis est Distinctio realis, & non tantum formalis ex natura rei. Quod additur Distinctionem formalem ex natura rei dari defacto, sed nesciri à nobis, vbi sit; mirum profectò est. Ad quem enim alium spectat, nisi ad Philosophum decernere, vbi, & qualis, in rebus naturalibus intercedat Distinctio? Deinde si Gradus Metaphysici in eodem indiuiduo, possunt explicari sine Distinctione formali ex natura rei, non video vllam necessitatem multiplicandi hoc genus Distinctionis.

Ad 5.

Ad 5. Sine vlla Distinctione reali in tertio, non datur æquivalentia vnius indiuisibilis entitatis, in ordine ad verificanda duo contradictoria, quæ æquivalentia vocatur Distinctio virtualis intrinseca. Nullum enim ens reale æquiualet chimeræ; verificari autem duo contradictoria de eodem realiter, sine vlla distinctione reali, est chimera. Solùm ergò in tali obiecto indiuisibili, potest dari æquivalentia ad plures realiter effectus præstandos, qui præstantur à diuersis causis; quæ æquiualentia dicitur Distinctio Virtualis extrinseca, vt dictum est. Instantia illa de pipere virtualiter intrinsecè calido, cùm sit formaliter frigidum, est frigida; quia per Tò *Virtualiter intrinsecè calidum*, intelligitur vis intrinseca piperi producendi calorem: at verò nomine Distinctionis Virtualis intrinsecæ, non intelligitur potentia intrinseca rei, producendi distinctos realiter effectus, sed verificandi per seipsam contradictoria, quod fieri non potest, vt probatum est, sine aliqua Distinctione reali.

Ad 6. Patet ex dictis repugnare talem Distinctionem in creatis, qualis reperitur in Mysterio Diuinæ Trinitatis. Prouenit autem hoc non ex simplicitate creaturæ, sed ex defectu Infinitatis, quæ reperitur in solo Deo. Creaturæ ergo sunt imitationes Dei, secundùm perfectiones eius absolutas, necessariasq; , non autem secundùm conceptum Trinitatis, quæ est supra captum humanum, & quæ inverso ordine continetur in creaturis, eò quòd in ipsa duæ personæ realiter distinctæ, sint idem quid cum vno tertio, scilicet cũ Essentia, id est, eò quòd ibi distinguatur Natura à Personis in tertio. Quapropter semper mihi plurimùm displicuerunt hi Authores, qui ex hoc Mysterio argumentantur ad creata, tanquam à pari; hoc enim est, res faciles adinstar difficillimi Mysterij explicare, & velle possibilitatem Trinitatis esse lumine rationis demonstrabilem. Quare talibus pro disparitate hæc ipsa ratio deberet sufficere, ne quid par Mysterio Trinitatis inueniatur in creatis. Quanquam alia etiam ratio discriminis data est pun: 3. § 10.

Ad 7. Dum à longè video moueri motu progressiuo obiectum, quod re ipsâ est homo, non solùm tunc cognosco ex parte obiecti animal, sed etiam rationale; cognosco enim tunc id quod est principium physicum causans talem motum, quod principium proculdubio est tota entitas Petri. Et quidem eâdem claritate & confusione cognitionis imperfectè claræ, & imperfectè confusæ, tunc cognosco tam animal, quàm rationale: vtramq; enim indiuisibiliter formalitatem, adeòq; totam entitatem hominis, cognosco tunc confusè confusione confundente illam cum animalibus; & simul v-

tramq; formalitatem, ac totam entitatem hominis, cognosco tunc clarè claritate discernente illam à non animalibus v. g. à plantis, elementis &c. Potest enim eadem cognitio esse imperfectè clara, & imperfectè obscura, adinstar crepusculi imperfectè lucidi, & imperfectè tenebrosi. Cæterùm tamen, quia tunc tam animal quàm rationale cognosco sub conceptu animalis, hoc est relatè ad sensationes, à quo conceptu obiectum denominatur formaliter Animal, & non cognosco sub conceptu rationalis, hoc est relatè ad ratiocinationes, à quo conceptu obiectum dicitur formaliter Rationale; propterea præscindo ex parte actûs Animal à Rationali, potestq; dici, quod tunc cognoscam formaliter animal, & non cognoscam formaliter rationale, non formalitate tenente se ex parte obiecti, sed formalitate tenente se ex parte actûs. Sed ista non sunt contradictoria; quia per hoc solùm significatur, adesse mihi tunc illum conceptum formalem, seu formam secundointentionalem, à qua totus homo denominatur Animal, & non adesse tunc alium conceptum formalem, seu formam secundointentionalem, à qua totum idemq; obiectum denominaretur Rationale. Secùs autem sunt duo contradictoria cognosci Animal formaliter, & non cognosci Rationale formaliter, formalitate tenente se ex parte obiecti; quia sensus est, vnam formalitatem obiectiuam cognosci, & alteram, quæ est idem realiter cum prima, non cognosci, per eandem cognitionem. Itaq; in casu obiectionis, motus ille progressiuus est mihi sufficiens indicium cognoscendi rationale sub conceptu animalis, seu sub conceptu non distinguente obiectum ab vllo animali: quia videlicet ille motus supponitur causari physicè à rationali, atq; omnis effectus, ducit in cognitionem suæ causæ, siue magis siue minùs claram. Vnde ob eandem rationem, si ibi videretur alius motus progressiuus similis, non ab homine causatus, sed à boue, duceret me in cognitionem non rationalitatis, sed bouinitatis, sub simili tamen conceptu animalis non distinguente bouinitatem ab vllo animali. Similiter dicendum est adesse mihi tunc speciem impressam, ad cognoscendum rationale, sed sub conceptu proprio animalis, confundente rationale cum animalibus. Atq; hinc etiam est, quòd possim illud obiectum negare esse rationale, quia scilicet illud cognosco ita obscurè, vt vi illius actûs nunquam illud possim discernere à brutis. Quâ de causâ etiam potest vera definitio negari de definito sine præcisione obiectiua. Et per hæc patet etiam responsio ad confirmationem.

Ad 8. De eodem exemplari indiuisibili possunt multiplicari imagines

gines inadæquatè, & imperfectè repræsentantes suum exemplar, vt quod deest perfectionis in repræsentando vni, suppleatur per aliam: & ideo etiam dantur plures creaturæ diuersimodè repræsentantes DEVM. Idem ergò dicendum de cognitionibus inadæquatis, quales sunt præcisiuæ, quæ proinde diuersificantur, vel ex diuerso modo tendendi in idem obiectum, si sint intuitiuæ; vel ex diuersitate connotatorum, quæ attingunt indirectè & in obliquo, si sunt ænigmaticæ. Porrò in ipsis connotatis, v. g. in sensationibus, (quæ sunt connotatum istius conceptûs *Animal*,) possunt rursus fieri præcisiones formales, per ordinem ad alia rursus connotata. Si enim concipiatur sensatio per ordinem ad causam, quam vltimò determinat; concipietur sub conceptu præcisiuo Actionis: si relatè ad subiectum, cui inhæret; concipietur sub conceptu Accidentis: si per ordinem ad aliquam vbicationem & durationem, vel motionem potentiæ intentionalis; concipietur sub conceptu præcisiuo entis. Non tamen procedetur in infinitum in connotatis; quia præcisio formalitatum vniuersalissimarum, ad quas semper deueniendum est, puta Accidentis, Substantiæ, Entis, in qualibet entitate fit per ordinem ad eadem connotata. Sæpè etiam connotata concipiuntur per ordinem ad se mutuò, puta Subiectum relatè ad Accidens, & Accidens relatè ad Subiectum; sicut solet etiam explicari Pater relatè ad Filium, & Filius relatè ad Patrem: in quo non est circulus vitiosus; quia tunc explicatur vnum per aliud, quod præsupponitur aliunde aliqualiter notum, puta Subiectum explicatur relatè ad Accidens, per experientiam notum, & non ex ipsa definitione Subiecti; & ideò non explicatur ignotum per ignotum.

Ad Confirmationem. Obiectum proportionatum nostri intellectûs est quidditas rei materialis, non tamen immediatè in se, sed per plura accidentia & operationes, certè non comprehensiuè, cognoscibilis. Vnde necesse est de ipsa, alias & alias fieri cognitiones inadæquatas, tum ob multiplicitatem accidentium, per quæ cognoscitur, tum vt defectus singularum cognitionum in repræsentando, suppleatur per multiplicitatem ipsarum. Hinc verò non sequitur malè esse constitutum à natura intellectum nostrum, quòd obiectum inadæquatè cognoscat; quia maior perfectio in cognoscendo, illi non debebatur ex natura rei, ob dependentiam eius à sensibus, percipientibus sola accidentia: sicut ob similem rationem, non est malè constituta voluntas nostra, ex eo quòd possit peccare, aut visus ex eo, quòd ei vtenti vitris polygonis appareat multiplex obiectum, quod in se est vnicum. Rursus, quamvis

Intellect⁹ præscindens non est malè constitutus nec fingens.

vnum

vnum idemq; obiectum appareat in intellectu multiplex ex parte actûs, cognoscaturq; inadæquatè, quod in se est adæquatè; adhuc tamen non fingit intellectus; quia hoc nihil aliud est, quàm pluribus inadæquatis cognitionibus idem obiectum cognoscere, (in quo non est fictio, sed distinctio rationis & præcisio;) non autem est tribuere obiecto intentionaliter aliquod prædicatum repugnans, aut tollere ipsi conueniens, quod esset fingere. Et ideo verissimè dicitur: *Abstrahentium non est mendacium*

Quid sit compositio Metaphysica?

Ad 9. Species componitur ex genere & differentiâ non obiectiuè, sed formaliter ex parte actûs. Ex. g. Homo quatenùs est species (id est non quatenùs datur à parte rei, species enim non datur à parte rei; sed quatenùs substat illi cognitioni claræ, à qua denominatur extrinsecè species,) componitur formaliter, vel æquiualenter, ex duplici conceptu inadæquato, altero generico referente obiectum per ordinem ad sensationes, altero differentiali referente totum idem obiectum per ordinem ad discursus. Hoc autem in re ipsa nihil est aliud, quàm ipsam illam cognitionem specificam, (quam denotat illa reduplicatio, *Homo quatenùs species*,) modo prædicto componi, & esse totum quoddam actuale; à quâ cognitione sic compositâ, per denominationem extrinsecam, ipsum obiectum, nempe *Homo*, denominatur esse quid compositum ratione nostrâ, seu metaphysicè. Quare Animal & Rationale dicuntur partes metaphycæ hominis, partialitate actuum inadæquatè repræsentantium idem totum obiectum, non verò partialitate obiecti: Homo verò dicitur Totum methaphysicum etiam totalitate actûs adæquatè repræsentantis quidditatem obiecti

Quid partes metaphysicæ?

Ad vltimum. Quia Animal & Rationale ita est vnum idemq; obiectũ, vt significet duos conceptus formales realiter diuersos, quos non significat Rationale & Rationale; ideo Animal & Rationale distinguuntur ratione nostrâ, non autem Rationale & Rationale: & sic adhuc hæc contradictoria *Distingui & Non distingui ratione nostrâ*, verificatur de Animali & Rationali ex vna parte, & ex alia de Rationali & Rationali, id est de eodem obiecto, ratione diuersarum realiter cognitionum, quas vtrobiq; significat. Quamvis enim Tò *Distingui ratione nostrâ & Non distingui* cadat in recto supra ipsum obiectum quod est vtrobiq; omninò idem; indirectè tamen cadit etiam supra conceptus formales realiter diuersos, quos in obliquo dicit idem obiectum, quatenùs de illo dicuntur ista contradictoria. Sicut enim Esse Patrem licet directè cadat supra substantiam generantem, & indirectè supra filium; tamen substantia

ſtantia generans, dicitur Pater, cùm habet filium, eademq; non dicitur Pater, dum caret filio: ita idem obiectum ſubſtans cognitionibus diuerſis, dicitur diſtingui ratione noſtrâ, non dicitur verò ita diſtingui, quatenùs non ſubſtat diuerſis cognitionibus. Quare Diſtinctio rationis, vt benè notauit Aureolus, importat Diſtinctionem realem conceptuum, à quâ obiectum in ſe indiſtinctum dicitur extrinſecè diſtingui ratione noſtrâ Et hæc de Vnitate & Diſtinctionibus. Agendum iam eſt de Vnitate Vniuerſali, quæ continetur ſub genere Vnitatis vt ſic.

QVÆSTIO II.

Vtrùm Uniuerſale formaliter fiat ab intellectu per cognitionem confuſam plurium adinſtar Unius.

Videtur 1. dari Vniuerſale formaliter à parte rei, extra intellectum, vt cenſent Scotiſtæ; Quia nemine cogitante datur natura v. g. humana vna formaliter in multis, nempe in Petro, Paulo &c. Eſt enim à parte rei indiuiſa in Petro & Paulo ſecundùm ſua prædicata formalia, & ſpecifica; alioquin Petrus & Paulus à parte rei eſſent à ſe diuiſi ſecundùm prædicata formalia & ſpecifica, & ſic differrent formaliter ſpecie à parte rei, quod dici non poteſt. Cùm igitur Vniuerſale ſit vnum in multis, patet dari à parte rei Vniuerſale formaliter.

2. Obiecta ſcientiarum realium puta Phyſicæ, Mathematicæ &c dantur à parte rei: Sed obiecta harum ſcientiarum ſunt Vniuerſalia formaliter: nempe Corpus vt ſic, Quantitas in communi &c. Ergo Vniuerſalia formaliter talia dantur à parte rei.

3. Ex eo quia in intellectu fit vnitas conſtituens Vniuerſale, dicitur Vniuerſale dari in intellectu. Ergò etiam ex eo, quia datur à parte rei multitudo pariter conſtituens Vniuerſale, dabitur Vniuerſale à parte rei.

4. Videtur potiùs Vniuerſale formaliter, fieri per conceptum qui præſcindit ex parte obiecti naturam à ſuis differentijs, vt tenent Thomiſtæ. Sic enim ablatis differentijs, tollitur formaliter naturæ multitudo, quæ formaliter prouenit à differentijs, & conſequenter inducitur in naturam vnitas formalis: ex alia verò parte retinetur eiuſdem naturæ ſic ſpoliatæ ſuis differentijs, indifferentia, ſeu aptitudo ad eſſendum in multis, quæ duo ſunt de conceptu Vniuerſalis formaliter, Ergò hoc modo natura creata euadit Vniuerſalis formaliter.

5. Videtur Vniuersale non constitui formaliter per conceptum confusum plurium adinstar vnius. Quia talis actus cùm sit intrinsecè & entitatiuè singularis, solùmq; sit Vniuersalis repræsentatiuè, quatenùs multa repræsentat adinstar vnius, solùm videtur constituere Vniuersale in repræsentando, non autem Vniuersale metaphysicum in essendo, aut Logicum in prædicando, de quo tamen duplici Vniuersali agitur hoc loco.

6. Si conceptus confusus plurium adinstar vnius, multa denominat in intellectu sufficienter vnum Vnitate Vniuersali, multò magis id præstabit à parte rei similitudo plurium. Nam ex vna parte tàm vnitas proueniens ab illo cònceptu, quàm vnitas proueniens ex similitudine, est vnitas tantùm secundum quid; neutra enim tollit multitudinem, solùmq; prior facit, ne plura appareant vt plura, sed adinstar vnius; secunda autem facit, ne plura sint cognoscibilia vt plura, sed vt sint cognoscibilia adinstar vnius. Ex alia parte vnitas multorum desumpta à conceptu, est vnitas accidentalis & extrinseca; vnitas verò multorum desumpta a similitudine, est essentialis & intrinseca ipsis. Ergo hæc secunda potiùs constituit Vniuersale formaliter.

7. et est Confirmatio prioris argumenti. Plures effectus ab vnitate extrinseca causæ, à qua efficiuntur, non denominantur vnũ vnitate Vniuersali; nec plura media ab vnitate extrinseca finis, quem respiciunt; nec plura accidẽtia ab vnitate extrinseca subiecti, cui insunt: immo plura obiecta non denominãtur vnum vnitate Vniuersali, ab vnitate extrinsecá speciei impressæ parientis cognitioné confusam ipsorũ. Ergo nec denominãtur similiter vnum ab vnitate extrinseca ipsius cognitionis confusæ non discernentis illa inter se.

8. Vniuersale formaliter est prædicabile de multis seorsim; ad hoc enim quòd aliquid sit vnum in multis, sequitur quòd possit affirmari de ipsis. Si autem Vniuersale formale nihil aliud esset, nisi collectio multorum indiuiduorum confusè cognita; Vniuersale non esset prædicabile de multis seorsim, non solùm secundum illam formam, per quam constitueretur in ratione Vniuersalis, nempe secundum cognitionem confusam; (hæc enim, vt patet, non prædicatur de inferioribus Naturæ v. g. humanæ Vniuersalis, puta de Petro & Paulo:) verùm etiam neq; secundum id quod dicit pro materiali, nempe secundùm illam collectionem multorum indiuiduorum; hæc enim etiam nequit prædicari de quolibet seorsim indiuiduo, dicendo v. g. *Petrus est collectio hominum confusè cognita*, *Paulus est collectio hominum.* Si autem dicatur hanc collectionem prædicari de singulis inadæquatè sumptam,

hoc

hoc est, secundùm illud indiuiduum inclusũ in multitudine priùs confusè cognitâ, quod indiuiduũ identificatur cum subiecto propositionis: Si inquã hoc dicatur contra est: Tum quia hæc propositio, *Petrus est homo*, esset identica, quia sensus eius esset, *Petrus est hic homo*, nec esset prædicatio superioris de inferiori, sed singularis de singulari: Tum quia hâc ratione Mare esset Vniuersale respectu vnius guttæ; quia de gutta prædicatur inadæquatè, & secundum partem sui: Tum quia hoc pacto, non illud erit in affimatione, quod in apprehensione fuit; nam in hac fuit Vniuersale secundùm totam collectionem; Tum demum quia hâc ratione Vniuersale in actuali prædicatione de inferiori, amitteret suam Vniuersalitatem, quod dici nequit: Vnumquodq; enim remanet, dum actu exercet id, quod potest exercere, puta remanet risibile, dum actu ridet, nec actus secundus tollit actum primum, sed perficit: Sed Vniuersale est aptum prædicari de inferiori; Ergo remanet dum actu prædicatur.

§ I. Respendetur. Vniuersale quodcunq; est vnum dicens ordinem ad multa in suo genere. Sic vniuersale in causando v. g. sol, est vna causa potens producere multos effectus; Vniuersale in repræsentando, est vna imago repræsentans multa exemplaria: Vniuersale in significando, est vnum signum v. g. hæc vox *Canis*, significans multa obiecta: Vniuersale complexum est vna propositio, ex qua multæ conclusiones deduci possunt. Quapropter Vniuersale in essendo seu metaphysicum rectè definitur ex 1. poster. c. 10 & 7. met. tex. 45. *Vnum & aptum inesse multis*. Ex eo enim, quia est Vniuersale, debuit esse vnum cum ordine ad multa; ex eo, quòd sit Vniuersale in essendo, debuit respicere multa tanquam ipsum esse illorum. Quia verò prædicari sequitur ad inesse, ideò ad hoc Vniuersale in essendo, sequitur Vniuersale in prædicando, seu Logicum, eò quod Logica dirigat prædicationes, definiturq; proportionaliter 1. Periher: c. 5. *Id quod aptum est prædicari de multis*. Hinc ad Vniuersale in essendo requiruntur hæc: Primò vt insit saltem potentiâ multis, per identitatem cum ipsis, ad quam scilicet sequitur affirmabilitas: quâ de causa nec anima existens in pluribus partibus per vnionem, nec Corpus Christi existens in pluribus locis per replicationem, aut DEVS per Immensitatem, sunt Vniuersale in essendo respectu illorum multorum, quibus insunt modo dicto. Secundò requiritur, vt insit multis non solùm collectiuè, sed etiam distributiuè sumptis, & ideò Exercitus non est Vniuersale respectu plurium militum. Tertiò vt non significetur inesse multis,

Multiplex est Uniuersale.

Quid sit Vniuersale in essendo & prædicando?

Quæ requirantur ad illud?

O 2 solùm

solùm secundum sui partem aliquam, sicut Oceanus pluribus inest guttis. Quartò vt insit cum reali diuisione & multiplicatione sui, sicut non est in tribus Personis Diuina Natura, quæ proinde est singularis.

§ II. Verùm quia vnitas & multitudo tollunt se inuicem, difficultas est conciliandi ista duo in essentia Vniuersalis metaphysici; quæ tanta visa est Melchiori Cano lib. 6. de locis Theolog: c. 7. vt fateatur se, post multas temporis & laboris impensas, Vniuersale non percepisse. Vt igitur hæc conciliarét Quidam, posuerunt Naturas creatas Vniuersales distinctas à parte rei à singularibus, sicq; distinctis naturis tribuunt vnitatem, singularibus verò ipsis multitudinem. Et quidem Plato communiter dicitur posuisse naturas Vniuersales à parte rei extra singularia, immateriales, ingenerabiles, incorruptibiles, quas volebat esse obiecta scientiarum, & id cuius participatione singularia sunt id quod sunt. Fonseca verò, posuit eas ante singularia in statu illo possibilitatis, in quo nemine cogitante ante Decretum DEI de mundo creando, putabat eas esse indifferentes ad existendum in singularibus. Demùm Scotistæ, inter quos numerantur Trompeta, Lichettus, Tartaretus, ponunt quidem naturas Vniuersales in singularibus, sed distinctas actu, formaliter, nemine cogitante à singularibus; atq; naturis quatenùs ita distinctis, tribuunt vnitatem identitatis realis simpliciter cum singularibus; ipsis verò singularibus, multitudinem. Hæ tamen positiones sustineri non possunt. Natura enim Vniuersalis v. g. humana, quia est affirmabilis de multis singularibus, debet esse idem realiter cum singularibus, consequenter nequit esse à parte rei, extra vel ante singularia actualia, vel possibilia, prout ipsa est actu, vel possibiliter: nihil enim à parte rei est extra, vel ante seipsum. Et rursus quia eadem Natura est idem realiter cum singularibus; sicut ipsa singularia non habent à parte rei vnitatem Vniuersalem, vt fatentur isti Authores, ita nec illam habebit à parte rei Natura humana; ne de eodem realiter obiecto dicantur duo contradictoria realia & intrinseca, quod repugnare ostensum est Qu: præcedenti.

Uniuersale formaliter non datur extra vel ante singularia, aut ab ipsis à parte rei distinctum

§ III. Longè probabiliùs dicunt Quidam alij Scotistæ cum Pontio d. 3. L. q. 2. quos sequitur quidam nunc in Collegio Romano Philosophiæ professor in M. S. Hi cum optimè viderent non posse requiri ad constituendum formaliter Vniuersale, Vnitatem naturæ simpliciter dictam, quæ tollat à parte rei omnem diuisionem & multitudinem Naturæ, vt volebant Authores modo reiecti; sed sufficere vnitatem secundùm quid, & cum addito;

dito;

dico) non improbabiliter intulerunt, hanc vnitatem esse conuenientiam, & similitudinem plurium indiuiduorum, vi cuius solùm tollitur diuisio Naturæ v. g. humanæ in plura dissimilia, quæ itidem tollitur ab ipsis singularibus; docentq; hanc vnitatem posse dici formalem, quatenùs desumitur à formâ, in qua sibi plura assimilantur. Quia verò talis vnitas naturæ datur à parte rei, & datur etiam à parte rei multitudo singularium, in quibus est actu v. g. natura humana, potestq; esse in ijs, ideò tenent dari à parte rei Vniuersale formaliter, indistinctum á singularibus. Hæc sententia est satis probabilis; facit tamen contra illam: quia cùm Vniuersale formale ordinetur ad scientias, tanquam obiectum ipsarum, per illud multa singularia constituuntur formaliter Vniuersale, per quod redduntur vnum proximè vtile ad cognitionem scientificam. Hoc autem non habetur per Vnitatem similitudinis plurium, quæ datur á parte rei. Cùm enim hæc similitudo nihil aliud sit formaliter & expresse, quàm ipsæ vnitates numericæ indiuiduorum similium, scientiæ autem non attingant expresse differentias indiuiduales vtpote infinitas, & omninò æquales in perfectione: non possunt plura quatenùs similia conducere proximè ad scientias, nisi per cognitionem abstractiuam naturæ á differentijs, cognoscantur adinstar vnius, in quo vno cognoscantur simul omnia quæ conueniunt illis pluribus, quæq; de ipsis inferri possunt scientificè.

Non datur etiam à parte rei indistinctum à singularibus.

§ IV. Per talem ergò potiùs abstractionem intellectûs, multa fiunt Vnum vnitate Vniuersalis formaliter talis; per vnitatem verò similitudinis fiunt vnum vnitate Vniuersalis fundamentaliter & remotè, quatenùs similitudo plurium est fundamentum dictæ abstractionis. Atq; ita euitatur contradictio dum Vniuersale dicitur esse vnum & multa; tribuuntur enim ei hæc prædicata opposita in diuersis statibus, diciturq; esse vnum in statu intentionali, esse verò multa in statu reali. Et ideò dixit Philosophus 3. de Anima; *Vniuersale aut nihil est, aut posterius animâ* id est cognitione.

Vniuersale formaliter tale fit per præcisionem.

§ V. Est adhuc controuersia, per qualem Præcisionem intellectûs fiat Vniuersale formaliter. Sed patet ex quæstione præcedenti, non posse fieri per Præcisionem obiectiuam, per quam v. g. Natura humana cognoscatur ex parte obiecti sine Petreitate, Pauleitate, alijsq; differẽtijs cum illa realiter identificatis, vti docet cum Thomistis Comptonus disp. 30. Log. S. 4. & seq: Et quamvis non repugnaret talis Præcisio, nihil tamen conduceret ad faciendam Naturam Vniuersalem, prædicabilem de multis. Natura enim humana obiectiuè præcisa, cùm sit realiter natura omnium hominum.

Non tamẽ per obiectiuam.

minum non est tota extensiuè prædicabilis de Petro, tota de Paulo, aliàs Petrus esset Natura omnium hominum abstracta. Si autem dicatur prædicari inadæquatè & secundùm vnam partem de Petro, secundùm aliam de Paulo; iam illa natura obiectiuè abstracta constat pluribus partibus, quarum vna sit eadem cum Petro, alia cum Paulo, & sic Vniuersale erit aggregatum ex pluribus realiter inter se distinctis, & vna cognitione cognitis, quod nolunt admittere isti Authores.

Sed per formalem ex parte actûs.

§ VI. Dicendum ergò est cum Hurtado, Ouiedo, & communi hoc sæculo sententiâ receptâ inter nostros, apud Arriagam d. 5. Log. S. 4. sub. 4. Vniuersale in essendo formaliter sumptum fieri per præcisionem formalem ex parte actûs, id est per actum intellectûs cognoscentem plura indiuidua similia quidem, sed non quatenùs similia, (hoc enim ipso cognosceret plura vt plura,) nec per actum cognoscentem similia vt vnum ex parte obiecti, quia sic fingeret: sed potiùs per actum cognoscentem similia confusè adinstar vnius; ita vt ex vi talis actûs non discernat vllatenùs intellectus plura inter se, nec certificetur de pluralitate illorum. Hinc enim fit, vt à tali actu, illa multa, sicut denominantur extrinsecè esse cognita, ita denominentur extrinsecè esse vnum quid in intellectu. Itaq; Vniuersale in essendo est denominatio extrinseca, pro materiali & in recto dicens multa indiuidua similia; pro formali verò & in obliquo dicens cognitionem confusam modò explicatam, quæ est ipsa formalis vnitas Vniuersalis. Ratio assertionis est: quia ex vna parte hoc modo natura v. g. hominis est Vnum & multa, seu vnum in multis. Est multa intrinsecè, ex parte obiecti, & realiter. Est vnum intentionaliter, extrinsecè, & ex parte actus confusi, vi cuius cùm non discernantur, Petrus, Paulus, &c. secundùm quod sibi repugnant, & diuiduntur in ratione hominis; ideò extrinsecè aufertur ab illis pluralitas in ratione hominis, ac proinde vi talis actûs confusi fit extrinsecè vnitas, seu indiuisio naturæ humanæ in Petrum & Paulum: sicut è contra vi actûs clarè exprimentis Petrum & Paulum fit diuisio per rationem eiusdem Naturæ in Petrum & Paulum. Ex altera verò parte, multa vt denominata sic vnum, proximè conducunt ad scientias, vt nuper dicebatur, quod est de ratione Vniuersails formaliter talis. Hoc videtur docere Philosophus 1. post: c. 1. vbi docet, nos quando formamus propositionem Vniuersalem, vno modo ignorare illud prædicatum Vniuersale inesse singularibus non inductis, alio modo scire. vbi non dicit nos nullatenùs scire, quod est præscindere à singularibus

obiectiuè

obiectiuè, sed aliquomodo nescire, quod est præscindere ex modo tendendi à singularibus, seu nescire clarè.

§ VII. Ex dictis resoluitur vlteriùs illa quæstio: An per cognitionem Disiunctiuam de termino communi v. g. hanc, *Aliquis homo*; vel copulatiuam v. g. hanc *Omnis homo*, fiat Vniuersale in essendo? Respondetur enim, non fieri perfectum Vniuersale scientificum per huiusmodi actus, quia ex vi talium actuum singularia ita imperfectè confunduntur, vt etiam exprimantur plura vt plura, & certificetur intellectus de pluralitate sui obiecti; si quidem nihil disiungitur à seipso, nec secum copulatur. Et quamuis à scientijs maximè vsurpentur illæ propositiones *Omnis homo est animal*, *Nullus homo est lapis*; hæ tamen catenùs sunt vtiles in scientijs, quatenùs præsupponunt cóceptum confusum essentiæ hominis includentis animal, & excludentis lapidem. Non fit per cognitionem disiunctiuam & copulatiuam.

§ VIII. Idem dicendum de cognitione Comparatiua, cognoscente reflexè conuenientiam naturæ abstractæ cum singularibus, hæc enim etiam ex modo tendendi exprimit pluralitatem, vt patet. Probabilis tamen est sententia per talem cognitionem constitui formaliter Vniuersale Logicum, seu proximè & completè prædicabile, saltem regulariter loquendo. Cùm enim intellectus imitetur naturam sensim procedentem ab imperfecto ad perfectum; primò facit apprehensiones absolutas prædicati & subiecti, v. g. Petri, & hominis vt sic, deinde facit apprehensionem comparatiuam vtriusq; extremi, vtpote quæ magis accedit ad affirmationem; tum deinde ab hac comparatione mouetur, vt coniungat intentionaliter prædicatum cum subiecto, vel diuidat, per propositionem. Quare Vniuersale Logicum plus dicit realiter, quàm Vniuersale metaphysicum; scilicet dicit istam comparationem. Per cognitionem comparatiuam fit Uniuersale Logicum.

§ IX. Tandem ex dictis infertur quòd solus intellectus humanus, qui vt dicit S. Thomas 2. contra Gent: *Est horizon inter potentias cognoscitiuas, spirituales, & materiales*, faciat Vniuersale scientificum & perfectum. Superior enim intellectus Angelicus, & multò magis Diuinus, ob suam perfectionem in cognoscendo, cognoscit Essentiam rei, & simul in ipsa varietatem accidentium, & multiplicitatem indiuiduorum. Inferior autem potentia cognoscitiua materialis, nempe sensus, licet aliqualiter confusè obiectum cognoscat; tamen ob suam dependentiam à materiá, & à conditionibus materiæ, non præscindit ab accidentibus indiuiduantibus, loci, temporis &c: quod tamen requiritur ad faciendum Vniuersale scientificum perfectum. Uniuersale fit à solo Intellectu humano.

Atq;

Atq; ex his manet explicata essentia Vniuersalis formaliter, eiusq; materia, forma, & causa efficiens.

Natura in singularib⁹ secundum omnia prædicata sua essentialia, est à parte rei diuisa.

Ad 1. Natura humana à parte rei in Petro, & in Paulo, est vna tantùm vnitate similitudinis, quæ non est vnitas formalis sufficiens ad constituendum Vniuersale formaliter, sed tantùm fundamentaliter vt dictum est. Cæterùm non est vna formaliter seu indiuisa à parte rei in ipsis, vnitate & indiuisione identitatis, aut aliâ quavis maiori quàm sit similitudo: & ideò Petrus, & Paulus à parte rei, secundùm omnia prædicata formalia & essentialia, sunt à se diuisi realiter; ita vt alia realiter sint omnia prædicata essentialia Petri, alia Pauli; immo repugnat prædicatum aliquod essentiale Petri, posse esse à parte rei in Paulo, hoc ipso enim non esset essentiale Petro. Vnde nequidem datur à parte rei vnitas negatiua, seu non repugnantia naturæ, quæ est in Petro, ad existendum in Paulo, vt vult Caietanus. Hinc tamen non sequitur Petrum & Paulum differre specie à parte rei: quia non differunt in vllo prædicato essentiali, præscindendo ab omnibus hæcceitatibus, quod requiritur ad differentiam specificam, vt dicetur quæstione sequenti. Neq; hinc rursus inferas: Ergo Petrus & Paulus sunt idem specie formali à parte rei, & non tantùm fundamentali, siquidem non differunt specie formali à parte rei, & non tantùm fundamentali. Negatur enim illatum in suo supposito: Quia ipsa species formalis est opus rationis, nec datur à parte rei, vti supponitur ab arguente dari; cuius argumentum est planè tale: Petrus & Paulus non differunt rationalitate equinâ: Ergò conueniunt in rationalitate equinâ.

Non datur à parte rei vnitas negatiua naturæ in multis.

Vniuersale formaliter quomodo est obiectum scientiæ?

Ad 2. Vniuersalia secundùm esse suum obiectivum & intrinsecum, quod dicunt in recto, sunt obiectum scientiarum realium; verùm secundùm hoc esse sunt ipsa plura singularia similia, quæ dantur à parte rei, de his enim procedunt demonstrationes scientiarum: at secundùm esse formale, & extrinsecum actûs confusi, quem dicunt in obliquo, non sunt obiectum scientiarum, sed potiùs sunt id, quo aliquid constituitur in ratione obiecti scientifici: vnde secundùm id non debent dari à parte rei.

Ad 3. Ad constitutionem Vniuersalis, multitudo requiritur vt materia, vnitas vt forma; sicut ergo, cùm forma est accidens, licet materia sit substantia, totum est accidentale, & sicut cum forma est artificialis, licet materia sit naturalis, totum est artificiale: ita licet multitudo sit quid reale, quia tamen vnitas Vniuersalis, est quid intentionale, sitq; ab intellectu ideò Vniuersale fit ab intellectu, quia ab intellectu fit forma constitutiua ipsius.

Nam

Nam facere formam, est facere totum, puta facere solam formam arcæ, est facere arcam.

Ad 4. Argumentum est à non supponente, & admissâ etiam suppositione non concludit, vt patet ex dictis in Corpore.

Ad 5. Vniuersale in repræsentando, quod est ipsa cognitio confusa plurium adinstar vnius, est forma extrinseca constituens Vniuersale in essendo, & in prædicando saltem remotè. A tali enim cognitione, natura quæ est realiter & intrinsecè identificata cum multis, ideóq; reipsâ multiplicata in singularibus, extrinsecè denominatur esse vna in multis, quod est esse vniuersale in essendo. Rursus quia talis cognitio disponit intellectum ad prædicandum suum Vniuersale de pluribus similibus, (licet vlteriùs regulariter prærequiratur comparatio prædicati cum subiecto;) ideò constituit etiam formaliter Vniuersale in prædicando remotè. Quapropter Vniuersale in repræsentando, distinguitur ab vniuersali in essendo & in prædicando, sicut forma à toto.

Uniuersale in repræsentando distinguitur ab Uniuersali in essendo vt forma à toto.

Ad 6. Ostensum est in Corpore, in quonam superat vnitas conceptûs confusi vnitatem similitudinis, in ordine ad constituendum formaliter Vniuersale.

Ad 7. Vnitas extrinseca causæ, finis, materiæ, subiecti, immo etiam speciei impressæ inducentis cognitionem confusam multorum, remotè facit, vt multa sint obiectū scientificum, ac proinde & Vniuersale formaliter; quatenus scilicet dicta vnitas præbet fundamentum intellectui, aut ipsum disponit, vt multa concipiat adinstar vnius. At vnitas extrinseca conceptûs confusi proximè & immediatè facit, vt multa sint obiectum scientificum, & consequenter formaliter facit Vniuersale.

Ad 8. Conceditur Vniuersale non prædicari de inferiori secundùm totam collectionem significatam in conceptu confuso, per se prærequisito ad talem prædicationem, sed secundùm illam partem collectionis, quæ realiter identificatur cum subiecto prædicationis. Quare Vniuersale in actuali prædicatione de suo inferiori, amittit Vniuersalitatem ex parte obiecti, & quoad rem significatam: adhuc tamen illam retinet ex modo significandi; quia in hac v. g. propositione, *Petrus est homo*, licet ex parte prædicati significetur obiectum, quod re ipsâ est singulare, adhuc tamen significatur simili conceptu, quo significabatur antea tota collectio hominum, sub hoc conceptu confuso, *Homo vt sic*; siquidem vtrobiq; significatur obiectum re-

Uniuersale in actuali prædicatione de inferiori, amittit suam Vniuersalitatem quomodo?

late ad eadem connotata, nempe ad sensationes, & discursus, non discernendo in ipso plures hæcceitates. Hinc ista propositio, *Petrus est homo*, non est identica: non enim idem eodem modo conceptum prædicatur de seipso; sed est propositio formalis, immo est prædicatio naturæ ex modo significandi Vniuersalis, de suo inferiori. Neq; hoc modo prædicatur Mare de gutta, quia terminus *Mare*, non est indifferens ad significandum eodem modo collectionem guttarum, & guttam, sicut terminus *Homo* est indifferens, vt significet partem & totum. Hoc enim proprium est conceptûs confusi, qualis est hic, *Homo vt sic*, vt ex vi illius, sicut nequit discerni compars à comparte: ita neq; pars à toto, quod à parte differt per aliam partem: cum è cótra in termino collectiuo v. g. in hoc, *Exercitus*, & similiter in hoc *Mare*, exprimatur multitudo partium. Hinc vlterius ista propositio, *Petrus est homo* nec est copulatiua, vt sensus sit, *Petrus est & hic & ille homo*: nec disiunctiua, ita vt sensus sit, *Petrus est vel hic, vel ille homo*; sed est ex parte prædicati determinata quoad rem significatam, & simul confusa quoad modum significandi. Prædicatur verò in ipsa idem inadæquatè quoad rem significatam, quod erat in præuia apprehensione faciente Vniuersale, & eodem modo, id est, indiscernibiliter simili, significatum. Neq; verò semper verum est, quod dicitur; Vnumquodq; remanere totaliter tale, dum actu exercet id quod potest exercere; viuens enim quod potest mori, non remanet viuens, dum actu moritur; & continuum palmare potens diuidi in duos semipalmos, non remanet palmare, dum actu diuiditur. Et ratio est: quia dantur in rebus potentiæ ad destructionem, vel diminutionem ipsius rei, quæ proinde res non potest remanere, non destructa, vel non diminuta, dum actu destruitur vel diminuitur. Talis autem est potentia Vniuersalis ad prædicandum de inferiori; quæ cùm sit potentia ad diuidendum intentionaliter Vniuersale, ideò hoc debet diminui, per actualem prædicationem de suo inferiori.

Quomodo prædicatur de suo inferiori?

QVÆSTIO III.

Utrùm Differentia specifica sit dissimilitudo in prædicato essentiali, præscindente ab omni hæcceitate, & respectu ad hæcceitatem?

Videtur

VIdetur quod non 1. Quia prædicatum essentiale, dummodo sit commune pluribus solo numero differentibus, quamvis non præscindat à respectu ad hæcceitatem aliquam, (quale prædicatum est v. g. Vnio dicens respectum essentialem ad solum Petrum,) est prædicatum specificum. Non enim est prædicatum genericum, cum non sit commune pluribus specie differentibus. Non etiam est prædicatum Proprij vel Accidentis, cùm sit essentiale. Nec demùm est indiuiduale, cùm sit commune pluribus. Vnde relinquitur tale prædicatum esse vel speciem, vel differentiam specificam. Ergò quæ differunt in tali prædicato, differunt specie. Mala igitur est explicatio Differentiæ specificæ proposita.

2. et est confirmatio prioris. Sicut dicit Philosophus: *Species sunt sicut numeri*: Ergò sicut numeri differunt per additionem, vel detractionem quamcunq; minimam, ita & species differunt per additionem cuiuscunq; prædicati essentialis, quamvis inuoluentis formaliter in sua dissimilitudine respectum ad hæcceitatem alicuius connotati.

3. Circulus ferreus, & circulus aureus non differunt specie, vt docet Philosophus: item furtum vestis & furtum equi, vt docent Casistæ; & tamen ista sunt dissimilia in prædicatis essentialibus, independenter ab omni hæcceitate: Ergò &c:

4. Calor intensus vt 8, non differt specie à calore vt 2; & tamen sunt ambo dissimiles, præscindendo ab omni hæcceitate, & connotatione hæcceitatis. Idem dic de quantitate bipalmàri comparatá cum quantitate palmari. Idem de cognitione expressiua duorum hominum, comparatâ cum cognitione expressiua vnius hominis. Ergò non benè explicatur Differentia specifica, modo dicto.

§ I. Respondetur. Hæc quæstio ab Antiquioribus non satis fuit examinata. Dicebant enim communiter, illa differre specie, quæ differunt in prædicato essentiali communi pluribus indiuiduis, iuxta vulgarem definitionem Speciei, traditam à Porphyrio. Verùm hoc non potest dici sine vlla limitatione. Nam vnio, quæ datur inter corpus & animam Petri, non differt specie ab vnione, quæ datur inter corpus & animam Pauli, (aliàs Petrus & Paulus includendo in suo conceptu vniones specie diuersas, non possent non differre specie: imò ipsas animas haberent specie diuersas, vtpote quæ essent principia vnionum specie diuersarum:) & tamen vnio Petri ab vnione Pauli differt in prædicato suo essentiali, nempe in hoc, *Esse alligatam essentialiter*

Reijciuntur variæ explicationes differentiæ specificæ.

tialiter corpori & animæ Petri, quod prædicatum est commune multis Vnionibus possibilibus inter corpus & animam eiusdem Petri. Idem dic de Vbicatione Petri in hoc loco; Duratione in hoc tempore; Productione huius effectûs, si comparentur cum alia Vbicatione Pauli in eodem loco, cum alia Duratione in eodem tempore, cum alia Productione eiusdem effectûs. Immo ipsa natura Petri habet hoc prædicatum essentiale, quod sit *Humanitas non identificabilis Paulo*, quod ipsi est commune cum natura Ioannis &c. &c. per quod prædicatum differt à natura Pauli; & tamen natura Petri non differt specie à natura Pauli.

§ II. Propterea Thomistæ communiter docere solent illam esse Differentiam specificam, quæ se tenet ex parte formæ; numericam verò quæ se tenet ex parte materiæ, ideòq; aiunt, primam vocari formalem, secundam verò materialem: atq; ita Hominem & Leonem differre specie, quia differunt per formas, scilicet per animas; Polonum verò & Æthiopem differre solo numero, quia differunt in accidentibus, consequentibus extensionem materiæ, Sed contra 1. Parua aqua & magna differunt solo numero; & tamen non apparet, cur hæc diuersitas proueniat potiùs ex parte materiæ, quàm ex parte formæ; siquidem ista sicut differunt penes plùs & minùs materiæ, ita etiam penes plùs & minùs formæ; nec est ratio cur ibi detur plùs & minùs formæ propter informandū plùs & minùs materiæ, quàm è conuerso detur minùs & plùs materiæ ad sustentandum plùs & minùs formæ: tam enim forma ad materiam, quàm materia ad formam ordinatur. Contra 2. Duæ visiones vnius albedinis differunt solo numero; & tamen non ex parte materiæ, si in eodem subiecto recipiantur: è contra visio quâ homo videt album, & visio qua homo videt nigrum, differunt specie non minùs, quàm ipsum album & nigrum; & tamen non differunt ex parte formæ: ambæ enim procedunt ab anima rationali. Quando ergo dicitur, *Materia esse principium indiuiduationis*, hoc prouerbium ita est intelligendum, quòd indiuiduatio, non secundùm se, sed vt discernibilis à nobis, naturaliter proueniat à materia in substantijs corporalibus, quatenùs scilicet materia ratione suæ quantitatis extensa, dum in diuersis locis exponitur diuersis circumstantijs & causis extrinsecis, accipit ab illis diuersa accidentia, ratione quorum discernimus indiuidua sub vna specie corporali. Quanquam posset dici, quòd eadem indiuiduatio etiam in substantijs spiritualibus proueniat mediatè vel immediatè à materia per designationem substantiarum spiritualium ad diuersa corpora,

Differentia Numerica quomodo sumatur à materia?

corpora, siue regenda, siue informanda. Cæterùm vnumquodq; ens sicut per seipsum totum, est vnum seu indiuisum in se, & diuisum à quolibet alio: ita etiam per seipsum totum, est indiuiduum.

§ III. D. Bonauentura in 2. existimat illa differre specie, quæ differunt in prædicato præcipuo & nobilissimo, concluditq; Angelos non differre specie, quia non differunt in ratione Intellectiui, quod est in ipsis præcipuum. Quam explicationem sequitur etiam Car. Sfortia lib. 7. de Pænit. c. 7. n. 81. Verùm licet in vnoquoq; Differentia specifica sit prædicatum præcipuum in hoc sensu, quod velut forma metaphysica complet & determinat genus, tanquam materiam: non tamen debet esse ita præcipuum, vt semper plus perfectionis secundùm se importet, quàm genus. Certè enim esse sensitivum, quod est prædicatum genericum, est perfectius in brutis, quàm esse rugibile, hinnibile, &c. quæ sunt prædicata differentialia specifica, ita sicut secundùm S. Bonauenturam esse Intellectivum est perfectiùs, quàm esse tale intellectivum. Deinde sint duæ cognitiones, quarum vna indiuisibiliter feratur in DEVM & leonem, altera in DEVM & muscam; hæ cognitiones different specie, sicut differunt obiecta ipsarum partialia leo, & musca; & tamen ambæ conuenient in expressione DEI; quod est in ipsis prædicatum nobilissimum. Tandem longè faciliùs est cognoscere, duo aliqua differre specie, quàm cognoscere prædicatum nobilissimum in quo differunt; ad hoc enim requiritur cognitio comparatiua omnium prædicatorũ vtriusq; extremi; vnde explicare differentiam specificam per differentiam in prædicato nobilissimo, est explicare magis notum per minùs notum.

Differentia specifica an sit prædicatum rei, præcipuum.

§ IV. Hinc etiam reijcitur explicatio Hurtadi Disp. 2. de Anima, S. 6. & 7. dicentis illa differre specie quæ sunt inæqualia in perfectione entitatiua. Licet enim conuertibilis sit inæqualitas in perfectione cum Differentia specifica, vt mox dicetur; tamen inter quædam euidens est Differentia specifica v. g. inter colorem rubeum & viridem, de quibus tamen potest dubitari, an sint inæqualia in perfectione, ob defectum notitiæ comparatiuæ vtriusq; extremi quoad omnia prædicata. Malè autem explicatur id quod est evidens, per id quod est dubium.

§ V. Recentiores ergo communiter, Arriaga disp. 1. Anim: S. 7. Ouiedo ibidem Controu. 1. punc. 8. secuti Cardinalem de Lugo, docent illa differre specie, quæ differunt in prædicatis essentialibus iudicio prudentum notabiliter dissimilibus. Verùm isti etiam non satis philosophicè rem

explicant. Cùm enim vt sapienter ait Car: Sfortia lib. 7. de Pænit: c. 34. Magistri scientiarum sint illi prudentes qui debent iudicare, quando, & quanta sit dissimilitudo, vt attingat ad Differentiam specificam; ipsi per suum iudicium debent id declarare, vt ita suos discipulos efficiant prudentes in ordine ad iudicandum de Differentijs specificis rerum. Deinde si in dirimenda controuersia de Differentia specifica alicuius rei standum est iudicio prudentum; quoties in disputationibus philosophicis appellandum erit ad concilium generale prudentum, aut eorum apophtegmata? Qui si adhuc secum non conuenerint, vt sæpè accidit, quis vincet disputantium? Præterea isti prudentes, quando iudicant figuram rotundam differre notabiliter ab ouali; vel habent fundamentum huius iudicij? vel non habent? si non habent; quomodo prudenter iudicant? si habent, hoc fundamentum potiùs est assignandum pro explicanda differentia specifica. Addo, quòd ista doctrina saltem in numeris fallit, in quibus non tantùm notabilis, sed minima etiam in vnitate indiuisibili dissimilitudo, inducit Differentiam specificam.

Differre notabiliter an sit differre specie?

§ VI. Dicendum potiùs est Differre specie propriè, & philosophicè, est duo esse dissimilia in aliquo prædicato essentiali, præscindendo ab omnibus hæcceitatibus, non solùm illorum quæ differunt, sed etiam causarum, circumstantiarum loci, temporis &c. ad quæ dicunt respectum illa quæ differunt. E contrà verò illa differunt solo numero, quæ in sua dissimilitudine includunt aliquam hæcceitatem saltem sui connotati. Ex: grat: visio quâ Bucephalus videt albedinem A, differt specie à visione quâ Petrus videt eandem albedinem; quia si præscindamus vtramq; visionem ab hæcceitatibus ipsarum, necnon ab hæcceitatibus videntium, & obiectorum visorum, adhuc remanebit in vtraq; visione prædicatum essentiale dissimile, nempe in vna dependentia ab homine, in altera dependentia ab equo. At visio quâ Petrus videt albedinem A, & visio qua Paulus videt albedinem B. non differunt specie, quia ablatis hæcceitatibus tam ex parte videntium, quàm albedinum, & visionum, remanebunt prædicata vtriusq; visionis omninò similia & indiscernibilia. Ratio huius doctrinæ est. Quia cùm de qualibet specie possit dari per se definitio, & ex definitione demonstratio, & ex demonstratione scientia, primùm actualis, deinde ex repetita actuali, habitualis; sequitur quòd quælibet species sit illa speciositas seu pulchritudo vniuersi, quæ per se est contemplabilis ab intellectu humano in scientijs, & consequenter illa differunt specie, quæ differunt in prædicato essentiali, per se considerabili à scientijs

entijs. Porrò huiusmodi prædicatum est illud solum Esse, quod præscindit ab hîc, & nunc, & omnibus prorsus hæcceitatibus etiam connotatorum. Cuius rei ratio est: Tum quia hæcceitates sub vnaquâq; specie sunt infinitæ, & consequenter impertransibiles ab intellectu finito: Tum quia sunt æquales in perfectione, ac proinde in consideratione scientifica contemptibiles: Tum quia sunt humano intellectui impenetrabiles & occultæ: vnde fit vt intellectus humanus in scientijs omnem dissimilitudinem prouenientem ex solis hæcceitatibus, pro nihilo reputet, perinde acsi non esset; quâ de causâ etiam differentia indiuidualis vocatur materialis, id est contemptibilis à scientijs; cum è contra differentia specifica, vocetur formalis, id est substans formali præcisioni intellectûs. Patet igitur illa differre specie, quæ sunt dissimilia independenter ab vlla hæcceitate, & respectu ad hæcceitatem aliquam.

§ VII. Restat adhuc inquirere: An talis dissimilitudo specifica possit haberi formaliter per prædicatum purè negativum. v. g. An sub genere Animalis possint dari duæ species, quarum vna differat ab alia per hoc, quòd præter animalitatem includat rationalitatem, cùm altera sit purum animal, non includens rationalitatem. Ad hoc quæsitum, cum Card: Sfortia lib. 3. de F. de cap: 9. respondetur negatiuè, iuxta ea, quæ innui disp. præcedenti q. 4. § 4. Ratio est. Quia quælibet species quâ talis, & quatenùs distincta ab alia specie, est appetibilis à suâ causâ, à quâ producitur; ipsa quin etiam appetit naturaliter suum esse, per quod vltimò est, & similiter omnis species, quà talis, est participatio Diuini esse, licet defectuosa, ostendens bonitatem, & sapientiam Causæ primæ. Ergo species quælibet secundum suam differentiam specificam, per quam constituitur in ratione talis speciej distinctæ à quâvis alia specie, dicit aliquam bonitatem & perfectionem, ac proinde dicit aliquod esse; cùm omne appetibile, præsertim appetitu innato, (qui non dirigitur errore,) & omnis participatio Diuini esse, sit formaliter perfectio. Hinc (vt nonnihil percurram illa exempla, quæ obijci solent) etiam minor numerus habet aliquam perfectionem, quamvis mistam cum imperfectione, per quam differt à numero maiori, scilicet habet hoc, quòd magis accedat ad simplicitatem Diuinam: idemq; dicendum de vbicatione minori comparatâ cum maiori. Similiter cognitio auri tantùm, à cognitione auri simul & cœli differt per hanc perfectionem mistam imperfectioni, quòd non dependeat à speciebus repræsentatiuis cæli, & sic magis accedat ad Divinam Aseitatem. Nec verum est, quod aliqui dicunt, ab Angelo

Species non possunt differre in prædicato purè negatiuo.

superiori

superiori posse cognosci, amari, & effici, quidquid potest ab Angelo inferiori, & insuper aliquid plus. Hinc enim sequeretur non esse locum mutuæ communicationi bonorum propriorum inter Angelum inferiorem & superiorem: ac proinde nec esse locum connaturali societati, quæ non potest esse, vbi non potest esse permutatio bonorum vt docetur 5. Ethic.

§ VIII. Quæritur adhuc: An prædictam dissimilitudinem specificam sequatur ex natura rei inæqualitas perfectionis? Negant Arriaga, Ouiedo, Comptonus, in lib. de Anima, Auersa q. 11. Log. sect. 51 Pontius d. 6. Log. q. 3. & communiter R.R. Sed oppositum probabiliùs docet citatus suprà Hurtadus, cum Suario d. 29. m. s. 3. Vasquez tomo 2. in 1. par: Antonius Perez in 1. partem semel atq; iterum. S. verò Thomas 3. contra Gen: c. 97. dicit *hoc esse euidens speculanti naturas rerum.* Et quidem ita de facto esse, patet in gradibus omnibus entium à nobis manifestiùs discernibilibus, qui semper inæqualiter eleuantur supra nihilum, & inæqualiter accedunt ad summi boni perfectionem. Atq; ita supra nihilum sensim ascendunt, primò gradus accidentium, deinde corporum inanimatorum, tum plantarum, deinde brutorum, demùm substantiarum intellectualium. Rursus in his gradibus patet, quòd suprema species inferioris gradûs, parùm distet ab infima specie superioris gradûs. Et ita homo, ex ordine substantiarum intellectualium infima species, parùm differt à bruto illo, quod est suprema species ex ordine animalium irrationalium; sic etiam Zoophyta ex ordine animalium sunt proxima plantis; sic materia prima, quæ est infima in ordine corporis, parùm distat à quantitate quæ est in gradu accidentis &c: &c. Idem autem dici debet de speciebus singulis contentis in quolibet gradu, comparatis inter se; licet inæqualitas aliquarum in perfectione, non sit ita à nobis discernibilis, eò quòd non habeant tantam distantiam inter se. Ex illis enim, quæ sunt nobis magis nota, iudicium ferendum de minùs notis.

Quæ differunt specie sunt inæqualia in perfectione.

Ratio à priori est: quia cùm omnis perfectio essentialiter sit recessus à nihilo, & accessus ad Devm per aliquam similitudinem ipsius, cùmq; duæ species diuersimodè recedant à nihilo & accedant ad Devm; non possunt duæ species diuersæ recedere diuersimodè à nihilo, & diuersimodè accedere ad Devm, quin inæqualiter recedant à nihilo, & inæqualiter accedant ad Devm, id est, quin inæqualiter sint perfectæ. Cuius ratio vlterior est: Tum quia implicat duo per lineam rectam recedere à termino *A quo*, & accedere diuersimodè ad terminum *Ad quem*, (per qualem lineam vtpote breuissimam, natura vti operatur

Quid sit perfectio?

operatur, ita accedit ad DEVM,) cum æquali accessu vtriusq; ad terminum *Ad quem*: Tum quia non possunt dari diuersæ similitudines seu imagines vnius indiuisibilis exemplaris, (quale exemplar expressum per duas species, est Diuina bonitas,) quin illæ similitudines & imagines inæqualiter exprimant suum exemplar, ideoq; magis ac minùs perfectè.

§ IX. Quæri demùm posset: An differentia vltima specifica possit componi ex duobus generibus non subordinatis? Respondetur affirmatiuè, vt videtur docere Philosophus 2. poster: c. 14. Et ita actus voluntatis ieiunandi, potest vltimò constitui per dependentiam à motiuo obedientiæ. Intellectus etiam secundùm vltimam differentiam suam, componitur ex cognoscitiuo, per quod differt à voluntate, & ex spirituali, per quod differt ab imaginatiua. Idem dicendum de habitu Practicospeculatiuo. Potissimum autem id apparet in quibusdam entibus creatis, secundùm vltimam suam differentiam: mistis ex absoluto & relatiuo transcendentali; eò quòd talia entia ex natura sua, sint primariò instituta & propter se, & propter aliud; quo pacto componitur differentia vltima creaturæ, ex relatione ad DEVM; accidentis, ex relatione ad substantiam; materiæ, ex relatione ad formam; actûs, ex relatione ad obiectum, vt maximè videre est in cognitione cœli reflectente se supra se, quæ vtiq; partialiter est ad se, & partialiter ad aliud. Neq; in hoc est vlla repugnantia, quam multo conatu ostendere laborat Smiglecius noster Disp. 10. Log. q. 8. docens operosè, nullas Relationes Transcendentales posse esse primoessentiales rebus absolutis. Sed non efficaciter, Cùm enim non omninò absolutum, & non omninò relativum non sint contraria: ideò componi ex istis, non est componi ex contrarijs, sicut nec analoga secundùm suam differentiam componuntur ex contrarijs, cùm componuntur ex ratione nec omninò eâdem, nec omninò diuersâ; quod etiam omnes dicunt de crepusculo composito ex imperfectè lucido, & imperfectè tenebroso. Rursus cùm huiusmodi entia non sint completè absoluta, nec completè, seu purè relatiua; dum componuntur ex relatiuo & absoluto, componuntur quidem ex duobus generibus non subordinatis, sed partialibus, ac vnam totalem differentiam constituentibus; non autem componuntur ex generibus adæquatis, quòd solùm negat Philosophus. Quòd verò passim dicitur: *Absolutum esse prius relatiuo*, intelligi debet, vel de absoluto, quà absolutum est ex sua ratione generica, sub qua includit etiam DEVM, qui est summè absolutus, non autem de tali in particulari absoluto: vel

Potest vltima differētia componi ex duobus generib⁹ non subordinatis.

AliquæRelationes transcendentales suntprimo essentiales rebus absolutis.

intelligi debet de relatiuo prædicamentali. Vnde Augustinus vtitur hoc axiomate contra Arrianos, quia agit de relationibus diuinis participantibus aliquid de relatione prædicamentali, ideoq; ibi adhibet exempla relationum prædicamentalium, Patris, Domini. Et per hæc manet explicata differentia specifica.

Ad 1. Vnio physica quæ est in Petro, (idem dic de similibus,) nec est prædicatum indiuiduale, quia potest prædicari de multis vnionibus possibilibus inter corpus & animam Petri; nec specificum, quia non prædicatur de omnibus indiuiduis indiscernibilibus in consideratione scientifica, puta de vnione Pauli, Andreæ, &c: sed est prædicatum medium inter specificum & indiuiduale. Quia verò tale prædicatum non conducit per se ad vsum scientiarum, eò quòd non præscindat ab omni hæcceitate; ideò Logica respiciens ad scientias, tanquam ipsarum instrumentum, tali prædicato non assignauit locum in diuisione prædicabilium.

Ad 2. Philosophus qui dicit, *Species esse sicut numeros*, dicit etiam, *Plùs & minùs non variant speciem*. Hoc ergò solum vult in priori effato, quòd sicut per vnitatem numeri, ita per quodvis indiuisibile prædicatum, dummodò sit considerabile per se à scientijs, varientur species.

Ad 3. Quæ differunt specie simpliciter, & in consideratione Philosophica, attendente præcisè in rebus ad prædicatum per se considerabile in scientijs, hocq; vocante speciositatem; possunt nihilominùs non differre specie secundùm quid, & in consideratione alicuius particularis scientiæ, vnicè attendentis ad aliquem finem suum particularem, illudq; solùm prædicatum vocantis speciositatem, quod proximè conducit ad talem finem particularem. Et ita circulus ferreus, & aureus, in consideratione mathematica attendente ad solam figuram, non differunt specie. Et similiter duo furta grauia diuersarum rerum non differunt specie in consideratione morali, solùm attendente ad læsionem juris alieni. Differunt tamen huiusmodi specie simpliciter & philosophicè, de qua differentia hîc agitur.

Ad 4. Negatur Antecedens quoad secundam partem. In obiectis enim exemplis tota dissimilitudo vnius ab alio consistit, quòd vnum importet coniunctionem physicam vel metaphysicam cùm pluribus hæcceitatibus, aut respectum ad plures hæcceitates. V. g. intantum calor vt 8. est dissimilis calori vt 2, (suppono gradus intensionis esse homogeneos,) quia calor vt 8 supra duos gradus caloris, includit 6 alios, solis hæcceitatibus differentes

rentes: similiter cognitio de duobus hominibus, à cognitione de vno homine, per hoc solùm differt, quia prior dicit ordinem ad duas hæcceitates, secunda ad vnam. Et sic adhuc huiusmodi in sua differentia numerica non præscindunt ab omni hæcceitate.

QVÆSTIO IV.

Utrùm detur Distinctio realis Modalis?

Videtur quod non 1. quia Ens vt sic adæquatè diuiditur in reale, & rationis, nec datur inter hæc medium: Ergo & Distinctio vt sic, quæ sequitur rationem entis, tanquam proprietas, adæquatè diuiditur in Distinctionem realem, & rationis, nec datur Distinctio media, qualis esset ista modalis.

2. Non dantur Modi: Ergò nec Distinctio modalis, quæ intercedit inter rem & modum rei. Probatur Antecedens: quia cùm *Vnumquodq; sit propter suam operationem*, vt dicitur 1. cœli; non potest dari aliquid non operativum; modus autem non est principium vllius operationis; alioquin esset indifferens ad operandum, indigeretq; vlteriori determinatione, & sic non esset vltima determinatio rei indifferentis, quæ tamen est definitio modi.

3. Si darentur entitates modales Vnionis, Actionis &c. distinctæ à parte rei ab extremis, sequeretur, quòd materia non immediatè vniretur formæ, adeoq; semper per accidens vniretur; similiterq; nullum daretur Agens immediatè productivum effectûs; semper enim mediaret modalitas ibi Vnionis, hic Actionis. Sequela autem est absurda, & contra Philosophum.

4. Modi inuenti sunt ad tollendam indifferentiam Extremorum vnibilium, vt vniantur; Agentis vt agat; Corporis, vt sit in hoc loco &c. Ad hoc auté non sunt necessarij: quia causa v. g. saltem necessaria, positis omnibus requisitis ad causandum suum effectum, non est ampliùs indifferens vt causet vel non causet ipsum, & per hoc distinguitur à causâ liberâ. Et quamvis possit etiam causa necessaria de potentia absoluta impediri à productione sui effectûs, v. g. ignis à productione caloris; tamen supposito Decreto Dei volente vt producat suum effectum hîc & nunc, (quod Decretum est inter requisita ad causandum ex parte actûs primi,) eo ipso causa producit imm-

 pedibiliter

pedibiliter, & quidem hunc determinatè effectum; Ergò indifferentia causæ ad causandum, saltem necessariæ, sufficienter tollitur per omnia requisita ex parte actûs primi, inter quæ est Decretum Dei, sine vlla modalitate tenente se ex parte actûs secundi. Eadem autem est proportionaliter ratio de alijs rebus indifferentibus creatis.

5. Admissis modis, restringitur Dominium Dei & Omnipotentia. Si enim Actio v. g. illuminatio est modus essentialiter affixus huic soli illuminanti simul cum Deo, tanquam cum causa prima, necnon huic luci, quæ producitur, & vt est passio, etiam huic àëri, in quo lux producitur; non poterit Devs per hanc illuminationem solus sine sole illuminare, nec poterit per hanc illuminationem, aliam numero lucem producere, vel in alio subiecto. Hæc autem repugnant dominio & potentiæ Dei. cui omnis creatura debet esse subiecta, vt illâ vti possit ad producendum quidquid voluerit, & vbi voluerit, siue per se solum, siue cum causa secunda; præsertim cùm Devs vtpote virtutis infinitæ, totum id possit facere se solo, quod potest cum causa secunda. Repugnant igitur entitates modales tanquam perfecto dominio Dei, & omnipotentiæ eius repugnantes.

6. Relatio Prædicamentalis v. g. Paternitas, non est modaliter distincta à fundamento & termino: Ergo nec Vnio à materia & forma, nec Actio ab agente & effectu &c. Sicut enim eadem substantia secundùm se indifferens, vt denominetur Pater, posito aliquo connotato extrinseco, puta termino, nempe filio, denominatur Pater sine modalitate, quæ sit Paternitas; ita materia & forma secundùm se indifferentes vt vniantur actu, posito aliquo extrinseco connotato, vltimò determinante ad esse vniti, possunt dici vnita, sine modalitate, quæ sit vnio, & sic de alijs.

§ I. Respondetur. Modus latissimè sumptus ex Augustino est *Quem mensura præfigit*, significatq; limitationem ac determinationem propriam entis finiti, prædicabilem etiam de accidentibus absolutis, v. g. de albedine, calore &c, quæ quatenus limitant ac determinant substantiam, dicuntur modi ipsius in latiori significatione. Iam tamen vsus in scholis obtinuit, vt nomen modi attribuatur cuidam entitati, sue substantiali, siue accidentali, habenti quidem propriam ac peculiarem suam essentiam ac existentiam, sed essentialiter respectiuam, & affixam alteri enti, à quo separari nequeat etiam diuinitùs ad permanentiam. Solet verò sic definiri: *Est vltima determinatio physica, actualis, rei indifferentis.* Ex eo, quòd sit *physica determinatio*, debet esse

Quid sit modus?

entitas

entitas, prout ens opponitur nihilo, & chimeræ. Et cùm à parte rei possit abesse & adesse rei, quam physicè determinat, debet habere propriam essentiam ac existentiam, non identificatam realiter rei indifferenti, aliàs non posset aduenire nemine cogitante rei indifferenti, nec hâc remanente perire: nihil enim à parte rei aduenit sibiipsi, aut perit seipso manente. Ex eo verò quòd sit *Vltima determinatio*, debet per suam essentiam immediatè determinare ad id, ad quod determinat, non verò per aliam superadditam sibi, in eodem genere determinationis determinationem; aliàs non esset vltima determinatio, & procederetur in infinitum in determinationibus. Tandem ex eo quòd sit *actualis determinatio*, (intellige ex suppositione quod existat,) debet modus essentialiter esse alligatus his numero rebus indifferentibus, quarum est modus; ita vt neq; de potentia absoluta possit existere illis, vel illarum aliquâ re non existentibus. licet ipsæ res indifferentes hæ numero possint existere, non existente hoc numero modo: alioquin modus esset determinatio tantùm in potentia rei indifferentis.

§ II. Sic explicata Entitas modalis fundat Distinctionem modalem, quæ intercedit inter rem indifferentem & modum ipsius. Hæc autem Distinctio non est minor in ratione Distinctionis quàm sit realis absoluta, quin est plerumq; maior, sicut magis distant in perfectione res & modus eius, vtpote solùm in ratione entis conuenientes, quàm distent duæ res absolutæ, v. g. PETRVS & PAVLVS, conuenientes in proximo genere, inter quos tamen datur Distinctio realis absoluta. Dicitur tamen Distinctio modalis esse minor, quàm realis absoluta, ob negationem mutuæ separabilitatis extremorũ ad permanentiam, quæ mutua separabilitas coniungitur cum Distinctione reali absoluta, non autem cum modali. Eadem verò separabilitas non mutua ad permanentiam extremorum, cùm sit nobis notior, statuitur communiter signum Distinctionis modalis, dummodò non oriatur titulo inadæquatæ identitatis inter extrema, (qualis separatio non mutua est inter partem & totum;) aut titulo immensitatis vel æternitatis vnius extremi, (quâ de causâ creatura est inseparabilis non mutuò à DEO;) sed oriatur titulo determinationis actualis rei indifferentis. Hinc communiter docetur vnam modalitatem ab aliâ, v. g. Vbicationem meam ab Actione mea, non modaliter, sed realiter simpliciter distingui; sunt enim mutuò ad permanentiam à seipsis separabiles: cùm possim exercere alibi hanc actionem, quam hic exerceo; & possim esse hic non exercendo hanc actionem.

Distinctio modalis vbi detur, & an sit minor reali absoluta?

Quod signum ipsi?

Modus à Modo quo modo distinguitur?

§ III. His ita constitutis, dari Modos sic explicatos, ac Distinctionem modalem, docent iam omnes communiter Societatis nostræ in Hispania, Italiá, Germaniá Vniuersitates, duce Suario d. 13. & 16. met: Probatur verò hoc imprimis efficaciter in Vnione essentiali materiæ & formæ, & proportionaliter in Vnione continuatiua partium continui, hoc modo. Impossibile est in creatis, vt id, quod est à parte rei indifferens ad aliquid, identificetur realiter cum vltima essentiali determinatione actuali ad idem. Patet enim indifferentiam, & vltimam actualem determinationem ad idem, esse contradictoria realia saltem arguitiuè, ac proinde non posse conuenire eidem realiter, saltem sine reali in tertio distinctione, quæ in creatis locum non habet, vt supra habitum est. Quidquid sit an in Diuinis, beneficio distinctionis realis in tertio, possit eadem Essentia Dei esse indifferens ad aliquid volendum determinatè extra se, & simul per seipsam realiter esse vltima determinatio ad idem volendum, eò quòd ab hac vltima determinatione distinguatur realiter in tertio, id est in opposita determinatione possibili. Constat autem materiam & formam non solùm secundùm se spectatas, sed etiam secundùm omnes dispositiones & conditiones intimæ præsentiæ, còexistentiæ &c, esse indifferentes vltimò, vt se sibi intrinsecè communicent actu, in ordine ad constituendum totum essentiale physicum. Nam saltem de potentia Dei absoluta potest impediri talis actualis communicatio. Quæ enim in hoc implicantia? E contra verò Vnio actualis essentialis physica, est vltima actualis determinatio ad hoc, vt materia & forma se sibi intrinsecè actu communicent inimpedibiliter, ad constituendum compositum physicum; est enim ipsa formalis communicatio actualis intrinseca extremorum. Ergò constat non posse à parte rei identificari vnionem actualem essentialem physicam cum materiá & formá, etiam sumptis cum omnibus dispositionibus, & requisitis, sed potius distingui à materia & formá sic sumptis, tanquam vltimam actualem determinationem rerum indifferentium, ac proinde inseparabilem ad permanentiam ab ipsis, separabilibus ab vnione actuali, id est distingui realiter modaliter, iuxta notionem Distinctionis Modalis præmissam.

Probatur in Vnione dari entitas modalis intrinseca in denominatione vniti.

§ IV. Huic argumento, tum in hac, tum in alijs materijs similibus, solent respondere Nominales: Materiam & formam non esse indifferentes ad denominationem vniti physicè, si sumantur quatenùs exercent rationem actûs & potentiæ, seu quatenùs sumuntur non inesse sibi, & in se, sed in esse alteri, seu quatenùs vnum recipit actu, alterum informat, sicq; alios

& alios

& alios modos loquendi multiplicant. Sed contra. Quia Tò *Exercere rationem actûs & potentiæ*, Tò *Recipere actu formam & informare materiam*, & si milia, significant re ipsâ determinationem vltimam actualem ad esse vniti; siquidem posito significato harum vocum, eo ipso materia formaliter vnitur actu formæ, & forma materiæ; Ergo cùm dicitur materiam & formam non esse indifferentes à parte rei ad esse vniti, quatenùs exercent rationem actûs & potentiæ &c: reipsâ dicitur non esse indifferentes, quatenus habent vltimam determinationem actualem ad esse vniti; perinde acsi quis contendenti Substantiam esse indifferentem ad esse albi, ideoq; albedinem distingui realiter à substantia; responderet, non esse indifferentem, quatenùs est disgregatiua visûs, ac proinde albedinem a substantia non distingui realiter. Hoc autem est petitio principij. Redit enim argumentum contra hoc ipsum, quod datur pro solutione. Deinde istæ nouæ voces, quæ à Nominalibus adduntur materiæ & formæ dispositis & sufficienter applicatis, vel significant obiectum ratione nostrâ? vel obiectum à parte rei, à materia & formâ sic sumptis, distinctum? Si primum. Ergò cum materia & forma etiam cum dispositionibus & requisitis, sint indifferentes à parte rei ad obiectum harum vocum, erunt vtiq; a parte rei indifferentes ad id, quod est ab ipsis ratione nostrâ distinctum, id est, ad seipsas, realiter loquendo. Si secundùm; habeo intentum; hoc enim est vltima determinatio actualis ad esse vnitum.

§ V. Propterea Quidam in hac prouincia Polona R.R. secuti P. Laurentium Pikárski, admittunt in Vnione materiæ cum forma; & proportionaliter in Vnione Hypostatica Verbi cum natura humana, Entitatem modalem determinatiuam ad esse vniti, non tamen tanquam aliquid intrinsecum in denominatione Vniti, sed tanquam accidentale extrinsecum connotatum & conditionem sine qua non, vel dispositionem præuiam. Verùm hoc ex dicendis infra de intrinseco constitutiuo sic impugnatur. Positis omnibus simul sumptis constitutiuis intrinsecis vniti, etiamsi cætera desint, ponitur eo ipso necessariò vnitum, quod adæquatè identificatur omnibus & solis intrinsecis suis constitutiuis; alioquin idem sine seipso poneretur, quod vniuersaliter repugnat. At positis materiâ, formâ, & omnibus alijs simul sumptis, præter entitatem modalem determinatiuam vltimò ad esse vniti, non ponitur hoc ipso necessariò vnitum. Ergo materia, forma, & omnia alia simul sumpta, præter entitatem modalem determinatiuam vltimò ad esse vniti, non sunt omnia intrinseca simul sumpta constitutiua vniti, sed potiùs inter hæc,

ponenda

ponenda est etiam ista entitas modalis. Maior meo iudicio est euidenter probata. Minor est istorum Authorum, cum quibus agimus. Consequentia est in Camestres. Deinde sic argumentor. Per te Vnitum nihil aliud est intrinsecè, nisi materia & forma secundùm se: dum ergo dicis prærequiri entitatem modalem determinativam materiæ & formæ ad hoc, vt sit vnitum; sensus erit prærequiri entitatem modalem determinativam ad hoc, vt sit materia & forma secundùm se, quod est falsum. Vel saltem sensus erit, prærequiri illam modalitatem, vt materia & forma existant in circumstantia eiusdē modalitatis: Vnde siquidem ista modalitas non prærequiretur ad materiam & formam secundùm se præcisè, sed ad aliquid plùs, quod plùs est ipsa entitas modalis; prærequiretur vtiq; ad seipsam partialiter, eritq; connotatum extrinsecum suiipsius, quod est absurdum. Dicendum ergò potiùs est: istam entitatem modalem, esse rationem formalem Vniti, ac proinde in composito substantiali esse substantialem: nullum enim accidens potest constituere intrinsecè vnum per se.

Datur etiam in Actione.

§ VI. De Actione eodem proportionaliter modo discurrendum est respectu Agentis & Effectus, nisi quod hæc modalitas sit accidentalis, vtrique extremo superaddita, (quando necessaria est ad tollendam indifferentiam,) vtpote cùm sit extra essentiam vtriusq; extremi. Nempe potest in multis, saltem de potentia absoluta accidere, vt existat hoc numero Agens, v. g. hic Sol, & hic numero Effectus v. g. Lux, cum debita applicatione ac dispositionibus passi, & alijs requisitis ex parte actûs primi; & tamen hic effectus non eo ipso formaliter producatur ab hoc agente, immo producatur ab alio, puta à Deo solo; vel ab alia Causa secunda ad hoc eleuatâ; nec producatur tali modo, sed alio, puta non educatur de potentia subiecti, sed creetur: Ergò ad tollendam hanc indifferentiam Agentis & Effectûs, plerumq; opus est modalitate accidentali, essentialiter alligatâ vtriq; extremò, & determinatiuâ vltimò huius agentis, vt producat, ac huius effectûs, vt producatur, seu dependeat ab hoc agente, vtq; tali modo dependeat: & quidem opus est, non tanquam connotato extrinseco, sed tanquam ratione formali, à qua sumatur formaliter denominatio Producentis & Producti, sicut de modalitate determinatiuâ vltimò ad Vnitum, dicebamus. Probabile tamen est, quòd actus vitales intelligendi, volendi &c. per seipsos essentialiter dependeant ab hoc numero agente, illiq; vniantur, ita vt ab alio dependere, aut aliteri yniri, nec diuinitùs possint, ac proinde sint actio & vnio sui, simulq; terminus

minus actionis & vnionis, vt in lib: de Anima probatum est.

§ VII. Eadem omninò est ratio de Vbicatione rei creatæ permanente, ob similem indifferentiam Locati ad Locum extrinsecum. Potest enim dari Petrus, & hic Locus extrinsecus; & tamen non dari à parte rei Præsentia Petri in hoc loco, seu non dari à parte rei Petrus & hic locus simul, potestq; Petrus non esse approximatus & coniunctus huic loco, seu non connotare à parte rei hunc locum, seu non indistare ab hoc loco, & si qui adhuc sunt alij modi loquendi, ad quos recurratur pro solutione: è contra verò nec diuinitùs potest dari Præsentia actualis Petri in hoc loco, seu correspondentia, seu connotatio huius loci, seu simultas Petri & huius loci extrinseci, seu indistantia, seu approximatio &c, sine Petro & hoc loco extrinseco; ne procedatur in infinitum in determinatiuis. Ergo Præsentia Petri actualis in hoc loco, seu correspondentia, seu simultas, seu connotatio huius loci, &c. &c. dicit aliquid superadditum à parte rei Petro & huic loco extrinseco, tanquam vltimam determinationem rei indifferentis: alioquin Petrus & hic locus essent indifferentes à parte rei ad aliquid secum identificatum, simulq; identificarentur cum opposito sibi prædicato, nempe cum vltimo determinatiuo ad id, ad quod essent indifferentes, sine vlla distinctione reali ipsorum à tali determinatiuo; quod vtrumq; implicat. Neq; dicas Vbicationem esse quid superadditum à parte rei Petro, & Loco, sed purè negativum, quod vocari solet Indistantia ab hoc loco, seu Non esse alibi, seu Non intercipi corpus vllum inter Petrum & hunc locum. Nam præterquam, quòd huiusmodi entia purè negatiua reiecimus disp. 2.; contra est. Quia negatio distantiæ, negatio essendi alibi, negatio intercepti corporis inter Petrum & hunc locum, vtiq; non negat aliquid negativum, aliàs esset negatio negationis; sed potiùs negat aliquid positivum. Ergo ista Distantia, istud Esse alibi, istud Intercipi corpus inter Petrū & hunc locum, sunt termini positiui, qui negantur per supra dictas negationes. Atqui isti termini significant Præsentiam aliquam in loco; Distare enim est esse præsentem in loco remoto, Esse alibi, est habere præsentiam in alio loco, Interceptio corporis inter Petrum & hunc locum est præsentia corporis in loco intermedio. Ergo Præsentia localis est aliquid positivum. Neq; rursus dicas: Præsentiam in hoc loco, includere aliquid plus, solùm tanquam extrinsecum connotatum, quàm Petrum & hunc locum. Contra enim: Ergo ablato illo extrinseco per possibile vel impossibile, & manente solo Petro, & hoc loco extrinseco, manebunt

Etiam in Ubicatione.

omnia

omnia intrinseca constitutiua Præsentiæ localis, seu simultatis Petri in hoc loco &c. Ergo manebit ipsa præsentia, seu illa simultas, vtpote adæquate identificata cum solis omnibus intrinsecis suis constitutiuis remanentibus; quod tamen est falsum. Contra 2. Quia hinc sequeretur, quòd illud extrinsecum, prærequireretur vel ad Petrum & ad hunc locum præcise, vel partialiter ad seipsum vt in simili nuper dicebatur. Hinc etiam illud quod quidam dicunt: Posito motu locali tanquam conditione extrinsecâ præuiâ, Petrum esse formaliter in hoc loco per seipsum permanenter; similiter non satisfacit, iuxta modo dicta. Et adhuc contrà est: quia transacto motu, potest in primo instanti Petrus de potentia absoluta, non esse in loco, qui est terminus Ad quem illius motûs, sed poni alibi, etiam sine motu. Si verò dicatur requiri propterea Decretum, quo Deus nolit hoc patrare miraculum. Quæro quid non vult tale Decretum? nisi dicatur, nolle tunc Deum, dare Petro præsentiam in alio loco; de qua præsentia, ecce iterùm redit tota quæstio, quid sit? Addo tamen motum localem esse Vbicationem fluentem, sed permanentem dico esse terminum huius motûs.

Item in Duratione § VIII. Idem planè dicendum de Duratione rei creatæ permanentis. Nam etiam potest dari à parte rei secundum se entitas Petri, & potest etiam dari à parte rei secundùm se hoc tempus extrinsecum hodiernum; & tamen Petrus à parte rei non eo ipso formaliter durare actu hodie, seu non coëxistere tempori hodierno, seu non esse in circumstantia temporis hodierni, seu non connotare tempus hodiernum de præsenti, seu non esse de præsenti simul vtraq; hæc entitas &c. &c. Ergo istæ voces superadditæ rei creatæ secundùm se, & Tempori extrinseco secundùm se, significant aliquod obiectum à parte rei distinctum ab his extremis, quod indifferentiam ipsorum vltimò formaliter determinet ad coëxistendum sibiipsis, quomodocunq; appelletur: & quidem significant aliquid positivum, ac intrinsecum in denominatione Durantis, sicut de Vbicatione dicebatur.

Et in termino Continui ac naturæ substantialis. § IX. Tandem eodem modo philosophandum de Terminis Continui indiuisibilibus, immo etiam probabiliter de Termino substantiali naturæ creatæ substantialis; quæ vniuersaliter vocatur Subsistentia, in Substantijs verò completis vocatur Suppositalitas, & in rationalibus, etiam Personalitas. Si tamen subsistentia non est potiùs res, quàm modus. Certè non est aliquid purè negativum, naturæ à parte rei superadditum: Tum quia subsistentia significat aliquam perfectionem naturæ, ideoq; aliquid positivum: Tum

Tum quia alioquin Homo v.g. in esse Personæ, esset aliquid per accidens, sicut äer est ens per accidens in ratione tenebrosi. Quod idem dicendum deTerminis continui, vtpote sensibilibus in continuo. Porrò Distinctio realis modalis horum terminorum à sua re terminata, colligitur etiam ex separabilitate extremorum reali non mutua, quæ separabilitas ratione naturali innotescit de Terminis continui: per fidem verò ex mysterio Incarnationis de Termino substantiali naturæ creatæ, quo caret humanitas assumpta à Verbo: vnde proportionaliter argumentamur ad terminos substantiales aliarum naturarum creatarum.

§ X. Vltra hæc genera modorum, alia non agnoscimus, sed ad aliquod ex his omnes modalitates putamus reducendas esse. V. g: figuram ad terminos quantitatis; situm ad eosdem terminos, vel ad vbicationem; motum ad actionem eductiuam. Passio etiam est modalitas identificata cum actione eductiua, determinans indiuisibiliter & Causam vt producat formam, & Subiectum, vt eandem formam sustentet: sicut amor Dei, & hominem denominat amantem, & Deum amatum. Et ratio est; quia actio eductiua per hoc differt à creatiuâ, quòd prior per seipsam sit dependétia effectûs à subiecto. Quare Actio eductiua per seipsam recipitur vt quo in passo, & huius multiplicitatem sequitur: causam autem efficientem extrinsecè denominat producentem in actu secundo. Vnio tamen distinguitur realiter à Passione: Tum quia hæc semper est accidens; Vnio sæpe est substantialis: Tum quia, vt mox dicam, Actio est successiua; Vnio permanens; aliàs singulis instantibus totum compositum variaretur essentialiter variatá vnione. Probabile verò est quod docet Cardinalis de Lugo, & Arriaga, Durationem rei creatæ permanétis, identificari cum actione eius cóseruatiua, quando hæc distinguitur à re permanéte. Cùm enim creatura singulis mométis accipiat à Deo suam existentiam, tanquam donum nouum, non nouitate doni, quod semper est idem in permanentibus; probabile est quòd accipiat novum nouitate dationis eiusdem existentiæ post primum instans ipsius, quando hæc datio distinguitur ab existentia rei. Oportet ergo talé cóseruatiuam creaturæ permanentis actionem, quæ formaliter est datio existentiæ creatæ post primum instans ipsius, esse pro singulis instantibus nouam, seu aliam & aliam, ac proinde essentialiter successiuam, & affixam tempori. Ergò non multiplicando entia, poterit commodè cum tali actione identificari Duratio rei creatæ permanentis essentialiter successiua. Atq; ex his patet dari entitates modales, & vbinam dentur.

Quid sit figura? situs? motus?

Passio?

Vnio distinguitur à Passione

non tamen Duratio ab actione conseruatiua rei.

 Ad 1. Sicut

Ad 1. Sicut Ens reale primò diuiditur in reale & rationis, deinde ens reale subdiuiditur in absolutum & modale, actuale, & possibile; ita pariter & Distinctio. Vnde potius argumentum retorquetur. Quo pacto autem Distinctio modalis sit media inter realem absolutam, & inter distinctionem rationis, dictum est in corpore.

Ad 2. Posset imprimis dici Modos in abstracto non esse operativos, sed tantum in concreto, puta non Vnionem, Actionem &c, sed Vnitum, Agens; atq; illud axioma, *Vnumquodq; est propter suam operationem*, verificari de absolutis entibus, quæ sunt propter se, non autem de modalibus; quæ sicut sunt propter aliud, cui affiguntur, ita sunt propter operationem alterius; & ideò adhuc non sunt frustrà. Deinde etiam Modus in abstracto, v. g. vnio, producit suam vbicationem; potest enim vltima determinatio in vno genere, esse indifferens ad aliquid in alio genere. Tandem non repugnat principium operationis per seipsum essentialiter determinatum ad illam operationem, sicut Pater æternus est determinatus ad generationem Filij. Nulla igitur ex parte probatur intentum in hoc argumento.

Ad 3. Materia vnitur immediatè formæ, immediatione excludente mediationem partis componentis, vt contra Antiquos docet Philosophus 8. met: c. vltimo; non autem immediatione compositionis. Sic etiam causa aliquando dicitur producere immediatè effectum, immediatione causæ, non Causalitatis habentis se vt Quo. Vnio ergò inter materiam & formam non mediat vt pars, quia non est extremum componens, sed est ipsa compositio extremorum. Est tamen vnio intrinsecum constitutivum compositi; quia hoc latius patet, quàm pars. Nam in toto Hypostatico Persona Verbi, habet se vt constitutivum intrinsecum, non tamen vt pars; quia hæc significat incompletionem & imperfectionem, à qua præscindit constitutivum intrinsecum ex suo conceptu.

Ad 4. Causa necessaria positis omnibus requisitis, ita necessariò connaturaliter producit suum effectum determinatum in specie, (per quod differt à causa libera;) vt tamen possit impediri à Deo miraculosè à productione; & rursus ita, vt sit indifferens ad hunc numero effectum producendum ex infinitis possibilibus sub eadem specie, quos non discernit vtpote omninò similes & æquales in perfectione. Ergò productio effectûs in specie, & multò magis productio huius numero effectûs, distinguitur realiter à causâ etiam necessariâ, sumptâ cum omnibus requisitis ex parte actûs primi, saltem præ-

scindendo

scindendo à Decreto Dei; siquidem nihil est indifferens etiam de potentia absoluta ad seipsum. Iam vero posito Decreto Dei, volente vt hæc Causa hic & nunc producat hunc numero effectum, tollitur indifferentia causæ solùm efficienter, & mediatè, quatenùs voluntas hæc Diuina infrustrabilis efficit necessariò productionem huius numero effectûs, procedentem ab hac causa; per quam productionem tollitur formaliter & immediatè indifferentia causæ. Sic etiam positá voluntate Dei, vt paries sit albus, paries fit necessariò albus, per talem voluntatem efficienter, formaliter autem per albedinem, quæ sequitur necessariò ad talem voluntatem. Ratio huius est: quia cùm Deus dicit: *Volo vt sol producat lucem*; vult aliquid aliud directè, quàm cùm dicit: *Volo existere solem & lucem cum omnibus requisitis ex parte actûs primi*: nam secunda voluntas est separabilis à prima, licet eodem modo tendat in obiectum: Decreta autem Dei separabilia adinuicem cùm habent eundem modum tendendi, debent habere diuersa obiecta. Ergo prima voluntas vult plùs directè, quàm solem & lucem cum requisitis ex parte actûs primi: hoc autem plus est productio lucis à sole. Idem dic de Diuino Decreto nolente in tali casu patrare miracula; hoc enim Decretum non vult impedire dependentiam lucis à sole, differtq; ab illo Decreto, quo Deus nollet impedire existentiam solis & lucis cum omnibus requisitis; ideòq; prius Decretum non vult impedire aliquid plùs, quàm secundum, quod plus est ipsa dependentia lucis à sole.

Quomodo Decretum Dei tollat indifferentiam causarum secundarû?

Ad 5. Non est contra dominium Dei & Omnipotentiam, non posse vti creaturá ad vsus dominij chimericos, v. g. nigredine ad faciendum formaliter album. Talis verò vsus esset, si Deus vltima determinatione actuali huius numero agentis, & huius effectûs, ac passi, vteretur ad determinandum aliud agens, alium effectum, & aliud passum: hoc ipso enim & esset vltima determinatio, & non esset. Quare solùm æquiualenter Deus hoc potest facere, quatenùs loco istiús v. g. illuminationis per quam sol producit hanc lucé in hoc àëre, potest ponere aliam similem illuminationé, per quam solus Deus producat aliam lucem in alio simili subiecto. Rursus potest quidem facere Deus id solus, quod potest cum causa secunda, sed non potest solus id præstare formaliter per ipsam coöperationem causæ secundæ, qualis est productio lucis, quæ fit à sole cum Deo. Potest tamen Deus solus etiam id facere radicaliter, quatenùs per seipsum potest producere virtutem illuminatiuam.

Deus quando & quomodo potest facere solus quod potest cum causa secunda.

Relatio Prædicamentalis non est modus.

Ad 6. Negat Antecedens Card: Sfortia q. 11. de Incarnat: & P. Sylu: Maurus q. 54. Log. Sed meliùs concesso Antecedente, negatur consequentia. Probatio eius falsum supponit, quòd terminus in Relatione Prædicamentali sit connotatum extrinsecum, cùm potiùs sit intrinsecum constitutivum; sicut & vltimum determinativum adesse vniti, est intrinsecum constitutivum Vniti. Hoc tamen, quia est vltimum determinativum actuale rei indifferentis, est modalitas; secùs autem terminus Relationis Prædicamentalis, qui non est vltimum actuale determinativum sui fundamenti. Sed hoc meliùs declarabitur disp. sequenti quæstione 2. Nunc ad explicanda duo reliqua Entis attributa redeamus.

QVÆSTIO V.

Vtrùm conuenienter explicentur reliqua duo Entis Attributa Uerum & Bonum?

Videtur 1. non conuenienter explicari Verum per ordinem ad cognitionem veram, seu conformem obiecto: quia veritas cognitionis pendet à veritate obiecti; ideò enim aliqua cognitio est vera, quia eius obiectum est verum. Ergò priùs est rem esse veram, quàm connotare cognitionem veram; ideoq; malè explicatur res vera per talem connotationem. Immo quia ipsa cognitio vera explicatur rursus per ordinem ad obiectum verum; committitur circulus vitiosus in tali explicatione.

2. Sicut dicit Augustinus 2. soliloq: *Verum est id quod est, non autem id quod videtur.* Et ratio est, quia etiamsi nullus esset intellectus possibilis, cui videatur lapis esse, aut lapis esse lapis; adhuc lapis esset verus lapis. Ergò verum dicitur tale, independenter ab intellectu iudicante de rebus. Potiùs ergò definiendum est cum Aureolo Verum, est id *quod non est ens apparens* seu falsum, puta aurum est id, quod non est aurichalcum.

3. Videtur etiam non conuenienter explicari Bonum per ordinem ad appetitum. Legitima enim est ista causalis: *Ideò voluntas potest amare hoc obiectum, quia est bonum*: hæc autem alia: *Ideò voluntas potest amare hoc obiectum, quia est amabile*, est nugatoria. Ergo Bonum non constituitur formaliter & definitiuè per hoc, quod sit amabile, sed potiùs per hoc quod sit *Id cui nihil deest ad sui complementum*, vt inter alios docet Comptonus.

§ I. Respondetur

§ I. Respondetur. Post explicationem Vnius, eiq; oppositæ Distinctionis, supersunt explicanda duo reliqua Attributa Entis, Verum & Bonum. Et quavis constet ex dictis Disp. 1. q. 1. conuenientem esse definitionem Veri, quod sit, *Id quod est cognoscibile sicut est*: & similiter Boni, quod sit, *Id quod est appetibile*, (quam vtramq; definitionem tradit D. Thom: tum alibi, tum 1. p. q. 16. art. 1. & 4. & secundam definitionem tradit etiam Philosophus in principio Ethicorum :) nihilominùs tamen vt meliùs adhuc explicetur ratio Veri & Boni, quæ propria est huius loci, vtq; Principia de Vero & Bono tradantur; instituenda est hîc comparatio Veri cum Bono; vltra illam, quæ præmissa est supra loco citato, simulq; explicanda sunt breuiter opposita Vero, & Bono, nempe Falsum & Malum. Quia verò omnis comparatio habetur per conuenientiam & differentiam extremorum, quæ comparantur; videndum est, in quo Verum & Bonum conueniant inter se, & in quo differant.

§ II. Conueniunt ergo primò comparando illa cum ente, cuius sunt Attributa, qua tam Verum quàm Bonum conuertitur cum ente. Nam quidquid est, est cognoscibile sicut est, & similiter est appetibile appetitu vel innato, vel elicito; vel à suis causis (à quibus vtiq; ex amore producitur;) vel à suis effectibus, & proprietatibus, exigentibus suam radicem, suamq; causam; vel saltem à seipso, cùm quodlibet pugnet pro suo esse, resistatq; vt potest suis contrarijs, quod est signum amoris erga se. Quodlibet igitur ens est Verum & Bonum. Quod verò è conuerso quodlibet Verum & Bonum sit ens, patet: quia Verum & Bonum vt talia, sunt vel ipsa prima Veritas & Bonitas DEI, vel participatio ipsius: dicit enim D. Thom: 1. con. Gen: c. 80. & p. 1. q. 14. ar. 9. ad 2: *Cùm DEVS sit ipsum esse, intantùm vnumquodq; est, inquantùm participat de DEI similitudine, sicut vnumquodq; intantùm est calidum. inquantùm participat calorem*: & 1. con. Gen. c. 84: *Secundùm hoc aliquid repugnat rationi entis, inquantùm in eo non potest seruari similitudo primi esse.* Cùm igitur in Vero & Bono, seruetur similitudo primi esse, oportet Verum & Bonum esse ens. Et quamvis dicat Dion: 5. de Diuin: nom. *Bonum extendi etiam ad non existentia*, quod idem de Vero dici potest: quia tamen iuxta dicta superiùs Disp. 2. ipsum Non esse, dicitur tale per denominationẽ extrinsecam ab aliquo ente incompossibili cum re negata, quod est Verum & Bonum; ideò non est mirum, quòd in sensu reali Bonum & Verum extendantur etiam ad non existentia, non tamen in sensu formali. Ex hac verò conuerti-

Uerum & Bonum conuertuntur cum Ente.

conuertibilitate Entis cum Vero & Bono, sequitur etiam illud principium D. Thomæ 1. con. Gen. c. 71: *Vnumquodq; quantùm habet de esse, tantùm habet de cognoscibilitate.* Sequitur & illud quod ex Philosopho tradit 1. p. q. 2. art. 3. *Quæ sunt maximè vera sunt maximè entia.* Sequitur tandem illud, quod idem S. Doctor docet tum alibi, tum 1. con. Gen. c. 43. quòd *tantò aliquid perfectius & melius sit quantò minùs habet permistum potentiæ*: cùm enim in potentia misceatur esse subiecti quod est in potentia, cum non esse formæ, ad quam est potentia; sequitur, quod potentia sit radix esse imperfecti: vnde vlteriùs infert S. Doctor, DEVM esse summè perfectum & infinitè bonum, quia in eo non datur vlla potentia.

Tantùm res habet de veritate & bonitate, quantùm de esse.

§ III. Rursus comparando Verum & Bonum cum potentijs quarum sunt obiecta, conueniunt in hoc, quod vtrumq; cùm sit quid Vniuersalissimum, definitur per ordinem ad potentiam vniuersalem, & quidem vniuersaliter sumptam, nempe Verum, per ordinem ad intellectum vt sic; Bonum, per ordinem ad appetitum vt sic; præscindendo ab appetitu creato vel increato, elicito vel innato. Et hinc est, quòd nec Veritas nec Bonitas vnius rei multiplicetur etiam ratione nostrá, ad multiplicitatem intellectuum, aut appetituum; quia scilicet Veritas respicit plures intellectus, sub vna ratione cōmuni intellectûs vt sic; & similiter Bonitas, plures appetitus: non secùs ac materia prima plures formas. Vnde vlteriùs deficiente vno intellectu, vel appetitu ex pluribus possibilibus, quos respicit Verum & Bonum, non deficeret adhuc formaliter (non loquor in sensu reali) Veritas aut Bonitas rei; quia adhuc posset cognosci relatè ad aliquem intellectum aut appetitum possibilem residuum. Hinc etiam quia Verum & Bonum dicuntur per ordinem ad potentias vniuersales, ideoq; reflexiuas sui mutuò supra seipsas; meritò dixit. D. Thom: 1. p. q. 16. ar. 4. ad 1. *In ordine appetibilium, Bonum se habere vt vniuersale, Verum vt particulare; in ordine autem intelligibilium è conuerso.* Debet autem hic aduerti, quòd sicut æternum possibile, quod non existit in se, est mera denominatio extrinseca à Potentia DEI productiua vel permissiua ipsius, secùs autem possibile quod existit in se, sicut dictum est disp. 1. q. 3: ita pariter Verum & Bonum æternum, quod non existit in se, est mera denominatio extrinseca á Diuino intellectu & voluntate; licet Verum & Bonum existens in se, sit denominatio intrinseca. Eadem enim horum omnium est ratio. Et hoc videtur docere S. Thom. de Vero, dum qu. illa 16. ar. 7. supponens id quod docuerat art. 1, res denominari

Quomodo verum respiciat intellectum, & Bonum appetitū?

Uerum & Bonum an sit denominatio extrinseca ab intellectu & voluntate?

minari veras ab intellectu, dicit: *Sed quia solus diuinus intellectus est æternus, in ipso solo veritas æternitatem habet*, nempe per denominationem extrinsecam ab ipsa. Idem autem proportionaliter dicendum de Bono æterno ob paritatem rationis.

§ IV. Præterea conueniunt inter se Verum & Bonum per ordinem ad actus suarum potentiarum quos causant. Sicut enim datur Bonum propter se, seu finis, & Bonum propter aliud, seu medium; & ex amore boni propter se progreditur voluntas ad electionem Boni propter aliud: ita datur Verum per se notum, & Verum notum per aliud; & ex notitia Veri per se, progreditur intellectus ad illationem Veri noti per aliud. Et ideò dicit S. Thom. 1. con. Gen. c. 80 & alibi: *Finis hoc modo se habet in operatiuis, sicut principium primum in speculatiuis.* Ita se habet finis in eligibilib⁹, sicut principium in demonstrabilib⁹

§ V. Ampliùs conueniunt inter se eadem Attributa si comparentur cum suis oppositis. Nam vt ait S. Th: 1 p. q. 17. art. 4. ad 2. *Sicut omne malum fundatur in aliquo bono: ita omne falsum in aliquo vero.* Immo sicut aliquod Ens includitur in Non ente; (ideò enim aliquid non datur, quia datur aliquid impediens existentiam ipsius, iuxta dicta superiùs d. 2. q. 3. & 4.) & sicut aliqua vnitas includitur in pluralitate; ita aliquod Verum includitur in Falso, & aliquod Bonum in Malo. Nam vt ait Aug: lib. 2. soliloq: & ex eo D. Thom. *Falsus Hector, est verus Tragædus*, & falsum aurum, est verum aurichalcum, & similiter venenum, quod est malum homini, est bonum araneo, & sic de alijs. Quare meritò dixit citatus D. Th. in illo art. 4. *Falsum aliquid ponit*, quod vtiq; est Verum: & nos supra diximus disp. 1. q. 2. Falsum esse aliquod ens reale modo indebito cognitum. De bono etiam dicit idem S. Doctor 3. con. Gen. & alibi ex Aug: *In bono & malo fallere regulam Dialecticorum de contrarijs*; quia scilicet Bonum & Malum diuerso respectu eidem conueniunt. Similiter 3. con. Gen. c. 12. probat, quòd *Malum non consumat totaliter bonum*, & cap. 15 quòd *non detur summum Malum separatum ab omni bono.* Addo quod sicut ipsi Falso conuenit verè quòd sit Falsum: ita ipsi Malo benè conuenit esse Malum; si enim malum non esset malum, esset chimera, quod est quasi deterius esse, quàm esse malum. Falsum cum Uero & Malum cum Bono miscentur.

§ VI. Tandem vt alia omittam, conueniunt Verum & Bonum in ipso modo differendi inter se, quatenùs nec Verum à Bono, nec Bonum à Vero differt ratione formali Quæ, sed tantùm ratione formali Sub qua. Nempe si esset aliqua formalitas in obiecto vt bono, quæ non esset in obiecto

 vt vero

Bonum & Uerum non differunt ratione formali Quæ.

vt vero; iam illa formalitas posset esse volita, & non præcognita: omne enim bonum est volibile, & omne id quod non est verum est incognoscibile, Differunt ergò Verum & Bonum solum ratione formali Sub qua, quatenus sub diuerso modo tendendi attingitur à sua potentia id quod dicitur Verum,& id quod dicitur Bonum, vt talia sunt,. Et in his conueniunt Verum & Bonum.

§ VII. Differunt iam inter se comparando illa cum Ente, quia Verum, est prior ratione nostrâ proprietas entis, quàm Bonum, iuxta dicta Disp. 1. q. 1. § 5. quæ hic recognosci debent.

Uerum respicit omnem intellectū; Bonum non omnē appetitū.

§ VIII. Differunt deinde relatè ad suas potentias, quarum sunt obiecta: quia Verum debet esse conformabile omni distributiuè intellectui, non autem Bonum ab omni appetitu est appetibile; vt patet in veneno aranei, quod est appetibile ab araneo, & non ab homine.

§ IX. Præterea differunt multipliciter comparatione factâ ad actus quos causant in suis potentijs. Nam vt docet non semel S. Thom: Bonum causat actum amoris, quo amans exit extra se, & trahitur à bono amato: Verum autem causat actum, quo intelligens trahit ad se obiectum cognitum, sibiq; vnit intentionaliter. Deinde actui attingenti Verum, non potest conuenire diuersus gradus veritatis, quàm conueniat ipsi obiecto in se: at actui attingenti bonum, potest conuenire diuersus gradus bonitatis, quàm conueniat obiecto in se. Et ratio est quia veritas cognitionis consistit in indiuisibili; non autem bonitas amoris, circa idem obiectum. Præterea sicut docet D. Thom. qu: de volunt: art. 1. ad 3. *Omne quod appetit aliquid, appetit illud inquantùm habet aliquam similitudinem cum ipso* supple *vt est in se*, (de tali enim ibi similitudine loquitur, qualis etiam inuenitur inter inanimata:) at in cognoscente non requiritur similitudo cum obiecto vt est in se, sed tantùm vt est in intellectu per speciem suam. Et ideò Deus cognoscit etiam mala, quæ ipsi vt talia non assimilantur, non verò amat. Ad hæc, *Bonum est diffusivum sui, quia mouet agentē ad agendum* vt ait S. Thom: 1. con. Gen. c. 27; hoc autem non conuenit Vero. Deniq; Bonum potest causare aliquem actum in homine, vi cuius homo sit simpliciter bonus; non autem hoc præstare potest Verum. Ratio est: quia rectitudo hominis non consistit nisi in rectitudine voluntatis; hæc enim sola imperat omnibus reliquis potentijs in homine; vnde si fuerit mala, poterit abuti bono reliquarum potentiarum, & sic homo erit simpliciter malus; si autem fuerit bona, poterit

Diuersos actus causat Uerum & Bonum.

terit vti bono omnium potentiarum, & sic homo erit simpliciter bonus. Porrò talis rectitudo voluntatis consistit in amore Boni ordinato & causato à Bono; siquidem per amorem voluntas dominatur omnibus affectibus, quorum omnium amor est fons; & ideò dicit Aug. in Lib. de Ciu. quòd breuissima definitio virtutis sit, *ordo amoris*. Et hæc etiam est doctrina D. Th: 1. p. q. 6. ar. 4. ad 3.

§ X. Differunt postremò Verum & Bonum, si comparentur cum suis oppositis. Nam Bonum Malo opponitur priuatiuè, Verum Falso contrariè. Et hoc docet D. Thom. quoad 1mam partẽ sæpe in locis mox citandis, in quibus docet Malum in priuatione boni consistere. Quoad 2dam verò partem docet ex professo 1. p. q. 17. a. 4. Sed iam de his oppositis Veri & Boni aliquid dicendum breuiter.

§ XI. Et quidem iam dictum est supra disp. 1. q. 2. Falsum formaliter sumptum esse denominationem extrinsecam à cognitione indebito modo tendente in obiectum, nec dari in rebus vt sunt à parte rei. Falsum enim huiusmodi dicitur esse aliquid, quatenùs vel non habet id à parte rei, quod illi tribuitur ab intellectu, vel habet id quod de ipso negatur; quæ attributio vel negatio est opus intellectûs, vt patet. Cæterùm Falsum occasionaliter sumptum, seu vt loquitur D. Th. qu. illa 17. ar. 1. per modum causæ, datur à parte rei; quia nihil aliud est quàm id quod de se natum est inducere cognitionem difformem obiecto, respectu plurium aut sapientum. Hoc autem conuenit rebus à parte rei, ex eo quòd vna res habeat in exterioribus accidentibus magnam similitudinem cum alijs rebus, quibus est secundùm essentiam dissimilis: hinc enim fit vt intellectus noster cognoscens essentias rerum per accidentia, decipiatur in cognoscendo. Dixi *respectu plurium aut sapientum*, nec enim aliquid dicitur esse falsum, quia solet inducere cognitionem falsam respectu paucorum, aut insipientum.

Falsum an detur in rebus?

§ VII. Restat explicatio Mali, quod consistere formaliter in priuatione boni debiti docet cōmunis sensus PP. & Theologorũ apud Esparza q. 29. de Act. hum: docetq; id sæpè Augustinus, sæpè etiam D. Thom. vt patebit legenti totam qu. de malo. & lib. 3. con. Gen. à cap. 4. ad 15. Et ratio est, quia nulla res habens omne bonum, quod potest & debet habere, malè habet, vt patet inductione. Ergo (per conuersionem simplicem, quâ conuertitur vniuersalis negatiua) nulla res malè habet, habens omne bonum quod potest & debet habere. Quæcunq; ergo res malè habet, debet

Malum formaliter consistit in priuatione boni debiti identificatâ alteri alicui bono.

carere aliquo bono, quod potest & debet habere, adeoq; in priuatione talis boni, omnis malitia consistit. Atq; ita actus peccaminosus v. g. est malus, quia caret rectitudine, quam potest & debet habere, non quidem ipse actus, sed subiectum, cui inest ipsa priuatio rectitudinis simul cum actu malo. Et quamvis aliqua dicantur mala per superabundantiam alicuius boni, & ita malum est homini habere longum nasum; tamen hæc superabundantia vnius boni, v. g. materiæ, intantum est mala, inquantùm priuat alio bono maiori, v. g. proportione partium, perfectione operationis &c. Porrò hanc priuationem boni debiti, in qua consistit formaliter Malum, esse indistinctam realiter ab aliquo ente positiuo & bono, multis probatum est Disp. 2 qu 4. Illud solum hîc addendum, fieri posse, vt duo mala priuent eâdem bonitate consistente in indiuisibili, & tamen vnum malum sit deterius altero; quia scilicet licet vtrumq; malum priuet subiectum totaliter totalitate formæ exclusæ; non tamen vtrumq; totaliter, totalitate vis impedientis formam exclusam, sed vnum magis aut etiam modo specie diuerso impediat formam à subiecto, reddatq; difficiliorem eiusdem formæ recuperationem, iuxta conditionem entitatis, cum qua priuatio talis formæ in re identificatur. Et ita deterior est Auaritia quam Prodigalitas, quia illa magis remouet a subiecto Liberalitatem, magisq; difficilem reddit eiusdem recuperationem. Et per hæc habetur explicata ratio Veri & Boni.

Ad 1. Sicut sanitas hominis non causatur à sanitate medicinæ, sed à virtute medicinæ, quæ à sanitate hominis quam causare potest, dicitur sana: ita in sensu formali loquendo, veritas cognitionis non pendet a veritate obiecti, sed ab esse rei, quod denominatur Verum ex eo, quia potest inducere veritatem cognitions: nec ideò propositio hæc, *Petrus sedet*, est vera, quia verum est Petrum sedere, sed quia Petrus sedet. Nullus ergo committitur circulus in explicatione Veri, nec Verum formaliter sumptum supponitur ante connotationem cognitionis veræ.

Ad 2. D. Augustinus solùm negat Verum esse id quod est tale quale esse videtur per qualemcunq; cognitionem, præscindendo à Vera & Falsa; quod etiam nos non asserimus. Dum autem dicitur: impossibili omni intellectu adhuc lapidem fore, formaliter loquendo, verum lapidem; id probandum esset, & non simpliciter asserendum; quod cum non probetur ab arguente, dicimus in tali casu chimerico, lapidem non fore formaliter verum lapidem, sed tantum fore lapidem, fore vnum &c. Iam definitio

illa

illa Aureoli duplicem sensum habere potest. Vel enim in illa, Tò *Apparens* sumitur vt est in se a parte rei, & sine ordine ad intellectum, ita vt sensus sit definitionis, Verum v. g. aurum, est id quod non est apparens, id est, quod non est aurichalcum; & in hoc sensu definitio non est Veri sed Vnius; pertinet enim ad rationem Vnius, vt hoc non sit aliud quodcunq;. Vel in prædicta definitione, Tò *Apparens* sumitur per ordinem ad intellectum, ita vt sensus sit, Verum est id quod non est ens indebito modo cognitum; & sic, quemadmodum *Apparens* sumitur per ordinem ad intellectum: ita & oppositum ipsi Verum sumi debebit.

Ad 3. Quando dicitur: *Ideò voluntas potest amare aliquid quia est bonum*, Bonum sumitur radicaliter non formaliter, id est pro radice appetibilitatis, quamvis nos hanc radicem nesciamus melius explicare, quàm per appetibilitatem formalem, quod etiam in multis alijs similiter contingit. Iam illa definitio: *Id cui nihil deest ad sui complementum*, est potius definitio Perfecti absolutè sumpti, quod non est consequens proprietas Entis de qua hic agitur, sed est formaliter ipsum Ens: nam Perfectum hoc modo sumptum, est id quod habet totum suum esse, quod est esse formaliter ens; vnde etiam defectus talis perfectionis, dicuntur defectus entis.

DISPUTATIO IV.

De Causis Entium.

Definitio Causæ.

CAVSA in communi rectè sic definitur: *Est principium dans esse alteri quod nec identicè est à se.* Quæ Definitio conuenit 4. generibus Causarum necessariò dantibus esse alteri, saltem inadæquatè distincto à se, vel efficiendo illud, vel componendo, vel mouendo efficientem ad positionem eius, quod nec identicè est à se. Non conuenit autem puris terminis v. g. priuationi, & Verbo Diuino quatenùs terminanti naturam assumptam, quia hæc quà talia, non dant esse alteri, sicut nec puræ conditiones, quæ solum applicant dantem esse alteri, vel remouent impedimenta. Non conuenit etiam puro principio, puta Patri æterno respectu Filij nec vtriq; respectu Spiritûs S. quia tam Verbum Diuinum, quàm Spiritus S. sunt identicè à se.

Diuisio.

Diuiditur autem Causa 1mo, in Intrinsecam & Extrinsecam: Intrinseca est, Materialis & Formalis: Extrinseca, Efficiens & Finalis. Quanquam materialis respectu formæ quam sustentat, est extrinseca, vt dicetur infra. Rursus Causa potest considerari in actu primo, & in actu secundo. Agemus ergo primò de Causa in communi, spectatâ in actu primo, considerando eius connexionem cum effectu. 2dò de Causa intrinseca, ostendendo discrimen Constitutiui intrinseci, à connotato extrinseco, quod solet esse vel causa extrinseca, vel conditio, vel terminus. 3tiò considerabimus Causas in actu secundo, explicando breuiter causalitates singularum. 4tò agemus specialiter de Causalitate Efficientis.

QVÆSTIO I.

Utrùm omnis Causa in actu primo connectatur essentialiter cum quolibet in particulari suo effectu possibili?

VIdetur non connecti vt existimat Scotus, & nostri Vasquez, Arrubal in 1. p. ac Ouiedo Cont. 10. met. pun. 4. 1. Quia si musca ex possibili redderetur impossibilis, non propterea deficeret Omnipotentia DEI secundùm se, quæ est Causa Prima in actu primo muscæ: Ergò Causa Prima in actu primo (& idem dicendum de causis secundis) non connectitur

nectitur essentialiter cum musca possibili. Patet consequentia: quia deficiente vno ex connexis essentialiter, & alterum necesse est deficere. Antecedens probatur: quia alioquin sequeretur, quòd Deus dependeret quoad suum esse à possibilitate muscæ, illâq; indigeret ad suam existentiam. Aut saltem sequeretur quòd non esset maior veritas & necessitas existentiæ Dei, quàm possibilitatis muscæ; vtrumq; autem est absurdum.

2. Adæquatus terminus Omnipotentiæ Dei est Quidquid non implicat: sed in casu quo musca esset impossibilis, adhuc Deus posset producere Quidquid non implicat; Solùm enim ex vi talis suppositionis non posset producere muscam, quæ supponitur implicare: Ergo in tali casu Deus haberet adæquatum terminum suæ Omnipotentiæ correspondentem, essetq; omnipotens. Confirmatur. Quia in tali casu perinde musca esset impossibilis, ac est modo impossibilis hircocervus: Sed ex eo, quòd modo hircocervus sit impossibilis, non deficit Omnipotentia: Ergo nec illic deficeret.

3. Quando Petrus ex existente fit non existens, non perit in Deo quoad suam entitatem scientia visionis, respiciens Petrum existentem. Ergo etiam quando musca ex possibili fit impossibilis, non perit in Deo quoad suam entitatem Omnipotentia, respiciens muscam possibilem. Tam enim intrinsecum est Deo cum respectu ad extra scire creaturam existentem, quàm posse illam possibilem producere.

4. Posse producere muscam non est denominatio adæquatè intrinseca Deo, sed partialiter extrinseca desumpta á possibilitate extrinseca muscæ. Ergò per ablationẽ solá istius possibilitatis, sine vlla variatione intrinseca prædicatorum Dei, posset Deus amittere denominationem Potentis producere muscam, eo modo quo per ablationem solam filij, Petrus sine vlla mutatione intrinseca amittit denominationem Patris, quæ est partim intrinseca, partim extrinseca Petro. Probatur Antecedens: quia si hoc admittatur, honorificentiùs explicabitur conceptus Omnipotentiæ; ita enim tribuetur Deo posse producere creaturam, vt hác ablatá Deus non deficiat; quod sine dubio pertinet ad maiorem perfectionem Omnipotentiæ, quám oppositum.

5. Dici potest, quòd muscá redditá impossibili, adhuc illam Deus posset producere, quantùm est ex se, in sensu diuiso repugnantiæ, seu si musca exueret impossibilitatem; sicut etiam nunc Deus potest quantùm est ex se producere Hircocervum sub conditione, si esset possibilis. Et ratio est: quia Deus

Deus potest facere omne illud, quod est possibile; ac proinde potest facere etiam impossibile, casu quo esset possibile: Ergò deficiente possibilitate muscæ, non deficeret in Dei Omnipotentia vllum prædicatum. Confirmatur: quia sic perfectius explicabitur Diuina Omnipotentia: Tum quia extendet se, tam ad possibilia absolutè, quàm ad impossibilia conditionatè producenda: Tum quia hoc modo Devs poterit facere creaturam in duplici euentu, scilicet & nunc defacto, & in casu repugnantiæ ipsius, quod est perfectius quam posse facere in vno tantùm euentu.

6. Saltem dicendum, quòd causa respiciat essentialiter effectum possibilem in communi, non autem quemlibet in particulari: v. g. quòd ignis respiciat calorem vt sic, non autem hunc, & illum determinatè calorem, & consequenter quòd ablato hoc determinate calore quoad possibilitatem, adhuc remaneret potentia productiua caloris in igne; siquidem adhuc ratio caloris saluaretur in alijs caloribus possibilibus. Ratio assumpti est: quia sicut potentia specificatur ab obiecto, ita causa à suo effectu: Ergo sicut vna potentia debet habere vnum obiectum, ita & vna causa vnum effectum: Ergo vtraq; pariter debet respicere suum terminum in communi, non in particulari.

§ I. Respondetur. In hac Quæstione ad inuestigandam essentialem connexionem causæ cum effectu possibili, solet formari hypothesis chimerica hæc: *Si effectus possibilis redderetur impossibilis*, vt consideretur an per locum intrinsecum ex tali hypothesi inferatur impossibilitas causæ. Et quidem in nostris principijs, qui putamus possibilitatem effectûs esse ipsam virtutem actiuam causæ, á qua effectus extrinsecè denominatur possibilis, cùm ipse nihil sit in se intrinsecè; clarum est, sublatá possibilitate effectûs, tolli causam ipsius. Sed in alijs etiam principijs decernendum est.

§ II. Sciendum ergò dupliciter posse fieri illationem ex suppositione chimerica. Primò ex vi soliùs prædicati hypothesis: & ita ex eo quòd homo sit Leo, sequitur solùm quòd sit rugibilis. Secundò ex vi totiùs hypothesis: & ita ex datá modo hypothesi, sequitur vtraq; pars contradictionis, quòd scilicet homo & esset rugibilis, quia esset Leo, & non esset rugibilis, quia esset homo. Hoc posito, si in præsenti facienda esset illatio ex tota hypothesi, hoc est ex esse muscæ, & ex esse impossibilis, sine dubio inferrentur de Deo duo contradictoria, scilicet, quòd posset tale obiectum facere quia esset musca, & non posset, quia esset chimera; quodq; eidem coëxisteret, & non

Ex Suppositione impossibili quid sequitur?

coëxisteret

coëxisteret; & multa alia quæ ex hac hypothesi deducit Pater Antonius Perez tract. 2. de scientia Dei d. 5. c. 2. hoc medio probans connexionem essentialem causæ cum effectu possibili, quo medio nos etiam aliquando vsi sumus. Sed re meliùs consideratâ non videtur mihi in præsenti, tali modo facienda illatio: debet enim suppponi in casu præsenti ficto, quòd musca non retineret ampliùs suum esse possibile, sed quod acquireret novum esse impossibile, debetq; inquiri, an ex ipso esse impossibili acquisito præcisè, sequatur deficere Omnipotentiam Dei.

Ex impossibilitate creaturæ, quomodo inferatur impossibilitas Causæ primæ?

§ III. Adhuc tamen dicendum est affirmatiuè cum sententia magis communi Theologorum & Philosophorum, etiam argumentando tantùm ex vi prædicati hypothesis. Ratio est: Quia huius hypothesis, *Si musca redderetur impossibilis*, prædicatum non est *Impossibile* quomodocunq; (vt supponit citatus Perez,) sed est, *Esse redditum de nouo impossibile*, seu amissio possibilitatis, & acquisitio impossibilitatis. Ex hoc autem solo prædicato sequitur per locum intrinsecum pariter amissio in Deo potentiæ productiuæ muscæ, quæ antea erat, & acquisitio impotentiæ antea non habitæ, producendi eandem muscam. Cùm enim, vt ostendetur in responsione ad 5m, repugnet Deo potentia producendi Impossibile etiam in sensu diuiso, & sub conditione si esset possibile; & rursus cùm posse producere aliquid, & non posse producere, sint prædicata adæquatè intrinseca Deo, vt ostendetur in responsione ad 4m; concluditur, ex illo solo prædicato illius fictæ hypothesis, sequi in Deo variationem intrinsecam prædicatorum Omnipotentiæ Diuinæ, ac proinde ipsius interitum Dei.

Connectitur essentialiter causa cum effectu & è conuerso.

§ IV. Connectitur ergo essentialiter Causa Prima in actu primo, cum quolibet determinatè suo effectu possibili, & similiter causa secunda efficiens cum suo, materia cum formis possibilibus, potentia cum suis obiectis &c. Immo è conuerso etiam effectus connectitur essentialiter cum qualibet in particulari causa sua possibili, à qua potest pendere. Pariter enim si ex pluribus causis huius effectûs possibilibus, vel vna redderetur impossibilis, eo ipso in tali effectu periret hoc prædicatum ipsi intrinsecum, & essentiale, *Posse pendere ab illa causa*, & consequenter destrueretur essentia talis effectûs, quæ consistit in indiuisibili.

§ V. Ex hac occasione resoluendum est illud quæsitum vtile ad multas disputationes de possibili: An Deus possit facere quidquid non ostenditur implicare. Recentiores iam passim hoc affirmant, & ex hoc principio

plæraq; principia recepta ab Antiquis Philosophis & Theologis cum D. Thoma, circa connexionem & oppositionem prædicatorum essentialium, expeditè negant; dicendo possibilem esse substantiam immaterialem non intellectiuam, & rursùs intellectiuam non volitiuam, & è conuerso; item substantiam intellectiuam, quæ sit sibi species impressa omnium possibilium naturalium obiectorum; item possibilem esse materiam spiritualem; possibile esse corpus completum simplex, & similia quàm plurima quibus aliqui diuinando potiùs, quam philosophando, multùm & frequenter immorantur,

An valeat illud argumentum. Non apparet euidenter implicantia: Ergo id Deus potest facere.

Ego existimo cum Bernaldo de Quiros Tract. 3. de visione d. 25. s. 5. istud effatum: Omnipotentiæ non esse denegandum, nisi id quod conuincitur manifestè repugnare; verum esse in hoc sensu, quòd repugnantia debeat esse manifesta, non ex modo nostro cognoscendi, sed ex parte rei cognitæ, quatenùs tale obiectum debet includere duo contradictoria, quæ est manifesta repugnantia, licet an includat, sæpè à nobis non cognoscatur manifestè. Ratio est: quia cùm illa quæ nunquam exstiterunt, non cognoscamus intuitiuè, & multò minùs comprehensiuè, cumq; nec penetremus distinctè omnia prædicata essentialia huiusmodi obiectorum, nec virtutem actiuam causæ primæ, in qua continentur, vel non continentur talia obiecta; hinc sæpè accidit, vt non possimus euidenter cognoscere consonantiam vel dissonantiam inter prædicata essentialia talium obiectorum, sed tantùm possimus cognoscere, vel æquè probabiliter (iudicando aut ex rebus affinibus quæ existunt, aut ex perfectione Dei) consonantiam aut dissonantiam; vel probabiliùs dissonantiam, quàm consonantiam; vel è conuersò. Certè nulla ratio conuincit tantam esse perfectionem intellectûs nostri (quæ tamen non est præsumēda,) vt sit determinat⁹ ad cognoscendā semper euidēter implicātiam in illis, quæ re ipsâ implicant. Quapropter possunt dari opiniones oppositæ probabiles etiam de implicantia alicuius obiecti, ex quibus si vna erit probabilior, vtiq; erit præferenda; si verò vtraq; fuerit in eodem gradu probabilitatis spectando rationem, neutra erit alteri præferenda, vel præferenda illa, quæ maiori authoritate fulcitur. Cæterùm illud argumentum negativum: *Hoc non implicat, Ergò Deus id potest facere*, si ipsi nihil ampliùs addatur sæpè potest valere æqualiter pro opposita sententia. Sicut enim v. g. tu dicis, Non implicat creatura indestruibilis à Deo: ita ego dicam, non implicat omnem creaturam possibilem esse destruibilem à Deo. Quis ergo nostrûm non vincet? Sed respondeamus ad argumenta opposita.

Ad 1,

Ad 1. Cùm creatura possibilis sit mera denominatio extrinseca ab Omnipotentia Dei, quæ est adæquata possibilitas creaturæ vt ostensum est d. 1. q. 3; connexio essentialis Omnipotentiæ cum possibilitate creaturæ, & ab hac dependentia, non est realis & physica vnius rei ab alia, sed rationis & metaphysica vnius conceptûs ab alio conceptu, terminato ad idem realiter obiectum; quo pacto etiam dicitur connecti rationale cum risibili. Vnde cum dicitur, Deus ad suum esse indiget possibilitate creaturæ, re ipsâ dicitur, Deus ad suum esse indiget Omnpotentiâ, seu suo esse, & seipso. Hinc etiam licet non sit maior veritas existentiæ Dei, quàm possibilitatis muscæ, (veritas enim consistit in indiuisibili,) est tamen maior ratione nostrâ necessitas & certitudo, eo modo, quo præmissæ dicuntur certiores & magis necessariæ ratione nostrâ, quàm conclusio. Nempe Omnipotentia Dei per se loquendo est præmissa vnde infertur possibilitas creaturæ, vt etiam dictum est loco citato in responsione ad 4m. Qui autem dicunt Possibilitatem creaturæ esse aliquid in se intrinsecè distinctum à Deo, viderint quomodo hoc argumentum soluant.

Qualis connexio Dei cum possibilitate creaturæ.

Ad 2. In casu illo ficto, non tantæ est amplitudinis Tò *Quidquid non implicat*, quàm sit defacto: supponitur enim ex sphæra illorum quæ non implicant, euolasse possibilitas muscæ; ac proinde non daretur tunc in Deo tanta potentia actiua, sed minor, & contracta ad pauciora obiecta; quod implicat ob infinitatem & immutabilitatem potentiæ Dei. Quia verò ob eandem rationem perinde implicat potentiam Dei actiuam esse maiorem, quàm sit, ac esse minorem: ideò si etiam Hircocervus ex impossibili fieret possibilis, implicaret pariter Omnipotentia Dei. In tali enim casu cresceret sphæra Omnipotentiæ Dei, & consequenter ipsa Omnipotentia cresceret, quod repugnat infinito. Ad confirmationem negatur ita in hoc casu ficto muscam esse impossibilem, ac nunc est impossibilis Hircocervus; quia hic non euasit de nouo impossibilis, ac proinde nunquam fuit ad illum producendum potentia actiua in Deo, quæ debeat perire: secùs autem dicendum de musca impossibili.

Si Hircocervus fieret possibilis, implicaret Deus.

Ad 3. Negatur consequentia: quia Diuinitas, cum qua identificatur Scientia visionis, quoad entitatem, ob suam libertatem indifferentiæ, disiunctiuè respicit existentiam & non existentiam creaturæ; ideoq; etiamsi nunquam detur existentia creaturæ, adhuc remanet in Deo scientia visionis quoad entitatem. At verò eadem Diuinitas, cum qua etiam quoad

entitatem suam identificatur Omnipotentia, ob eminentialem necessariam continentiam omnium perfectionum possibilium creatarum, quamlibet possibilem creaturam respicit determinatè, ideoq; tollitur, qualibet possibili creatura ablatâ.

Ad 4. Ostensum est disp. 1. q. 3. § 12. Posse producere creaturam, esse denominationem adæquatè intrinsecam Deo, ita sicut esse bonum, quod est esse communicativum ad extrà. Nunc idem sic ostenditur. Posse producere aliquid nihil aliud est, nisi causam habere entitatem tantæ perfectionis, vt sit contentiua formaliter, vel eminenter perfectionis repertæ in effectu: Sed hæc denominatio conuenit Causæ in actu primo spectatæ per essentiam ipsius præcisè sine vllo superaddito. Ergò conuenit adæquatè intrinsecè. Et verò saltem Diuinæ potentiæ infinitæ in agendo hoc tribui debet, quòd nullo à se distincto indigeat ad hoc, vt aliquid possit proximè efficere. Videmus enim, quòd quò est perfectius Agens eo paucioribus comprincipijs & requisitis indiget ad operandum. Ergo agens infinitæ virtutis nullo extra se indiget comprincipio & requisito ad operandum. Quare explicare Diuinam potentiam actiuam per aliquod partialiter constitutivum ipsius in esse potentis producere, quod sit extra Devm, non est explicare honorificè Omnipotentiam Dei, quin potiùs chimericè.

Potentia productiua est adæquatè intrinseca Causæ.

Ad 5. Ostensum similiter est in eadem illa disp. 1. q. 3. ad 7. Devm non posse quantùm est ex se etiam conditionatè producere impossibilè, si esset possibile, sicut nec potest mori, ægrotare &c, si hoc esset possibile. Et ratio vltrà ibi dicta est: quia cùm omne conditionatum sit posterius purificatione conditionis, sequeretur Omnipotentiam Dei esse posteriorem possibilitate sui termini extrinsecâ Deo, à qua penderet vt à conditione: cùm tamen Omnipotentia Dei sit ex suo conceptu Ens primum; nec Deus ad hoc, vt aliquid possit facere, debet exspectare purificationem conditionis extrinsecæ sibi. Quare etiamsi Hircocervus euaderet possibilis, adhuc illum Deus non posset facere; quia terminus adæquatus Omnipotentiæ est possibile, absolutè tale, non autem possibile in suppositione chimericâ. Nec contrarium extollit Omnipotentiam Dei: Tum quia, quâ ratione potest Deus facere chimeram, si esset possibilis, eâdem ratione Asinus posset producere Angelum, immo etiam ipsum Deum, si Angelus & Deus esset visio Asini; & tamen hoc non extollit potentiam visiuam Asini: Tum quia non extollit Dei potentiam si dicatur posse mori, aut posse occidere Spiritum S. si hoc esset

Deus quàntùm est ex se, nequit producere impossibile, etiam sub conditione si esset possibile.

esset possibile; Tum demum à priori, quia posse facere aliquid in duplici euentu, vno reali & possibili, altero chimerico & somniato, nec vnquam reducibili ad actum secundum, non est melius, quàm posse facere in vno euentu vero & reali.

Ad 6. Causa formaliter & ex modo nostro concipiendi respicit effectum in communi; realiter autem & ex parte obiecti respicit quemlibet in particulari: quatenùs scilicet dum cognoscitur à nobis conceptu proprio & differentiali, cognoscitur relatè ad omnes suos effectus sub vna cognitione confusa repræsentatos adinstar vnius, à qua vnitate effectûs, causa specificatur, sicut etiam potentia specificatur à simili vnitate sui obiecti.

QVÆSTIO II.

Utrùm conuenienter assignetur discrimen Constitutiui intrinseci à Connotato extrinseco?

Videtur non conuenienter assignari hoc discrimen, quòd Constitutivum intrinsecum alicuius denominationis sit id, quo solo ablato, manentibus verò omnibus alijs per possibile vel impossibile, non manet denominatio. 1. Quia ablatâ causâ non manet denominatio actionis, & similiter ablato Deo non manet denominatio creaturæ; & tamen tam causa actionis, quàm Deus creaturæ, est connotatum extrinsecum, vt patet.

2. vt arguit Card. Sfortia Pallauicinus lib. 6. Assert. Theolog: qui est de Sacr: c. 2: Si in Diuinis per impossibile sola prima Persona remaneret, non remaneret in esse Patris, in qua tamen ratione non constituitur intrinsecè per secundam Personam. Deinde quidquid sit de hoc, saltem non potest esse promptum statuere, quid sequatur per locum intrinsecum in hoc vel illo casu impossibili. Ergò discrimen præfatum Constitutiui intrinseci ab extrinseco Connotato, non est adæquatum, aut saltem est obscurum.

3. Ex hac Regula cognoscendi Constitutivum intrinsecum sequeretur, terminum Relationis Prædicamentalis esse partem intrinsecam illius. Contra hoc autem multa opponi possunt. Nam imprimis Relatio Prædicamentalis, quæ est Ordo ad Terminum, non esset ordo ad aliud; siquidem

ipsa identificaretur partialiter cum Termino. Deinde esset aggregatum ex pluribus entibus, puta paternitas ex substantia generante, & genitâ; ac proinde esset ens per accidens, quod excluditur à Prædicamento. Præterea, si Paternitas esset complexum ex substantia generante, & ex substantia genitâ, Filiatio etiam esset complexum ex substantia genita, & ex substantia generante; ac proinde Paternitas & Filiatio, essent realiter idem secum. Hoc autem posito sequeretur vlteriùs de eodem posse dici, *Esse formaliter Patrem*, de quo dicitur *Esse formaliter Filium*: atq; ita Alexandrum filium Philippi, posse dici Patrem Alexandri: eo modo quo dicitur de eodem Rationale, de quo dicitur Risibile. Et ratio est. Quia vbi abstracta non distinguuntur realiter, nec concreta distinguuntur; aliàs idem realiter abstractum esset in distinctis realiter concretis; quod fieri nequit. Si ergò non distinguuntur realiter Paternitas & Filiatio, nec distinguetur realiter Pater à Filio; ac proinde poterunt de se mutuò verè dici. Rursus si Paternitas & Filiatio sunt idem, ruit illud argumentum Theologicum: Quæ opponuntur relatiuè, distinguuntur realiter: Paternitas & Filiatio opponuntur relatiuè: Ergo distinguuntur realiter. Fallit igitur hæc Regula cognoscendi Constitutivum intrinsecum.

§ I. Respondetur. Certum est apud omnes, præter Constitutiua intrinseca rei, dari etiam Connotata extrinseca, necessariò requisita ad existentiam rei. Quis enim dubitat, præter materiam & formam hominis, quæ sunt intrinsecæ partes hominis, DEVM requiri necessariò ad existentiam hominis, vt aliquid extrinsecum? Et similiter Obiectum requiri ad visionem, Personam Ministri ad Sacramentum &c. Quapropter, *Id sine quo res esse non potest*, non est definitio Constitutiui intrinseci, sed est genus ad Constitutivum intrinsecum, & ad Connotatum extrinsecum necessarium rei; ac proinde quærenda est alia definitio vtriusq;.

Reijciuntur aliorū Explicationes.

§ II. Certum mihi rursus est, posse aliquid esse causam efficientem, & similiter conditionem, aut Terminum alicuius denominationis, simulq; Constitutivum intrinsecum eiusdem denominationis. Patet hoc multis tum ex Theologia tum ex Philosophis exēplis. Nam tota S. S. S. TRINITAS, adeoq; & Verbum, producit effectiuè Compositum Hypostaticum; & tamen Verbum constituit intrinsecè tale compositum. Item CHRISTVS D. & verba consecrationis concurrunt efficienter ad Sacramentum Eucharistiæ; quod tamen probabilissimè constituunt intrinsecè. Item Attritio sæpè imperat, &

fic

sic quodammodo efficit confessionem vt est Sacramentum deletivum peccati; & tamen attritio est pars intrinseca huius Sacramenti. In physicis etiam homo producit in se denominationem videntis, quam simul intrinsecè constituit; & Anima rationalis est causa effectiua partis viuentis per nutritionem aggeneratæ, simulq; est eiusdem constitutivum intrinsecum. Sufficit nimirum vt Causa Efficiens distinguatur realiter adæquatè à suo effectu, qui est terminus formalis actionis, licet solùm inadæquatè distinguatur à suo effectu, qui est terminus totalis constitutus per terminum formalem actionis. Cuius ratio est: quia cum sæpè causa, vnam tantùm partem compositi efficiens, dicatur efficere compositum, sicut homo generans solam vnionem hominis, dicitur generare hominem, & artifex faciens solam formam arcæ, dicitur facere arcam: hinc est quod fieri possit, vt in aliqua denominatione vna pars efficiens suam compartem tanquam terminum formalem suæ actionis, à quo realiter adæquatè distinguitur, simul dicatur efficere totam denominationem tanquam terminum totalem actionis, à quo solùm realiter inadæquatè distinguatur, sitq; ipsius constitutivum intrinsecum. Non rectè ergo etiam explicatur Constitutivum intrinsecum per hoc, quòd non sit causa efficiens, nec Conditio, nec Terminus alicuius denominationis.

Causa efficiens alicuius denominationis, potest esse simul eiusdem constitutivum

§ III. Igitur Quidam dicunt: illud esse Constitutivum intrinsecum alicuius totius, siue quidditatiui, siue denominatiui, & accidentalis, vno verbo alicuius denominationis (loquimur enim nunc in tanta amplitudine) quod meretur concipi in recto, illud verò extrinsecum, quod meretur concipi in obliquo. Verùm hæc Regula desumpta ex recto & obliquo non videtur esse recta. communiter enim dicitur in concretis accidentalibus v. g. Albi, Cogniti, Ducis, Consulis, & similibus, formam meritò concipi in obliquo; & tamen esse partem intrinsecam denominationis. Similiter in Toto substantiali subsistente v. g. in Homine, Deo, &c, aliqui dicunt in recto concipi Personam, Naturam verò in obliquo; alij è conuerso: omnes tamen supponunt, tam Personam, quàm Naturam esse quid intrinsecum toti subsistenti.

Obliquum potest cōstituere intrinsecè denominationem

§ IV. Card: Sfortia Pallavicinus loco superiùs indicato, limitat hanc explicationem, dicitq; partem intrinsecam alicuius nominis non desumendam esse ab apprehensione; quia hæc quidquid attingit, intrinsecè attingit, sed à propositione; illudq; esse partem alicuius nominis, quod à propositione affirmante tale nomen, vel significatur vt rectum, vel vt obliquum

verificativum ipsius propositionis. Quia verò optimè vidit, explicandum esse vlteriùs, quodnam sit istud obliquum verificativum; cùm multa sint obliqua, quæ si non essent, non verificaretur propositio, & tamen non sunt pars intrinseca nominis affirmati per illam propositionem, qualis est v. g. Deus respectu visionis beatificæ; ideò respondet, Regulam huius desumendam esse à posteriori ab actibus voluntatis. Cùm enim (inquit) Obiecta possint diuidi per amorem, quæ non possunt diuidi per affimationem, (quâ ratione possum adorare Patrem, & non Filium, secùs autem affirmare) cumq; possit ex illis, quæ eodem modo affirmantur, vnum acceptari propter aliud, & hoc aliud propter se; ideo asserit illud esse partem intrinsecam alicuius denominationis, in quod necessariò tendit voluntas simili modo, quo tendit in ipsam denominationem. Contra hanc tamen explicationem est; quia per hunc Auctorem, Intentio Ministri peccaminosa, est pars intrinseca Sacramenti, & similiter peccata respectu Sacramenti Pœnitentiæ; & tamen non simili modo amatur Sacramentum & peccatum. Ratio est: quia in aliquo toto, præsertim morali, potest esse pars intrinseca aliquid imperfectum & malum, quod sit pura determinatio habens se vt Quò, alterius compartis causantis aliquem bonum effectum, aut habens se vt aliquid destruendum per suam compartem; in quo casu, denominatio ratione vnius compartis poterit amari per se & honestè, licet alia pars non posit amari hoc modo.

§ V. Card: de Lugo disp. 2. de Sacr: docet illud esse Intrinsecum alicuius compositi, quo ablato, & manentibus omnibus alijs, non manet tale compositum; vnde infert ibi Intentionem Ministri esse partem intrinsecam Sacramenti. Contra quam explicationem Intrinseci, cùm multas instantias acriter opposuisset Dicastillo Tomo 1. de Sacr: disp. 1. dubit 19. tandem illam admittit; docet tamen ex illa non sequi Intentionem esse partem intrinsecam Sacramenti, eò quòd ablatâ intentione, non maneat materia & forma Sacramenti, in esse morali, in quo dicit respectum ad intentionem. Sed in hoc videtur peti principium. Si enim ob defectum solius intentionis non manet materia & forma in esse morali, id est in esse Sacramenti: Ergò in tali esse, materia & forma constituuntur intrinsecè per intentionem Ministri, iuxta admissam ab hoc Auctore explicationem Intrinseci constitutiui.

§ VI. Dicendum ergò hanc definitionem Intrinseci esse optimam, si claritatis gratiâ hoc modo proponatur, *Constitutivum intrinsecum alicuius denominationis est id, quo solo ablato, & manentibus per possibile, vel impossibile alijs omnibus*

omnibus requisitis ad esse rei, eo ipso formaliter & immediatè tollitur denominatio; & quo posito cum alys eiusdem quoad hoc generis, sublatis verò etiam reliquis per possibile vel impossibile, eo ipso formaliter & immediatè ponitur denominatio. Nempe etiam ablato connotato extrinseco necessariò requisito, aufertur res, & illo posito, quandoq; ponitur, sed mediatè, & arguitiuè, non formaliter & immediatè. E. g. corpus, anima rationalis, & vnio, sunt intrinseca constitutiua hominis: quia istis solis præcisè positis, tametsi per impossibile nihil aliud daretur, etiam voluntas DEI de existentia hominis, eo ipso formaliter & immediatè poneretur, seu intelligeretur poni homo; & sublato vno ex istis, v. g. animâ rationali, quamvis omnia alia manerent, etiam voluntas creatoris, eo ipso formaliter & immediatè auferretur seu intelligeretur auferri Homo. E contra autem, voluntas creatoris de existentia hominis est extrinsecum connotatum necessariò requisitum, quia positâ tali voluntate, arguitiuè solùm & mediatè ponitur homo, eâdemq; ablatâ, similiter arguitiuè aufertur homo; eatenus scilicet, quatenùs talis voluntas posita, necessariò corpus animam, & vnionem hominis inducit, & ablata, aliquid ex his destruit, vel impedit, vel etiam omnia ista. Nostræ Sententiæ explicatio.

§ VII. Ratio huius doctrinæ est: quia cùm omne totum qualecunque sit identificetur adæquatè realiter cum solis præcisè omnib⁹ suis intrinsecis constitutivis simul sumptis; implicat poni sola omnia intrinseca constitutiua simul sumpta alicuius totius, etiamsi cætera omnia per possibile vel impossibile desint, quin eo ipso formaliter & immediatè ponatur totum; ne dicatur idem poni à parte rei im̃ediatè sine seipso: similiterq; implicat auferri aliquod intrinsecũ constitutiuũ, id est, non manere omnia intrinseca cõstitutiua toti⁹, & tamẽ formaliter manere seu non auferri im̃ediatè totũ; ne dicatur manere aliquid, quando non manet ipsum. Quæ igitur ita se habebunt, vt illis solis omnibus simul sumptis positis, formaliter & immediatè ponitur totum, & quorum vel vno ablato, formaliter & immediatè tollitur totum, quidquid sit de cæteris omnibus, ea necesse est esse omnia & sola intrinseca constitutiua totius. Neq; dicas, de entibus connotatiuis hoc non valere principium, quod scilicet positis solis præcisè omnibus intrinsecis constitutiuis simul sumptis, eo ipso immediatè ponatur totum. Contra enim est, quia etiam ens connotatiuum non distinguitur realiter ab omnibus & solis suis intrinsecis constitutiuis simul sumptis. Ergo his præcisè per possibile vel impossibile positis, eo ipso ponitur formaliter & immediatè ens connotatiuum; aliàs pone-

neretur ens connotativum sine seipso; & sic illud principium primum, *Impoßibile est idem simul esse & non esse*, non in omnibus entibus verificaretur, sed tantùm in absolutis; quod est manifeste absurdum. Neq; dicas rursus, quandoq; non manere totum ob defectum solius præcisè connnotati extrinseci, remanentibus omnibus suis intrinsecis constitutiuis simul sumptis, quia scilicet hæc tunc non manent in esse partium. Contra enim est primò; quia ablato solo extrinseco connotato totius, ea quæ remanent constitutiua intrinseca totius collectiuè sumpta, manent in ratione adæquatè identificati cum toto, distributiuè autem sumpta remanent in ratione inadæquatè identificati cum toto; nec enim aliquid in ratione adæquatè vel inadæquatè identificati cum aliquo, constituitur per aliquid extrinsecum, sed per suam entitatem præcisè, alioquin identitas non esset essentialis identificatis. Ergo ablato solo extrinseco, ea quæ manent omnia constitutiua intrinseca alicuius totius, manent in esse partium, de quarum scilicet conceptu est, vt collectiuè sumptæ identificétur adæquatè cum suo toto, inadæquatè verò identificentur cum toto, si distributiuè sumantur. Contra 2dò; quia redit tota difficultas; nam deficiente solo extrinseco connotato totius, illa constitutiua totius quæ remanent, vel in esse partium constituuntur per illud quod deficit, tanquam per aliquid quod sit intrinsecum in tali denominatione; & sic hoc ipsum quod deficit erit intrinsecum pariter in denominatione Totius: vel constituuntur in esse partium per illud quod deficit, tanquam per extrinsecum in tali denominatione; & iam iterum quæro quomodo tunc remanentia costitutiua totius, non maneant in esse partium, siquidem manent tunc omnia collectiuè illa quibus constituuntur intrinsecè in esse partium, seu cùm quibus constitutiua in esse partium identificantur adæquatè? Confirmatur totus hic discursus. Quia omne extrinsecum requisitum ad esse alicuius totius, (quale solet esse Causa efficiens, Finis, Conditio, Terminus, & similia vt talia sunt) requiritur vtiq; ad esse totius, non ratione sui præcisè, sed ratione alterius à se adæquatè distincti, quatenùs videlicet seu producit aliquid, seu determinat ad producendum, aut ad existendum aliquid, quod est extra entitatem ipsius requisiti. Ergò hoc remanente, ratione cuius requisitum extrinsecum requiritur, etiamsi ipsum requisitum extrinsecum per possibile vel impossibile non maneat, non propterea tollitur formaliter & immediatè totum; quin potiùs manet, si non desint alia quæ supponuntur etiam esse constitutiua intrinseca eiusdem totius. E contra verò constitutiua intrinseca requiruntur

quiruntur ad esse totius non ratione alterius ab ipsis distincti, sed ratione sui, eatenùs scilicet, quatenùs per solam coniunctionem sui, perq; meram exhibitionem suarum entitatum, dant esse toti. Ergò remanentibus solis entitatibus ipsorum omnibus, quidquid sit de reliquo, eoipso immediatè necesse est remanere totum; & tolli, illis omnibus non remanentibus.

§ VIII. Ex hac verò explicatione, multa deducuntur per totam Theologiam & Philosophiam. Ex. gr. quod sit constitutivum intrinsecum Intentio respectu Sacramenti, Persona operans respectu Meriti, scientia media vel consensus noster conditionatè futurus respectu Efficaciæ auxilij, Modalitas respectu denominationum Vniti, Agentis, Producti, Passi, Vbicati, Durantis, Priuatio formæ subsequentis respectu Mutationis, Capacitas subiecti respectu Priuationis, & plurima alia. Præsertim verò deducitur Relationem prædicamentalem constitui intrinsecè non solùm fundamento, sed etiam termino completè sumptis, quatenus postulantibus conceptum vnius extremi in recto, alterius in obliquo; secundum quam diuersam conceptibilitatem multiplicantur Relationes fundatæ in ijsdem extremis. Et hanc sententiam esse comuniorem testatur Rosiner disp. 7. de Deo ar. 3. mihi p. 507. eandemq; tenet C. De Lugo, Ripalda. Hurtad. Arriaga, Ouiedo, Coninch de Trin. disp. 4. dub. 4. sec. 3. ac meus Magister P. Giattinus qu. 7. Log. ar. 4. Ratio omnium istorum est eadem. Sic enim breuiter de Relatione v. g. prædicamentali argumentor in Camestres.

Applicatur generale principium ad particularia & specialiter ad Relationem prædicamentalem.

CA *Manente solo adæquato intrinseco constitutiuo Paternitatis, manet à parte rei Paternitas:*

MES *Sed manente solâ entitate Patris, non manet à parte rei Paternitas:*

TRES *Ergo sola entitas Patris non est adæquatum constitutivum intrinsecum Paternitatis,*

& sic etiam entitas Filij est partiale constitutivum intrinsecum Paternitatis. Consequentiam esse in forma patebit consideranti. Maior est euidens, quia cùm nihil possit à parte rei manere sine seipso; cùmq; solùm adæquatum constitutivum intrinsecum Paternitatis sit ipsa Paternitas; manifestè implicat manere à parte rei solum adæquatum constitutivum intrinsecum Paternitatis, & non manere Paternitatem. Minor etiam est certa, quia non existente Filio, Petrus existens non habet relationem Paternitatis. Et quidem (vt occurram responsioni quorundam) non habet istam Relationem non tan-

tum quoad denominationem, sed etiam quoad entitatem totalem; alioquin si tunc daretur totalis entitas Paternitatis in Petro, daretur etiam & denominatio Paternitatis; cùm Petrus sit subiectum capax talis denominationis, & denominatio vt sic nihil aliud sit, quàm entitas formæ in subiecto capaci. Dicere verò non manere in tali casu Paternitatem terminatiuè & secundum id quod dicit in obliquo, est petere principium; de hoc enim est quæstio, an Relatio Paternitatis dicat intrinsecè id, quod dicit terminatiue & in obliquo. Idem sic aliter in eadem forma probari potest. *Per te, Entitas Filij est conditio extrinseca requisita ad hoc vt existat tota Relatio Paternitatis: sed per te etiam, Entitas Filij non est conditio extrinseca requisita ad hoc vt existat sola Entitas Patris: Ergo sola entitas Patris non est tota Relatio Paternitatis.* Consequentia est in Camestres: Maior & Minor est Aduersariorum. Hinc etiam impugnatur sententia, quam docebat me[9] quidam Collega, Vir multæ eruditionis & solidi ingenij, asserens Relationem prædicamentalem adæquatè identificari cum sola ratione fundandi & terminandi. Contra enim est, quia in Relatione prædicamentali aliquando extrema relata non distinguuntur realiter à ratione fundandi, & terminandi, ita tamen vt hæ ipsæ rationes realiter inter se distinguantur, vt accidit in Similitudine duarum albedinum: & tunc patet quod Relatio prædicamentalis non distinguatur à fundamento & termino. Aliquando vero extrema relata distinguuntur realiter à ratione fundandi & terminandi, realiter inter se distinctis, vt accidit in Similitudine duorum parietum alborum; & tunc manente solâ ratione fundandi & terminandi, hoc est manente solâ duplici albedine vtriusq; parietis, & non manentibus parietibus, non manet similitudo duorum parietum, sed tantùm albedinum similitudo, distincta à parte rei, quia separabilis, à similitudine parietum: quam etiam proinde Similitudinem parietum, oportet, iuxta dicta, importare intrinsecè ipsos parietes, qui sunt extrema relata talis similitudinis. Aliquando demum extrema relata distinguuntur realiter à ratione fundandi, indistincta à ratione terminandi, vt accidit in Relatione Paternitatis, alijsq; fundatis in Actione & Passione: & tunc remanente per possibile vel impossibile solâ ratione fundandi & terminandi, nempe Actione & Passione, non maneret relatio prædicamentalis, sed transcendentalis Actionis. Relinquitur ergo in Relatione prædicamentali includi intrinsecè, tam extrema relata, quàm rationem fundandi & terminandi. De Relatione Transcendentali dispar est ratio: Tum quia in hac Relatione Terminus requiritur extrinsecè ad existentiam

P. Paulus Modzelewski.

stentiam solius fundamenti, puta Creator ad existentiam Creaturæ, in relatione Abalietatis: Tum quia si per impossibile Fundamentum huius Relationis daretur sine suo Termino, puta entitas hominis sine Deo, adhuc saluaretur formaliter tota Relatio Abalietatis in sola entitate hominis, vtpote limitatâ. Quapropter ob contrarias rationes, Relatio Transcendentalis constituitur intrinsecè per solum fundamentum, ut fert communis sententia.

§ IX. Interim, quoniam ex Constitutiuis intrinsecis aliqua veniunt in recto, aliqua in obliquo in denominatione; tradenda est hîc doctrina vniuersalis de Recto & Obliquo, quam materiam acutè tractant Card. Sfortia & P. Giattinus locis indicatis. Et imprimis certum est apud omnes, denominationes Recti & Obliqui non esse reales, sed desumptas extrinsecè à modo significandi. Potest enim vna eademq; res nunc esse rectum nunc obliquum, cum sola diuersitate conceptuum, & vocum, quæ conceptibus substituuntur.

Doctrina vniuersalis de recto & obliquo.

Porrò illud dicitur concipi in recto, quod ita apprehenditur, vt ex vi talis modi concipiendi possit intellectus ipsum immediatè prædicare de aliquo, vel aliquid de ipso; secus autem de obliquo dici debet, vt rectè explicat P. Esparza q. 8. de Sacr. Ratio huius potest esse, quia iuxta Regulas Dialecticas in omni propositione affirmatiua significatur identitas recti importati ex per te subiecti, cum recto importato ex parte prædicati, quidquid sit de obliquis, quæ solùm debent considerari vt coniuncta cum recto; & ideo hæc propositio, *Album est dulce*, vera est, quia idem est rectum quod significatur per Album, & quod significatur per Dulce, nempe Habens albedinem, licet Albedo & Dulcedo, quæ significantur in obliquo, sint realiter distinctæ. Quod igitur ita concipitur, vt ex vi conceptus possit immediatè affirmari de aliquo, vel aliquid de ipso, concipitur vt rectum. Hinc licet Rectum & Obliquum non dentur, & sæpe non distinguantur à parte rei; quia tamen propositio procedit de rebus vt apprehensis; multum interest ad veritatem propositionis, quid per terminos ipsius significetur in recto quid in obliquo, vt est notum ipsis Dialecticæ Studiosis. Itaq; quamvis hi termini complexi, *Ego qui lego librum, Liber qui à me legitur*, ambo significent easdem res omninò; tamen ob solam mutationem recti in obliquum, non quidquid verè affirmatur de vno termino, affirmatur & de altero. Ego enim qui lego librum sum rationalis, non autem liber qui legitur à me; & similiter Contritio terminata ad peccatum est supernaturalis, peccatum autem terminans contritionem non est supernaturale; & sic de similibus terminis complexis, differentibus

tibus solùm ex modo significandi, non autem ex parte rerum significatarum.

In concretis quid venit in recto?

§ X. Hoc posito, investiganda est regula, quid in aliquo termino complexo significetur in recto, quid in obliquo? Certum est apud omnes, in relatiuis fundamentum significari in recto, terminum in obliquo; quia fundamentum est id quod refertur ad aliud, nempe ad terminum. Rursus comuniter docetur in concretis adiectiuis, qualia sunt Album, Lucidum &c. in recto significari subiectum, in obliquo formam; idem est iudicium de nominibus grammaticaliter substantiuis quæ important formam accidentalem, qualia sunt, Dux, Rex, Consul, Philosophus &c. De Concretis philosophicè substantiuis, qualia sunt Homo, Leo, Lapis, magnum est dissidium. P. Vasquez 1. p. d. 155, quem sequuntur Arriaga & Ouiedo in Logicis, putant in concretis substantialibus in recto significari Naturam, in obliquo Subsistentiam. Sed contra. Si homo est natura humana terminata per subsistentiam: Ergo cùm dicitur *Verbum Diuinum est homo*, sensus erit, *Verbum est natura humana terminata per subsistentiam*, quod est Eutychianum. Deinde sequeretur si Verbum assumpsisset duas humanitates fore duos homines, & consequenter duo entia, & non vnum propriè ens, quod communiter negatur cum D. Thoma 3. p. q. 3. a. 7. ad 2. Ideo P. Suarez in explicatione huius loci, citans Gabrielem, & Marsilium, cui etiam subscribit Car: de Lugo de Incar: putat in concretis substantialibus in recto significari Subsistentiam, in obliquo Naturam. Contra tamen statim occurrit; quia si Deus est Persona habens Deitatem: Ergò cum sint tres personæ habentes Deitatem erunt tres Dij. Quod verò dicit Card. de Lugo particulas *Vnus, Idem, Hic*, & similes dictas de concreto substantiali determinare naturam non suppositum, ideoq; cùm sit vna natura Diuina, vnum eundemq; esse Devm, quamvis sint tres Personæ. Id verò difficile est; quia cum per ipsum Tò *Vnus, Idem, Hic* directè prædicetur non de natura, sed de persona, quomodo non determinabit personam sed naturam? Aliter ergò P. Connick d. 7. de Trinit: dub. 2. sect. 2. docet, in concreto substantiali significari in recto tam Naturam, quàm Subsistentiam vnita, seu complexum ex vtraq; Sed contra quia hac ratione dum dicitur, *Deus est homo*, sensus esset, *Natura Diuina, & subsistentia est natura humana & subsistentia Diuina*, & sic prædicatum propositionis non erit adæquatè identificatum cum subiecto. Item cùm dicitur, *VERBVM caro factum est*, sensus esset, *Complexum ex Verbo & humanitate, factum est complexum ex humanitate & Verbo*; quod tamen falsum est; id enim factum est

Aliorum placita.

caro,

caro; quod fuit antequam fieret caro; complexum autem ex Verbo & humanitate non fuit antequam fieret caro.

§ XI. Mihi placet sententia, quam indicat Card. Sfortia lib. 5. de Incar. c. 12. Supposiâ ergo doctrinâ Philosophi docentis 9. Ethic: *id esse aliquid, quod est præcipuum in ipso*, quod etiam principium vsurpat D. Th: 1. p. q. 75. ar: 4. ad 1. & 1. 2. q. 29. ar. 3. censeo concreta accidentalia in recto esse ipsum subiectū habens formam; cùm in talibus concretis subiectum sit præcipuum vtpote substantia. E contra, quia in concretis substantialibus purè creatis, præcipuum est Natura, non autem Subsistentia, quæ est proprietas consequens naturam & fortè etiam modalitas: censeo hæc concreta in recto esse ipsam Naturam terminatam per subsistentiam creatam. Hinc concreta accidentalia, multiplicitatem vel vnitatem subiecti sequuntur; substantialia verò purè creata, Naturæ. Aliter tamen puto dicendum de concreto substantiali ex natura creata & subsistentiâ increatâ, quale est Ly *Homo* dictum de Christo Domino; in hoc enim, cùm subsistentia sit quid præcipuum; ideò significatur in recto, & fundat illam mirabilem communicationem idiomatum. Hinc Christus est vnum viuens, non duo viuentia, licet ibi sit duplex natura viuens, ratione vnius Personæ viuentis. Hinc etiam iuxta S. Thomam, si Verbum assumpsisset duas humanitates, esset vnus homo; si autem tres Personæ assumerent vnam humanitatem, complexum huiusmodi, vt benè docet Perez Tract. 3. de Deo, disp. vltimâ, dicerentur adhuc Vnus homo vnitate collectionis recti. Iam de hoc termino Deus dicendum, quòd cum in illo æquè principalis sit Natura & Subsistentia, ideo hic terminus supponit nunc pro sola Natura, vt cùm dicitur, *DEVS est vnus*: nunc pro sola Persona, vt cùm dicitur, *DEVS generat*, *DEVS est homo*: nunc pro vtroq;, vt cùm dicitur, *DEVS est Omnipotens*. Regula autem discernendi hoc, est veritas mysterij Trinitatis & Incarnationis, necnon vsus Ecclesiæ ac Patrum. De quo plura Theologia.

Propria sententia.

Ad 1. Ablatâ causâ tollitur Actio mediatè & arguitiuè, non formaliter, intantùm scilicet, inquantùm tollitur aliquid præter entitatem causæ, quod intrinsecè constituebat denominationem Actionis, nempe illa modalitas. Idem dic de comparatione Dei cum creatura. Et ideò tam Causa, quàm Deus non sunt intrinseca constitutiua Actionis & Creaturæ.

Ad 2. P. Arriaga tum in disp. de Relatione, tum in materia de Trinitate, admittit in Patre æterno duas Relationes Paternitatis ad Filium; vnam

vnam Transcendentalem identificatam soli Patri, alteram Prædicamentalem identificatam etiam partialiter Filio. Communis sententia est, quam sequimur, Paternitatem Diuinam esse relationem transcendentalem, aut saltem participare de relatione transcendentali, & identificari adæquatè Patri. Cum enim Pater æternus per seipsum sit essentialiter determinatus vt generet Filium, ipse est generatio actiua Filij; ac proinde cùm Paternitas eius sit actio, est relatio Transcendentalis; quod non accidit in creatis, vbi Pater non est actio generatiua Filij. Quare cùm Pater æternus in esse Patris non constituatur intrinsecè per Filium; ideò per impossibile ablato Filio, solum arguitiuè tolleretur, non autem formaliter & immediatè, in esse Patris. Ratio est: quia remanente per impossibile solâ entitate Patris æterni, remaneret formaliter adhuc substantia generans cum determinatione vltima ad generandum, necnon cum determinatione ad còëxistendum Filio, indistinctâ ab ipso Filio, quæ est æternitas communis vtriq;. Ergò remaneret formaliter Paternitas, quæ nihil aliud est, quàm substantia generans cum vltima determinatione ad generandum. & cum determinatione ad còëxistendum Filio, si hæc præsertim determinatio ad còëxistendum non sit distincta realiter à Filio. In alijs casibus quid formaliter sequeretur ablato vno extremo necessariò requisito ad existentiam alterius, non est ita arduum iudicare, inspectâ essentia vtriusq; extremi.

Discrimen Paternitatis creatæ à Diuina.

Ad 3. in quo opponuntur aliquæ rationes contra hoc quod diximus Relationem Prædicamentalem constitui intrinsecè termino, respondeo ad singulas. Ad 1mam dico, Relationem Prædicamantalem esse ordinem ad aliud adæquatè distinctum à fundamento ordinis, & solum inadæquatè distinctum ab ipso ordine. Ad 2dam dico, Paternitatem v. g. in consideratione physica esse ens per accidens, non autem in consideratione Logica; quia sub hoc termino *Paternitas in concreto*, ita exprimuntur plura physicè non vnita, vt vnum significetur in recto, aliud in obliquo; vnde fit vt possit Paternitas in concreto, prædicari de vno per se, puta de Philippo Macedone; quod sufficit vt aliquid spectet, ad prædicamentum, vt patet in ijs, quæ etiam ponuntur in prædicamento Habitûs. Ad 3tiam rationem dico, Paternitatem & Filiationem in creatis, si considerentur secundùm ea quæ significant quomodocunq;, non distingui realiter; distingui autem, si considerentur secundùm id quod dicunt in recto; nam Paternitas in recto est v. g. Philippus qui genuit Alexandum; contra Filiatio est Alexander

genitus

genitus à Philippo. Ob hunc verò diuersum modum significandi, iuxta dicta in Corpore, non de quocunq; dicitur formaliter esse Patrem Alexandri, de eodem dici potest esse formaliter Filiū Philippi, & è conuerso, licet de quo dicitur Rationale, de eodemdici potest Risibile, & è conuerso; eò quòd hi posteriores termini idem significent in recto, non autem isti, *Pater* & *Filius*.

Neq; verum est præterea ex identitate formæ denominantis inferri identitatem concreti; nam ab eadem forma *Cognitionis* proueniunt duo diuersa concreta *Cognoscentis* & *Cogniti*, & sic de similibus. Ad illud argumentum Theologicum dico, illud esse optimum, quatenùs procedit de Paternitate & Filiatione Diuina. Hæ enim vt dictum est in responsione ad 2. sunt quasi Relationes Transcendentales, cùm vna sit generatio actiua, altera generatio passiua, ac proinde identificatæ solis fundamentis relationis, puta Paternitas soli Patri, Filiatio soli Filio; vnde cùm inter Patrem & Filium, detur oppositio Producentis & Producti, & sic distinctio; necesse est Paternitatem & Filiationem Diuinam distingui realiter adæquatè. Vniuersaliter ergò maior argumenti illius vera est. Minor etiam vera est in Diuinis; at in creatis solùm est vera quatenùs procedit de Paternitate & Filiatione secundùm suum rectum consideratis, non autem secundùm complexum ex recto & obliquo. Sicut enim per multos ex Aduersarijs non est verum in creatis inter generationem actiuam & passiuam dari oppositionem producentis & producti, & consequenter distinctionem, sicut datur inter generationem actiuam & passiuam in Diuinis: ita nos possumus dicere, inter Paternitatem & Filiationem in creatis non dari distinctionem realem, sicut datur in Diuinis.

QVÆSTIO III.

Utrùm Causalitas Causarum Intrinsecarum sit Unio? extrinsecarum verò Actio?

Videtur 1. Causalitatem causarum intrinsecarum non esse vnionem: quia causalitas causæ materialis in compositum est Materializatio; formæ verò est Informatio. Si autem eadem vtriusq; esset Causalitas in compositum, consistens in vnione; posset dici in sensu reali, quòd è contra causalitas formæ in compositum sit Materializatio, materiæ autem Informatio; quod tamen nemo dixerit.

2. Videtur etiam causalitas omnium causarum extrinsecarum non consistere in Actione; quia pro diuersitate causarum debent poni diuersæ Causalitates. Patet autem diuersas esse causas extrinsecas, Efficientem, Subiectiuam respectu formæ, Finalem, & Idealem: Ergo cuilibet ex his assignanda est diuersa Causalitas.

3. Causalitas nec Diuinitùs potest manere sine sua causa, cùm sit vltima determinatio Causæ ad causandum, eidem essentialiter affixa, vt suprà habitum est. Sed eadem Actio causæ efficientis v. g. ædificatio potest esse sine hac Finali causa, quæ hic & nunc intenditur ab ædificatore, puta sine intentione lucri; & similiter sine tali exemplari, quod inspiciens artifex operatur. Argo Actio non est causalitas causæ Finalis & Idealis, quæ sunt causæ extrinsecæ.

§ I. Respondetur. Sicut supra dictum est, causæ aliæ sunt intrinsecæ aliæ extrinsecæ. Intrinsecæ dicuntur per ordinem ad compositum, quod causant, suas entitates dando ipsi in partem. Quare huiusmodi Causæ distributiuè sumptæ (quo pacto sunt solùm causæ;) à suo effectu intrinseco, distinguuntur realiter inadæquatè. Si autem sumantur collectiuè & vnitæ, sunt ipsum compositum, nec sic sumptæ sunt causa intrinseca compositi. Hinc effectus intrinsecus nullam habet causam intrinsecam totalem, cùm hæc in terminis repugnet, siquidem de conceptu causæ intrinsecæ est, esse partem componentem. Tales causæ intrinsecæ sunt duæ, Materialis, & Formalis. Differunt verò per hoc quod forma sit pars intrinseca compositi, perfectiua suæ compartis, vel tribuendo suæ comparti in esse totius spectatæ nobiliora prædicata, quàm accipiat ab ipsa, si forma sit substantialis & simpliciter perfectiua; vel quatenùs primariò ex natura sua ordinatur ad perficiendam suam compartem, si forma sit accidens & secundùm quid perfectiua. At materia seu subiectum est pars intrinseca compositi perfectibilis à sua comparte, vel simpliciter, vel secundùm quid, modo dicto.

Quid sint Causæ intrinsecæ?

Quid sit forma? Quid materia?

§ II. Ex his causis intrinsecis, Materialis, si comparetur cum ipsa forma substantiali materiali; (excipitur anima rationalis quæ non causatur à materia,) & cùm formis accidentalibus, necnon cum ipsa vnione, est causa extrinseca. Huiusmodi enim formis & vnioni, causa materialis dat esse in genere proprio, sustentando ipsas, tanquam aliquid à se adæquatè distinctum; vtpote cùm ad illarum esse & conseruari ex natura rei requiratur. Cæterùm causa Formalis vt talis, nullum habet effectum extrinsecum. Imprimis enim

Causa materialis & formalis an sint causæ extrinsecæ?

enim forma nullam causat materiam, quam vtpote priorem naturâ supponit causatam: Vnionem verò licet Forma causet partialiter, sustentando illam cum materia, quod est probabile; causat tamen in genere causæ materialis, non vt causa formalis.

§ III. Vltra causam materialem respectu formæ, dantur aliæ causæ extrinsecæ. Primò efficiens, quæ 2. phys: dicitur *Vnde principium primum* (comparatione scilicet aliarum diuersi generis causarum) *mutationis & quietis*, sumendo latiùs mutationem, prout extendit se etiam ad creationem. Secundò causa Finalis: *cuius gratiâ aliquid fit*. Tertiò causa Idealis, quæ ex Augustino 12. de Ciuit: definitur: *Forma in mente existens, ad cuius imitationem aliquid fit per se ex intentione agentis determinantis sibi finem.* Quid sit Causa Efficiens? quid Finis? quid Exemplar?

§ IV. Hoc posito, Causalitas causarum intrinsecarum nempe tam Materiæ quàm Formæ in compositum, est Vnio. Quia hac positâ iuxta dicta d. 3. q. 4. vltimò determinantur materia & forma ad actu causandum in proprio genere, & consequenter ab ea denominantur formaliter actu causantes, quæ est notio Causalitatis. Nempe ab vnione vltimò determinatur materia quidem vt se det actu cõposito in partem, per modum subiecti seu partis perfectibilis: forma verò vt se det per modum actûs, seu partis perfectiuæ. Loquendo autem de causis extrinsecis, constat similiter ex loco modo indicato, Actionem esse vltimum determinativum Agentis, vt actu agat, ipsumq; formaliter denominare Agens in actu secundo, ac proinde esse causalitatem ipsius. Rursus quia ibidem dictum est Actionem non distingui realiter à Passione, seu sustentatione, & eductione formæ, à qua causa materialis vltimò determinatur ad sustentandam formam, denominaturq; actu sustentans; patet similiter Actionem esse in re causalitatem causæ materialis respectu formæ, quæ causatur. Eadem verò Actio quatenùs per ipsam cöexistentem cognitioni Finis, ponitur amor Finis, & tota series mediorum, est etiam causalitas Finis; siquidem positâ tali Actione vt cöexistente cognitioni Finis, eo ipso vltimò determinatur Finis, vt actu moueat ad amorem sui & positionem mediorum; id est, vt actu finalizet. Moueat inquam, motione illa metaphoricâ quidem in ratione motionis, (quatenùs talis motio non computatur à Philosopho inter species motûs,) sed verâ in ratione Causalitatis; sicut pratum ridet metaphoricè in ratione risûs, sed verè in ratione floriditatis. Tandem ob eandem rationem, eadem Actio, v. g. quâ fit domus, est causalitas Ideæ, quatenùs coniungitur cum cognitione exemplaris, & Causalitates singularum Causarum explicantur.

ris, & intentione faciendi opus conformiter ad Ideam: hoc modo enim sumpta Actio, denominat Ideam in suo genere causantem in actu secundo. Per hæc autem manent breuiter explicatæ singulæ Causæ in suo genere earumq; Causalitates; quod erat in hac Quæstione intentum.

Ad 1. Eadem forma diuersimodè denominat subiecta, iuxta diuersam ipsorum conditionem, puta eadem cognitio mea, me denominat cognoscentem, lapidem cognitum; eadem contritio DEVM denominat amatum, peccatum odio habitum, PETRUM DEI amantem &c. Cuius rei ratio est: quia in effectu formali præter ipsam formam includitur intrinsecè etiam capacitas subiecti. In hunc ergo modum Vnio comparata cum materia, denominat illam materializantem; comparata cum forma, denominat illam informantem. Informare enim est vniri per modum actûs perfectiui; materializare autem est vniri per modum potentiæ perfectibilis.

Vna forma dat diuersas denominationes diuersis subiectis.

Ad 2. Sicut causa prima & secunda tametsi sint diuersi ordinis, & similiter potentia naturalis & habitus supernaturalis; nihilominus causant per eandem indiuisibiliter Actionem; ita diuersi generis causæ, possunt causare suos effectus, per eandem indiuisibiliter causalitatem, à qua accipiant diuersas denominationes Causantis in actu secundo, puta Efficientis, Finalizantis, iuxta diuersam conditioné huiusmodi Causarum, vt nuper dicebatur.

Ad 3. Iam dictum est Causalitatem Finis non esse Actionem efficientis secundùm se præcisè consideratam, sed vt cóéxistentem cognitioni finis; & similiter Causalitatem Ideæ esse Actionem efficientis, vt cóèxistentem cognitioni Ideæ, necnon intentioni conformandi se eidem. Patet autem sic sumptam Actionem non posse separari à Fine, & ab Idea.

QVÆSTIO IV.

Utrùm possit de potentia absoluta duplex Actio simul terminari ad eundem numero effectum, siue vtraq; sit totalis siue altera partialis?

VIdetur quòd sic, vt cum Suario censent Hurtad: Ouied: Compt: Arriaga, & alij quos refert & sequitur Tellez d. 63. f. 6. 1. Quia possunt diuinitùs simul poni duæ formæ substantiales in eadem materia saltem per informationem; & similiter duæ quantitates per penetrationem in eodem

eodem loco; duæ item Vbicationes possunt in eodem corpore existere per replicationem eius in duobus locis. Ergo etiam duæ Actiones possunt Diuinitùs simul terminari ad eundem effectum.

2. Plures Præsbyteri in Missa suæ ordinationis simul proferentes vnà cum Episcopo ordinante verba consecrationis supra debitam materiam, de facto singuli tanquam causæ totales in actu secundo, ideoq; per plures adæquatas Actiones, conficiunt Corpus Christi. Totales inquam in actu secundo, quia si vnus ex illis deesset, maneret idem omninò effectus, ex vi actionis aliorum remanentium. Quod idem dici solet de pluribus ministris simul validè baptizantibus eundem infantem, illiq; conferentibus gratiá baptismalem. Potest igitur supernaturaliter dari simul multiplex totalis productio eiusdem effectús.

3. Non repugnat vt creatura existens in priori naturæ ex vi Actionis totalis, quá pendet à Deo conseruante, in posteriori naturæ seipsam producat instrumentaliter quoad secundum esse, per secundá Actionem pendentē indiuisibiliter tum ab ipsa creatura, tum à Deo, vt cum Suar: docent Arri: & Tellez citatus sect: 2. alijq; plures. Immo Christus Dominus existens in cœlo, vt docent quidam Theologi, cum Suario, hoc modo se reproducit sub speciebus Eucharisticis; vnde de ipso dicitur in Canone Missæ, *Per quem hæc Domine semper bona creas.* Non repugnat ergo in eodem instanti pendere effectum per duplicem Actionem totalem vel alterutram partialem.

4. Possunt dari simul plures Fines adæquati in actu secundo, respectu eiusdem effectús, vt cum quis deambulat, & propter sanitatem tanquam propter motivum totale in actu secundo, & propter amicum. Ergo etiam possunt dari simul plures causæ efficientes pariter extrinsecæ totales in actu secundo respectu eiusdem effectús, & consequenter plures Actiones totales, per quas scilicet causæ plures constituuntur formaliter totales in actu secundo.

§ I. **Respondetur.** Explicatis breuiter causalitatibus omnium causarum, Causalitati Efficientis vpote communi pluribus causis nonnihil adhuc immorandum est, præsertim examinando possibilitatem duplicis Actionis totalis; ex huius enim determinatione, multa pendent de causis extrinsecis, quæ statim deducentur.

§ II. Dicendum verò est repugnare metaphysicè duplicem Actionem terminatam simul ad eundem numero effectum, siue vtraq; sit totalis,

ablatâ, nec vllo succedente eiusdem rationis, nihil aufertur præter ipsam; idem est de Vbicatione ac de omnibus alijs entitatibus quæ sunt extra controuersiam præsentem, non ponentibus aliquid præter seipsas. Nempe in causis adæquatis valet illud effatum; *Si affirmatio est causa affirmationis, etiam negatio seu ablatio debet esse causa negationis seu ablationis.* Atqui ablatâ vnâ Actione ex his de quibus loquimur, & non succedente denouo aliquo æquiualente in locum ablatæ Actionis, nihil auferretur præter ipsam illam Actionem: posset enim vtraq; remanere causa, & remaneret de facto totus, ac totaliter effectus, ex vi secundæ Actionis remanentis, vtpote totalis. Ergò per vnam Actionem ex illis duabus nihil poneretur præter ipsam. Nec satisfacit, si dicas: Ablatâ secundâ Actione, & remanente vnâ totali, auferri effectum quoad secundum esse, seu quoad esse bis productum, seu quoad habere esse dependens à secunda causa. Contra enim est, quia hoc modo auferri effectum, nihil est reipsà auferri, nisi solam secundam Actionem. Probatur hoc manifeste; quia quandò aufertur aliquod binarium, & manet prima pars binarij, manifestum est nihil tunc re ipsà auferri, nisi secundam solam partem binarij: nihil enim est in binario realiter loquendo, nisi pars prima & secunda; vnde si prima manet, & tamen aufertur binarium, necesse est vt sola secunda pars non remaneat. Atqui effectus quoad secundum esse, seu quoad esse bis productum, seu quoad esse dependens à secundâ causâ, est binarium constitutum ex entitate effectûs & ex secunda Actione præcisè. Si ergo remanet tota entitas effectûs ex vi primæ Actionis totalis, & tamen non manet effectus quoad secundùm esse, seu quoad esse bis productũ, seu quoad esse dependens à secundâ causâ; oportet vt nihil re ipsâ auferatur, nisi secunda Actio sola, quod tamen fieri non posse ostensum est.

§ IV. Ex hoc principio deducitur 1. repugnare pariter duplicem causalitatem passiuam simultaneam subiectorum in eandem formam, quarum vna, vel vtraq; sit totalis. Passio enim & Actio eductiua sunt idem realiter, vt suprà habitum est. Posset tamen diuinitùs vna forma vniri purè informatiuè simul duplici materiæ totali; cuius rei dabitur discrimen in responsione ad 1. *Repugnat duplex causa passiua eiusdem formæ.*

§ V. Deducitur 2. non posse etiam diuinitùs idem seipsum producere, etiam quoad secundum esse. Quia hoc ipso daretur duplex Actio totalis, vel altera, in eodem instanti temporis terminata ad eundem effectum; vna nimirum totalis, qua Petrus v. g. reproducens seipsum, in priori naturæ penderet *Item reproductio sui.*

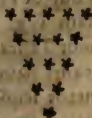
ductiua præsentiæ Christi pendens indiuisibiliter ab omnibus consecrantibus; atq; vno ex illis deficiente, non possit poni Corpus Christi, nisi per aliam Actionem pendentem essentialiter à paucioribus consecrantibus. Si tamen admittatur Antecedens cum alijs Theologis, dici potest, quòd illi singuli consecrantes sint causæ totales in actu secundo mediatæ, & denominatiuè tales, respectu Sacramentalis præsentiæ Christi, quatenùs nimirum quilibet illorum producit immediatè suum peculiarem effectum physicum, v. g. Speciem in audiente; quorum plurium effectuum intuitu, Deus determinatur ad præsentiam Christi Sacramentalem producendam per vnicam Actionem. Non est autem absurdum dari simul tales Causas totales in actu secundo; quia adhuc cuiuslibet illarum Actio ponit immediatè aliquid præter seipsam.

Ad 3. Iam ostensa est implicantia eius quod assumitur. CHRISTVS ergo Dominus creat se, vel quasi creat in Sacramento, non quoad suam entitatem præcisè, sed quoad esse Sacramentale, id est quoad modalem præsentiam suam & Vnionem accidentalem sui cum speciebus Eucharisticis; quam producit. Vnde Conuersio Eucharistica est quidem substantialis, vt conuersio est: quia sub hoc conceptu considerata versatur inter vtrumq; terminum substantialem, puta inter substantiam panis & inter substantiam Corporis Christi; quatenùs tamen est Actio productiua, est accidentalis. Nihilominus tamen eadem productio præsentiæ & Vnionis Christi cum speciebus est conuersiua Substanatiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi: quia sufficit ad veram conuersionem, vt terminus *A quo* desinat esse vnitum quid cum aliquo tertio communi, ex vi coniunctionis termini *Ad quem* cum eodem tertio; quod præstat Actio hæc de qua loquimur, vi cuius scilicet substantia panis & vini desinit esse vnita cum Accidentibus, propter vnionem Christi cum ijsdem. Conuersio Eucharistica qualis?

Ad 4. Repugnat etiam duplex Finis totalis in actu secundo respectu eiusdem actûs interni voluntatis v. g. respectu eiusdem intentionis, vt docent multi, quos refert & sequitur Tellez d. 29. l. 6. non autem respectu actionis externæ v. g. respectu deambulationis. Ratio: quia in meis principijs, actus intellectûs & voluntatis seipso immediatè essentialiter respicit motivum suum; ac proinde motiuo mutato, mutatur, deficitq; si motiuum deficiat. Actus ergo vnus internus voluntatis qui fit ob plura motiua, quolibet deficiente, debet deficere; & consequenter plura motiua non possunt esse Duplex Finis totalis in actu secundo respectu actus interni non datur.

adæquata in actu secundo respectu talis actûs interni: est enim de ration causæ adæquatæ in actu secundo, vt illâ deficiente, non deficiat effectus, maneat alia causa similiter adæquata in actu secundo. Hoc non vale de Actione exteriori, quæ per seipsam non pendet à motiuo, propter quod fit, sed mediante actu interno voluntatis, à quo imperatur; ac proinde deficiente vno ex pluribus motiuo, non propterea debet deficere actio externa. Potest ergò eadem Actio externa v. g. deambulatio simul pendere à duobus finibus, mediantibus duabus intentionibus ita, vt quolibet seorsim fine & intentione eius deficiente, non deficiat Actio externa; quod est causari finaliter eandem actionem externam à duplici fine totali in actu secundo.

Verùm hinc non licet à pari arguere ad duplicem causam efficientem totalem in actu secundo. Ratio discriminis est: quia cum Finis causet intentionaliter, seu vt existens in intellectu, inducatq; media cognita vt vtilia ad talem finem; sufficit, vt ex duabus intentionibus, quibus mediantibus duplex finis totalis in actu secundo, causat actionem externam, quælibet intentio imperando ponat aliquid præter seipsam, distinctum solùm intentionaliter seu in nostro intellectu, ab eo quod ponit altera intentio; ita vt vna imperando ponat v. g. ambulationem quatenùs cognoscitur vtilis ad sanitatem, altera eandem ambulationem, quatenùs cognoscitur vtilis ad complacentiam dandam amico. At causa efficiens causat vt est à parte rei; vnde ex duabus Actionibus quibus causat duplex Agens totale in actu secundo, quælibet debet ponere aliquid præter seipsam, distinctum à parte rei ab eo quod ponit altera Actio; quod tamen non accideret, si daretur simul duplex Actio totalis eiusdem effectûs, vt probatum est.

DISPUTATIO V.

De Diuisione Entis vt sic.

ENS vt sic diuiditur 1mò in Ens Increatum & Creatum, 2dò in Supernaturale & Naturale, 3tiò in Substantiam & Accidens, 4tò in Immateriale & Materiale. Duas priores diuisiones explicandas relinquimus Theologis, ad quos spectat explicare conceptum essentialem DEI & Entis supernaturalis. De duobus posterioribus Diuisionibus Entis, nobis hoc loco agendum.

QVÆSTIO I.

Utrùm conuenienter assignetur discrimen inter Substantiam & Accidens?

VIdetur discrimen Substantiæ ab Accidente non consistere in hoc, quòd Substantia sit id quod habet totam suam perfectionem intrinsecam non ordinatam essentialiter ad perficiendum intrinsecè aliquid à se adæquatè distinctum, secùs autem Accidens.

1. Quia forma Substantialis v. g. anima equi habet totam suam perfectionem essentialiter ordinatam ad perficiendam intrinsecè materiam, quæ est adæquatè distincta à forma substantiali: Ergo &c.

2. Si dicatur formam Substantialem ordinari essentialiter non ad materiam secundùm se, sed ad compositum, à quo forma inadæquatè tantùm distinguitur; eodem jure dici poterit calorem v. g. manûs, essentialiter ordinari non ad manum secundùm se, sed ad calidum, à quo calor inadæquatè distinguitur; & sic calor erit Substantia.

3. Ens positivum non benè explicatur per differentiam negativam; sed prædicta explicatio Substantiæ traditur per differentiam negatiuam, vt patet: Ergò non est bona.

4. Omnes substantiæ inferiores homine, ordinantur ex natura rei ad hominem, tanquam ad finem vltimum vtilitatis intrinsecè perficiendum, puta ad excitandam in illo delectationem, cognitionem, amorem conditoris &c. Ergò allata definitio Substantiæ, multis substantijs non conuenit.

5. Nec etiam opposita definitio conuenit Accidenti. Nam Error, Actus peccaminosus, & similia Accidentia nociua, non ordinantur essentialiter ad perficiendum intrinsecè aliquid ab ipsis contradistinctum, sed potius ad vitiandum aut corrumpendum. Ergò definitio proposita tam Substantiæ, quàm Accidentis non conuenienter traditur.

Aliorum Explicatio substantiæ & accidentis impugnatur.

§ I. Respondetur. Communi illi & vulgari desumptæ ex Aristotele definitioni Substantiæ & Accidentis, quòd illa sit *Ens per se*; hoc verò, *Ens in alio*, difficultatem facit forma Substantialis, quæ reuera est Ens in alio, & quidem per veram dependentiam à subiecto, ac sustentationem, si est materialis, non minùs quàm dependeat Accidens à subiecto: vnde per istas definitiones non videtur assignari discrimen inter omnem Substantiam & Accidens. Quod enim aliqui dicunt, formam substantialem materialem esse in alio tanquam in subiecto sustentationis: Accidens verò esse in alio tanquam in subiecto Inhæsionis; videntur respondere per id quòd est in quæstione. Cùm enim subiectum Inhæsionis supra dependentiam formæ à materia (quam etiam formaliter dicit subiectum sustentationis,) nihil plus formaliter dicat, nisi respectum ad formam accidentalem: hoc ipsum inquiritur, quo differat ista forma, ad quam respectum dicit subiectum Inhæsionis, à forma ad quam respectum dicit subiectum sustentationis; siquidem vtraq; forma dependet à subiecto. In eodem circulo versantur ij qui dicunt Accidens esse in alio cum quo non facit vnum per se, secùs autem formam substantialem. Hoc enim ipsum quæritur, cur hæc potius quàm illa forma faciat vnum per se cum suo subiecto, siquidem vtraq; inest subiecto per veram dependentiam ab ipso.

§ II. Quidam ergo secuti ethymologiam vocis dicunt, Substantiam esse id *quod primò substat accidentibus*. Sed præterquam quòd hæc definitio non competat DEO, nullius accidentis capaci; displicet ex eò, quòd in illa ponatur expresse Accidens, quod æquè ignoratur in hac quæstione, ac ipsa Substantia.

§ III. P. Hurtadus disp: 10. met: Sect: 4. docet, Substantiam esse id *quod constituit quidditatiuè rem simpliciter dictam*, seu quo durante duret res simpliciter dicta, & quo pereunte, quamvis cætera adsint, perit res simpliciter dicta. Verum hoc ipsum non minùs obscurum est, quid sit res simpliciter dicta? Nec enim vniuersaliter verum est, quod dicit hic Auctor, rem simpliciter dictam esse illam, per quam absolutè respondemus ad quæstio-

stionem quid est hoc? Nam tales quæstiones possunt excitari etiam de Accidentibus, & de entibus per accidens, potestq; ad talem quæstionem responderi, est albedo, est vestis, est liber &c, quæ tamen sunt accidentia, aut entia per accidens. Deinde sicut ablato accidente v. g. albedine, non aufertur res simpliciter dicta v. g. Equus; ita ablatis in nutritione partibus substantialibus, non aufertur idem Equus.

§ IV. Affinis eidem explicationi est illa quorundam R. R. qui secuti P. Antonium Perez Tr. 2. d. 2. de scien: Dei c. 3 num. 3. dicunt Substantiam esse id, *quod in prima connaturali conceptione concipitur in recto*, secùs autem Accidens. Licet enim (inquiunt) possit etiam Accidens v. g. ambulatio concipi in recto per cognitionem consequentem; supponitur tamen fuisse repræsentata priùs in recto Substantia ambulans. Si enim quæratur, Quid sit ambulatio? respondetur esse id per quod Substantia sit ambulans, adeoq; supponitur antea nota esse substantia ambulans, cùm per ipsam respõdeatur quærenti quid sit ambulatio? Contra tamen est: quia vt dictum est d. 4. q. 2. § X. I. in concreto substantiali aliquando primò & connaturaliter concipitur in obliquo subsistētia aliquando natura, & tamen ista non sunt accidentia; & similiter filius in denominatione Patris, concipitur in obliquo, licet sit substantia. Deinde vel datur fundamentum in re concepta, vt concipiatur primò connaturaliter in recto? vel non? Si datur, hoc potiùs fundamentum assignandum est pro differentia substantiæ. Si non datur? Ergo conceptus arbitrarius, est regula discernendi Substantiam ab Accidente.

§ V. Aliter adhuc definit Substantiam P. Arriaga disp. 4. met. sect. 5. diciq; illam esse *id quod constituit primam radicem eorum quæ sunt in composito*, vnde cætera omnia aduenientia huic radici, dicit esse Accidentia. Sed contrà: quia hàc ratione Subsistentia esset Accidens, vtpote aduenient naturæ, quæ est primum principium motûs & quietis, primaq; radix omnium quæ insunt connaturaliter composito, adeoq; ipsius subsistentiæ. Deinde materia ligni quatenùs affectâ immenso calore & siccitate alijsq; dispositionibus ad formam ignis, non magis est radix prima determinatè exigitiua formæ ignis, quàm ipsa forma ignis determinatè exigat sua accidentia; & tamen materia quatenùs disposita vltimò ad formam ignis, est ens per accidens, nec forma ignis exigita est accidens.

§ VI. Tandem vt alias omittam explicationes, Card. Sfortia Pallauic: lib. 5. de Incar. c. 10. n. 155, disiunctiuè definit Substantiam, dicendo

esse id *quod vel est fundamentum cui alia innituntur,* (vti est materia prima ;) *vel est id quod dominatur in toto supposito, & cuius bono cætera seruiunt,* (vti est forma substantialis.) Vt verò hæc definitio extendatur etiam ad illa, quæ vocantur purè substantialia, qualis est vnio compositi substantialis, & subsistentia, addit vlterius, *vel est id per quod vna substantia communicat suum esse alteri substantiæ : vel est id per quod substantia sistit in se.* Hæc tamen definitio (quidquid sit an benè definiat inferiora Substantiæ) ex eo non probatur, quia datur per enumerationem omnium inferiorum rationis communis definiendæ ; perinde acsi quis definiret animal vt sic, esse id, quod vel est rationale, vel rugibile, vel hinnibile &c.

§ VII. Potiùs ergo tenenda est definitio Substantiæ & Accidentis, ad initium quæstionis proposita, quam etiam tenet P. Ouiedo. Probatur. quia cùm omnis Substantia hic definienda, præter Totum Substantiale (quod sine dubio non ordinatur ad aliud intrinsecè perficiendum,) sit materia, forma, Vnio compositi substantialis, & subsistentia ; cùmq; hæc omnia ordinentur essentialiter ad constituendum totum, quod fit ex ipsis, quodq; ab ipsis seorsim sumptis non distinguitur realiter adæquatè ; patet omni necessariò Substantiæ conuenire, quòd sit id quod habet suam perfectionem, non ordinatam essentialiter ad aliquid à se adæquatè distinctum, intrinsecè perficiendum. Quâ etiam de causa Substantia dicitur Ens per se, hoc est propter se, (siue partialiter siue totaliter) intentum à natura. E contra verò omne Accidens, cùm sit Entis ens, est essentialiter in bonum alterius, cui famulatur, & vt ait D. Thomas 3. p. q. 11. a. 5. ad 3. non habet esse & bonitatem, (intellige propter se,) sed dicitur ens & bonum, secundùm quod eius subiectum est ens & bonum ; & quidem est in bonum alterius, cui inhæret ; ac proinde benè definitur esse id, quod totam suam perfectionem habet essentialiter ordinatam ad perficiendum intrinsecè aliquid à se adæquatè distinctum ; & in hoc sensu dicitur esse ens in alio. Confirmatur etiam hæc explicatio. Quia regula discernendi Substantias & Accidentia, quæ sunt extra nos, desumenda est ex notitia illa, vtpote primâ & experimentali, quam habemus de nostra Substantia & Accidentibus, quæ sunt in nobis. Quilibet autem cognoscendo seipsum reflexè & sua accidentia v. g. visionem, calorem &c. certificatur quòd non sit ipse ex natura rei ordinatus in bonum visionis, caloris &c: sed potiùs quòd hæc ordinentur in bonum hominis cui intrinsecè inhærent. Et hinc est quòd visio, intellectio, ipsaque

Nostra explicatio.

Gratia sanctificans & lumen gloriæ suam bonitatem mensurant ex bono suæ substantiæ; quam quò magis perficiunt, eò magis dicuntur esse bona. E contra verò substantia non eatenùs est bona uel melior quia bona vel meliora efficit aut recipit accidentia, sed quatenùs hæc efficiendo aut recipiendo reddit se bonam vel meliorem.

§ VIII. Ex his constat imprimis quid sit subiectum Inhæsionis & quid Sustentationis, cùm illud per ordinem ad formam accidentalem, hoc ad substantialem explicetur. Constat rursus cur etiam Gratia Sanctificans, quamuis sit in nobis radix operationum nobilissimarum, non sit tamen substantia. Constat item cur in vno composito Natura multiplicat perfectiones accidentales, quantùm commodè potest; secùs autem substantiales. Quia scilicet substantiam amat gratiâ sui, bonum autem est substantiæ, vt sua prædicata possideat per maximam, quantùm fieri potest vnionem, vt sic magis assimiletur Deo: Ergo hanc vnionem vult Natura. At accidentium potiùs multitudinem intendit, quia hoc ipsum est bonum substantiæ, in cuius bonum vult accidentia: sicut Domino bonum est habere plures nummos, plures famulos, & artifici plura instrumenta, vt vno deficiente, alterum remaneat.

Infertur quid sit subiectum Inhæsionis.

Cur in cõposito multiplicentur accidentia.

§ IX. Constat præterea cur vnum accidens supernaturale v. g. Visio beatifica possit connaturaliter exigi ab alio accidente v. g. à lumine gloriæ, non autem ab vllâ substantiâ creata. Quia scilicet dum vnum accidens supernaturale emanat connaturaliter ab alio accidente supernaturali, ac proinde indebito vlli substantiæ creatæ, & ordinato essentialiter ad perficiendam aliquam substantiam creatam; adhuc stat quod vtriusq; talis accidentis supernaturalis prima radix (quæ non debet esse quid ordinatum essentialiter ad perficiendum aliud à se) non sit aliquid creatū, sed sit Liberalitas DEI; quod tamen non staret si ex substantia creata connaturaliter emanaret aliquod accidens supernaturale, vt patet. Deinde hoc prædicatū m excellens *Esse emanatiuum alicuius supernaturalis*, dum coniungitur cum Accidente valdè obfuscatur per hoc aliud prædicatū Accidentis *Esse ordinatum essentialiter ad perficiendum intrinsecè aliud à se*: è contra verò nimis cresceret, si coniungeretur cum hoc prædicato substantiæ *Esse gratiâ sui*. Quâ de causa possunt multæ perfectiones identificari cum Accidente, non autem cum substantia, vt patebit inducenti.

Cur ex substantia creata nequit connaturaliter emanare accidens supernaturale?

§ X. Hinc etiam implicat substantia supernaturalis, quæ non sit Modus, immo probabiliter quæ non sit vnio hypostatica. Cum enim tali

Vnio

Cur implicat substantia supernaturalis.

Vnio assimiletur Accidenti in hoc, quòd quidquid est in ipsa perfectionis, non in ipsam refundatur, sed in extrema quæ ipsa nectit; imò cùm ipsa, non tam sit perfectio quàm communicatio intrinseca perfectionis existentis in extremis, sicut Actio non est virtus agendi sed extrinseca communicatio ipsius; ideò non ita crescit Vnionis substantialis perfectio per hoc quòd sit supernaturalis, & connexa cum donis supernaturalibus, sicut cresceret per hoc perfectio Substantiæ distinctæ ab Vnione. Specialiter autem repugnat subsistentia creata supernaturalis, si hæc connaturaliter dimanat ex Natura substantiali; cùm ex hac nihil supernaturale dimanare connaturaliter possit. Sed de his Theologi.

Ad 1. Forma substantialis ordinatur essentialiter ad perficiendam intrinsecè materiam, non in esse materiæ, sed in esse compositi, quod inadæquatè distinguitur à forma substantiali.

Ad 2, Cùm ipsum Totum Accidentale v. g. Calidum, non sit propter se, sed intendatur à natura propter bonum subiecti præsuppositi secundùm se, v. g. in bonum hominis: hinc est, quod etiam Accidens v. g. calor ordinatus ad constituendum totum accidentale, eo ipso sit ex natura rei propter bonum eiusdem subiecti, puta hominis secundùm se, adæquatè distinctià calore. At Totum Substantiale v. g. Equus non intenditur à natura propter subiectum præsuppositum secundùm se, nempe propter materiam primam, sed propter se: vnde fit, quòd etiã forma substantialis equi, ordinata ad constituendum Totum substantiale, partialiter intendatur propter se, non autem propter aliquod adæquatè distinctum ab ipsa.

Ad 3. Patet ex definitione Vnius, Dei, Materiæ primæ, etiam entia positiua à nobis explicari negatiuè. Immo conueniens est, vt sicut Ens à se explicatur per negationem dependẽtiæ ab alio: ita Ens per se explicetur per negationẽ ordinationis ad aliud intrinsecè perficiendũ; vt ita proportionaliter explicetur Ens à se, & Ens ab alio; sicut Ens per se, & Ens in alio

Ad 4. Quidam existimant substantiãs inferiores homine, extrinsecè tantùm ex libero Decreto Creatoris, ordinari in bonum hominis. Si verò ex natura rei ordinantur (quod est valde probabile) certè non ordinantur ad perficiendum intrinsecè seipsis hominem, seu in genere causæ formalis, vti ordinatur Accidens ad perficiendam substantiam, sed mediatè & causaliter, quatenùs inducunt accidentia, quæ seipsis perficiunt intrinsecè hominem; quod non obest conceptui substantiæ.

Ad 5.

Ad 5. Sicut dictum est disp. 2. q. 4. nullus purus defectus datur in rerum natura. Quare etiam error, actus peccaminosus, & similia accidentia quæ simpliciter & absolutè deteriorant hominem; adhuc secundùm quid physicè illum intrinsecè perficiunt, quatenùs reddunt illum vitaliter operantem; licet absolutè non dicantur hominem perficere, quatenùs illum priuant maiori bono debito, puta rectitudine intelligendi aut volendi.

QVÆSTIO II.

Utrùm Differentia Entis Immaterialis à Materiali consistat inseparabilitate ex natura rei à subiecto quanto?

VIdetur quod non 1. Quia actus quo Anima Christi D. affirmat se esse inseparabilem à corpore, seu subiecto quanto, est spiritualis; & tamen est essentialiter inseparabilis ab eodem corpore quod est subiectum quantum. Si enim posset separari à corpore quanto ille actus, posset etiam separari & Anima Christi, quæ est subiectum adæquatum talis actûs; ac proinde actus ille posset esse falsus, quod repugnat actui supernaturali.

2. Intellectio & volitio animæ rationalis, quæ exercentur in corpore, sunt operationes immateriales; & tamen ex natura rei postulant coniungi subiecto quanto; postulant enim exerceri dependenter à phantasmatis materialibus receptis in corpore quanto. Sunt ergo aliqui actus immateriales inseparabiles ex natura rei à subiecto quanto.

3. Possibilis est actio eductiua accidentis spiritualis ex subiecto materiali, v. g. eductio Gratiæ ex lapide: sed talis actio esset dependens essentialiter, immo ipsa Dependētia à subiecto quanto, & tamen esset spiritualis: sicut enim non potest produci effectus supernaturalis per actionem naturalem; ita nec spiritualis per actionem materialem: Ergo saltem potest dari ens spirituale inseparabile ex natura rei à subiecto quanto.

 4. Non

4. Non repugnat vnio saltem partialis, sustentata in sola anima rationali ideoq; spiritualis, simulq; terminata ad corpus, seu subiectum quantum, ideoq; affixa essentialiter subiecto quanto, seu corpori, tanquam modus ipsius. Ergo idem quod prius.

5. Si Deus crearet formam materialem v. g. animam equi; illa actio creatiua esset materialis, sicut & terminus ipsius, nempe anima equi; & tamen in nullo subiecto quanto postularet esse; cùm de conceptu creationis sit esse productionem rei ex nihilo subiecti. Ergo neq; de ratione Entis materialis est esse ex natura rei inseparabile à subiecto quanto.

§. I. Respondetur. Quatuor meliores reperiuntur modi explicandi conceptum differentialem Entis immaterialis. Primus est per imperceptibilitatem ab vllo sensu, seu per insensibilitatem. 2dus cum P. Arriaga d. 1. Animast. Sect. 4. sub. 6. per penetrabilitatem. 3tius cum Vasquez in 1. p. & Hurtad. d. 2. Animast. Sect. 3. per indiuisibilitatem. 4tus cum P. Antonio Perez Tract. 2. de scient. Dei d. 1. c. 6. per separabilitatem ex natura rei à subiecto quanto.

Uarij modo explicandi Ens Immateriale.

§. II. Primus modus ex eo non placet, quia etiam substantiæ materiales secundùm se sunt imperceptibiles vllo sensu, solumq; percipiuntur mediantibus accidentibus, quæ exigunt; quo pacto etiam sentitur anima rationalis spiritualis mediante motu progressiuo, quem exigit. Item quædam accidentia materialia v. g. species intentionales sensûs, solùm sunt sensibiles actiuè, quatenùs ex natura rei causant sensationem; quo pacto etiam est sensibilis anima rationalis. Contra secundum etiam modum explicandi facit, quia Impenetrabilitas, soli quantitati comparatæ cum alia quantitate conuenit; de cætero tum materia cum forma; tum accidentia materialia in eodem subiecto defacto inuicem penetrantur. Tertius modus reijcitur ex eo, quia punctum est materiale, & tamen indiuisibile in partes extensionis. In sententia item Thomistarum probabili Animæ perfectorum brutorum materiales sunt indiuisibiles extensiuè. Tandem probabilis est multorum Theologorum sententia, Vbicationem spiritualem Angelicam esse formaliter diuisibilem, & extensam, vtpote constitutiuam formaliter Angeli existentis in loco diuisibili ac extenso.

§. III. Quartus ergo modus explicandi ens Immateriale & Materiale præferendus est reliquis. Et verò patet inductione, separabilitatem ex natura rei à subiecto quanto, imprimis esse prædicatum nobis notius; & de-

inde

inde conuenire defacto necessariò omnibus inferioribus Entis immaterialis, puta Deo, Angelis, Animæ rationali, quæ sunt substantiæ immateriales; item Gratiæ, Characteri, Virtutibus intellectualibus & moralibus, Speciebus intelligibilibus, Actibus intellectûs & voluntatis, Vbicationi, Durationi rei spiritualis, quæ sunt accidentia immaterialia, comitantia substantiam immaterialem, ac proinde vnà cum illa à subiecto quanto ex natura rei separabilia. Patet rursus inductione oppositum prædicatum inseparabilitatis conuenire defacto omnibus materialibus, tam absolutis, quàm modalibus. Conuenit ergo allata explicatio omni & soli suo definito. Quod verò conueniat essentialiter, probatur: quia ab eo quod est primum in aliquo genere & ordine, essentialiter cætera denominantur talia, per connexionem ex natura rei cum illo. Sic Subsistentia & Vnio dicuntur substantialia propter connexionem cum natura substantiali, quæ est quid primum in genere entis substantialis. Item gratia, habitus, & actus aliqui dicuntur supernaturales propter connexionem, seu cum visione beatifica, seu cum vnione hypostatica, quæ est primum quid in ordine supernaturali; alij verò habitus & actus dicuntur naturales, propter connexionem cum substantia creata non modali, quæ est primum quid in ordine naturali. Similiter potentiæ, spiritus &c: dicuntur vitales, propter connexionem cum vita. Et in ordine morali omnia dicuntur moralia propter connexionem cum actu voluntatis imputabili operanti, qui est primum quid in ordine morali. Cùm ergo etiam in ordine entium materialium primum sit materia prima, tanquam fundamentum reliquorum, ex natura rei exigens quantitatem; consequens est vt essentialiter omnia & sola dicantur illa entia materialia, quæ connectuntur ex natura rei cum materia tanquam cum suo subiecto quanto (talis enim connexio potissimùm indicat imperfectionem propriam entis materialis) siue constituendo materiam in ratione subiecti quanti, uti se habent materia & quantitas; siue postulando materiæ inexistere pro semper vt subiecto quanto, sicut forma quælibet materialis, Vnio item, Actio &c. siue coalescendo ex materia quantitate affecta, vt compositum quodlibet materiale.

Nostra explicatio.

§ IV. Ex hac notione entis immaterialis Anton: Perez trac: 1. d. 3. de scien: Dei c. 1. & tr: 2. dis: 1. c. 6. latè deducit omne immateriale essentialiter esse intellectiuum. Sed commodiùs distinguetur cum Quiros trac: 4. de Scien: Dei disp: 34. Immateriale in Immateriale per excessum, quòd scilicet sit supramateriale, seu supra omnia entia materialia, & in

Immateriale per defectum; sicut etiam Ens improportionatum viribus Angeli, aliud est per excessum tale, qualis est visio beatifica, aliud per defectum tale, qualis est calefactio. Quod enim possibile sit ens immateriale per defectum, ex eo liquet, quia cùm Deus positâ quacunq; creaturâ possit facere imperfectiorem; potest etiam facere ens imperfectiùs omni ente materiali, ipsâq; materiâ, non connexum cum materia, quidquid contradicat citatus Perez, materiam primam vocans ibi Caudam mundi etiam de possibili.

Hoc posito, Immateriale secundi generis seu per defectum, non est intellectivum; est enim imperfectius omni ente materiali, quod tamen non assurgit ad perfectionem intellectiui. Et quamvis tale ens excludat materiam & ordinem ad materiam: ex hoc tamen praecisè non videtur sequi per se quòd debeat esse viuens, & multò minus intellectiuum, quod vtiq; supponit gradum viventis. Caeterùm Immateriale per excessum ex suo conceptu est intellectivum. Nempe tale ens ex suo conceptu praecisè dicit aliquam perfectionem maiorem, quàm sit illa quae invenitur in ordine materialium entium, ratione cuius perfectionis eleuatur, caeteris paribus, supra omnia entia materialia. At ista perfectio non est alia, nisi esse intellectivum vel formaliter in se, vel in sua radice: quia omnia alia praedicata, puta esse sensitivum, esse indiuisibile, esse incorruptibile, inueniuntur in ordine entium materialium; ipsa verò exclusio materiae, & connexionis cum materia praecisè, potest inveniri etiam infra omnia entia materialia, vt dictum est. Ergo ens Immateriale per excessum, est essentialiter intellectivum, vel formaliter & in se, si est natura & substantia; vel saltem in radice, si est accidens, aut vnio substantialis, aut subsistentia.

An omne Immateriale sit intellectivum,

Hinc esse supramateriale repertum in substantia, non potest per vllum praedicatum rei materialis compensari, sicut & esse intellectivum, vtpote ex suo conceptu liberum & dominativum, capaxq; beatitudinis, compensari nequit, per qualecunq; non intellectivum. Secùs autem dicendum de Supra materialitate repertâ in accidente, quae consistit in solo ordine ad substantiam formaliter intellectivam: & sic Vbicatio Angeli compensatur per sensitiuitatem bruti. Sed de hoc puncto satis: non libenter enim immoramur diuinationibus istis de rerum possibilitatibus, nobis non satis innotescentibus; quo genere disputationis, plurimùm delectantur pleriq; RR. latè excurrere soliti per spatium immensum possibilitatis, non sine periculo capiendi saepè speciosam aliquam, & illustrem chimeram, dum veritatem investigant illo principio solenni; Non

appareat implicantia; quasi verò nostra non apparentia sit certa regula discernendi rem possibilem ab impossibili.

Ad 1. Actus ille animæ Christi Domini, est inseparabilis à subiecto quanto, non vt à suo subiecto, sed tanquam ab obiecto, & termino extrinseco, idq; ob solam connexionem intentionalem cum ipso. Hoc autem minimè obest spiritualitati actûs intellectûs, quia cùm sit actus potentiæ vniuersalissimæ, potentis verè percipere quodlibet ens etiam materiale vt sibi præsens, potest intentionaliter coniungi inseparabiliter cum præsentia obiecti materialis: sicut idem actus potest coniungi intentionaliter cum obiecto substantiali, vel negatiuo, cùm ipse sit accidens, & ens positivum.

Ad 2. Sicut anima rationalis vnà cum speciebus intelligibilibus impressis & habitibus potest separari à corpore; ita pariter & actus intelligendi, & volendi, qui recipiuntur adæquatè in anima rationali, & immediatè efficiuntur ab eâdem cum concursu specierum & habituum. Dependent enim actus intellectûs solùm in fieri à phantasmatis materialibus, idq; mediatè, quatenùs dependenter à phantasmatis acquiruntur species intelligibiles, intellectionem efficientes, quæ tamen conseruari possunt sine phantasmatis.

Ad 3. Si eductio gratiæ sanctificantis ex lapide non est chimerica; admittendum erit in tali casu Gratiam produci per actionem materialem; & adhibenda erit instantia actionis accidentalis, per quam producitur effectus substantialis. Secus autem discurrendum de actione naturali, per quam non potest produci effectus supernaturalis. Ratio est: quia quando est actio naturalis, seu non supra vires actiuas agentis naturalis, etiam effectus, quem trahit essentialiter talis actio non est supra vires agentis naturalis, sed debitus virtuti actiuæ ipsius, adeoq; est naturalis: cui enim debetur antecedens, debetur & consequens essentialiter connexum cum antecedente. Nihil autem simile videtur sequi, si per actionem materialem producatur effectus spiritualis; dummodo hoc aliunde non repugnet, à quo interim præscindimus.

4. Vnio sustentata adæquatè in sola anima rationali, & terminata ad corpus, negatur possibilis à Comptono, Arriaga, Ouiedo, tanquam includens in se spiritualitatem & negationem spiritualitatis. Si vero cum Hurtad. admittatur possibilis, dicendum esset talem vnionem esse spiritualem, solùmq; esse inseparabilem à corpore, vt à termino, non autem vt à subiecto suo; atq; hoc non officere spiritualitati, sicut non officit spiritualitati actûs,

con-

Pagina.	Versu.	Errata.	Corrigenda.
5.	8.	1. p. p. 5. a. 1.	a. 2.
10.	11.	post humo	posthumo
24.	6.	præsertim d. 1.	præsertim Tr: 2. d. 1.
Ibid.	7.	& disp. 2. de volun.	& Tr: 3. d. 1.
30.	12.	pro & materiali	& pro materiali
Ibid.	1.	obiectum cogninonis quæ.	obiectum cognitionis quod
31.	25.	intrinsecè cognitum	extrinsecè cognitum
Ibid.	27.	qui 16. ar. 7.	Adde, ar. 7. ad 3.
32.	7.	Disp: 3. c. 8.	c. 4.
Ibid.	26.	quod res possit præcisè	quod res possit esse
41.	14.	visús	visus
67.	7.	non è conuersio	non è conuerso
70.	12.	nec non	necnon
92.	25.	seperantur	separantur
135.	15.	qua tam verum	quia tam verum
138.	29.	1. con. Gen. c. 27.	c. 37.
139.	6.	1. p. q. 6. a. 4.	1. p. q. 5. a. 4.
148.	16.	adoperandum	ad operandum
161.	4.	de eodemdici	de eodem dici
168.	24.	ac proinde cau.	ac proinde dum
Ibid.	25.	simul dum	simul cau-

